

א וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מְגוּרֵי אָבִיו בְּאֶרֶץ כְּנָעַן. רַבִּי חֵיָא פָּתַח וַאֲמַר, רַבּוֹת רַעוֹת צְדִיק וּמְכַלֵּם יַצִּילֵנוּ יי. ת"ח, כְּמָה מְקַטְרְגִין אֵית לִיה לְב"נ, מִיּוֹמָא דְקַב"ה אִיְהָב בִּיְהִי גִנְשְׁמַתָּא דְבְּהָאֵי עֲלָמָא, דְכִיּוֹן הַ דְנַפְיָק ב"נ וְלְאִוּרָא דְעֲלָמָא, מִיָּד אַזְדַּמְן לְאַשְׁתַּתְפָּא בְּהַדִּיה יַצַּר הָרַע, כְּמָה דְאַתְמָר, דְכְּתִיב א לְפִתַּח חֲטָאת רוּבִין וּגו'. וְכִדִּין אֲשַׁתְּתַּף בְּהַדִּיה יַצַּר הָרַע.

ב וְת"ח דְהַכִּי הוּא, דְהָא בְעִירֵי, מִיּוֹמָא דְאַתְלִידוּ, פְּלָהוּ נְטְרֵי גְרַמְיָהוּ, וְעַרְקִין ט מִן גוּ נוּרָא, י וּמִן כָּל אַתְרִין בִּישִׁין. וְכַר נֶשׁ, מִיָּד אָתִי לְאַרְמָא גְרַמְיָה גוּ נוּרָא, בְּגִין דְיַצַּר הָרַע שְׁאֵרֵי בְּגוּיָה, וּמִיָּד אֲסִי לִיה י לְאַרְחָא בִישָׁא.

ג וְאוּקִימְנָא, דְכְּתִיב ט טוֹב יָלֵד יֵב מִסְכֵּן וְחָכָם מִמְלֶךְ זָקֵן וְכִסִּיל אֲשֶׁר לֹא יָדַע לְהִזְהַר עוֹד. טוֹב יָלֵד: דָּא יֵב הוּא יַצַּר טוֹב, י דְהוּא יָלֵד, מִיּוֹמִין זְעִירִין עֲמִיה דְב"נ, דְהָא מִתְלִיסַר שְׁנִין טו וְאֵילָף, כְּמָה דְאַתְמָר.

ד מִמְלֶךְ זָקֵן וְכִסִּיל, מִמְלֶךְ: דָּא הוּא יַצַּר הָרַע, דְאִיהוּ אֲקָרֵי מְלֶךְ, וְשְׁלִיט בְּעֲלָמָא עַל בְּנֵי נְשָׂא. זָקֵן וְכִסִּיל, דְאִיהוּ זָקֵן וְדָאֵי, כְּמָה דְאוּקְמוּהָ, דְכַד אַתְלִיד ב"נ וְנַפְיָק לְאִוּרָא דְעֲלָמָא, אִיהוּ * אַזְדַּמְן עֲמִיה דְב"נ, וְע"ד אִיהוּ מְלֶךְ זָקֵן וְכִסִּיל.

ה אֲשֶׁר לֹא יָדַע לְהִזְהַר עוֹד, טו לְהִזְהִיר לָא כְּתִיב, אֶלָּא לְהִזְהַר, בְּגִין

חֲלוּפֵי גְרַמְיָהוּ

א יְהוֹב. ב ל"ג ביה. ג מוסיף נשמתא לב"נ. ד מוסיף לאתקיימא בהאי. ה דנפקי. ו לאויר. ז גמירנא; וגמירנא דכדין (אה"ל). ח וערקי; וערקה. ט ל"ג מן; מגו. י ל"ג ומן; ומכל. יא לארת. יב מסכן וגו'. יג איהו. יד דאיהו. טו ל"ג ואלך; עמיה; וגו' (אה"ל). טז להזדהיר לא כתיב אלא ליהזר (אה"ל).

מְסוּרַת הַזְהָר

א וישלח דף נ"ב צ"ג. ב תהלים ל"ד. ג (בראשית ד') ח"א לו: קסה: קעט. ונה. ח"ב ר"ט: רלו: רסו: רעא: ט"ז תי' כה. תס"ט ק"ח: ז"ח י"ט ט"ג ש"ג. (ד) וירא צ"ה צ"א. ז"ח נ"ח טד שטו.

הַפְּסוּלִים

א וישב יעקב בארץ מגורי אביו וגו': ר' חייא פתח ואמר, רבות רעות צדיק וגו'. כמה מקטרגים יש לו לאדם מיום שנתן לו הקב"ה נשמה בעולם הזה, דכיון שיצא האדם לאויר העולם, מיד נזדמן יצר הרע להשתתף עמו, כמו שלמדנו, שכתוב, לפתח חטאת רובין, כי אז נשתתף עמו היצה"ר.

ב ות"ח דהכי הוא וכו': ובוא וראה, שכן הוא, כי הבהמות, מיום שנולדו, כולן שומרות את עצמן ובורחות מאש ומכל מקומות הרעים. והאדם, כשנולד, מיד בא להשליך עצמו לתוך האש, והוא משום שהיצה"ר שורה בתוכו, ומיד מסיתו לדרך רע.

ה אשר לא ידע להזהר עוד: לא כתיב להזהיר, אלא להזהר, משום שהוא כסיל, ועליו

(דפו"י דף קע"ט ע"א * דף קע"ט ע"ב) * ע"י ברכת שלום ע"ת מאמר נח

ב

וישב

דאיהו כסיל, ועליה אמר שלמה, והכסיל בחשך הולך, דהא
מסוסיטא דחשך קא אתיא, ולית ליה נהורא לעלמין.

ו) רבי שמעון אמר, ת"ח, פתיב טוב ילד מספן וחכם, מאן ילד מספן,
הא אוקמוה ואתמר, דאיהו יצר טוב, אבל טוב ילד, הה"ד נער הייתי גם
זקנתי, ודא הוא נער, דאיהו ילד. מספן: דלית ליה מגרמיה כלום. ואמאי
אקרי נער. בגין דאית ליה תדתו דסיקרא, ודמתחדשא תדיר, ותדיר איהו
ילד מספן, פמה דאמרן. וחכם: בגין דחכמה שריא ביה.

ז) ממלך זקן, דא הוא יצר הרע, פמה דאתמר, דהא מן יומא דהנה,
לא נפק ממסאבותיה לעלמין, ואיהו כסיל, דכל ארחי אינון לארץ בישא,
ואזיל וסטי לכני נשא, ולא ידע לאנדקרא, ואיהו אתי עם ב"נ בתסקופין, בגין
לאסטאה לון מארץ טבא, לארץ בישא.

מסורת הזהר

א) (קהלת ב') ח"ג קפו. ב) לך קמ"ה צ"ב ותולדות ס"ג
צ"ד וצ"ה.
א) ל"ג ע"ה. ב) מסוספיתא (אה"ל). ג) קאטייא. ד) ל"ג
מספן. ה) ל"ג מספן. ו) מתחורשא. ז) נער. ח) ל"ג מן;
מיומא. ט) נפקא. י) מסאבותיה. יא) ל"ג לארץ; בישן.
דרך אמת אן מחצבות החשך והוא מלשון סתת בפי הבונה שפי' חציבה.

חלופי גרסאות

מאמר

הסולם

וישב יעקב

מעצמה כלום. וז"ש, ודא הוא נער, דאיהו
ילד מספן, דלית ליה מגרמיה כלום. דהיינו
כמבואר. וכשהוא מקבל ממצב הא' של
הנוקבא, שהוא זמן שליטתה עצמה והיא
גדולה כמו ז"א, שהוא מצב הארת החכמה
שבה, אז אומר מטטרון גם זקנתי, כי איזה
זקן, זהו מי שקנה חכמה. וכן נקרא חכם
זו"ש וחכם, בגין דחכמה שריא ביה.
כמבואר.

ושואל, ואמאי אקרי נער, למה נקרא
המלאך מטטרון תמיד בשם נער, ולא זקן,
הרי הוא אמו, גם זקנתי, היה לו להקרא
זקן. ומשיב, בגין דאית ליה הדתו דסיהרא,
דמתחדשא תדיר, משום שיש לו התחדשות
הלבנה, שהיא הנוקבא, שה"ס זנוגה עם
ז"א, דהיינו מצב הב', הנ"ל, שהיא מצב
הארת החסדים שבה, הנבחן לז"ק ונקרא
נער, דמתחדשא תדיר, ומצב ההתחדשות
נוהג בה תמיד, ותדיר איהו ילד מספן,
דהיינו בקביעות, וע"כ נקרא נער ולא זקן
כי הזקנה שמקבל ממצב הא', שהוא מצב
שליטתה עצמה, אין זה בו תמיד. וע"כ
אינו נקרא על שמו.

ז) ממלך זקן: זהו היצר הרע, הנמשך
מן הלעומת של מטטרון, הנקרא אדם בליעל. כמו
שלמדנו, שמיום שהיה, לא יצא מטומאתו
לעולם. והוא פסי', שכל דרכיו הם לדרך
הרע, והולך ומדיח בני אדם, ואינו יודע
להזהר

ועליו אמר שלמה, והכסיל בחשך הולך. כי
מפסולת החשך הוא בא, ואין לו אור
לעולם אבל מי שאינו יודע להזהיר לאחרים אינו
נחשב עוד לכסיל מחמת זה.

ו) ר' שמעון אמר וכו': רש"א, בוא
וראה, כתוב, טוב ילד מספן וחכם. ושואל,
מי הוא ילד מספן. ואומר, הנה בארוה,
ולמדנו שהוא יצר הטוב. אבל טוב ילד,
זהו שכתוב, נער הייתי גם זקנתי. וזהו נער
שהוא ילד מספן. שאין לו מעצמו כלום.
ולמה נקרא נער. הוא משום שיש לו חידוש
הלבנה, שהיא מתחדשת תמיד, והוא תמיד
ילד מספן, כמו שאמרנו. וחכם, משום
שהחכמה שורה בו.

פירושו. ב' מצבים יש אל הנוקבא, א)
הוא זמן שליטתה עצמה, שאז גדולה כמו
ז"א, וזהו מצב הארת החכמה שבה, אלא
שאינה מאירה מטעם חוסר אור החסדים.
ב) הוא זמן הארתה על ידי זנוגה עם
ז"א, שאז מוכרתת להתמעט עד לנקודה,
ואין לה אז מעצמה כלום, ומקבלת הכל
מז"א. ומצב הזה היא מצב הארת החסדים
שבה. והנוקבא מתלבשת ומאירה במלאך
מטטרון מב' מצבים אלו. וכשהוא מקבל
מצב ב' של הנוקבא, שהוא הארת החסדים
אומר מטטרון, נער הייתי, וכן נקרא ילד,
כי הארת החסדים ה"ס ו"ק המכונה נער
או ילד. וכן נקרא מספן, מפני שבמצב
הזה מתמעטת הנוקבא עד לנקודה ואין לה
(דפו"י דף קע"ט ע"ב)

וישב

ג
(ח) ת"ת, על דא אקדים עם בר נש * ביומא דאתיליד, בגין דיהימין ליה, דהא פד אתי יצר טוב, לא זכיל ב"נ למהימנא ליה, ודמי עליה כמטולא. כגוונא דא תנינן, מאן הוא רשע ערום, דא הוא מאן דאקדים לאטענא מלוי לקמי דיינא, עד לא ייתי חכריה * מארי דדינא, פד"א * צדיק הראשון כריבו וגו'.

(ט) כגוונא דא * האי רשע ערום, פד"א * והנחש היה ערום, והוא אקדים ושרי עמיה דב"נ, עד ד לא ייתי חכריה לאשנאה עליה. ובגין דאיהו אקדים, והא אטעין טענתיה עמיה, פד אתי חכריה דאיהו יצר הטוב, אבאיש ליה לב"נ בהדיה, ולא זכיל לנקפא רישיה, כאילו אטעין על פתפיה כל מטולין דעלמא, בגין ההוא רשע ערום דאקדים עמיה, וע"ד אמר שלמה * וחכמת המספן * בוזיה, ודבריו אינם נשמעים, בגין דהא אקדים אתרא.

(י) וע"ד, כל דיינא דקביל מבר נש מלה, עד לא ייתי חכריה, כאילו * מקבל עליה טעווא אתרא למהימנותא, אלא * וכא רעהו וחקרו, ודא הוא ארת דבר נש ופאה, דהא ב"נ ופאה, דא הוא דלא הימין לההוא רשע ערום דייצר הרע, עד דייתי חכריה דאיהו יצר טוב. ובגין דא, בני נשא אינון פשלין לעלמא דאתי.

(יא) אכל ההוא ופאה, דאיהו דחיל * למאריה, כמה * בישין * סביל בהאי

מסורת הזהר (א) משלי יח. (ב) ב"א רל"ו צ"ב. (ג) (קהלת ט') ח"ג סט. ת"ז חס"ד צה: ז"ח פ"א טא שג. (ד) משלי י"ח. חלופי גרסאות א מיומא. ב מריה. ג ל"ג האי; הוא. ד דלא. ה טוב. ו בוזיה וגו' ול"ג ודבריו אינם נשמעים. ז דייני. ח מקביל. ט למריה. י מוסיף בישין חבילין. יא מוסיף סביל ההוא זכאה דרחיל למריה.

הסולם

מאמר
להזהר, והוא בא בעלילה עם בני אדם, כדי להדית אותם מדרך הטוב אל דרך הרע.⁶
(ח) ת"ח על דא זכוי: בוא וראה, על כן הקדים עצמו היצר הרע להתחבר עם האדם מיום שנולד בו, בכדי שיאמין לו, וכשיבוא אח"כ היצר הטוב אין האדם יכול להאמינו ודבריו דומים עליו למשא.
כגוונא דא תנינן זכוי: כעין זה למדנו, איזה הוא רשע ערום, זה הוא מי שמקדים עצמו לטעון דבריו לפני הדין מטרם שיבא חברו בעל הדין. כמש"א, צדיק הראשון כריבו וגו'.
(ט) כגוונא דא האי וגו': כעין זה, רשע ערום זה, דהיינו היצר הרע, כמש"א, והנחש היה ערום, גם הוא מקדים ושורה באדם מטרם שיבא חברו, יצר הטוב, לשרות בו, ומשום שהקדים וכבר טען טענותיו לפניו, כשיבא אח"כ חברו, שהוא יצר הטוב, רע לאדם להיות עמו, ואינו יכול להרים ראשו (דפו"י דף קע"ט ע"ב) * ע"י ברכת שלום עה"ת מאמר סג ולא

ד

וישב

עלמא, בגין דלא יחיימן, ולא ישתתף א בההוא יצר הרע, וקב"ה שויב ליה מפלהו, הה"ד א רבות רעות ב צדיק ומכלם יצילנו יי. רבות רעות לצדיק לא כתיב אלא צדיק, בגין דקב"ה אתרעי ביה, ובג"כ, קב"ה אתרעי בההוא ב"נ, ושויב ליה מפלא, בהאי עלמא ובצלמא דאתי, ופאה חולקיה.

(ב) ת"ח, פמה בישין עברו עליה דיעקב, בגין דלא י יתדבק בההוא יצר הרע, ויתרחק ומחולקיה, ובג"כ סביל פמה עונשין, פמה בישין, ולא שקיט. פתח ואמר, א לא שלותי ולא שקטתי ולא נחתי ויבא רגו. ת"ח, פמה בישין סבלין צדיקא בהאי עלמא, בישין על בישין, פאבין על פאבין, בגין למנפי לון לעלמא דאתי.

(ג) יעקב פמה סביל, בישין על בישין תדיר, יכד"א לא שלותי: בביתא דלכן, ולא יכילנא לאשתזבא מניה. ולא שקטתי: מעשו, מההוא צערא דצער לי, ההוא ממנא דיליה, ולבתר דחילו דעשו. ולא נחתי: יא מן דינה, וימן שקם.

(ד) ויבא רגו: דא רוגזא וערבוביא דיוסף, דאיהו קשא י מפלהו, י מגו י רחימותא דיעקב י לגבי דיוסף, י דאיהו רזא דברית, עאל במצרים, בגין דלבתר כתיב, ויאזכר את בריתי לאשתפתא י שכינתא תמן בהדיה.

(ו) וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען, רבי יוסי פתח

חלופי גרסאות

א בהדי; בהדיה. ב צדיק וגו' וליג מן ומכלם עד לצדיק. ג ליג מן בהאי עד תייה. ד אתרבק. ה רע; מוסיף וקביה דף ע"ט צ"ב. ו ואתרחק. ז מוסיף מכלא. מחולקיה; יצה"ר מחולקיה. ח סביל. ט מוסיף כמה בישין. י מוסיף כד"א לא שלותי ולא שקטתי. יא ליג מן; מדינה. יב ליג ומן; ומשכס. יג מכלא. יד ומגו. טו רחימו. טז לגביה. יז ואיהו. יח שמש; שמשא (אה"ל).

מסורת הזהר

א תהלים ל"ד. ב (איוב ג') ח"א רטו: ג פרשת נח דף ע"ט צ"ב. ד (איוב ג') ח"א רטו: ג פרשת נח דף ע"ט צ"ב. ה ואתרחק. ו מוסיף מכלא. מחולקיה; יצה"ר מחולקיה. ח סביל. ט מוסיף כמה בישין. י מוסיף כד"א לא שלותי ולא שקטתי. יא ליג מן; מדינה. יב ליג ומן; ומשכס. יג מכלא. יד ומגו. טו רחימו. טז לגביה. יז ואיהו. יח שמש; שמשא (אה"ל).

הסולם

מאמר

וישב יעקב

(ג) יעקב כמה סביל וכו': יעקב, כמה סבל תמיד רעות על רעות, כמש"א, לא שלותי, בבית לבן, ולא יכולתי להנצל ממנו. ולא שקטתי, מעשו, מאותו הצער שציער אותי הממונה שלו. ואח"כ הפחד מעשו עצמו. ולא נחתי, מן דינה ומן שקם.
(ד) ויבא רגו: זה הוא הרגו והמבוכה של יוסף, שהוא קשה מכולם, כי מתוך אהבתו של יעקב אל יוסף, שה"ס הברית, נכנס יעקב למצרים. ועל כן אהב אותו כל כך, משום שלאח"כ כתוב, ואזכר את בריתי, שכל הגאולה היה בשבילו, להיות השכינה נמצאת שם עמו. עם הברית, שהוא יוסף, וע"כ היה המבוכה של יוסף, קשה עליו יותר מכל הצרות שבאו עליו.
(ו) וישב יעקב בארץ מגורי וגו': ר' יוסי פתח, הצדיק אבד ואין איש שם על לב

ולא ישתתף עם יצר הרע, והקב"ה מצילו מכולם. זהו שכתוב, רבות רעות צדיק ומכולם יצילנו ה', רבות רעות לצדיק לא כתוב, אלא רבות רעות צדיק, שזה יורה שפירושו הוא, שהסובל רבות רעות הוא צדיק, משום שהקב"ה חפץ בו, כי הרעות שסובל, מרחיקות אותו מן יצר הרע כנ"ל. ומשום זה הקב"ה חפץ באדם ההוא, ומציל אותו מכולם, בעולם הזה ובעולם הבא. אשרי חלקו.
(ב) ת"ח כמה בישין וכו': בוא וראה כמה רעות עברו על יעקב כדי שלא יתדבק ביצר הרע ההוא, ויתרחק מחלקו, ומשום זה סבל כמה עונשים כמה רעות ולא שקט.
פתח ואמר לא שלותי וגו': בוא וראה, כמה רעות סובלים הצדיקים בעולם הזה, רעות על רעות מכאובים על מכאובים, כדי לזכותם לעולם הבא.

(דפו"י דף קע"ט ע"ב *) דף ק"פ ע"א

ה

וישב

הצדיק אבד ואין איש שם על לב ואנשי חסד נאספים באין מבין כי מפני הרעה נאסף הצדיק. הצדיק אבד, בזמנא דקב"ה אשגח בעלמא, ולא הוי עלמא פדקא גאות, ואודמן דינא דלשרייה על עלמא, פדין קודשא בריה הוא, נטיל זכאה דאשתפח בינייהו, בגין דישרי דינא על פלהו אחרנין, ולא שפתח מאן דגגין עליהו.

זו) דהא כל זמנא דזכאה ושארי בעלמא, דינא לא יכיל לשלטאה על עלמא. מנלן ממשא, דכתיב ויאמר להשמידם לולי משה בחירו עמד בפרץ לפניו וגו'. ובגין כך, קודשא בריה הוא, נטיל לזכאה מבינייהו, וסליק ליה מעלמא, וכדין אתפרע וגבי דיליה. סופיה דדקרא, כי מפני הרעה נאסף הצדיק, עד דלא ייתי רעה לשלטאה על עלמא, נאסף הצדיק. דבר אחר, כי מפני הרעה: דא יצר הרע.

יז) ת"ח, יעקב שלימו דאבהן הוה, ואיהו קאים לקיימא בגלותא, אבל מגו דאיהו צדיק, אתעכב דינא, דלא שלטא בעלמא, דהא כל יומי דיעקב, לא שרא דינא על עלמא, וכפנא אתבטלת.

יח) ואוף הכי ביומוי דיוסף, דאיהו דיוקנא דאבוי, לא שרא גלותא, בגין דאיהו אגין עליהו, כל יומיו. בין דאיהו מת, מיד שרא עליהו גלותא, פד"א וימת יוסף וגו', וסמיה ליה, דהבה נתחכמה לו. וכתיב וימררו את חיהם בעבודה קשה בחמר ובלבנים וגו'.

חלופי גרמאות

מסורת הזהר

א) (ישעיהו נ"א א) ב"ב ר"ה צ"א. ב) (תהלים ק"ט) ח"א ונר; ח"ג קסא. ז"ח יב טד שיג. כ"ג טא ש"ז. ג) (שמות א') ח"ג קנג. ד) (שם) ח"ב ז: י"ח: ח"ג שד. ה) ב"א רכ"ב צ"ב. הרעה נאסף עד לא ישלוט הרעה (רעה) בעלמא. יג ל"ג ד"א. יד יומיו. טו ל"ג ואוף הכי; אוף (אה"ל). טז כיון דאיהו מיד שרא דינא על עלמא. יז שרי (אה"ל). יח דינא על עלמא. יט שריא. כ חיהם וגו'.

וישב יעקב

המולם

מאמר

פירוש אחר, כי מפני הרעה, זה הוא היצר הרע. שהסית והדיח את העולם. יז) ת"ח יעקב שלימו וכו': בוא וראה יעקב בחיר שבאבות היה, והוא היה עומד להמצא בגלות, אבל מתוך שהוא צדיק נעצר הדין, ולא שלט בעולם, כי כל ימיו של יעקב לא שרה הדין על העולם, והרעב נתבטל. יח) ואוף הכי ביומוי וכו': וכמו כן בימיו של יוסף, שהוא צורתו של אביו, לא היתה נמצאת הגלות, משום שהוא הגין עליהם כל ימיו. כיון שהוא מת, מיד שרתה עליהם הגלות, כמש"א, וימת יוסף וגו', ונסמך לו הבה נתחכמה לו. וכתוב, וימררו את חיהם וגו'.

לב וגו'. הצדיק אבד, בזמן שהקב"ה מסתכל בעולם, והעולם אינו כראוי להיות, והדין נודמן לשרות על העולם, אז לוקח את הצדיק הנמצא ביניהם, כדי שהדין ישרה על כל האחרים, ולא יהיה מי שיגין עליהם.

טז) דהא כ"ג זמנא וכו': כי כל זמן שהצדיק שורה בעולם, אין הדין יכול לשלוט על העולם, מאין לנו זה, ממשא, שכתוב, ויאמר להשמידם לולי משה בחירו עמד בפרץ לפניו וגו'. ומשום זה הקב"ה לוקח את הצדיק מביניהם ומעלה אותו מן העולם, ואז נפרע ומקבל את שלו. סוף הכתוב, כי מפני הרעה נאסף הצדיק, פירושו, מטום שיבא הרע לשלוט בעולם נאסף הצדיק. (דפו"י דף ק"פ ע"א)

כגוונא

וישב

ו

יט) כגוונא דא, בכל אתר א דשריא זכאה ב בעלמא, בגיניה קודשא בריך הוא גיין על עלמא, וכל זמנא דאיהו קיים, דינא לא שריא על עלמא, וקא אתמר.

כ) תא חזי, וישב יעקב בארץ מגורי אביו, מאי מגורי אביו, כד"א מגור מסביב, דכל יומי הוה דחיל ויהוה בדתילו. וישב יעקב בארץ מגורי אביו. רבי אלעזר אמר, דאתקשר ויתיב, בההוא אתר דאתאחיד בחשך. ארץ מגורי אביו דייקא. בארץ פנען, אתקשר אתרא באתריה. מגורי אביו: דא דינא קשיא. בארץ מגורי אביו, כמה דאתמר ההוא דינא רפיא, דדאיהי ארץ, דאתאחיד מן דינא קשיא, וביה אתישב יעקב, ואתאחיד ביה. ו

כא) אלה תולדות יעקב יוסף וגו', פתר דאתישב יוסף בייעקב, ואנדווג שמשא בסיהרא, פדין שרא למעבד תולדות. ומאן איהו דעביד תולדות. אהרר ואמר יוסף, דהא ההוא נהר דנגיד ונפיק, איהו עביד תולדות, בגין דלא פסקין מימיו לעלמין, ואיהו עביד תולדות בהאי ארץ, ומגיה נפקין תולדות לעלמא.

מסורת הזהר

א) בי"א קל"ז צ"א. א דשרא; רזכאה שריא, ב על עלמא; על עלמא ואיהו קיים דינא לא שריא על עלמא וליג מן בגיניה עד קיים (אה"ל). ג יעקב וגו'. ד ליג דאיהי ארץ. ה מגו. ו מסיף וההיא [וההוא] ארץ איהו אספקלריא [אספקלריאה] דלא נהרא. ז ליג יוסף; יעקב וליג יוסף. ח שריא. ט פסקין.

חלופי גרמאות

מאמר

הסולם

וישב יעקב

ממנו דין קשה מאד, כי ה"ס חטא דעין הדעת כנודע. אמנם הנוקבא, שהארתה היא בבחינת אור נקבה המאירה רק ממטה למעלה ואינו נמשך למטה, ע"כ אפילו מטרם שנכללה בימין, אין בה דין קשה אלא דין רפה. (כנ"ל וישלח דף פ' ד"ה ביאור ע"ש) ור"ש בארץ מגורי אביו וכו' ההוא דינא רפיא וכו' וביה אתישב יעקב. שהוא נתישב בארץ, שה"ס הנוקבא, והיא רק דינא רפיא ולא דינא קשיא כמגורי אביו.

מאמר אלה תולדות יעקב

כא) אלה תולדות יעקב יוסף וגו': אחר שנתישב יוסף ביעקב, והשמש, שהוא ז"א, נדרווג עם הלבנה, שהיא הנוקבא, אז התחיל להוליד תולדות. ומי הוא העושה תולדות. חזר הכתוב ואמר, יוסף, כי אותו הנהר הנמשך ויוצא מעדן, שהוא יסוד המכונה יוסף, הוא העושה תולדות, משום שמימיו אינם נפסקים לעולם.

פירוש. כי נשמות ישראל נולדות מזווג זו"ן. אבל אין ז"א מוליד נשמות מטרם שעולה ומלביש לאו"א, שזווגיהו לא פסיק לעלמין, שאז משיג יסוד דגדלות, המכונה יוסף

יט) כגוונא דא וכו': כעין זה, בכל מקום שנמצא צדיק בעולם, הקב"ה מגיין על העולם בשבילו, וכל זמן שהוא חי, אין הדין שורה על העולם. וכן למדנו.

כ) ת"ח וישב יעקב וגו': שואל מהו מגורי אביו. ומשיב, הוא כמו שאתה אומר מגור מסביב, כי כל ימיו היה מתיירא והיה בפתח. וישב יעקב, רבי אלעזר אמר, שנתקשר וישב במקום ההוא שנתאחד בחשך. בארץ מגורי אביו הוא בדיוק. כלומר, מלמדנו, שהמגור ופתח הוה הוא של אביו יצחק שהוא קו שמאל. בארץ פנען, נקשר המקום במקומו. פירוש, הנוקבא נקראת ארץ, ובעת שנקשרת בקו שמאל, שהוא אביו של יעקב, היא נקראת ארץ כנען. ור"ש, אתקשר אתרא באתריה שארץ כנען נקשרה במגורי אביו, שהוא קו שמאל. מגורי אביו, זה דין קשה. שה"ס קו שמאל דז"א, בארץ מגורי אביו, הוא כמו שלמדנו שארץ היא דינא רפיא. שהיא ארץ שנתאחדה ונמשכת מדין קשה, שהוא קו שמאל, ובה נתישב יעקב ונתאחד בה.

פירוש, אור ז"א הוא מלמעלה למטה, ולפיכך אם הקו שמאל מאיר בו נמשך (דפו"י דף ק"פ ע"א)

ז

וישב

כב דָּהָא שְׁמַשָּׂא, אַע"ג «דַּאֲתַקְרַב בְּסִיחָרָא, לָא עֲבִיד אִיבִין, בַּר הֵהוּא דְרָגָא דְאֶקְרִי צַדִּיק, וְיוֹסֵף אִיהוּ דְרָגָא דְיַעֲקֹב לְמַעַבְדַּי אִיבִין, וְלֹאֲפַקָא תּוֹלְדִין לְעַלְמָא, וּבְגִין כֶּף כְּתִיב, אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף.

כג אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף, כָּל מַאֲן דִּתְהוּהּ מִסְתַּפַּל בְּדִיוֹקְנָא דְיוֹסֵף, תְּהוּהּ אָמַר, דָּדָא הוּא דְיוֹקְנָא דְיַעֲקֹב. ת"ח, דְּכִכְלְהוּ בְּנֵי יַעֲקֹב, לָא כְּתִיב אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת יַעֲקֹב רְאוּבֵן, בַּר יוֹסֵף, דְּדִיוֹקְנִיהּ דְּמִי, לְדִיוֹקְנָא דְאַבּוּי.

כד בְּן שִׁבְעַ עֶשְׂרֵה שָׁנָה. אָמַר רַבִּי אַבָּא, רְמַז לִיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְדָהָא פִּד אֲתַאֲבִיד מְנִיהּ יוֹסֵף, בְּן שִׁבְעַ עֶשְׂרֵה שָׁנִין הָהּ, וְכָל אֵינּוֹן יוֹמִין דְּאַשְׁתָּארוּ, דְּלֹא תָמָא לִיהּ לְיוֹסֵף, הָהּ בְּכִי וְעַל אֵינּוֹן שִׁבְעַ עֶשְׂרֵה שָׁנִין, וְכַמְּה דִּתְהוּהּ בְּכִי עֲלִיהּ, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְהִיב לִיהּ, שִׁבְעַ עֶשְׂרֵה שָׁנִין אֲתַחְנִין, דְּאַתְקִיִּים בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם, בְּחֵדוּ בִּיקְרָא וּבְשָׁלִימוּ דְכֻלָּא, וּבְרִיהּ יוֹסֵף הָהּ מִלְפָּא, וְכָל בְּנוֹי קָמִיהּ הוּוּ, אֵינּוֹן שִׁבְעַ עֶשְׂרֵה שָׁנִין, הוּוּ חִיִּין לְגַבִּיהּ, וּבְגִ"כּ בְּן שִׁבְעַ עֶשְׂרֵה שָׁנָה הָהּ אִיהוּ, פִּד אֲתַאֲבִיד מְנִיהּ.

חלוסי גרמאות

א דאתקריב. ב ל"ג מן אלה עד כל. ג איהו. ד ל"ג דהא; דכד ול"ג דהא. ה שני. ו ל"ג על. ז יוסף בריה.

אלה תולדות יעקב

הסולם

מאמר

אומר שזו היא צורתו של יעקב. בוא וראה, שבכל בני יעקב לא כתוב כזה, כגון אלה תולדות יעקב ראובן או שמעון וכו', רק ביוסף, שכתוב אלה תולדות יעקב יוסף, הוא משום שצורתו היתה דומה לצורת אביו.⁶

פירוש, כמו שיעקב שה"ס ת"ת הוא קן אמצעי המכריע בין ב' הקיין שמחזה ולמעלה, שהם חסד וגבורה, כן יוסף, שה"ס יסוד, הוא קן אמצעי ומכריע בין שני הקיין שמחזה ולמטה, דהיינו בין נצח והוד. הרי שזה וזה צורתם שוה, ששניהם צורת קן אמצעי ומכריע בין הקצוות.

כד בְּן שִׁבְעַ עֶשְׂרֵה שָׁנָה: אָמַר ר' אבא, הקב"ה רמז לו, שבעת שנאבד יוסף היה בן שבע עשרה שנה. וכל אלו הימים שנשארו אחר שהיה בן שבע עשרה שנה, שלא ראה את יוסף, היה בוכה על אלו שבע עשרה שנה. וכמו שהיה בוכה עליהן, נתן לו הקב"ה שבע עשרה שנה אחרות, שחי בארץ מצרים, בשמחה, בכבוד, ובכל השלמות, בנו יוסף היה מלך, וכל בניו היו לפניו, אלו שבע עשרה שנה היו נחשבות לו חיים. וע"כ משמיענו הכתוב, כי בן שבע עשרה היה יוסף כאשר נאבד ממנו.

פירוש, היסוד, שה"ס יוסף, מכונה שבע עשרה שנה. מטעם שיש בו סוד לחם משנה, שפירושו אור החכמה ואור החסדים, שהוא תכלית השלמות. והנה אור החכמה שבו

יוסף, וכן נקרא נהר יוצא מעדן, ששפעו אינו נפסק לעולם. וז"ש **בתי דאטישב יוסף ביעקב ואזדווג שמשא בסיהרא**, אחר שז"א המכונה יעקב עלה והלביש לאו"א עלאין, שאז מתישב יוסף, שהוא יסוד דגדלות, ביעקב, שהוא ז"א, ושמשא מזדווג בסיהרא, כדון **שרא למעבד תולדות**, או מתחיל להליד תולדות, ולא מקודם לכן, ו**מאן איהו דעביד תולדות. אהדר ואמר, יוסף**, שהוא יסוד דגדלות, שז"א משיגו בעת עליתו לאו"א, שהוא מכונה אז ונהר יוצא מעדן, **דלא פסקין מימיו לעלמין**, כמו או"א עלאין דזווגייהו לא פסיק לעלמין.

כב דהא שמשא אע"ג זגו: כי השמש שחוא ז"א, אע"פ שנתחבר בלבנה, שהיא הנוקבא, אינו עושה פירות משום מדרגה רק מאותה מדרגה הנקראת צדיק, דהיינו יסוד, וכן נקרא יוסף, שהוא המדרגה של יעקב לעשות פירות ולהוציא תולדות לעולם, ומשום זה כתוב, אלה תולדות יעקב יוסף.

פירוש, המדרגה האחרונה של ז"א, המכונה צדיק או יסוד, היא הנושאת את המסך שעליו מכה אור העליון (ואו"א) [ואו"ח] עולה ומלבישו, שבדרך זה נאצלות כל הקומות והמדרגות. וז"ש **לא עביד איבין בר ההוא דרגא דאקרי צדיק יוסף**, כי הוא הנושא אל המסך, להיותו מדרגה האחרונה, כמבואר.

כג אלה תולדות יעקב יוסף זגו: פירוש אחר, כל מי שהיה מסתכל בצורת יוסף היה (דפו"י דף ק"פ ע"א) * עיי' ברכת שלום עה"ת מאמר טז

ה

וישב

כה) רבי חייא פתח ואמר, ^א לכן אנשי לבב שמעו לי חללה לאל ^א מרשע ושדי מעול. ^ב כי פעל ^א אדם ישלם לו וכארח איש ומצאנו. תא חזי, פד ברא קב"ה עלמא, עבד ליה על דינא, ועל דינא אתקיים, וכל עובדין דעלמא, אינון קיימין בדינא, בר דקב"ה בגין לקיימא עלמא ולא יתאביד, פריש עליה רחמי, ואינון רחמי ומעפכי לדינא, דלא ישתצי עלמא, ועל רחמי אתנהיג עלמא, ואתקיים בגיניה.

כו) ואי תימא דקודשא בריך הוא עביד דינא בבר נש בלא דינא, הא אתמר, דכד דינא שריא עליה דבר נש, פד איהו ופאה, בגין רחמיותא ידקב"ה ביה ^א איהי, פמה דאתמר, דהא קב"ה רחים ^ב עליה ברחימו, לקרבא ליה לגביה, מתבר גופא, בגין לשלטאה נשמתא, וכדין אתקריב בר נש לגביה ברחימו, פדקא יאות. ונשמתא שלטא, ^א וגופא אתחלש.

כז) ובעיא גופא חולשא, ונפשא ^א תקיפא, ^א דאתתקף בתקיפו, וכדין איהו רחמא דקב"ה. פמה דאמרו חברייא, יתב קב"ה לצדיק צערא בעלמא דינ, בגין למזפי ליה לעלמא דאתי.

מסורת הזהר

(א) (איוב ל"ד) ח"ג קעו.

חלופי גרסאות

א מרשע וגוי וליג ושדי מעול. ב לו וגוי. ג דא. ד עובדי.

ה קיימי. ו מעכב. ז ישצי. ח ליג כבר נש. ט מסיף

שריא בעלמא. י דיליה. יא איהו. יב ליה. יג ואתחלש גופא. יד חלשא. טו תוקפא. טז דיתתקף.

מאמר

הסולם

כי פעל אדם ישלם לו

כה) רבי חייא פתח וכו': ר"ח פתח ואמר, לכן אנשי לבב שמעו לי וגוי. בוא וראה כאשר ברא הקב"ה את העולם עשה אותו על דין, והוא מתקיים על דין. וכל מעשי העולם מתקיימים על דין. מלבד שבכדי לקיים העולם שלא יאבד, הקב"ה פורש עליו רחמים, ורחמים האלו מעכבים את הדין שלא יכלה את העולם, והעולם מתנהג ברחמים ומתקיים על ידו.

כו) ואי תימא וכו': ואם תאמר, שהקב"ה עושה דין באדם בלי משפט, הרי למדנו, כשהדין שורה על האדם, והוא צדיק, הוא, משום אהבת הקב"ה אליו. כמו שלמדנו, כאשר הקב"ה מרחם על האדם באהבה, לקרבהו אליו, משבר הגוף בשביל להשליט את הנשמה, ואז מתקרב האדם אליו באהבה כראוי, והנשמה שולטת באדם, והגוף נחלש.

כז) ובעיא גופא וכו': וצריך האדם לגוף חלש, ולנפש חזקה שתתגבר בגבורה. ואז הוא אוהבו של הקב"ה, כמו שאומרים החכמים, שהקב"ה נותן צער אל הצדיק בעולם הזה, בשביל לזכותו לעולם הבא.

וכד

שבו מרומו במספר שבע להיותו מאיר רק ממטה למעלה בסוד אור הנוקבא הנקראת שביעי, וחסרה ג"ר דג"ר. ואור החסדים שבו מרומו במספר עשרה, להיותו מאיר ממעלה למטה וע"כ המספר שלם.

ו"ש, רמז ליה קב"ה, דהא כד אתאביד מניה יוסף בן שבע עשרה שנין הוה, דהיינו שרמז לו שיעור שלמות מדרגתו של יוסף, שהוא שבע עשרה שנה, הכולל כל השלמות הן חכמה והן חסדים כנ"ל. וע"כ, זכ"ל אינון יומין וכו' הוה בכי ע"ל אינון שבע עשרה שנין, דהיינו על מדרגתו הגדולה של יוסף שנאבדה ממנו. וזכמה דהוה וכו' יתב לו שבע עשרה שנין אהרנין, דהיינו אחר שמצא שוב את יוסף במצרים. אינון שבע עשרה שנין הוה חיון לגביה, כי אור החכמה נבחן לאור חיה, בסו"ה החכמה תחיה בעליה, וכיון שסוד שבע עשרה שנין כולל גם חכמה, ע"כ יחשבו לו חיים. משא"כ בשעה שנאבד יוסף, שהיה לו אז אור חסדים בלי חכמה, לא נחשבו לו לחיים, וכן בטרם שנוולד יוסף. וזהו שמשמענו הכתוב, יוסף בן שבע עשרה שנה.

(דפו"י דף ק"פ ע"א * דף ק"פ ע"ב)

וישב

ט

כח) וכד נשמתא חלשא, וגופא תקיפא, איהו שנאיה דקב"ה, דלא אתרעי ביה, לא זחיב ליה צערא בהאי עלמא, אלא «אורחוי מתפקנן, והוא בשלימו תתיר, בגין דאי עבד צדקה, או טיבו, קב"ה משלם ליה אגריה בהאי עלמא, ולא יהוי ליה חולק בההוא עלמא, ודא הוא דתרגם אונקלוס» ומשלם לשונאיו וגו', ומשלם לשנאוהי טבון דאינון וגו', וכג"כ ב ההוא זכאה דאתבר דתדיר, איהו רחמא דקב"ה, והני מילי, פד בדיק ולא אשפת חוכא בידיה, דאתענש עליה.

כט) הקא אית לאסתכלא בכמה סטרין, חד, דהא חמינן דשכינתא לא שריא באתר עציבו, אלא באתר דאית ביה חדוה, אי חדוה לית ביה, לא שריא שכינתא בההוא אתר, פד"א א ועתה קתו לי מנגן והיה כנגן המנגן ותהי עליו רוח אלהים, דהא ו שכינתא, ודאי לא שריא באתר עציבו. מ מנלן, מיעקב, דבגין דהוה עציב עליה דיוסף, אסתלקת שכינתא מגיה, פיון דאתא ליה חדוה בדשורה דיוסף, מיד א ותחי רוח יעקב אביהם. הקא בהאי זכאה דאתבר, פיון דאיהו חלשא. ואתבר במכאובין, אן הוא חדוה, דהא איהו בעציבו, ו לית עמיה חדוה כלל.

ל) וחד, דהא חמינן, פמה רחמינן הוו צדיקא קמי קודשא בריך הוא, ולא אתברו במרעין, ולא במכאובין, ולא אתחלש גופא דלהון לעלמין, אמאי לאו אלין כאלין, דאלין אתברו, ואלין קיימי בגופייהו, פדקא יאות.

חלופי גרמאות

א איהו, ב איהו, ג מוסף ביה תויר; תוירא, ד לאתענשא.
ה מנגן וגו', ו יד ח' ז ודא שכינתא, ח ומנלן, ט מבשורה.
י ליג אביהם, יא ולא, יב קיימו.

מסורת הזהר

א) ב"א דף ר' צ"א. ב) (מלכים ב' ג') ח"א רטז; ח"ב מה. ת"ז תו"א כו; תו"ג כח; חס"ט ק"ט. ג) (בראשית מ"ה) ח"א קצ"ג. רו; ר"י. רטז; רס"א; ח"ב כה;

הסולם

כי פעל אדם ישלם לו

לא תשרה השכינה במקום ההוא. כמו שאתה אומר, ועתה קתו לי מנגן וגו', כי ודאי שהשכינה אינה שורה במקום עצבות. מאין לנו זה, מיעקב, שמשום שהיה מתאבל על יוסף נסתלקה השכינה ממנו, כיון שבאה לו השמחה של בשורת יוסף, מיד, ותחי רוח יעקב אביהם. ולפי זה קשה, כאן באותו צדיק השבור מצרותיו, כיון שהוא חלש ונשבר במכאובים, איפה הוא השמחה, הרי הוא בעצבות ואין עמו שמחה כלל.

ל) וחד, דהא חמינן וכו'; ועוד אחד יש להסתכל, הרי אנו רואים, כמה אהובים וצדיקים היו לפני הקב"ה, ולא נשברו במחלות ולא במכאובים ולא נחלש גופם לעולם, למה אין אלו כאלו, כלומר, מה נשתנו אלו מאלו, שאלו נשברו, ואלו עומדים בגופם כראוי.

מאמר

כח) וכד נשמתא חלשא וכו': וכשהנשמה היא חלשה, והגוף חזק, הוא שונאו של הקב"ה, שאינו חפץ בו, ואינו נותן לו צער בעולם הזה, אלא דרכיו ישרים, והוא בכל השלמות, משום, שאם עושה צדקה או מעשים טובים, הקב"ה משלם שכרו בעולם הזה, ולא יהיה לו חלק לעולם הבא. וזהו שתרגם אונקלוס, ומשלם לשונאיו וגו', ומשלם לשנאוהי טבון דאינון עבדין קדמוהי, בחייהון, לאובריהון. ומשום זה, צדיק ההוא השבור תמיד, הוא אהבו של הקב"ה, והדברים אמורים, רק באם בדיק ולא מצא בידו שום חטא שיענש על ידו.

כט) הקא אית לאסתכלא וכו': יש כאן להסתכל בכמה צדדים, אחד, כי אנו רואים שהשכינה אינה שורה במקום עצבות אלא במקום שיש בו שמחה, ואם אין בו שמחה

(דפו"י דף ק"פ ע"ב)

וא"ת

וישב

א וא"ת, דהא אלין דקנימו * בקנימא ב פדקא גאות, בגין דאינון צדיקי בני צדיקי אינהו, כמה דאוקמוה, ואלין אתרנין, צדיקי, ולא בני צדיקי. הא קא תמינן, צדיקי בני צדיקי, דהא אבוי דדין זכאה בר זכאה, ואיהו זכאה, אמאי אתבר גופיה במכאובין, וכל יומי בצערא.

ב אלא תכא רזא איהו, דהא פל עובדוי דקב"ה ב בקשוט וזכו * כי פעל אדם ישלם ולו וכארת איש ימציאנו. אשכחנא בספרי קדמאי, רזא תדא, ולגביה רזא אתרא, חד דאיהו תרין, דהא * אית זמנין, דסיקרא איהי בפגימו, ושקיא בדינא, ושמשא לא אשתכח גבה, ובכל זמנא ובכל שעתא, אית לה לאפקא נשמתין * בכני נשא, כמה דלקטא בקדמיתא, ואפיקת לון השתא, בזמנא דאיהי קיימא בדינא, האי מאן דנקיט לה בההוא זמנא, ליהוי תדיר * בגרעותא, ומספנותא אולא לגביה, ואתבר תדיר בדינא, פל יומי * דבר נש, בין חייבא, בין זכאה, בר דצלוחתא, בטיל פל גזרי דינין, ונכיל לסלקא בצלותא.

ג ויהוה זמנא דקנימא ההוא דרנא בשלימו, ויהוה נהר דנגיד ונפיק אשתמש בה, כדין * ההוא נשמתא, דנפקת ואתדפקת ביה בההוא כ"ג, ההוא בר נש אשתלים בכלא, בעותרא, * בכנין, בשלימו דגופא.

ד וכלא בגין * ההוא מזלא, דנגיד ונפיק, ואתחבר בההוא דרנא, * לאשתלמא ביה, ולא תברכא מגיה, ועל דא, כלא במזלא תליא מלתא. * ועל דא תנינן, * בני חיי ומזוני, לאו בזכותא תליא מלתא, אלא במזלא תליא

חלופי גרסאות

א (איוב ל"ד) ח"ב לג. ח"ג קעז. ב) ב"ב ע"א ע"ב. א בקיומיהו (אה"ל). ב כדקראות, ג ל"ג אינהו. ד ל"ג דהא; דכל. ה קשוט. ו מוסף החיד כ"ו. ז לו וגו'. ח דאינון, ט זמנין אית, י וכל. יא רבני, יב בגרעותא. יג ל"ג מן דבר עד בר, יד ההוא. טו מוסף בבנין ובחיון. טז לאשלמא לה (אה"ל). יז כמה דתנין.

מסורת הזהר

הסולם

מאמר

א וא"ת דהא זכו: ואם תאמר, כי אלו הנמצאים בקיומם כראוי, הוא משום שהם צדיקים בני צדיקים כמו שבארוהו, ואלו האחרים, שגופם נשבר, הם צדיקים ולא בני צדיקים. הרי אנו רואים, צדיקים בני צדיקים, ואשר אפילו אביו היה צדיק בן צדיק והוא צדיק ומ"מ גופו נשבר במכאובים, ולמה נשבר גופו במכאובים וכל ימיו הוא בצער.

ב אלא תכא רזא זכו: אלא כאן הוא סוד, שהרי כל מעשיו של הקב"ה הם באמת וצדק, כי פועל אדם ישלם לו וכאורה איש ימציאנו. ומצאתי בספרי הראשונים סוד אחד, ועמו מתגלה סוד אחר, סוד אחד שהוא שנים. כי יש זמנים שהלבנה דהיינו הנוקבא, היא בגרעון, ונמצאת בדין, והשמש, שהוא ז"א, אינו נמצא אצלה, ובכל זמן ובכל שעה יש לה להוציא נשמות לבני אדם, כמו

(דפו"י דף ק"פ ע"ב *) דף קפ"א ע"א

ג וההוא זמנא זכו: ובזמן ההוא שאותה המדרגה, דהיינו הנוקבא, נמצאת בשלמות, ונהר ההוא נמשך ויוצא מעדן, שהוא יסוד, משתמש בה, אז, אותה נשמה היוצאת מהנוקבא, ומתדבקת באדם, הנה האדם ההוא נשלם בכל, בעושר, בבנים, בשלימות הגוף.

ד וכלא בגין זכו: וכל זה הוא בשביל מול ההוא שהוא יסוד, הנמשך ויוצא ומתחבר במדרגה

יא
וישב
מלתא, דקא בנכותא לאו איהו, אלא עד דאתמלא ואתנהיר מן
מזלא.
ל"ה) ובגין כך, פל אינון דאתברו בהאי עלמא, ואינון זכאי קשוט, פלהו
אתברו בהאי עלמא, ואתדנו בדינא, מ"ט, בגין דההיא נפשא גרמא להו,
ועל דא, תייס עליהו קודשא בריך הוא לעלמא דאתי.

הלווי גרמאות
א ל"ג אלא. ב ואתנהיר. ג דההוא.

מאמר	הסולם	כי מפל אדם ישלם לו
במדרגה החיא, דהיינו הנוקבא, להשתלם בו, ולהתברך ממנו. ועל כן הכל תלוי במזל. ועל כן למדנו בניי חיים ומוזנות אין הדבר תלוי בזכות אלא במזל תלוי הדבר. כי אין הוא בזכות, אלא עד שהנוקבא מתמלאה ומאירה מן המזל שהוא יסוד. לה) ובגין כך כל אינון זכו: ומשום זה כל אלו שנשברו בעולם הזה, והם צדיקי אמת, כולם נשברו בעולם הזה, ונידונים בדין, מטעם שנפש החיא שקבלו מהנוקבא בהיותה בגרעון גרמה להם, וע"כ חס עליהם הקב"ה לעולם הבא.	שהנוקבא דבוקה בקו שמאל, שאז שורים בה דינים (כנ"ל דף ו' אות כ' בביאור הכתוב, ארץ מגודי אביו ע"ש) בכל זמנא ובכל שעתא אית לה לאפקא נשמתין בבני נשא, דהיינו שמוציאה נשמות לבני אדם מכל קו שבג' הקוין ימין שמאל ואמצע, הכוללים כל הזמנים ועתים שבעולם, שה"ס כ"ח עתים (שבספר קהלת ג'), כמה דלקטא בקדמיתא כמו שלקטה את הנשמות מתחילה, שלקטה אותן מג' דוכתי, שהם ג' קוין, כן היא משפעת אותן לבני אדם, וע"כ ואפיקת לון השתא בזמנא דאיהו קיימא בדינא, שהיא מוציאה נשמות מקו שמאל. שהיא עומדת אז בדין ובגרעון. האי מאן דנקיט לה בההוא זמנא, להוי תדיר בגרענותא וכו' כל מי שמקבל נשמה בזמן ההוא, דהיינו בזמן שליטת קו שמאל בנוקבא, הוא נמצא בהכרח בגרעון ודינים הנמשכים מקו שמאל, בין הייבא ובין זכאה, בין אם האדם המקבלה הוא רשע בין אם הוא צדיק. אכן יש ביניהם הפרש גדול, כי אדם רשע שיש לו נפש מקו שמאל, הוא מתדבק בו ואינו יוצא ממנו לעולם. אבל אדם צדיק שיש לו נפש מקו שמאל, הנה מכת הדינים והיסורים המגיעים לו מקו השמאל, הוא מזדכך ויוצא ממנו ומתקשר בקו ימין וזוכה לאהבת ה' הנמשכת מקו ימין, ולעולם הבא. כמ"ש להלן (באות ל"ה) ועל דא חיים עליהו קב"ה לעלמא דאתי.	וז"ש וההוא זמנא דקיימא ההוא דרגא בשלימו וכו', דהיינו בעת שליטת קו אמצעי והיא כוונת עם ז"א, ההוא בר נש אשתלים בכלא, וכו' כי הוא מושלם מכל הבחינות הן מימין והן משמאל וז"ש ובגין כך כל אינון דאתברו וכו' בגין דההיא נפשא גרמא להו, ועל דא חיים עליהו קב"ה לעלמא דאתי, ומיושב היטב הקושיא למה יש צדיקים שהם ביסורים ויש שהם בשלימות, כי אלו שהם בשלימות הוא משום שקבלו נשמתם

(דפו"י דף קפ"א ע"א)

יב

וישב

ל"ו רבי אלעזר אומר, כל מה דעביד קב"ה, בדינא איהו, בגין לדפאח
להיה נפשא, לאייתאך לה לעלמא דאתי, דכל עובדי דקב"ה, אינון
בדינא וקשוט, ובגין לאעברא מניה ההוא זונהמא, דקבילת בהאי עלמא, וע"ד
אתבר ההוא גופא ואתדכיאת נפשא, ובגין כך, קב"ה עביד לההוא ופאח,
דקסבול יסורין ומכאובין בהאי עלמא, ויתנקי מפלא וינפה לחיי עלמא. ועל
דא כתיב ^א " צדיק יבחן ודאי ויהא אתמר.

ל"ז ר"ש פתח, ^א אף אל הפרכת לא יבא ואל המזבח לא יגש פי מום
בו ולא יחלל את מקדשי פי אני יי מקדשו. אף אל הפרכת לא יבא. ת"ח,
בהיה שעתא דההוא נהר דנגיד ונפיק אפיק כל אינון נשמתין, ואתעברת
נוקבא, ^א פלהו קיימין לגו, ו בקורטא דלגו בסיטו קורטא.

חלופי גרסאות

מסורת הזוהר

א) (תהלים י"א) ח"א קלט: קמ: ח"ב לג: ח"ג יא. קסת. א ובגין כך קב"ה כל עובדי; מסיף בגין דכל ב עובדי.
תק"ח ק' טג שלג. ב) ויקרא כ"א. ג ל"ג דקב"ה. ד יגש וגו'. ה ונוקבא אתעברת. ו בקופטא.
דרך אמת א) כולם עומדים לפניו במלבוש וכסוי שלפנים בתואר הבית הפנימי (ר"ל תוך יסוד ועשרה לפניו. הרשב"ב)
ושם הנשמות יושבות בהיכל המלך. ומלת קורטא פירוש בית כי כן תרגומו של הממלאים בתיהם כסף
די. מליין קורטיירו סימא.

כי פעל אדם ישלם לו

הסולם

מאמר

של הקב"ה הם בדין ובאמת. ובכדי להעביר
ממנו אותה הזוהמא שקבלה בעולם הזה,
על כן, נשבר אותו הגוף והנפש מטהרת,
ועל כן עושה הקב"ה לאותו צדיק שישכול
יסורין ומכאובים בעולם הזה, ויהיה נקי
מכל, ויזכה לחיי העולם הבא. ועל זה כתוב,
ה' צדיק יבחן, ודאי, וכבר למדנו זה.
ר' אלעזר לא בא לתרץ הקושיות הנ"ל,
אלא בא לבאר, למה הקב"ה מביא יסורים
על הצדיק. ולפי שאומר טעם אחר ממה
שנמצא בספרי קדמאי, ע"כ מביאו הזוהר
כאן.

נשמתם מן הנוקבא בעת שהיא בוווג עם
היסוד, ואלו שהם ביסורין הוא משום שקבלו
נשמתם מן הנוקבא בעת שהיא בשליטת קו
שמאל, שצריכים יסורים כדי להפרישם
משמאל ולקרובם לקו ימין לזכות באהבת
ה'. הרי שפעל אדם ישלם לו וכארח איש
ימציאנו, כי אע"פ שאין להם חטא, מכל
מקום כיון שיש להם נפש רק משמאל,
והם מחוסרי השלמות, ע"כ הקב"ה האוהב
אותם, מוציאם משם ע"י היסורין ומביאם
לימין, ולסוד עוה"ב, שהיא הארת הבינה,
וזוכים על ידיהם לכל השלמות.

ל"ח ר"ש פתח וכו': ר"ש פתח, אך אל
הפרכת וגו' כי מום בו וגו'. אך א"ל
הפרכת לא יבא: בוא וראה, באותה שעה
שנהר ההוא הנמשך ויוצא מעדן שהוא יסוד
כנ"ל, מוציא כל אלו הנשמות אל הנוקבא,
והנוקבא מתעברת מהן, נמצאות כולן בפנימיות
שלה, בחדר שלפנים מחדר שקירותיו מצופים
בנייר או בשטיחים. קורטא פירושו חדר,
בסיטו, פירושו שטיחים או טאפעטען של נייר
המכסים את קירות החדר.
פירוש. כל ספירה וספירה של הנוקבא
כלולה מג' כלים, המכונים חיצון תיכון
פנימי. כלי החיצוני הוא מבחינתה עצמה.
כלי התיכוני הוא בחינת ז"א שבה. כלי
הפנימי הוא בחינת בינה שבה. וכל אור
מקובל בכלי המיוחס לאור ההוא. וז"ש
כלהו

ובזה מיושב גם קושיא הב', (באות
כ"ט) שהקשו למה הקב"ה שולח עליהם
יסורים, כיון שצדיקים המה וראוים להשראת
השכינה, ואין השכינה שורה אם אינם
בשמחה. ועתה מובן היטב שהיסורים
מוכרחים להם כדי להפרישם משמאל, וכל
זמן שלא נפרשו משמאל מוכרחים להיות
בעצבות, והשכינה אינה שורה עליהם. וכמ"ש
להלן (באות ל"ח) ואע"ג דנשמתין בעציבו
ולא בחדוון, וז"ש לעיל (באות ל"ב) רזא
הדא ולגביה רזא אהרא, חד דאיהו תרין,
כי ב' הקושיות מיושבים בזה.

ל"ט ר' אלעזר אומר וכו': רא"א, כל
מה שעושה הקב"ה הוא בדין, ואם מביא
יסורין על איש צדיק, הוא כדי לטהר את נפש
ההיא, להביאה לעולם הבא, כי כל מעשיו
(דפו"י דף קפ"א ע"א)

יג

וישב

לח) וכד סיהרא אתפגים, בההוא סטרא * דחוקא בישא, כדן כל אינון נשמתין דנפקין, אע"ג דכלהו דכין, וכלהו קדישין, הואיל ונפלו בפגימו, בכל אינון אתרי דמטו אינון נשמתין, פלהו אתברו, ואתפגימו בכמה צערין, בכמה פאכין, ואילין אינון דאתרעי בהו קב"ה, לבתר דאתברו, ואע"ג דנשמתין בעציבו, ולא בפתרון.

חלופי גרמאות

א דחוייא. ב קדישי. ג נפקי. ד מוסיף נשמתין ואתרין דאתרעי; נשמתין דאתרין דפגימו [אינון]; אתרין דפגימו דאתרעי (אח"ל). ה בהרונה.

מאמר	הסולם	אך אל הפרוכת לא יבא
כלהו קיימין לגו, בקורטא דלגו בסיטו קורטא, דהיינו ג' כלים זה בתוך זה: קורטא, בסיטו, קורטא. וכיון שהנשמות, הן אורות מבינה, ע"כ הנוקבא מקבלתן בכלי הפנימי שבה, שהוא בחינת בינה. ומה שהזהר מכה כלי התיכון בשם בסיטו, שהוא לבוש משטיחים או טאפעטען על קירות הבית, ואינו מכה בשם קורטא, שהוא בית, הוא כי השם בית מיוחס רק לנוקבא, וע"כ כלי החיצון הנמשך מנוקבא עצמה, וכלי פנימי הנמשך מבינה, שהן שתייהן נקבות, מכה אותם קורטא. אבל כלי התיכון הנמשך מו"א, שהוא בחינת לבוש ולא בית, ע"כ מכה את הכלי שלו בשם בסיטו, שהוא רק לבוש אל הבית.	ו"ש כל אינון נשמתין דנפקין אע"ג דכלהו דכין, וכלהו קדישין, כי הפגם הזה נוגע רק לנוקבא לברה, ולא לנשמות הבאות אליה מן הבינה כנ"ל, עכ"ל, הואיל ונפלו בפגימו, בכל אלו אתרי דמטו אינון נשמתין כלהו אתברו ואתפגימו, כי להיותן בתוך הנוקבא נפגמו הנשמות ביחד עם הנוקבא, ודומות כמו שהיו חלק מהנוקבא, וע"כ כשהן באות אחר כך ומתלבשות בתוך גוף בן אדם, אע"פ שהאדם הוא צדיק, נפגם גופו מפאת אותה הנשמה שנתלכשה בו. אמנם הדברים צריכים ביאור, כי איך אפשר לומר זה שהנשמה פוגמת את הגוף. והענין הוא שהוא תקון מיוחד בשביל הצדיק שעל ידי תקון זה, נעשה גופו של הצדיק מוכשר לקבל אורה הגדול של הנשמה, ותקון זה מתחיל מבינה בסוד אמא אוזיפת לברתא מאנחא, כי הבינה ראתה שאין הנוקבא ראויה לקבל המוחין, אז העלתה אליה את הנוקבא ונתמעטה בסבתה לו"ק חסר ראש, שנשארה במ"י ואתוון אל"ה הורידה אל הנוק, ומתוך שהנוקבא קבלה הקטנות של הבינה, הוכשרה אח"כ לקבל גם הגדלות שלה, (כמ"ש לעיל בהקדמת ספר הזהר דף כ"ו ד"ה זה אמרו ע"ש היטב בכל החמשת) וסו"ה ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן. כי עדן ה"ס חכמה, ונהר ה"ס בינה, וגן ה"ס מלכות. ואומר שע"כ יצא הנהר שהיא בינה מן העדן שה"ס חכמה, ונתמעט לו"ק חסר ראש, הוא כדי להשקות את הגן, דהיינו ליתן מוחין לנוקבא, כי ע"י יציאה זו השפיעה הבינה הקטנות אל הנוקבא, ואחר שקבלה הקטנות שלה כבר ראויה לקבל גם הגדלות שלה, וע"כ מתחיל ר"ש המאמר, בההיא שעתא דההוא נהר דנגיד ונפיק וכו', כי הוא המכשיר לנוקבא לקבל הקטנות דאמא, שה"ס עיבור, וע"י יכולה לקבל גם הגדלות. ועל דרך זה אחר שנשלמה הנוקבא והיא רוצה להשפיע נשמות לבני אדם, אשר גופם נמשך מנוקבא מטרם תקונה, ואינם ראוים לקבל אור הנשמה, היא חוזרת ומתמעטת לבחינת ו"ק בלי ראש	

לח) וכד סיהרא אתפגים וכו'; וכשהלכנה נפגמת מאותה הבחינה של נחש הרע, אז כל אלו הנשמות שיוצאות בעת ההיא, אף על פי שכולן טהורות, וכולן קדושות, כיון שיצאו בשעת הפגם, הרי בכל המקומות, דהיינו הגופים, שהנשמות מגיעות, כולם נשברים ונפגמים בהרבה צער ובהרבה מכאובים. ואלו הם שהקב"ה רוצה ואוהב אותם אחר שנשברים, ואף על פי שהנשמות הן בעצבות ולא בשמחה.

ביאור הדברים. יש ב' מיני פגם בלכנה שהיא הנוקבא, (א) בעת שהיא בשליטת השמאל, שהיא בחינת השך דאמא, שמבחינת פגם זה מדברים בספרי קדמאי (לעיל אות ל"ב) (ב) מבחינת הנחש הרע שנגרם בחטא עץ הדעת בסוד לא זכי הא רע, שנגלה מדת הדין שבנוקבא מצמצום א', שאינה ראויה לקבל האור, (כמ"ש לעיל בהקדמת ספר הזהר דף קכ"ד ד"ה אמאי עש"ה). וזהו שמדייק ר' שמעון, ואומר, וכד סיהרא אתפגים בההוא סטרא דחוייא בישא, שהפגם הוא מבחינת הנוקבא עצמה, מכה שנגלה שאינה ראויה לקבל אור, על ידי הנחש הרע בחטא דעצה"ד. ופגם הזה אינו נוגע לנשמות שבתוכה כלל, כי הנשמות, הן נמשכות מבינה שעליה לא היה שום צמצום, ועם כל זה, גם הן נפגמו עם הנוקבא,

(דפוי" דף קפ"א ע"א)

יד

וישב

טז) וְזָא דְמַלְהָ אֶשְׁרֵינָא פְּגוּנָא דְלַעֲיֵלָא, גּוּפָא אֲתַפְּגִים, וְנִשְׁמַתָּא לְגוּ פְּגוּנָא דְלַעֲיֵלָא, וְזָא פְּגוּנָא דְדָא, וּבְגִין פְּהָ, אֲלִין אֵינוֹן דְּבַעֲיִין לְתַתְּוֵיתִי בְּתַתְּוֵיתָא דְסִיְהָרָא, וְעַל אֲלִין פְּתִיב אֶשְׁרֵינָא מְדִי חֲדָשׁ בְּתַתְּוֵישׁוּ וּמְדִי שַׁבַּת בְּשַׁבְתּוֹ יְבֵא כָּל בְּשַׁר לְהַשְׁתַּחֲוֹת לְפָנֵי אָמֵר יִי, כָּל בְּשַׁר וּדְאִי, דְאֲלִין יִתְחַדְתּוּן בְּכֻלָּא. וּבַעֲיִין לְתַתְּוֵיתִי בְּתַתְּוֵיתָא דְסִיְהָרָא.

זז) וְאֲלִין אֵינוֹן אֶשְׁרֵינָא בְּשׁוֹתְפוּתָא תְּדָא בְּסִיְהָרָא, פְּגִימִין בְּהוּא פְּגִימוֹ דִּילְהָ, וּבְגִין פְּהָ אֵיהִי שְׁרָא בְּגוּוֹיָהּוּ תְּדִיר, דְּלָא שְׁבָקָא לֹוֹן, פְּדִיָּא אֶשְׁרֵינָא דְפָא וְשַׁפְּלָא רֹוִחַ, וּכְתִיב אֶשְׁרֵינָא קְרוּב יִי לְנִשְׁבְּרֵי לֵב, לְאֵינוֹן דְּסְבָלִי עִם סִיְהָרָא הוּא פְּגִימוֹ, אֵינוֹן קְרִיבִין לְהָ תְּדִיר, וְעַל דָּא לְהַתְּחִיֹות לֵב נְדָפְאִים, בְּאֵינוֹן יִתְחַדְתּוּן דְּאֲתִינָא לְהָ לְאֲתַתְּוֵיתָא, יְהֵא לֹוֹן חוּלְקָהוֹן, אֵינוֹן דְּסְבָלִי עִמָּה, יִתְחַדְתּוּן עִמָּה.

מסורת הזהר

חלופי גרסאות

א) ב"ב דף ל"ה צ"א. ב) ישעיה נ"ז ח"א ר"ב. ח"ב פ"ו קנ"ה. ר"ג ח"ג ח. ט. צ"א. ג) (תהלים ל"ד) ח"ב פ"ו ח"ג קצ"ה. דרך אמת א' תקנים ק"ד:

מאמר

הסולם

אך א"ל הפרכת לא יבא

והקטנות של הנשמה, כבר הם ראויים לקבל אורות גדולות המושפעים בחדש ושבת, שה"ס אור החיה. וז"ש ועל א"ל כתיב וכו'. ונודע שה' כלים יש בפרצוף, המכונים מוחא, עצמות, גידין, בשר, עור, שה"ס כח"ב תו"מ. ומטרים שיהיה בפרצוף כלי דבשר אינו ראוי לאור החיה, (כמ"ש זה, לעיל בפ' נח דף מ"ח ד"ה ונודע עש"ה) וז"ש ב"ל בשר ודאי, דא"ל יתחדתון בכל"א, כי כלי דבשר, כולה מיוחדת להמשכת אור החיה, הנמשך בחדש ושבת, משא"כ הכלים מוחא עצמות גידין, מקבלים רק חלק מאור הזה, כי הם מיוחדים בעיקר לג' אורות נר"נ.

מ) וא"ל אינון בשותפותא וכו': ואלו הצדיקים הם בשותפות תמיד עם הלבנה, שהיא הנוקבא, ופגומים באותו פגם שלה, דהיינו פגם מקטנות הבינה, כמ"ש לעיל, שעי"כ היא ראויה לאור גדולת הבינה, ומשום זה היא שורה תמיד בתוכם ואינה עוזבתם, כמש"א, ואת דכא וגו'. וכתוב קרוב ה' לנשברי לב, היינו, לאלו שסבלו עם הלבנה אותו הפגם, מקטנות הבינה, הם קרובים אליה תמיד, כי זוכים מחמת זה לקבל גם מגדלות הבינה. וע"כ ל'החיות ל'ב נדכאים באלו החיים הבאים אל הנוקבא להתחדש דהיינו אור החיה, יהיה להם חלקם. כי אלו שסבלו עמה יתחדשו עמה, כי מחמת שקבלו הקטנות מקבלים ג"כ הגדלות כנ"ל.

וא"ל

ראש, שה"ס הפגם של נחש הרע כנ"ל, שע"ז נפגמות גם הנשמות שבה כנ"ל, ומשפעת את נשמות הפגומות לבני אדם, כדי שגופם יקבל את הפגם והקטנות של הנשמות, ואז נעשו הגופים מוכשרים לקבל גם את אור גדלות הנשמות. והכן היטב. הרי שענין הפגם הזה, אשר הנשמות פוגמות את הגופים, הוא לתקון הגוף להכשירו לקבל אור הגדלות.

וז"ש וא"ל אינון דאתרעי בהו קב"ה לבתר דאתברו, כי אחר שהגוף נשבר ע"י הפגם והקטנות של הנשמה, שנעשה בזה כלי לקבל גם את הגדלות של הנשמה, אז רוצה בהם הקב"ה. מה שאין כן בטרם שהגוף נשבר מחמת פגם הנשמה, אינו רוצה בהם הקב"ה. כי אינו ראוי לקבל אור הנשמה, להיותו נמשך מן הנוקבא מטרים תקונה, שצמצום א' רוכב עליהם כנ"ל.

לט) וזא דמ"ה שריין וכו': סוד הרבר, ששורים כמו למעלה, בנוקבא, שהגוף נפגם ובפנימיותו הנשמה, כמות שהיא בנוקבא, אשר בנוקבא הפגומה שורה הנשמה, כן כאן שורה הנשמה בגוף הפגום, וזה כעין זה. ומשום זה, אלו הם הצריכים להתחדש בהתחדשות הלבנה. ועל אלו כתוב, והיה מדי חודש וגו' יבא כל בשר וגו', ב"ל בשר, ודאי, כי אלו יתחדשו לגמרי, וצריכים להתחדש בהתחדשות הלבנה.

פירוש. כי לאחר שגופם קבלו הפגם

(דפו"י דף קפ"א ע"א)

זו

וישב

מזא ואלין אקרונן יסורין של אהבה, של אהבה אינון, ולא מניה א דההוא ב"נ. של אהבה אינון, דאתפגם בנהורא של אהבה זוטא, דאתדחייא מאהבה רבה. בגין קף אלין אינון חברים משותפים בהנה. ופאה חולקהון בעלמא דין, ובעלמא דאתי, דאינון זכו להאי, למחוי חברים בהנה, עלייהו פתיב א למען אחי ורעי וגו'.

מב פתח ואמר, הנה ישפיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד. ופאה חולקהון דצדיקניא, דקב"ה גלי לון ארמי דאורייתא, למסהך בהו. ת"ח, האי קרא רזא עלאה איהו, הנה ישפיל עבדי ואוקמוה. אכל ת"ח, פד ברא קב"ה עלמא, עבד לה וליסיהרא, ונאזער לה בנהורא, דהא לית לה מגרמה פלוס, ובגין דאזעירת גרמה, אתנהרא בגין שמשא, ובתוקפא דנהורין עלאין.

מג ובזמנא דהנה בי מקדשא קיים, ישראל הוו משתדלין בקורבנין ועלוון, ופולחנין דהוו עבדין, פהני ולינאי וישראל, בגין לקשרא קשרין וילאנהרא נהורין.

מד ולכתר דאתחרכ בי מקדשא, אתחשף נהורא, וסיהרא לא אתנהירת מן שמשא, ושמשא אסתלק מנה, ולא אתנהרא, ולית לך יומא, דלא שלטא ביה לוטין, וצערין וכאבין, פמה דאתמר.

מה ובההוא זמנא, דמטי זמנא דסיהרא לאתנהרא, מה פתיב, הנה

דלופי גרמאות

מסורת הזהר

א (תהלים קכ"ב) ח"א רח. ח"ב נה; ככב. ח"ג ז; ככ. א מההוא ב נהוריה. ג ובגין. ד משותפין; בשותפים. ה עבדי וגו'. ו סיהרא. ז ואזעיר. ח ליג לה. ט נהורא. י מוסיף אית לאתנהרא. יא מן; כגון. יב מוסיף לאמשכא רפ. ברכאן ולאנהרא. יג בתר. יד דאתחריב. טו אתנהירת. טז שלטין (אה"ל). יז סיהרא.

הנה ישפיל עבדי

הסולם

מאמר

מא וא"ין אקרונן יסורין וכו'; ואלו דהיינו הפגמים שהצדיקים טובלים מחמת קטנות הבינה, הם נקראים יסורין של אהבה, כי ש"א אהבה הם, ולא מחמת האדם עצמו. ש"א אהבה הם, מחמת שנפגם האור של אהבה הקטנה, שהיא הנוקבא, בעת קבלתה מקטנות הבינה, שנדחתה מאהבה רבה, שהיא הבינה בגדולתה. משום זה אלו הצדיקים הם חברים ושותפים עמה. בפגם שלה. אשרי חלקם בעולם הזה ובעולם הבא, כי הם זכו לזה להיות חברים עמה, עליהם כתוב, למען אחי ורעי וגו'.

מב פתח ואמר הנה ישפיל עבדי וגו' אשרי חלקם של הצדיקים שהקב"ה גילה להם דרכי התורה ללכת בהם. בוא וראה, מקרא זה, הנה ישפיל עבדי, סוד עליון הוא, ובארונה. אבל בוא וראה, כשברא הקב"ה את העולם, שה"ס ז"ו, עשה את הלבנה, שהאציל את הנוקבא בקומה שוה עם ז"א, (דפו"י דף קפ"א ע"א * דף קפ"א ע"ב)

מג ובזמנא דהנה וכו'; ובזמן המקדש היה קיים, היו ישראל משתדלים בקרבנות ועולות ועבודות שהיו עובדים הכהנים הלויים והישראלים, כדי ליחד יחודים, ולהאיר האורות בנוקבא.

מד וכתר דאתחרכ וכו'; ולאחר שנחרכ בית המקדש נחשך האור, והלבנה שהיא הנוקבא, אינה מאירה מן השמש, שחוא ז"א, והשמש נסתלק ממנה ואינו מאיר. ואין לך יום שאינו שולט בו קללות וצער ומכאובים, כמו שלמדנו.

מה ובההוא זמנא דמטי זמנא וכו'; ובזמן ההוא, שיגיע זמן הלבנה להאיר מכחה עצמה

וישב

יז

יִשְׁכִּיל עֲבָדִי, *עליה דְסִיחָא אַתְמָר, בַּהֲנָה יִשְׁכִּיל עֲבָדִי, יָדָא הוּא רָזָא
דְמַהֲיִמְנוּתָא. הִנֵּה יִשְׁכִּיל: דְאַתְעַר אַתְעָרוּתָא לְעִילָא, כְּמָאן דְאַרְח רִיחָא,
וְאַתִּי לְאַתְעָרָא וְלֹאֲסַתְכָּלָא.

מוז) יְרוּם: מִסְטָרָא דְנִהוּרָא עֲלָאָה דְכָל נְהוּרִין. יְרוּם: פְּד"א *וְלִכְן יְרוּם
לְרַחֲמֵכֶם. וְנִשְׂא: מִסְטָרָא דְאַכְרָהֶם. וְגַבְהָ: מִסְטָרָא דְיִצְחָק. מָאד: מִסְטָרָא
דְיִעָקֵב. וְאַף עַל גַּב דְאַוּקְמוּתָא, וְכִלְא חַד בְּרָזָא דְחֻכְמָתָא.

מוז) *וּבַהֲהוּא זְמַנָּא, יִתְעַר קב"ה אַתְעָרוּתָא עֲלָאָה, לְאַנְהָרָא לֵה לְסִיחָרָא
כְּדָקָא יְאוּת, פְּד"א *וְהִיָּה אֹר הַלְבָנָה כְּאֹר הַחֲמָה וְאֹר הַחֲמָה יְהִיָּה שְׁבַעֲתִים
כְּאֹר שְׁבַעֲת הַיָּמִים. וּבְגִין יִפְךָ יִתּוּסֵף בַּה רוּחַ עֲלָאָה, וּבְגִין כִּף יִתְעָרוּן
*כְּדִין כָּל אִינוּן מִיִּתְיָא דְאִינוּן גּוּ עִפְרָא.

מזח) וְדָא הוּא עֲבָדִי, רָזָא דְמִפְתָּחַן דְמֵאֲרִיָּה בִיִּדְיָה, *פְּד"א *וְיֵאמֵר
אַכְרָהֶם אֶל יְעָבְדוּ, דָּא סִיחָרָא, כְּמָה דְאַתְמָר, *מִטְטְרוּן דְאִיהוּ יְעָבְד שְׁלִיחָא
דְמֵאֲרִיָּה.

מוז) זְקַן בֵּיתוֹ, פְּד"א *נַעַר הָיִיתִי גַם זְקַנְתִּי. הַמוּשֵׁל בְּכָל אֲשֶׁר לוֹ, בְּגִין
דְכָל גְּוֹנִין אַתְחַזֵּן בֵּיה, יְרוּ"ק, וְתוּ"ר, וְסוּמ"ק.

חלופי גרסאות

א עלה. ב ליג הנה ישכיל עבדי. ג ודא. ד מוסיף ישכיל עבדי. ה בההוא. ו רא; ליג כך. ז דיתוסף. ח דרין (אה"ל). ט מוסיף כד"א אל עברו זקן ביתו וכד"א (כד"א). י מוסיף עברו וגו'; עברו זקן ביתו וגו' אל עברו (אה"ל). יא מוסיף (עברו) זקן ביתו מטטרון. יב עבדי (אה"ל).

מסורת הזהר

(ישעיה ל') ז"ח כ"ג טו שז. ב) ב"א ש"יב צ"א. ג) חיי שרה מ"ז צ"א. ד) לך קמ"ה צ"ב.

הסולם

הנה ישכיל עבדי

מז) ובההוא זמנא זכו: ובעת ההוא, יעורר הקב"ה התעוררות של מעלה להאיר אל הלבנה, שהיא הנוקבא, כראוי, כמש"א, והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה וגו'. ומשום זה יתוסף בה אור העליון, ועל כן יתעוררו או לתחיה כל המתים שהם נקברים תוך העפר.

מח) ודא הוא עבדי זכו: וזה הוא שאומר עבדי, אע"פ שהמדובר הוא בנוקבא, כי הסוד של מפתחות רבונו הוא בידו. וע"כ מתגלה על ידו שלמות הנוקבא, והוא שליחה. כמו שאתה אומר, ויאמר אברהם אל עבדו, שזהו הלבנה, דהיינו הנוקבא, כמו שלמדנו, והיא מתגלית על ידי מטטרון, שהוא עבד שליח של רבונו, וע"כ נאמר שם עבדו, אף כאן כו.

מט) זקן ביתו: היינו מטטרון שנקרא זקן, כמו שאתה אומר נער הייתי גם זקנתי, שמקרא זה שר העולם אמרו, שהוא מטטרון. המוש"ל בכ"ל אשר לו: משום שכל הצבעים נראים בו, שהם ירוק לבן ואדום, פי' שה"ס ג' גווי הקשת, שהם ג' מלאכים מיכאל גבריאל רפאל, שאין השכינה נראת אלא עמהם כנ"ל

מאמר

עצמה, דהיינו בגמד התקון, מה כתוב, הנה ישכיל עבדי וגו', שנאמר על הלבנה. הנה ישכיל עבדי, זהו סוד האמונה, שהיא הנוקבא. הנה ישכיל, פירושו שנתעורר אז התעוררות של מעלה, בדומה למי שמריח ריח ובה להעיר ולהסתכל.

פירושו. כי הלשון הנה ישכיל, יורה פתאומיות, וע"כ מפרש שהוא משום שנשפע אז על הנוקבא התעוררות של מעלה, בלי הקדם של אתערותא דלתתא, וכיון שהריחה כזה באה להעיר ולהסתכל ולהשכיל, וע"כ נאמר על זה, הנה ישכיל, כמאן דארח ריחא וכו'.

מו) ירום, מסטרא זכו: ירום, פירושו, שהנוקבא תתמלא מבחינת אור העליון על כל האורות. דהיינו כתר. ירום, הוא כמו שאתה אומר, ולכן ירום לרחמכם, שהכונה הוא לאור הכתר, אף ירום שבכאן הוא כתר. ונישא הוא מצד אברהם, שהוא חסד. וגבה הוא מצד יצחק, שהוא גבורה. מאד, מצד יעקב, שהוא ת"ת. דהיינו שהנוקבא תתמלא מכל המדרגות האלו. ואף על פי שבארוהו בדרך אחד, הכל הוא אחד בסוד החכמה.

(דפו"י דף קפ"א ע"ב)

וישב

יז

(ג) שים נא ידך תחת ירכי, דא הוא צדיק, וְנָא דְמִלְהָ, קיומא דְעֵלְמָא, דְהָא פְדִין, הַאי עֶבֶד מְמַנָּא בְרָנָא עֲלָאָה, « לְאַחֲרֵיָא לֹון לְדִיִּירִי בַּעֲפָרָא, וְיִתְעַבִּיד שְׁלִיחָא בְרוּחָא דְלַעֲיֵלָא, וְלֹאֲתַבָּא רוּחִין וְנִשְׁמָתִין לְאַתְרֵיהּ, לְאִינוּן גּוֹפִי דַּאֲתַבְלוּ וְאַתְרַקְבוּ תַחַת עֲפָרָא.

(גא) « וְאַשְׁבִּיעֶךָ בִּי אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם. וְאַשְׁבִּיעֶךָ, מֵאֵי וְאַשְׁבִּיעֶךָ. לְאַתְלַבְּשָׂא בְרָנָא דְשִׁבְעַ נְהוּרִין עֲלָאִין, דְאִינוּן וְנָא דְשְׁלִימוּ עֲלָאָה. אֲשֶׁר לֹא תִקַּח אִשָּׁה, דָּא הוּא גּוֹפָא דְתַחַת עֲפָרָא, דְאִית לֵיהּ קִיּוּמָא יֹ לְאַקְמָא מְעַפָּרָא, דְכָל אִינוּן דְאַתְקֶבְרוּ בָהּ, וּזְכוּ יֹ לְאַתְקֶבְרָא בְּאַרְעָא דִּישְׂרָאֵל, אִינוּן יִתְעַרְוּן בְּקַדְמִיתָא, « כְּמָה דְאוּקִימָנָא, דְכַתִּיב « יִחִיו מֵתֶיךָ, בְּקַדְמִיתָא אֲלִין מֵתִין דְאַרְעָא דִּישְׂרָאֵל. נְבִלְתֵי יְקוּמוּן, אִינוּן מֵתִין דְשָׁאֵר אַרְעָאן. « וְעַל דָּא, לְאִינוּן גּוֹפֵיהוֹן דִּישְׂרָאֵל דְאַתְקֶבְרוּ תַמָּן, וְלֹא לְגוֹפֵי דְשָׁאֵר עַמִּין עַע"ז, דְאַסְתָּאבָּא אַרְעָא מִיְנֵיהוּ.

(גב) וְעַל דָּא אֲשֶׁר לֹא תִקַּח אִשָּׁה לְבָנִי. מֵאֵי לְבָנִי. דְכָל נִשְׁמָתִין דְעֵלְמָא דְנִפְקֵי יֹ מִתְּהוּא נְהַר דְנִגִּיד וְנִפְיָא, אִינוּן בְּנִין לְקַב"ה, וְעַל דָּא אֲשֶׁר לֹא תִקַּח אִשָּׁה: דָּא גּוֹפָא. לְבָנִי: דָּא נִשְׁמָתָא. מְבַנּוֹת הַכְּנַעֲנִי: אֲלִין גּוֹפִין דְעַמִּין עַע"ז, יֹ דְזַמִּין קַב"ה לְנַעֲרָא לֹון מְאַרְעָא קַדִּישָׁא, כְּד"א « וַיִּנְעֲרוּ רַשְׁעִים מִמֶּנָּה. כְּמָאן דְמַנְעַר טְלִיתָא מְזוּהָמָא יֹ דִילָהּ.

חלופי גרסאות

א לאחיאח; לאחדא (אה"ל). ב עלמא (אה"ל). ג שלימא (אה"ל). ד דאתכלו; דאתכליא (אה"ל). ה מוסיף אשה לבני (אה"ל). ו לאקמאה. ז ל"ג לאתקברא (אה"ל). ח ל"ג כמה; כדאוקימנא. ט וכל (אה"ל). י דמתחללא; דאסתאבת (אה"ל). יא מנו ההוא. יב וזמין. יג דיליה.

מסורת הוהר

(א) חיי שרה מ"ט צ"א. (ב) וירא קט"ו צ"ו. (ג) (איוב

הסולם

הנה ישכיל עבדי

ישראל, הם יתעוררו תחילה לתחיה, כמו שבארנו, שכתוב מתחילה יהיו מתים, והם המתים שבארץ ישראל, ואח"כ כתוב, נבִלְתֵי יְקוּמוּן, הם המתים שבארץ לארץ. ועם זה רק הגופות של ישראל שנקברו שם, בארץ ישראל, תקמנה, ולא הגופות של עמים האחרים, שהארץ נטמא מהן.

מאמר

(כנ"ל פרשת וירא דף כ' אות נ"ג) ומטטרון כולל אותם.
(ג) שים נא ידך תחת ירכי: זהו צדיק, דהיינו יסוד, וסוד הדבר הוא, מפני שהוא קיומו וחיותו של העולם, כי אז, כשנאחו ביסוד, נעשה עבד הזה ממונה להחיות את שוכני עפר, ונעשה שלם ברוח עליון, להשיב רוחות ונשמות למקומם, אל אלו הגופים שנבלו ונרקבו תחת העפר.

(גב) ועל דא אשר לא תקח אשה לבני: מהו לבני, ומשיב, שכל נשמות העולם היוצאות מאותו נהר הנמשך ויוצא מעדן, שהוא יסוד, הן בניס אל הקב"ה. ועל כן, אשר לא תקח אשה, זהו הגוף. לבני, זהו הנשמה. מְבַנּוֹת הַכְּנַעֲנִי, אלו הם גופות עמים עובדי ע"ז, שעתידי הקב"ה לנער אותן מארץ הקדושה, כמש"א, וינערו רשעים ממנו. כמי שמנער טליתו מזהמתו.

(גא) ואשביעך בה' אלקי השמים: שואל, כתוב, ואשביעך, מהו ואשביעך. ומשיב, שפירוש, שיתלבש בסוד שבעה אורות העליונים, חג"ת נהי"מ, שהם סוד שלימות העליון. ודורש ואשביעך, שהוא מלשון שבעה. אשר לא תקח אשה: זהו הגוף שמתחת העפר בקבר, שיש לו עתה תחיה לקום מעפר, הוא מכונה אשה, שכל אלו שנקברו בו וזכו להקבר בארץ (דפו"י דף קפ"א ע"ב)

כי

יה

וישב

גה כי אֵל ארְצֵי וְאֵל מוֹלְדֵתִי תִלְךָ. * אֲרָצִי: דָּא הִיא אֲרָעָא קְדִישָׁא, דְּדַאִיהוּ קְדַמָּאָה לְכָל שְׂאָר אֲרָעִין, כְּמָה דַּאֲתַמְר. וְע"ד כִּי אֵל אֲרָצִי וְאֵל מוֹלְדֵתִי, כִּיּוֹן דַּאֲמַר אֵל אֲרָצִי, דְּמַהוּ וְאֵל מוֹלְדֵתִי, אֵלָא אֵל אֲרָצִי, כְּמָה דַּאֲתַמְר, וְאֵל מוֹלְדֵתִי אֵלִין אֵינּוֹן יִשְׂרָאֵל.

גד ת"ח, מַה כְּתִיב, וַיִּקַּח הָעֶבֶד, כְּמָה דַּאֲתַמְר. עֲשֶׂרָה גְמָלִים: אֵלִין אֵינּוֹן עֲשֶׂרָה דְרָגִין, דְּהֵאֵי עֶבֶד שְׁלֵטָא עֲלֵיהוּ, כְּגוֹנוֹן דְּלַעֲלָא. מְגַמְלֵי אֲדוֹנֵיו: דְּאֵינּוֹן כְּהֵוּא גְוֹנָא מְמַשׁ, כְּמָה דַּאֲתַמְר, וְהֵאֵי עֶבֶד וְשְׁלֵטָא וְאֲתַתְקַן כְּהוּ.

גה וְכָל טוֹב אֲדוֹנֵיו כְּבִדּוֹ: כָּל הַהוּא יְטִיבוּ י"ג רִיחִין עֲלָאִין, דְּנִפְקֵי מִגּוֹ אֵינּוֹן נְהוּרִין י"ב וּבּוֹצִינִין עֲלָאִין. וְכָל טוֹב י"ד אֲדוֹנֵיו, הַהוּא שְׁמוּשָׁא דְּשְׁמַשָּׁא, כִּי דַּאֲתַמְשְׁכָא כְּהַ פְּסִיחָא.

גו וַיִּקַּם וַיִּלְךָ אֶל אֲרָם נְהָרִים: דָּא אַתְרַּ דְּאֲרָעָא קְדִישָׁא, דְּכַכְתּ תַּמָּן רְחֵל, כִּד תְּרִיב בֵּי מְקַדְשָׁא. וַיִּבְרַךְ הַגְּמָלִים מִחוּץ לְעִיר אֵל בְּאֵר הַמַּיִם, לְאֲתַתְקַפָּא חִילָהָא בְּתוֹקְפָהָא כְּדָקָא זְאוּת, עַד לֹא תִיעוֹל לְאַקְמָא לֹן לְאֵינּוֹן גּוֹפִין.

גז לַעֲת עֶרְב, מֵאֵי לַעֲת עֶרְב. דָּא עֶרְב שְׁבַת, * דְּאִיהוּ זְמַנָּא דְּאִלְף

מסורת הזהר

חלופי גרסאות

(א) (בראשית כ"ד) ח"א קכו. (ב) חיי שרה נ"ג צ"א. א ל"ג ארצו. ב דאיהו ג מוסיף וע"ד כי אל ארצו דא ארעא קדישא דאיהו (דאיהו) דיליה בין כל שאר ארעין (בראשית כ"ד) תקיח קייב ט"א ש"ז. [ארעין] דפליג לון לממנן אחרנין. ד מה. ה ל"ג כמה דאתמר. ו מוסיף מהו ואל. ז מוסיף שלטא עליהו. ח ל"ג בידו. ט וכל. י טיב. יא רוחין: ורחין. יב ובוסינין. יג מוסיף אדוניו בידו. יד ל"ג דשמשא. טו דאשתמש. טז ארעא.

מאמר

הסולם

הנה ישכיל עבדי

גה כִּי אֵל אֲרָצִי וְאֵל מוֹלְדֵתִי תִלְךָ: טוֹב אֲדוֹנֵיו, הֵינּוּ שְׁמוֹשׁ הַהִיא שֶׁל הַשֶּׁמֶשׁ, שְׁהוּא ז"א, הַנִּמְשָׁךְ בְּלִבְנָה, שְׁהִיא הַנוֹקְבָא. כְּלוּמַר שְׁעַל יְדוּ הוּא זוּג זוּין.

גו וַיִּקַּם וַיִּלְךָ אֶל אֲרָם נְהָרִים: זֶה הוּא מְקוֹם בְּאֵר הַקְּדוּשָׁה, שֶׁבִּכְתָּהּ שֵׁם רְחֵל כְּשֶׁנִּחְרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. וַיִּבְרַךְ הַגְּמָלִים מִחוּץ לְעִיר אֵל בְּאֵר הַמַּיִם: כְּדֵי לְחַזֵּק אֶת כְּתוּבַתָּהּ עַל יְדֵי גְבוּרֹתֶיהָ כְּרֹאֵי, מִטְרַם שֶׁבָא לְהַקִּים וְלְהַחֲיוֹת הַגּוֹפִים.

פִּירוּשׁ. גְּמָלִים ה"ס מִדְּרַגּוֹתָיו שֶׁל הָעֶבֶד כְּנ"ל, וּמִפְרֵשׁ הַזֶּה, שְׁע"כ סִדֵּר אוֹתָם מִחוּץ לְעִיר, שֶׁשֶּׁם מְקוֹם הַדֵּינִים, כְּדֵי לְתַקֵּן הַקּוֹ שְׁמַאל שֶׁל הַנוֹקְבָא כְּרֹאֵי לָהּ. וְאֵין לֹמַר שֶׁהוּא חוֹצֵה לְאֲרָץ, שֶׁהִרִי לֹא הֵלךְ אֵלָא לְאֲרָץ יִשְׂרָאֵל כְּנ"ל.

גז לַעֲת עֶרְב: שׁוֹאֵל מַהוּ לַעֲת עֶרְב, וְאוֹמֵר זֶהוּ עֶרְב שְׁבַת דְּחֵינּוּ יוֹסֵד, שֶׁהוּא הַזְּמַן שֶׁל אִלְף הַשָּׁנָה. כִּי שֶׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה ה"ס שְׁתַּא אֲלֵפֵי שְׁנֵי, וַיּוֹם הַשָּׁנָה שֶׁהוּא עֶרְב שְׁבַת הוּא כְּנֻגַד אִלְף

כִּי אֵל אֲרָצִי וְאֵל מוֹלְדֵתִי תִלְךָ: אֲרָצִי, זֶה הִיא אֲרָץ הַקְּדוּשָׁה, שֶׁהִיא קְדוּמַת לְכָל אֲרָצוֹת אַחֲרוֹת, כְּמוֹ שֶׁלְּמַדְנֵנוּ. כִּי אֵל אֲרָצִי וְאֵל מוֹלְדֵתִי, שׁוֹאֵל, כִּיּוֹן שְׁאוֹמֵר אֵל אֲרָצִי, מַהוּ שׁוֹב, וְאֵל מוֹלְדֵתִי, וּמְשִׁיב, אֵלָא אֵל אֲרָצִי, הוּא כְּמוֹ שְׁאִמְרֵנוּ, שֶׁהִיא אֲרָץ הַקְּדוּשָׁה, וְאֵל מוֹלְדֵתִי, אֵלֵינוּ יִשְׂרָאֵל.

גד ת"ח מַה כְּתִיב וְכו': כּוֹא וְרֹאֵה מַה כְּתוּב, וַיִּקַּח הָעֶבֶד, הוּא כְּמוֹ שֶׁלְּמַדְנֵנוּ, שְׁהוּא מְטַטְרוּן. עֲשֶׂרָה גְמָלִים, אֵלֵינוּ הֵם עֲשֶׂר מִדְּרַגּוֹת שֶׁהָעֶבֶד הוּא שׁוֹלֵט עֲלֵיהֶן, שֶׁהֵן כְּעֵין שֶׁל מַעֲלָה, כְּמוֹ מִדְּרַגּוֹת הָאֲצִילוֹת. מְגַמְלֵי אֲדוֹנֵיו, שֶׁהֵן כְּעֵין גְּמָלֵי אֲדוֹנֵינוּ מְמַשׁ, דְּחֵינּוּ מִדְּרַגּוֹת הַנוֹקְבָא שְׁבִאֲצִילוֹת, שֶׁהִיא אֲדוֹנוּ. כְּמוֹ שֶׁלְּמַדְנֵנוּ. וְאוֹתוֹ הָעֶבֶד שׁוֹלֵט עֲלֵיהֶן וּמִתְתַּקֵּן בְּהֵן.

גה וְכָל טוֹב אֲדוֹנֵיו כְּבִדּוֹ: חֵינּוּ כָּל אוֹתוֹ הַטּוֹב וְרִיחֹת הָעֲלִיוֹנִים, הַיּוֹצֵאִים מִתּוֹךְ אֵלֵינוּ הָאוֹרוֹת וְהַנְּרוֹת הָעֲלִיוֹנִים. פִּירוּשׁ אַחֵר, וְכָל (דְּפּוֹרֵי דְּף קפ"א ע"ב *) דְּף קפ"ב ע"א.)

י"ב

וישב

שתינתָּהּ. לעת ערב: כְּדָא, «וְלַעֲבוּדְתוֹ עַדֵי עֶרֶב. «וּכְתִיב אֲ כִי יִנְטוּ צִלְלֵי עֶרֶב.

נח) לעת צאת השואבות: דההוא זמנא, זמינין למיקם ולאחייא בְּקַדְמִיתָא, מְפַל שְׁאָר בְּנֵי עֲלָמָא, אינון דְּשָׂבְבֵי מִימּוֹי דְּאוּרִיִּיתָא, בְּגִין דְּאַתְּעַסְקוּ לְשָׂבָא מִמִּימֵי דְּאוּרִיִּיתָא, וְאַתְּתַקְפוּ בְּאֵילָנָא דְּחַיִּי, וְאינון יִפְקוּן בְּקַדְמִיתָא, דְּאֵילָנָא דְּחַיִּי גְרָמָא לֹון דִּיקוּמוּן בְּקַדְמִיתָא, כְּמָא דְּאַתְמַר.

נט) «וּבְנֹת אֲנָשֵׁי הָעִיר יוֹצְאוֹת, מאי יוצאות. כְּדָא, «וְאַרְץ רְפָאִים תְּפִיל, דְּזַמִּינָא אַרְעָא לְמַפְלַט מְנָה, כָּל יְגוּפִין דְּאינון בְּגוּוּהָ, וְעַל דָּא כְּתִיב יוֹצְאוֹת. לְשָׂאֹב מִיָּם: לְנֻטְלָא נְשָׂמָתָא, וְלַקְבְּלָא לָהּ בְּדָקָא יָאוֹת, מְתַקְנָא מֵאַתְרָה, בְּדָקָא חַזִּי.

ס) «וְהָיָה הַנְּעִרָה אֲשֶׁר אָמַר אֵלֶיהָ הִטִּי נָא כַּדָּךְ וְאַשְׁתָּה, בְּגִין דְּהָא אֲתַמַּר, דְּכָל אינון נְשָׂמַתִּין דְּעֲלָמָא, דְּאַתְקִימוּ בְּהַאי עֲלָמָא, וְאַשְׁתְּדִלוּ לְמַנְדַּע לְמֵאַרְיֵהוֹן בְּרָזָא דְּחֻכְמָתָא עֲלָאָה, אִיהִי סְלֻקַּת וְאַתְקִימַת בְּדִרְגָּא עֲלָאָה, עַל כָּל אינון דְּלֹא אֲתַדְּבָקוּ, וְלֹא יָדְעוּ, וְאינון יִתְקִימוּן בְּקַדְמִיתָא. וְדָא הוּא שְׂאֵלְתָא, וְדִקְאִים הֵהוּא «עֲבַד לְמַנְדַּע וְלְמִשְׂאֵל, בְּמָה אֲתַעַסְקַת הֵהוּא נְשָׂמָתָא, בְּהַאי עֲלָמָא.

סא) וְאַמְרָה אֵלַי גַּם אַתָּה שְׂתָה, אַנְתָּ בְּעֵי לְמִשְׁתִּי וְלֹאֲתַשְׁקֵנָא בְּקַדְמִיתָא

חלופי גרסאות

א דכתיב, ב כקדמיתא, ג מוסיף ושאיבן בגין, ד רוחק. ה מוסיף למנדע באורייתא, ו אתקיימו, ז דקיימא, ח מוסיף עבד נאמן.

מסורת הזהר

א) (תהלים ק"ד) ת"ז תנ"א פו: פז. ב) חיי שרה ע"ה צ"ג. ג) בראשית כד. ד) וירא קט"ו צ"ו. ה) (בראשית כ"ד) ח"ג רעת.

הנה ישכיל עבדי

נט) ובנות אנשי העיר יוצאות: שואל, מהו יוצאות. ומשיב, הוא כמו שאתה אומר, וארץ רפאים תפיל, שפירושו שעתידיה הארץ להפליט ממנה כל הגופות שבתוכה, ועל כן כתוב כאן יוצאות, שסובב גם כן על אלו הגופות שהארץ תפליט מתוכה בעת התחיה. **לשואב מים**, פירושו, לקחת נשמה, ולקבלה כראוי, שתהיה מתוקנת ממקומה כראוי.

ס) והיה הנערה אשר וגו': מטעם, כי למדנו, שכל נשמה מנשמות שבעולם, שנתקיימו בעולם הזה והשתדלו לדעת את רבונם, בסוד חכמה העליונה, היא עולה ומתקיימת במדרגה עליונה למעלה מכל אלו הנשמות שלא השיגו ולא ידעו, והן עומדים תחילה לתחיה, וזה הוא השאלה שאותו העבד עומד לשאול ולדעת, במה עסקה הנשמה ההיא בעולם הזה, כדי לברר, אם היא ראויה לתחיה תחלה. וז"ש הטי נא כדך ואשתה, כמ"ש לפנינו.

סא) ואמרה אלי גם אתה שתה: אתה

צריך

הסולם

באמר

אלף הששי, שאז תהיה תחיית המתים. **לעת ערב**, ומחו, לעת, שלפי הנ"ל היה לו לומר, בערב. ומשיב שהוא כמש"א ולעבודתו עדי ערב, וכתוב, כי ינטו צללי ערב, שה"ס הדינים המתגלים בערב, וכן **לעת ערב** ה"ס הדינים, המתגלים בערב שה"ס היסוד. אשר העבד תקן אותם.

נח) **לעת צאת השואבות**: היינו השואבות מימי התורה, כי בזמן ההוא הם עתידים לקום לתחיה תחילה מכל שאר בני אדם, משום שעסקו לשאוב מימי התורה ונתחזקו בעץ החיים, והם יצאו תחילה לתחיית המתים, כי עץ החיים גרם להם שיקומו מתחילה, כמו שלמדנו.

פירושו. קו אמצעי מכונה תורה, גם נקרא עץ החיים, ומימי התורה היינו השפע שלו, ואומר, שאלו הדבקים ומקבלים השפע מקו אמצעי, שהם נקראים **שואבות** אלו יחיו מתחילה לכל השאר הנמשכים מ' הקיץ האחרים.

(דפוי"ך דף קפ"ב ע"א)

ב

וישב

ובתרה וגם לגמליך אשקה, בגין דכל אינון שאר רתיכין, אע"ג דאתשקין
מהאי דרנא, בלהו אתשקין מפולחנא דצדיקיא, דידעי פולחנא דמאריהון
פדקא יאות. דצדיקיא ידעי לספקא לכל דרנא ודרנא פדקא יאות, ועל דא

מאמר

הסולם

הנה ישכיל עבדי

הארת החכמה הנמשכת מזווג זון דאצילות
לבי"ע, נכלל במלאך מטטרון. וע"כ נקרא
מטטרון שר הפנים, כי פנים ה"ס חכמה
בסו"ה חכמת אדם תאיר פניו. וע"כ נקרא
זקן ביתו, כי איזה זקן מי שקנה חכמה.
המוש"ב בב"א אשר לו, היינו בחכמה וחסדים
יחדיו, המתקנים בסוד ג' קוין ימין ושמאל
אמצע. שים נא ירך תחת ירכי, היינו
שיכלול את עצמו ביסוד, ויקבל הארת הזווג
הגדול לגמר תיקונה של המלכות ואז יהיה
מוכשר להחיות המתים. ואשביעך בדה אלקי
השמים וגו' היינו שיקבל ז' האורות השלמים,
המתקנים את הנוקבא, הנקרא שבעה, בזה
השלמות המרומז בהכתוב, והיה אור הלבנה
כאור החמה וגו' אשר לא תקח אשה,
היינו גוף. לבני היינו נשמה, מבנות הכנעני,
שהן דבקים בקו שמאל והם טמאים, שאינם
ראוים להלביש נשמה קדושה. כמ"ש לעיל.
כי א"ל ארצי היינו ארץ ישראל, ומוצאתי
היינו ישראל, דהיינו אותם שבחיייהם היו
דבקים בקו אמצעי נקראים ישראל, וארצם
ארץ ישראל, שהם יעמדו תחילה לתחיית
המתים, כנ"ל. עשרה גמלים היינו הארת
החסדים. וכ"ל טוב אדוניו בידו היינו הארת
החכמה.

וזהו ניתושו של העבד, שאמר והיה
הנערה וגו' ואמרה שתה וגם גמליך אשקה
אותה הוכחת לעבדך יצחק וגו'. כי בדק
אם הגוף בחייו בעולם הזה, היה דבוק
בקו אמצעי, שאז הוא בבחינת ארץ ישראל
וראוי לקום תחילה כנ"ל. כי שתה ה"ס
הארת חכמה, שזהו בחינת העבד עצמו
כנ"ל, וגם גמליך אשקה, הוא בחינת חסדים,
ואם בחייו היה ממשיך ב' האורות הללו,
סימן הוא שהיה דבוק בקו אמצעי, הכולל
ב' אורות הללו, וע"כ אותה הוכחת לעבדך
יצחק, כי הוא ראוי לקום לתחיה ולקבל
את נשמתו שה"ס יצחק כנ"ל.

זה אמרו, והיה הנערה וגו' בגין דהא
אתמר וכו' ואשתדלו למנדע למאריהון ברוא
דחכמתא ע"א, דהיינו שהמשיכו הארת
החכמה על ידי הדעת, כי ע"כ אומר למנדע
שה"ס דעת, ברוא דחכמתא עלאה, שאז יש
לו ב' האורות חכמה וחסדים, כי הדעת
ה"ס

צריך לשתות ולהיות נשקה מתחילה. ואחר כך,
וגם לגמליך אשקה. משום שכל אלו שאר
המרכבות, אע"פ שנשקים ממדרגה זו, כולן
נשקים בעיקר מעבודת הצדיקים, היודעים
עבודת רבונם כראוי, כי הצדיקים יודעים
לכלכל לכל מדרגה ומדרגה כראוי. ועל כן
אם אמרה וגם לגמליך אשקה, ודאי היא
האשה אשר הוכיח ה' לבן אדוני, ודאי,
שהוא הגוף המזומן לנשמה ההיא העליונה.

ביאור המאמר. כבר נתבאר (לעיל ח"י
שרה דף כ"ב אות ע') סוד המיתה, כי חיינו
של אדם ע' שנה הם כנגד ז' מדות חג"ת
נהי"מ, שהולך ומתקנם ממעלה למטה מחסד
עד מלכות, וכשמגיע למלכות ואינו יכול
לתקן אותה מחמת חטא עץ הדעת, אז
הוא מת. ע"ש. והענין הוא, כי ב' נקודות
הן במלכות, אחת מעצמה והיא גנוזה. ואחת
מבינה שהוא מגולה, כי מבחינת עצמה
אינה ראויה לאור (כנ"ל בראשית א' דף
ז' ד"ה וכבר). וע"כ נקודתה עצמה צריכה
להיות גנוזה, ואם נקודתה מתגלית תכף
מסתלקים ממנה האורות. שז"ס זכה הא טוב
לא זכה הא רע. ולפיכך כשמגיע האדם
לע' שנה, מתגלית אז נקודת המלכות עצמה,
וע"כ אורות החיים מסתלקים מן האדם,
והוא מת. ולפיכך לעתיד לבא, כשיהיה זווג
הגדול מרישא דעתיק, והמלכות תקבל גמר
תיקונה, באופן שתהיה ראויה לקבל אור
העליון גם מבחינתה עצמה, תקמנה אז כל
הגופות לתחיה, כי לא מתו אלא מחמת
פגם המלכות כנ"ל, ועתה שהיא מתוקנת
לקבל אור החיים תקמנה לתחיה.

ויש כאן חילוק בין מתי ארץ ישראל
למתי חוץ לארץ. פירוש. אותם הצדיקים
הדבוקים בקו אמצעי נקראים ישראל, וארצם
ארץ ישראל, והם יקומו לתחיה תכף ויקבלו
נשמתם כראוי. אבל אותם שאינם דבוקים
בקו אמצעי, שהם מתי חוץ לארץ, אע"פ
שהמלכות כבר נתקנה, צריכים עוד תקונים
רבים עד שיקומו לתחיה ויקבלו את נשמתם,
שתקונים הללו נקראים גלגול מחילות, וע"י
תקונים הללו באים לארץ ישראל, ומקבלים
את נשמתם.

וזהו שיעור הכתובים ויאמר אברהם,
ה"ס החכמה, א"ל עבדו, ה"ס מטטרון. כי
(דפו"י דף קפ"ב ע"א)

כא

וישב

וגם לגמליך אשקה, ודאי היא האשה אשר הכית יי' לכן אדני. ודאי א' התיא
איהו גופא, דאודמן להתיא נשמתא עלאה.

כב תא תזי, דהא אתמר דתיאובתא דדכורא לגבי נוקבא, עביד נשמתא,
ותיאובתא דנוקבא לגבי דכורא, סלקא ואתערב בהדה דלעילא, ואתפליל דא
בדא, ועביד נשמתא, ובגין כך היא האשה, דא הוא גופא ודאי, דאיהו זמינא,
לההוא רעותא דנשמתא, דנפקא מן דכורא.

כג ואינון גופין זמינין לאתערא בקדמיתא פדאמרן. ולכתר דאלין
יקומון, יקומון כל אתרנין דבשאר ארעאן, ויתקיימון בקיומא שלים,
ויתחדתון בתותא דסיחרא, ויתחדש עלמא פמלקדמין, וכדין ד פתיב בטהוא
זמנא א' ישמת יי' במעשיו.

כד ובגין כך, א הנה ישפיל עבדי, לאהדרא נשמתין כל חד וחד
לאתריה. ירום ונשא וגבה מאד, מסטרא דכל אינון ורגין עלאין
פדקאמרן.

כה א כאשר שממו עליך רבים פן משנת מאיש מראהו ותארו מבני

חלופי גרמאות

מסורת הזהר

א והוא; מוסיף ההוא באתערותא דעלותא דילי, ב עלמא
(אה"ל), ג ויתקיימו, ד בההוא זמנא כתיב, ה רבים וגו',

א וירא מ"ד צ"ד, ב לעיל דף ט"ו צ"ב, ג ישעיה נ"ב.

הנה ישכיל עבדי

הסולם

מאמר

ע"ז הארת החכמה מן הנוקבא, עושה נשמה.
והשתוקקות הנוקבא אל הדכר, שנמשך ע"ז
חסדים מן הדכר, עולה ומתערב עמה עם הנשמה
למעלה, ונכלל זה בזה, החכמה דנוקבא נכללת
עם החסדים דדכר, ועושה את הנשמה, כלומר
שגומר אותה. ומשום זה, נחש העבד שאם תאמר
גם אתה שנה דהיינו המשכת החכמה, וגם גמליך
אשקה דהיינו המשכת החסדים, היא האשה, זהו
ודאי הגוף המוכן לרצונה של הנשמה היוצאת
מן הדכר, שהוא ז"א, הכלול מחכמה וחסדים
יחד.

ה"ס חסדים כנודע, ואינון אתקיימוון
בקדמיתא כי הם בבחינת מתי א"י שעומדים
לתחיה תחילה כנ"ל. ודא הוא שאלתא וכו',
והוה שאלתו הטי נא כדך וגו' כי היה
צריך לדעת אם אותו הגוף ראוי לתחיית
המתים תחילה.

וז"ש אנת בעי למשתי ולאשקיא
בקדמיתא ובתוך וגם לגמליך אשקה, דהיינו
שתחילה צריכים להמשיך הארת חכמה,
ואח"כ הארת החסדים. כי מטרם שממשיך
הארת חכמה נבחנים החסדים לו"ק בלי
ראש. וע"כ צריכים להמשיך תחילה הארת
החכמה ואח"כ החסדים, ואז נבחנים החסדים
לג"ר גמורים, בסוד אורא דכיא. וז"ש, בגין
דכל אינון שאר רתיבין, משום ששאר
המרככות, דהיינו הגמלים, אע"ג דאתשקין
מהאי דרגא, דהיינו ממדרגת חסדים, כל"הו
אתשקין מפולחנא דצדיקיא, דידעי פולחנא
דמאריהון כדקא יאות, שהם יודעים להדבק
בקו אמצעי ולהמשיך מתחילה חכמה ואח"כ
חסדים, דצדיקיא ידעי לספקא כל"ה דרגא
והרגא כדקא יאות, שיודעים לכלכל לכל
מדרגה ומדרגה ולתקנה כראוי. ואז גם
החסדים נעשו בחינת ג"ר כנ"ל.

סג ואינון גופין וכו': ואלו הגופים
עתידיים להתעורר תחילה לתחיה, כמו שאמרנו,
ואחר שיקומו אלו, יקומו כל האחרים שבחוץ
לארץ. ויתקיימו בקיום שלם, ויתחדשו
בהתחדשות הלבנה שאז, יהיה אור הלבנה כאור
החמה כנ"ל. ויתחדש העולם כבתחילה, ואז
כתוב על העת ההיא, ישמת ה' במעשיו.

סד ובגין כך הנה ישכיל עבדי: פירושו
שהעבד מטטרון ישכיל להתזיר את הנשמות כל
אחת ואחת למקומה. דהיינו אל הגוף הראוי
לה, כמו שאמרנו. ירום ונשא וגבה מאד
היינו מצד כל אלו מדרגות העליונות, כמו
שאמרנו לעיל באות מ"ו.

סו תא חזי דהא וכו': בוא וראה כי
למדנו, שהשתוקקות הדכר אל הנוקבא, שנמשך
(דפו"י דף קפ"ב ע"א)

סה כאשר שממו עליך רבים וגו': בוא
וראה

וישב

כב

אדם, תא חזי, דהא אתמר, דכד אתחבר בי מקדשא, ושכינתא אאתגלי בגו ארען נוקראין בינייהו, מה קתיב, א הן אראלם צעקו חצה מלאכי שלום מר יכפיון פלהו פכו על דא, וקשירו בכיה ואבלא, וכל דא עלה דשכינתא דאתגלייא מאתרה, וכמה דאיהי משתנית מכמה דתות, אוף הכי בעלה, לא נהיר נהוריה, ואשפני מכמה דתה, דכתיב חשך השמש בצאתו, ועל דא קתיב פן משחת מאיש מראהו.

סו) ד"א פן משחת מאיש מראהו, מהאי עבד, דאשפני דיוקניה ויגוניה מכמה דתה. ד"א פן משחת מאיש מראהו, כד"א אלקביש שמים קדרות ושק אשים כסותם. ידהא מיומא דאתחבר בי מקדשא, לא קיימו שמים פנהורא דלהון, ורנא דמלה, פברכאן לא שרין, אלא פאתר דאשפתחו דכר ונוקבא, ואוקמוה כד"א זכר ונקבה פראם ויברך אתם. ויגין כפ משחת מאיש מראהו.

סז) ודא הוא פמה דכתיב, ח הצדיק אבד, אבוד או נאבד, לא נאמר, אלא אבד, דלא שרין פברכאן, אלא פאתר דאשפתחו דכר ונוקבא פתדא, פמה דאתמר.

סח) בגין דא, דבהוא זמנא, ח דלא אשתכח * דכורא פהדה, וידין

חלופי גרסאות

א אתגליאת (אה"ל). ב ארעאן, ג דהות. ד ל"ג מן ד"א עד ד"א. ה מוסיף מאיש מראהו דיוקניה. ו ל"ג מאיש מראהו. ז דמומא. ח בקיומא. ט ברכי. י מוסיף כן משחת. יא כתיב, יב ברכי, יג דהא; ל"ג דא, יד דבהוא ול"ג דא. טו לא.

מסורת הזהר

א) פרשת נח י"ח צ"ב. ב) וירא ע"ג צ"ג. ג) (ישעיה נ) ח"א רי. ח"ב ית. ח"ג עד. קפא: רסז. רצג: ז"ח ל"א טד שמ. ל"ז טד שמו, טד שכו ת"ז בהקדמה ג: ד) ב"ב ר"ד צ"א. ה) ב"ב ר"ה צ"א.

הסולם

מאמר

וראה, כי למדנו, כשנחבר בית המקדש, וגלתה השכינה, בארצות זרות ביניהם מה כתוב, הן אראלם צעקו חוצה מלאכי שלום מר יכניון. כולם בכו על זה, וקשרו בכיה ואלות. וכל זה, על השכינה שגלתה ממקומה.

וכמה דאיהי משתנית זכו; וכמו שהיא נשתנתה בגלות, ממה שהיתה, כן בעלה, ז"א, אינו מאיר אורו, כי אין לו אז למי להאיר ונשתנה ממה שהיה, שכתוב חשך השמש בצאתו. ועל זה כתוב, כן משחת מאיש מראהו.

סו) דבר אחר. כן משחת מאיש מראהו, היינו מאותו העבד, חסטרון, שבעת הגלות, נשתנה צורתו וצבעיו, שהם ידוק חוור וסומק (כנ"ל אות מ"ט) ממה שהיה. ד"א כן משחת מאיש מראהו: כמו שאתה אומר, אלביש שמים קדרות ושק אשים כסותם. כי מיום שנחבר בית המקדש לא עמדו שמים, שהם ז"א, באור שלהם. וסוד הדבר, הברכות אינן שורות אלא במקום שנמצא דכר ונוקבא,

(דפו"י דף קפ"ב ע"א * דף קפ"ב ע"ב)

הנה ישכיל עבדי

ובארוה, כמש"א זכר ונקבה בראם ויברך אותם. ובגלות שאין זוג זוג, כתוב משום זה, משחת מאיש מראהו.

ההפרש בין פירוש זה לפירוש הנ"ל באות ס"ה, הוא, כי לעיל אומר שנחשך אורו של ז"א, משום הנוקבא שנחשכה בגלות ואינה מקבלת ממנו, ונמצא שאין החסרון בו עצמו, אלא מטעם שאין לו למי להשפיע וע"כ אינו מקבל אורות. וכאן אומר שהחסרון הוא מטעם העדר הזוג שבזמן הגלות, ונמצא החסרון גם בז"א, שאין הברכה שורה אלא בזוג זוג.

סז) ודא הוא כמה זכו; וזה הוא כמו שכתוב, הצדיק אבד, אבוד או נאבד לא נאמר אלא אבד, שהמשמעות הוא, שהצדיק אבד את הברכות, כי ברכות אינן שורות אלא במקום שנמצאים דכר ונוקבא יחד, כמו שאמרנו.

סח) בגין דא בהוא זכו; משום זה באותו זמן שאינו נמצא עמה דכר, אז, כל הנשמות היוצאות ממנה יש להם שינוי ממה שהיו

כג **וישב**
כל אינון נשמתין א דנפקי, פלהו הוי להו שנויא, מכמה דהוו בזמנא דשמשא
אתחבר בסיקרא, כמה דאתמר. ועל דא אלה תולדות יעקב יוסף וגו'
ואתמר.

כד והוא נער, בגין דלא מתפרשין לעלמין, צדי"ק וצד"ק פתדא אינון,
כמה דדאיהי גאתקריאת בשמא דדכורא, הכי נמי אתקרי איהו, בשמא
דילה, דכתיב והוא נער.

כה את בני בלהה ואת בני זלפה, בכלהו קיימא למדתא לון פדקא יאות,
ולאשתעשא לון בתורה דיליה. דכלהו ענפין, וכלהו עלין, פלהו אאתברכין
בתורה דיליה.

כו אלה תולדות יעקב ויוסף, כמה דאתמר, דכל דיוקנא דיעקב, הוה
ביה ביוסף, וכל ימה דאירע להאי, אירע להאי, ותרווייהו פתדא אזלי, ודא
הוא רזא דאת ר"ו, דאזלי פתרווייהו פתדא, בגין דאינון רזא תדא, ודיוקנא
תדא.

כז ויבא יוסף את דבתם רעה, הא אוקמוה, דהוה אמר לאבוי

חלופי גרסאות

א ליג דנפקי (אח"ל), ב דהיא, ג אתקריא; אתקרי, ד בלהה
וגו', ה מתברכין, ו מוסיף יוסף וגו', ז מאן, ח ואי.
ט דבתם וגו', י עליהו לאבוי.

מסורת הוהר

(א לעיל דף ו' צ"א.)

הסולם

מאמר

הנה ישכיל עבדי

מלכות. כן נקרא הזכר בשם הנוקבא, שכתוב
והוא נער. כי הנוקבא נקראת **נערה**, ונקרא
היסוד על שמה בשם **נער**.

ע את בני בלהה וגו': כולם, בכל י"ב
השבטים ואפילו בבני השפחות שהם אחורים של
השכינה, הוא נמצא, לחדש אותם כראוי,
ולשעשע אותם בשמחתו, שכל הענפים וכל
העלים, של השכינה, כולם מתברכים בשמחתו,
כלומר, אפילו חלקי האחורים של השכינה הנקראים
עלים, בסו"ה ועלהו לא יבול, מתתקנים עמו.

עא אלה תולדות יעקב יוסף וגו': הוא
כמו שלמדנו, שכל צורתו של יעקב היה
ביוסף, וכל מה שקרה ליעקב קרה ליוסף,
ושניהם הולכים ביחד וזהו סוד אות ר"ו,
אשר ר' ראשונה ה"ס יעקב שה"ס ת"ת והמילוי ר'
הנשמעת עמה במבטא, ה"ס יוסף שה"ס יסוד,
שהולכים שניהם ביחד, כלומר שנשמעות כאחד
בבטוי ר', משום שהם סוד אחד וצורה אחת.

פירוש, כמו שיעקב ה"ס קו אמצעי
שמחזה ולמעלה, שה"ס ת"ת המכריע בין
חסד וגבורה, כן יוסף ה"ס קו אמצעי
שמחזה ולמטה, שה"ס יסוד המכריע בין
נצח והוד, וע"כ הם דומים זה לזה, והם
בצורה אחת.

עב ויבא יוסף את דבתם וגו': הרי
בארוה שהיה אמר עליהם לאביו, שהיו
אוכלים

שהיו בזמן שהשמש, שהוא ז"א, נתחבר עם
הלבנה, שהיא הנוקבא, כמו שלמדנו, כי כמו
שו"ו נשתנו בזמן הגלות ממה שהיו, כן תולדותיהם
שהם הנשמות משתנים אז ממה שהיו, ועל זה
נאמר אלה תולדות יעקב יוסף וגו'. ולמדנו (לעיל
אות כ"א) שפירושו אחר שנתישב יוסף ביעקב
והשמש נזדווג בלבנה, ע"ש. וע"כ גדלה אז מעלתם
של הנשמות, ובגלות משתנות.

סט והוא נער: משום שזווגם אינו
נפרד לעולם, צדיק, שהוא יסוד, וצדק, שהוא
הנוקבא, הם ביחד.

פירוש, כי י"ב השבטים הם סוד שייפי
שכינתא, ח' מהם, שהם בני לאה ורחל
ה"ס הפנים של השכינה, וד' מהם, שהם
בני השפחות, ה"ס האחורים של השכינה.
ומשמיענו הכתוב, והוא נער את בני בלהה
וגו', שיוסף היה רבוק ומתקן גם את
האחורים של השכינה. ומפרש הטעם, בגין
דלא מתפרשין לעלמין, צדיק וצדק כחדא
אינון, כי הזווג של זו"ן היה אז מבחינת
או"א, שזווגם אינו נפרד לעולם, וע"כ יסוד
ומלכות המה ביחד בכל חלקי הנוקבא,
ואפילו באחורים שלה.

כמה דאיהי אתקריאת זכו': כמו
שהנוקבא נקראת בשם הזכר, דהיינו הוא חכם
והיא חכמה, הוא גבור והיא גבורה, הוא מלך והיא
(דפו"י דף קפ"ב ע"ב)

כד

וישב

«עלייהו, דהוּו אַקְלִי שׁיִיפּא מִבְּעַלֵי חַיִּין, כִּד אֵינּוּן חַיִּין. וְיָבֵא יוֹסֵף אֶת דְּבַתְּם רְעָה, וְכִי הָא בְּמַגְיֵנָא הוּו, אֵינּוּן בְּנֵי שְׁפָחוֹת, הֵיךְ הוּו מְזוֹלְזִין בְּהוּן בְּנֵי לֵאָה בְּוַחֵיךְ הוּו אַקְלִין אַבְרָם מִן חַמֵי, וְהוּו דְּעֵבְרִין עַל פְּקוּדָא דְּמֵאֲרִיָּהוּן, דְּהָא יִפְקִיד עַל בְּנֵי נַח פְּקוּדָא דָּא, דְּכַד־א אַף בְּשׂוּר בְּנַפְשׁוֹ דְּמוֹ לֹא תֵאכְלוּ, וְאֵינּוּן הוּו אַקְלִי לֵיה, וְעֵבְרִין עַל פְּקוּדָא דְּמֵאֲרִיָּהוּן. אֲלֵא, יוֹסֵף הָוֵה קְאָמֵר, וְעַל דָּא אֲתַעֲנֵשׁ.»

עג) רבי יהודה אָמֵר,

אֶת דְּבַתְּם רְעָה, כְּמָה דְּאוֹקְמוּהָ, דִּינְתְּבֵי עֵינֵיהוּ בְּכַנּוֹת אֲרַעָא, וְדָא הוּא דְּבַתְּם רְעָה לִינְקָא לְכָל אֵינּוּן דְּרִגִין דְּלֹא קְדִישִׁין, דְּאֲתִיִּין מִסְטָרָא מְסֻאָבָא.

עד) וְיִשְׂרָאֵל אָהֵב אֶת יוֹסֵף מִכָּל בְּנָיו כִּי כֵן זָקְנִים הוּא לֹו וְעָשָׂה לֹו כְּתַנְת פְּסִים.

רַבִּי אֶלְעָזָר פֶּתַח וְאָמֵר, אֵלֶךְ עִמִּי בֵּא בְּחִדְרֵיךְ וְסָגֵר דְּלַתְךָ בְּעַדְךָ חֲבִי כְּמַעֲט רְגַע עַד יַעֲבֹר זַעַם. לֶךְ עִמִּי בֵּא בְּחִדְרֵיךָ. תָּא חֲזִי, כְּמָה קַב־ה רַחִים לֹו לְיִשְׂרָאֵל, וּבְגִין רַחֲמֵי וְדִלְהוּן, דְּרַחֲמִים לֹוֹן עַל כָּל עַמִּין עַעְכוּרִים, אֲנַהֵר לֹוֹן, וּבְעֵי לְנַטְרָא לֹוֹן, כְּכָל מַה דְּאֵינּוּן עֵבְדִין.

עה) תָּא חֲזִי,

תְּלַת זְמַנִּין אֵית בְּיוֹמָא, דְּדִינָא שְׂרִיָּא בְּעֵלְמָא, וְכַד אָתֵי תְּהוּא זְמַנָּא, מְבַעֵי לֵיה לְבַר נֶשׁ, לְאֲזַדְהָרָא, וְלֹאֲסַתְמָרָא, דְּלֹא יִפְגַע בִּיה יִתְהוּא דִּינָא, וְאֵינּוּן זְמַנִּין יְדִיעֵן, וְהָא אוֹקְמוּהָ.

עו) בְּגִין דְּהָא כִּד סְלִיק צַפְרָא,

אֲבָרְהָם אֲתַעֲר בְּעֵלְמָא, וְאָחִיד לֵיה לְדִינָא

מסורת הזהר

ח'לופי גרמאות

א) בראשית ט"ו, ב) בראשית ל"ז, ג) ישעיה כ"ו ח"א א עלוי, ב ותו היך (אה"ל), ג אכלי, ד עבוי, ה ל"ג דהא, ו דפקיד, זל"ג דהא, ז דכתיב, ח בבנת, ט מסיף אע"ג דאתיק, י לו וגו, יא בחדריק וגו, יב ל"ג דלהו, יג מסיף שאר עמין, יד עע"ז, טו ל"ג תלת, טז ל"ג ביה, יז כההוא ול"ג ביה.

מאמר

הסולם

וישראל אהב את יוסף

אוכלים אבר מן החי בעוד שהוא חי, ויבא יוסף את דבתם רעה, ומקשה, והרי במנין י"ב השבטים היו אלו בני השפחות וא"כ איך היו בני לאה מזולזלים בהם, ואיך היו אוכלים אבר מן החי ועברו על מצות רבונם, שהרי עוד לבני נח צוה על מצוה זו, כמש"א אך בשר בנפשו דמו לא תאכלו, ואיך אפשר שהם אכלו ועברו על מצות רבונם. ומשיב, אלא יוסף היה אומר כן מדעתו, וע"כ נענש.

עג) ר' יהודה אָמֵר וכו':

דבתם רעה הוא כמו שבארוה, שיוסף אמר שנתנו עיניהם בכנות הארץ, והו נבחן דבתם רעה, שיבואו לינק לכל אלו המדרגות שאינם קדושים הבאים מצד הטומאה.

מאמר וישראל אהב את יוסף

עד) וישראל אהב את יוסף וגו': ר' אלעזר פתח ואמר, לך עמי בא בחדריק וסגור דלתך בעדך חבי כמעט רגע עד (דפו"י דף קפ"ב ע"ב)

עו) בגין דהא כד וגו: משום, כשהבוקר עולה, נתעורר אברהם בעולם, ונאחו בדין לקשר אותו עמו. ובתחילת שלש שעות הראשונות נוסע הדין ממקומו להתעורר ביעקב, עד שמגיע תפלת המנחה, שחזור הדין למקומו, ונתעורר הדין של מטה להתקשר בדין של מעלה, כי אז נתקשר דין בדין, וצריכים להזהר.

ביאור הדברים יומא הוא ז"א הנקרא יום

כה

וישב

לְקַשְׁרָא לִיה בְּהַדְיָה, וּבְשִׁירוּתָא דְתַלְתָּ שְׁעֵי קַמְיִיתָא, אַ נְטִיל דִּינָא מֵאַתְרֵיהּ,
לְאַתְעָרָא בֵּיה בִּיעֻקְבִּי, עַד דְּאַתְעָר צְלוּתָא דְמִנְחָה, דְּאַתְדַּר דִּינָא לְאַתְרֵיהּ,
וְאַתְעָר דִּינָא דְלִתְפָּא, לְאַתְקַשְׁרָא בְּדִינָא דְלַעֲיִלָּא, דְּהָא פְּדִין אַתְקַשְׁרֵר דִּינָא
בְּדִינָא, וּבְעֵי לְאַזְדַּהרָא.

עז) תו, פד דינא אתער בעלמא, ומותא אשתפח במתא, לא ליבעי ליה
לבר נש א למיהף יחידאי בשוקא, וקא אוקימנא מלי, אלא בעי לאסגרא
גרמיה, דלא יפוק לבר, כמה דאוקמוה בנח, דאסגר גרמיה בתיבותא, דלא
ישתפח קמי מחבלא.

חלופי גרסאות
א סליק. ב במתא אשכח. ג קמיה דמחבלא.

מסורת הוהר
א נח כ"ט צ"ג.

הסולם

וישראל אהב את יוסף

מאמר

שְׁעֵי קַמְיִיתָא, שאז זמן הווג, ויעקב שה"ס
קו אמצעי עולה ומכריע בין ב' הקוין
אברהם ויצחק, בסוד מסך דחירק שבו, נטיל
דינא מאתריה לאתערא ביה ביעקב, כי
אחר שנכללו ב' הקוין ימין ושמאל זה
בוה, יורד הדין מנקודת חולם שה"ס אברהם,
כי חזר והשיג ג"ר ע"י התכללותו בשמאל,
והדין שהיה בו יורד ובא ביעקב, דהיינו
בקו אמצעי בסוד מסך דחירק שבו, שהוא
בחינת ו"ק. עד דאתער צלוּתָא דמנחה
שה"ס שליטתו של יצחק דהיינו קו שמאל,
דאהדר דינא לאתריה כלומר, שבווג של
בוקר נתבטל דין של יצחק, שה"ס הסתימא
שבנקודת השורק, בסבת הכרעתו של יעקב
בכח מסך דחירק, ועתה שחזרה שליטתו
של יצחק, ואינו נכלל באברהם, חזר ג"כ
הדין שבנקודת שורק למקומו, ונ"ש, דאהדר
דינא לאתריה, שחזרו ונסתמו בו האורות
מחמת חוסר חסדים. ואתער דינא דליתא
לאתקשרא בדינא דלעילא, כי דין של מטה,
שה"ס בחינת ו"ק חסר ראש שבמסך דחירק,
בקו אמצעי, נתבטל עתה מפאת שנתקשר
בדין של מעלה, שבנקודת שורק, וחזר ג"ר
גם לקו אמצעי מכח שליטת השמאל, וע"כ
נתבטלה הכרעתו, והדין שולט בעולם מסתימת
האורות. ובעי לאזדהרא, וע"כ צריכים להוהר
אז.

יום. תלת זמנין אית ביומא, היינו ג' קוין
שיש בו"א, דדינא שריא בעלמא, שיש בכל
אחד ואחד מהם בחינת דין מיוחד.
ואלו ג' בחינות דין שבג' קוין דו"א,
נמשכות מסוד ג' זריעות, חולם שורק וחירק,
(כמ"ש לעיל בראשית א' דף ט"ו ד"ה
היא נקודה עש"ה), שהן שורשיהם דג'
קוין דו"א. דין א) הוא, שבעת עלית
המלכות לבניה נופלות ממנה אתון אל"ה
דאלקים ונשארה במ"י דאלקים דהיינו ו"ק
בחוסר ג"ר. והיא בחינת הדין שבנקודת
החולם, ושבקו ימין דו"א, הנקרא אברהם.
דין ב) הוא, שבעת גדלות שהמלכות יוצאת
מבניה וג' אתון אל"ה חוזרות לבניה. שאז
חוזרת לראש א"א, ומשגת ג"ר, מבחינת
חכמה בלי חסדים, שאז אפילו החכמה אינה
מאירה, והיא נסתמה, וזהו בחינת הדין
שבנקודת השורק, ושבקו שמאל דו"א, הנקרא
יצחק. ונקרא דין של מעלה. דין ג) הוא,
עלית זרין שמה בסוד מסך דחירק, ומכריע
בין ב' הקוין, שמסך זה ה"ס ו"ק, ששורשו
בא ממנועולא, ואח"כ נתתקן בסוד מפתחא,
(כמ"ש לעיל לך דף י"ג ד"ה ולפיכך עש"ה)
ונעשה כמסך שבנקודת החולם. והיא בחינת
הדין שבנקודת החירק, ושבקו אמצעי דו"א
הנקרא יעקב, ונקרא דין של מטה.

עז) תו, כד דינא זמון: ועוד, כשנתעורר
דין בעולם, והמות נמצא בעיר, אין אדם
צריך ללכת יחידי בשוק, וכבר בארנו הדברים,
(לעיל פרשת נח דף כ"ט אות ע"ט) אלא צריך
להסגיר עצמו שלא יצא לחוץ, כמו שבארנו
בנח (שם) שהסגיר את עצמו בחבה, שלא
ימצא לפני המשחית.
פירוש, ג' דינין ראשונים שהם בג'
קוין

וזה אמרו, בגין דהא כד סליק צפרא,
אברהם אתער בעלמא, כי כעלות הבוקר
שולט קו ימין דו"א הנקרא אברהם, ואחיד
ליה לדינא, ונאחו בדין של נקודת החולם,
שהוא מסך דו"ק חסר ראש מסבת התכללות
המלכות בבניה, כנ"ל, לקשריה ליה בהדיה,
כי בסבת גילוי הדין הזה דנקודת החולם,
יוצאים כל המוחין דזרין, (כנ"ל בראשית
א' דף ז' ד"ה וכבר) ובשירותא דתלת
(דפו"י דף קפ"ב ע"ב)

כו

וישב

עח וְעַל דָּא, לָךְ עָמִי בַּא בְּחַדְרֵיךְ, אֶסְגֵּר גְּרָמְךָ. וּסְגוּר דְּלַתְךָ בְּעַדְךָ, דְּלֵא * יִתְחַזֵּי קַמִּיָּה דְּמַחְבְּלָא. חֲבִי כְּמַעַט רְגַע עַד יַעֲבֹד וְעַם, דְּכַתֵּר דְּאֶעֱבֹר דִּינָא לִית לִיה רֵשׁוּ לְמַחְבְּלָא לְחַבְּלָא.

עט תָּא חֲזִי, בְּדַקְבִּיָּה בְּגִין רְחִימוּתָא דְּאִיהוּ רְחִים לֹון לְיִשְׂרָאֵל, וְקָרִיב לֹון לְגַבְיָה, כֹּל יִשְׂאָר עַמִּין דְּעִכּוּם שְׁנָאִין לֹון לְיִשְׂרָאֵל, בְּגִין דְּאִינוּן מַתְרַחְקִין, וְיִשְׂרָאֵל קָרִיבִין.

פ וְתָא חֲזִי, בְּגִין רְחִימוּתָא דְּרְחִים יַעֲקֹב לְיוֹסֵף יִתִּיר * מֵאֲחִיו, אַע"ג דְּכִלְהוּ הֵווּ יִלִּיה אֲחִין, מַה פְּתִיב * וְיִתְנַכְלוּ אוֹתוֹ לְהַמִּיתוֹ, כֹּל שְׁכַן עַמִּין * עוֹבְדֵי עֲבֹדַת כּוֹכְבִים וּמַזְלוֹת לְיִשְׂרָאֵל.

פא תָּא חֲזִי כְּמַה גְּרִים * לִיה יִתְהוּא רְחִימוּתָא דְּרְחִים לִיה יִתִּיר, דְּגֵרָם לִיה דְּאֲתַגְּלִי מֵאֲבוּי, וְאֲתַגְּלִי אֲבוּי בְּהַדְיָה, וְגֵרָם * לְהוּ גְלוּתָא, * וְלִשְׁכִינְתָּא דְּאֲתַגְּלִיא בִּינִיָּהוּ, וְאַע"ג דְּאֲתַגְּזִירַת גְּזֵרָה, וְאוֹקְמוּהָ דְּבְּגִין כְּתַנְתּ פְּסִים דְּעֵבֵד לִיה יִתִּיר, מַה פְּתִיב וְיִרְאוּ יִתְּ אֲחִיו.

מטרת הזהר
(א) בראשית ל"ז.

חלופי גרסאות

א אתחזי (אה"ל). ב רחמוותא דקביה בגין (אה"ל). ג ל"ג שאר. ד עע"ז. ה מאחיהו ו להו (אה"ל). ז מוסיף שאר עמין. ח עע"ז. ט ל"ג ליה. י התיא. יא לון. יב מוסיף אחיו וגו'.

מאמר

הסולם

וישראל אהב את יוסף

כְּמַעַט רְגַע עַד יַעֲבֹד זַעַם, כִּי אַחַר שֶׁעָבַר הַדִּין, אֵין עוֹד רְשׁוּת לְמַשְׁחִית לְהוֹיָקוּן.

עט ת"ח וְגו', בּוֹא וּרְאֵה, שֶׁהַקְּב"ה בְּשִׁבִיל הָאֲהָבָה שָׁאֵהָב אֶת יִשְׂרָאֵל, וְקִרְבָּם אֵלָיו, גֵּרְמָה שְׁכַל שָׂאֵר הָעַמִּים עִכּוּם שׁוֹנְאִים אֶת יִשְׂרָאֵל, מִשּׁוּם שֶׁהֵם מַתְרַחְקִים מִקְּב"ה, וְיִשְׂרָאֵל קְרוֹבִים.

פ וְתָא חֲזִי בְּגִין וְכוּ': בּוֹא וּרְאֵה, בְּשִׁבִיל הָאֲהָבָה שָׁאֵהָב יַעֲקֹב אֶת יוֹסֵף יוֹתֵר מֵאֲחִיו, אַע"פ שֶׁהֵיוּ כּוֹלָם אֲחִים מַה כְּתוּב, וְיִתְנַכְלוּ אוֹתוֹ לְהַמִּיתוֹ. כֹּל שְׁכַן הָעַמִּים עוֹבְדֵי כּוֹ"מ לְיִשְׂרָאֵל, שִׁגְטוּ הֵם שׁוֹנְאִים אֶת יִשְׂרָאֵל בְּשִׁבִיל הָאֲהָבָה שָׁאֵהָב הַקְּב"ה אֶת יִשְׂרָאֵל יוֹתֵר מִכָּל הָעַמִּים עִכּוּם.

פִּירוּשׁ, הָאֲהָבָה שָׁאֵהָב יַעֲקֹב אֶת יוֹסֵף יוֹתֵר מִכָּל אֲחִיו, גֵּרְמָה לְגִילּוּי דִּין הַד' הַנ"ל, שֶׁה"ס הַמּוֹת, וּמִבֵּיא רְאִיָּה מִמָּה שָׁאוּמֵר הַכְּתוּב, וְיִתְנַכְלוּ אוֹתוֹ לְהַמִּיתוֹ, וְהַמּוֹת הֵיא דִּין הַד' הַנ"ל, שֶׁשּׁוֹם זְהִירוֹת וּשְׁמִירָה אֵינוּ מוֹעִיל בּוֹ. כְּנ"ל.

פא תָּא חֲזִי כְּמַה וְכוּ': בּוֹא וּרְאֵה כְּמַה גֵּרְמָה אֲהָבָה הֵהוּא שָׁאֵהָב אוֹתוֹ יוֹתֵר מִכָּל אֲחִיו, גֵּרְמָה לְיוֹסֵף שִׁיגְלָה מֵאֲבוּי, וְאֲבוּי הַגְּלָה עִמּוֹ, וְגֵרָם גְּלוּת לְהֵם, אֵל הַשְּׁבֻטִים וְגֵרְמָה אֵל הַשְּׁכִינָה שֶׁהַגְּלָתָה בִּינֵיהֶם. וְאַע"פ שֶׁנִּגְזְרָה גְזִירָה בְּבֵרִית בֵּין הַבְּתֵרִים, מ"מ הַסְּבָה לֹוֹה הִיתָה הָאֲהָבָה

כִּינּוּן דו"א, צִרִיכִים רַק לְהוֹזֵר רַק לְהוֹזֵר שְׁלֵא יִמְשִׁיךְ הָאֵרֶת הַשְּׁמַאל מִלְּמַעְלָה לְמַטָּה, וְאֵם הוּא נּוֹזֵר בּוֹה, כְּבֵר הוּא נִיִּצֵל מֵהֵם. אֲבָל בְּדִין הוּא הַד', שִׁישׁ מוֹת בְּעִיר, שֶׁה"ס דִּין שֶׁל הַנוֹקְבָא, הַמְתַּעוּרֵר בְּסוּד, * אֵל זְכוּי הָא רַע, שֶׁה"ס דִּינָא שְׁבַמְסָךְ דְּצַמְצוּם א' שְׁמַמְנוּ הַמּוֹת, (כְּנ"ל דף כ' ד"ה בִּיאוּר). הֵנָּה כַּאן אֵינוּ מוֹעִיל זְהִירוֹת וּשְׁמִירָה הַנ"ל, כִּי דִין הוּא אַחַר שֶׁנִּגְלָה, כְּבֵר שׁוֹלֵט גַּם עַל בְּחִינַת מַמְטָה לְמַעְלָה, וְאֵין לוֹ עֵצָה אֵלָא לְהַסְגִּיר אֶת עַצְמוֹ, שְׁלֵא יִתְרַאֵה לְפָנֵי הַמַּשְׁחִית. שְׁפִירוּשׁוֹ, שְׁלֵא יַגַּע בְּשׁוּם מוֹחִין רַק בְּבְּחִינַת ו"ק שֶׁהוּא אוֹר הַחַסְדִּים שְׁאֵין לְס"א שׁוּם אַחִיזָה בְּהֵם, וְנִמְצָא שְׁאֵינוּ נִרְאָה לְפָנֵי הַמַּשְׁחִית, כִּי אֵין לוֹ אַחִיזָה בּוֹ, וְזֵה נִבְחָן, כְּמוֹ מַתְחַבֵּא וּמַסְגִּיר אֶת עַצְמוֹ בְּחַדְרוֹ שְׁלֵא יִרְאוּ אוֹתוֹ. וְז"ש אֵלָא בְּעֵי לְאַסְגְּרָא גְּרַמִּיָּה וְכוּ', כְּמַה דְּאוֹקְמוּהָ בְּנַח, כִּי גַם נַח הַסְתִּיר אֶת עַצְמוֹ בְּבְּחִינַת ו"ק שְׁמַמְטָה לְמַעְלָה דְּהֵינּוּ בְּאוֹר חַסְדִּים אֲשֶׁר שֵׁם, וְאוֹ נִיִּצֵל, כִּי אֵין שׁוּם אַחִיזָה לְס"א בְּאוֹר חַסְדִּים.

עח וְעַל דָּא, לָךְ עָמִי בַּא בְּחַדְרֵיךְ, שְׁפִירוּשׁוֹ, הַסְגֵּר אֶת עַצְמְךָ בְּחַדְרוֹךְ, וּסְגוּר דְּלַתְךָ בְּעַדְךָ, הֵינּוּ שְׁלֵא יִתְרַאֵה בְּפָנֵי הַמַּשְׁחִית, דְּהֵינּוּ שְׁלֵא יִמְשִׁיךְ אֵלָא אוֹר ו"ק דְּחַסְדִּים שְׁאֵין לְמַשְׁחִית אַחִיזָה בּוֹ כְּנ"ל בְּדַבְּרוֹר הַסּוּמָן ע"ש. חֲבִי (דְּפּוּי דף קפ"ב ע"ב * דף קפ"ג ע"א)

כז

וישב

פב וַיִּחְלֹם יוֹסֵף חֲלוֹם וּגּוֹ', רַבִּי חֲזִיָּא פִּתַּח וַאֲמַר, אַ וַיֹּאמֶר שָׁמְעוּ נָא דְבַרְי אִם יִהְיֶה נְבִיאֲכֶם י' «בַּמְרָאָה אֱלִיּוֹ אֲתוּדַע בְּחִלּוֹם אֲדַבֵּר בּוֹ. ת"ח, פְּמָה דְרַגִּין לְדַרְגִין עֲבַד קב"ה, וְכִלְהוּ קְיָיְמִי דָא עַל דָּא, דְרַגָּא עַל דְרַגָּא, דָּא בַּלְעִיל מִן דָּא, וְכִלְהוּ יִנְקִין ז' אֱלִין מִן אֱלִין, כְּדַקָּא חֲזִי לֹן, אֱלִין מִימִנָּא וְאֱלִין מִשְׁמָאלָא, וְכִלְהוּ אֲתַמְנֵן אֱלִין עַל אֱלִין, כִּלְאָ כְּדַקָּא יָאוּת.

פג ת"ח, כָּל נְבִיאֵי דְעֲלָמָא כְּלְהוּ יִנְקִי מִסְטְרָא תְדָא, מִגּוּ תַרְגִּין דְרַגִּין יִדְעֵן, וְאִינֹן דְרַגִּין הֵווּ אֲתַחְזִיין י' בְּגוּ י' אֲסַפְקִלְרִיא דְלָא נְהָרָא, דְכְּתִיב בַּמְרָאָה אֱלִיּוֹ אֲתוּדַע, מָאִי הוּא מְרָאָה, י' פְּמָה דְאֲתַמְר' חֲזִיזוּ דְכָל י' גְּוֹנֵן י' אֲתַחְזִיין בְּגוּוּה, וְדָא הִיא י' אֲסַפְקִלְרִיא דְלָא י' נְהָרָא. בְּחִלּוֹם אֲדַבֵּר בּוֹ, דָּא הוּא חַד מִשְׁתִּין בְּנְבוּאָה, כְּמָה דְאֻקְמוּהָ, וְאִיהוּ דְרַגָּא שְׁתִּיתָאָה י' מִתְּהוּא דְרַגָּא דְנְבוּאָה, וְאִיהוּ דְרַגָּא דְגַבְרִיאֵל, דְמִמְנָא עַל חֲלָמָא, וְהָא אֲתַמְר'.

פד ת"ח, כָּל חֲלָמָא דְאִיהוּ כְּדַקָּא יָאוּת, מִהָאִי דְרַגָּא י' קָא אֲתַנָּא, וְעַל דָּא, לִית לָךְ חֲלָמָא, דְלָא י' תַעְרְבוּן י' עֲמִיָּה מִלִּין כְּדִיבִין, כְּמָה דְאֻקְיִמְנָא, וְכַג"כ, מִנְיִיהוּ קְשׁוּט, וּמִנְיִיהוּ כְּדִיבִין, וְלִית לָךְ חֲלָמָא, דְלָא אִית בֵּיה מִהָאִי גִיסָא וּמִהָאִי גִיסָא.

פה וּבְגִין דְאִית בֵּיה בְּחֲלָמָא כִּלְאָ י' כְּדַאמְרֵן, כָּל חֲלָמִין דְעֲלָמָא, אֲזִלִּין בְּתַר פִּשְׁרָא דְפּוּמָא, וְאֻקְמוּהָ י' דְכְּתִיב, אַ וַיְהִי כַּאֲשֶׁר פָּתַר לָנוּ בֵּן הֵיָה, מ"ט,

מסורת הזהר
א) שם. ב) במדבר י"ב ח"ב פב: קטו: ח"ג רכב: רלד: רפ: ת"ו תל"ט עט: תנ"ג פו: תק"ח קיא טג שמא. ג) בראשית מ"א.
א) במראה וגו', ב לעילא, ג ינקי. ד דא מן דא; אֱלִין מִן אֱלִין אֲרִיג (אה"ל). ה מגו (אה"ל). ו אספקלריאה. ז ל"ג כמה דאתמר (אה"ל). ח מוסיף דמראה חזו. ט גוונן. י ביה אתחזיין. יא אספקלריאה. יב נהורא. יג אינן; מאינן דרגין (אה"ל). יד ל"ג קא. טו בהדיה. טז כדקאמרין. יז מוסיף כמה דכתיב.

מאמר
האחבה שאהבו מכל אחיו. ובארוה, שבשביל כנתנת פסים שעשה לו יותר מלאחיו, נגרם כל הנ"ל, מה כתוב, ויראו אחיו וגו' וישנאו אותו ולא יכלו דברו לשלום.
מאמר ויהלום יוסף חלום
פב וַיִּחְלֹם יוֹסֵף חֲלוֹם וּגּוֹ'; ר' חֲזִיָּא פִּתַּח וַאֲמַר, וַיֹּאמֶר שָׁמְעוּ נָא דְבַרְי וּגּוֹ' בּוּא וְרָאָה, כְּמָה מְדַרְגוּת לְמְדַרְגוּת עֲשֵׂה הַקְּב"ה, וְכוּלֵן עוֹמְדוֹת זו עַל זו, מְדַרְגָּה עַל מְדַרְגָּה, זו לְמַעַלָּה מְזוּ, וְכוּלֵן יוֹנְקוֹת אֱלּוּ מֵאֱלּוּ כְּרָאוּי לְהֵם, אֱלּוּ מִימִין וְאֱלּוּ מִשְׁמָאל, וְכוּלֵן נִתְמַנּוּ אֱלּוּ עַל אֱלּוּ, הַכֵּל כְּרָאוּי לְהִיּוֹת.
פג ת"ח כָּל נְבִיאֵי הָעוֹלָם, כּוֹלֵם יוֹנְקִים מִבְּחִינָה אַחַת, מִתּוֹךְ ב' מְדַרְגוֹת יְדוּעוֹת, שְׁחֹן נִצּוּחַ וְהוֹד, וְאֱלּוּ הַמְדַרְגוֹת הֵיוּ נִרְאִים בְּתוֹךְ מְרָאָה שְׂאִינָה מֵאִירָה, שְׁחִיא הַנוֹקְבָא. שְׂכָתוּב בְּמְרָאָה אֱלִיּוֹ אֲתוּדַע, מָה הִיא מְרָאָה. הוּא כְּמוֹ שְׁלִמְדִנּוּ, (דפו"י דף קפ"ג ע"א)

כה

וישב

בגין דאית ביה בקלמא פדיבו וקשוט, ומלה שלטא על כלא, ובג"כ, בעי חלמא פשרא טבא. רבי יהודה אמר, בגין דכל חלמא, מדרגא דלתתא איהו, ודבור שלטא עליה, ובגין כך כל חלמא אזלא בתר פשרא.

פו פתח ואמר, «בחלום חזיון לילה בנפל תרדמה על אנשים בתנומות עלי משכב אז יגלה» און אנשים ובמסרם נתתם. ת"ח, פד סליק בר נש לערסיה, מפעי ליה, לאמלא עליה מלכותא דשמיא בקדמיתא, ולבתר יימא חד פסוקא דרחמי, ואוקמוה חבריאי, בגין דהא פד בר נש נאים על ערסיה, הא נשמתיא דנפקא מניה, ואזלא ופשטיא לעילא, כל חד וחד כפום ארחיה וקכי סליקת, כמה דאתמר.

פז מה פתיב בחלום חזיון ולילה, פד בני נשא ושבכי בערסיהו נימין, ונשמתיא נפקת מנייהו, הה"ד בתנומות עלי משכב, אז יגלה און אנשים, וכדין קב"ה אודע לה לנשמתיא, בההוא דרגא דקיימא על חלמא, אינון מלין דזמינין למיתי על עלמא, או אינון מלין, כפום אינון הרהורין דלביה, בגין דבר נש נטיל ארמא דתוכחי דעלמא.

פח בגין דהא לא מודעין ליה לבר נש, בעוד דאיהו קאים בתוקפא דגופא, כדקאמרן, אלא מלאכא אודע לנשמתיא, ונשמתיא לבר נש, ובהוא חלמא איהו מלעילא, פד נשמתיא נפקין מגופי, וסלקין כל חד וחד כפום ארחיה.

חלופי גרסאות

א און וגו, ב על ערסיה, ג פסוקא חד, ד נפקת. ה בעלמא, ו מוסיף לילה וגו, ז שכבין, ח מניה, ט מודעי.

י דהוא, יא נאים (אה"ל), יב דרוחא, יג נפקין נשמתיא, יד וסלקי.

מסורת הזהר

(א) (איוב ל"ג) ח"ב קמב.

מאמר

הסולם

ויחלום יוסף חלום

כל אחת ואחת לפי דרכה כן היא עולה. כמו שלמדנו.

פז מה פתיב בחלום חזיון וכו': כשבני אדם שוכבים על מטתם ומנמנמים, והנשמה יצאה ממנו, זהו שכתוב, **בתנומות עלי משכב אז יגלה און אנשים**, ואז הקב"ה מודיע אל הנשמה, באותה המדרגה הממונה על החלום, דהיינו גבריא, את הדברים העתידים לבא בעולם, או אלו הדברים שהם באים מהרהורי הלב, דהיינו אמת או שקר או שניהם יחד כנ"ל. כדי שיקבל האדם דרך תוכחה מדברי העולם. כלומר, ע"כ מגלים לו העתיד לבא בעולם.

פח בגין דהא לא מודעין וכו': כי אין מודיעים לאדם בעוד שעומד בכחו של הגוף, כמו שאמרנו, אלא המלאך מודיע אל הנשמה והנשמה אל האדם, שהחלום בא אל הנשמות מלמעלה, כשהנשמות יוצאות מגופות, ועולות כל אחת ואחת כפי מעלתה.

וכמה

(דפו"י דף קפ"ג ע"א)

כ"ט

וישב

פ"ט) וכמה דרגין * על דרגין, ברנא דחלמא, פלהו ברנא דחכמתא. ות"ח, חלום דרגא תדא, מראה דרגא תדא, נבואה דרגא תדא, וכלהו דרגין לדרגין אלין על אלין.

צ) ויחלם יוסף חלום ויגד בלאחיו ויוספו עוד שנא אתו, על חלומותיו. מהכא, דלא מבעי ליה לבר נש למימר חלמיה, בר להוא בר נש דרחים ליה, ואי לאו, איהו גרים ליה, דאי ההוא חלמא מתהפך לגוונא אחרא, איהו גרים דלסלקא.

צ"א) תא חזי, דיוסף איהו אמר חלמא לאחיה, ועל דא הגרמו ליה לסלקא חלמיה, תרין ועשרין שנין דאתעפב, רבי יוסי אמר, מנלן, דכתיב ויוסיפו עוד שנא אתו, מאי שנא אתו, ודגרמו ליה וקטרוגין בידא.

צ"ב) מה כתיב * ויאמר אליהם שמעו נא החלום הזה * אשר חלמתי, דבעא מנייהו דישמעון ליה. ואיהו אודע להו ההוא חלמא, דאלמלא אינון דאתפכו ליה לגוונא אחרא, הכי אתקיים, ואינון אתיבו ואמרו המלך תמלך עלינו אם משול תמשל בנו, מיד אמרו ליה פשרא דחלמא, וגזרו גזרה, ורגין כף ויוסיפו עוד שנא אתו.

צ"ג) ר' חייא ורבי יוסי, הוו שכיחי קמיה דר' שמעון, אמר רבי חייא, הא תנינן חלמא דלא אתפשר, כאגרתא דלא מתקריא, אי רגין דאתקיים

מסורת הזהר
(א) בראשית ל"ג.
ד ל"ג לסלקא (אה"ל); מוסיף לסלקא אי רחים ליה פשר ליה לטב ואי סני ליה פשר ליה לביש (הרמ"ק). ה גרימו. ו גרימו. ז קטיגורין (אה"ל). ח החלום וגוי. ט דישמעין. י ל"ג דאלמלא (אה"ל); ואי אינון אהפכו. י"א אהפכו (ד"א). י"ב עלינו וגוי.

מאמר
המולם
ויהלום יוסף חלום

פ"ט) וכמה דרגין וכו': וכמה מדרגות על מדרגות הן בסוד החלום, כולם הן בסוד החכמה. ובוא וראה, חלום מדרגה אחת, מראה מדרגה אחת, נבואה מדרגה אחת וכולם הן מדרגות למדרגות אלו על אלו. כי מדרגת חלום מתחת מדרגת מראה, ומדרגת מראה הוא מתחת מדרגת נבואה. ובאורם תמצא לעיל פרשת ויצא אות מ"ה ואת נ' ע"ש.

צ) ויהלום יוסף חלום ויגד וגו': מכאן שאין לאדם לומר חלומו רק לאדם שאוהב אותו, ואם לא, אוהב אותו, הוא גורם לו רעה. שאם החלום מתהפך לדבר אחר, הוא שגרם להסתלק הוראת החלום האמיתית על ידי פתרונו.

צ"א) תא חזי וכו': בוא וראה. כי יוסף אמר את החלום לאחיו, שלא אהבו אותו, ועל כן גרמו לו, שיסתלק חלומו ויתעכב לשתיים ועשרים שנה ר' יוסי אמר, מאין לנו זה, שהשונא גורם להסתלקות החלום כנ"ל, (דפו"י דף קפ"ג ע"א * דף קפ"ג ע"ב)

הוא ממה שכתוב ויוסיפו עוד שנא אתו. מה פירושו של שנא אתו, היינו שגרמו לו קטרוגים בזה, עד שנדחה החלום לעשרים ושתיים שנים.

צ"ב) מה כתיב, ויאמר אליהם וגו': שבקש מהם שישמעו לו, והוא הודיע להם את החלום. ואלמלא הם, שהפכו את החלום לדבר אחר, היה החלום מתקיים, אבל הם השיבו ואמרו, המלך תמלך עלינו אם משול תמשול בנו, מיד אמרו לו בזה את פתרון החלום, כלומר שהוציאו אותו ממשמעות המלוכה והממשלה ודחו אותו לדבר אחר, וגזרו גזירה, שלא ימלוך עליהם ומשום זה אומר הכתוב ויוסיפו עוד שנא אתו, דהיינו שגרמו לו קטרוגים כנ"ל.

צ"ג) ר' חייא ורבי יוסי וכו': ר"ח ור"י היו מצוים לפני ר' שמעון, אמר ר' חייא הרי למדנו, חלום שלא נפתר דומה לאגרת שלא נקראה, הוא שואל, אם פירושו שהחלום מתקיים

¶

וישב

ואיהו לא ידע, או דלא אתקיים כלל. אמר ליה «אתקיים ולא אתידע, דהא דהוא חלמא, חילא תליא עליה, ואיהו לא באתידע, ולא ידע אי אתקיים, אי לא דאתקיים.

צד) ולית לך מלה בעלמא, דעד לא ייתי לעלמא, דלאו איהי תלייא בחלמא, או על ידא דכרוזא, דהא אתמר, דכל מלה ומלה עד לא ייתי לעלמא, מכרוזי עליה בקיע, ומתמן אתפשט בעלמא, ואתיהיב על ידא דכרוזא, וכלא בגין דכתיב «פי לא יעשה יי אלהים דבר פי אם גלה סודו אל עבדיו הנביאים, בזמנא דנביאים אשתפחו בעלמא, ואי לאו, אע"ג דנבואה לא שריא, חכמי עדיפי מנביאים, ואי לא, אתיהיב בחלמא, ואי לאו, בצפרי שמיא משתפחי מלה, והא אוקמוה.

צה) וילכו אחיו לרעות את צאן אביהם בשכם. רבי שמעון אמר, לרעות צאן אביהם מבעי ליה, מאי א"ת. נקוד מלעילא, לאסגאה עמהון שכנינתא, דאיהי עמהון שרייא, בגין דאינון הוו עשרה, דהא יוסף לא הוה עמהון, ובנימין איהו זעיר בכיתא, ובגין כך אינון הוו עשרה, וכד אלו, יתנות שכנינתא ביניהו, ועל דא נקוד מלעילא.

צו) ובג"כ בזמנא דזבינו ליה ליוסף, אשתתפו פלהו בהדי שכנינתא, ויאשתיפו לה בהדיהו, כד עבידו אומא, ועד דאתגלייא מלה דיוסף, לא שריא שכנינתא עליה דיעקב.

מסורת הזהר

(א) וירא נ"ו צ"א. (ב) בהקפה"ז דף צ"ג צ"ב. (ג) בראשית (א) דאתקיים (אה"ל). ב ידע וליג אתידע ולא ידע. ג או ד יתקיים. ה בחכמתא. ו סודו וגו'. ז נביאי. ח שכיוי (אה"ל). ט מנביאי. י לעילא. יא שרייא עמהון. יב הוות. יג מוסיף את מלעילא; לעילא. יד ושתיפו.

חלופי גרסאות

מאמר

הסולם

וילכו אחיו לרעות

מתקיים והוא אינו יודע, או שאינו מתקיים כלל.

אמר ליה אתקיים וכו': אמר לו, שהפירוש הוא שמתקיים והוא אינו יודע. כי החלום כח תלוי עליו, ומוכרח שיתקיים, אלא שלא נודע לו ואינו יודע אם נתקיים החלום או לא נתקיים. דהיינו הדמיון לאגדת שלא נקראה.

צד) ולית לך מלה וכו': ואין לך דבר בעולם, שאינו תלוי בחלום או בידי כרוז עוד מטרם שבא לעולם. כי למדנו, כל דבר ודבר מטרם שבא לעולם, מכרוזים עליו בקיע, ומשם מתפשט בעולם. והוא ניתן על ידי כרוז. והכל משום שכתוב, כי לא יעשה ה' אלקים דבר וגו', והיינו בזמן שהנביאים נמצאו בעולם, ואם לא, אע"פ שנבואה אינה שורה, הרי חכמים חשובים מנביאים. ואם לא יש חכמים, ניתן הדבר בחלום. ואם לא ניתן בחלום נמצא הדבר

(דפו"י דף קפ"ג ע"ב)

ואי

לא

וישב

צו ואי תימא דשכינתא לא אשפתחת עמהון, ת"ח, דכתיב «ששם עלו שבטים שבטי» יזה עדות לישראל להודות לשם יי, פלהו צדיקי וחסידים, קיומא דכל עלמא, קיומא אינון לעילא ותתא.

צח פתח ואמר א שמחתי באומרים לי בית יי גלה. האי קרא ב אוקמוה, דדוד הוה עם לביה למבני ביתא, כד"א א ויהי עם לבב דוד אבי לבנות בית לשם יי וגו'. ולבתר מה פתיב, א רק אפה לא תבנה הבית כי אם בנה היוצא מחלציה הוא יבנה הבית לשמי, וכל ישראל הוה ידעי דא, דהוה אמרו, אימתי ימות דוד, ויקום שלמה בריה ויבנה ביתא, וכדין א עומדות היו רגלינו בשעריה ירושלים, ב פדין גיסק ונקריב תמן קרבנין.

צט ועם כל דא, אע"ג דהוה ואמרו אימתי ימות א סבא דא, פדין שמחתי וחדוה הוה לי, בגין ברי, דהוה אמרי דברי ייקום תחותי, למגמר פקודא למבני ביתא, פדין שרי ושבת לה, ואמר א ירושלים הבנויה פעיר שחברה לה יחדו.

ק תנן, ב עבד קב"ה ירושלים לתתא, פגוונא דלעילא, ודא מתתקנא, ג לקבל דא, דכתיב א מכון לשבתך פעלת יי. הבנויה: דזמין קב"ה לנחמא טו לה ירושלים טו דלעילא פדקא זאת, ובגין פך הבנויה. שחברה לה יחדו, יי וקא אוקמוה, שחברה שחברו מבעי ליה. אלא דאתחברת אמא בכרתא, והוה פחדא, ואוקמוה.

חלופי גרסאות

א יה וגו' ב מוסף אוקמוה חבריא. ג ל"ג וגו' ד ואמרו. ה וכדין נסק. ו אמרי. ז דוד ולי"ג סבא דא. ח יקיים. ט מוסף ביתא תחתי (אה"ל). י הבנויה וגו'. יא תנא. יב עביר. יג מוסף דא לקבל. יד ה' וגו'. טו ליה. טז לעילא; מלעילא (אה"ל). יז מוסף כעיר שחברה. יח דהא (אה"ל).

מסורת הזהר

א ויצא צ"ו צ"ה. ב (תהלים קכ"ב) ח"א קנא. ג מלכים א ח. ד (שם. ה) תהלים קכ"ב. ו בהקשה"ז י"א צ"ב. ז בהקשה"ז צ" צ"ג.

ירושלים הבנויה

הפסוק

מאמר

אע"פ שהיו אומרים, מתי ימות זקן הזה, או, שמהתי, וחדוה היתה לי, משום בני, שהיו אומרים שבני יקום תחתי לגמור המצוה ולבנות הבית, או התחיל ושבת אותה, את השכינה, ואמר ירושלים הבנויה כעיר שחברה לה יחדו.

ק תנן, עבד וכו': למדנו, עשה הקב"ה את ירושלים של מטה, שהיא הנוקבא, כעין ירושלים של מעלה, שהיא בינה, וזו מתתקנת לנגד זו. שהנוקבא מתתקנת בכל התקונים שבבינה, שכתוב, מכון לשבתך פעלת ה'. הבנויה, פירושו, שעתידי הקב"ה להוריד את ירושלים מלמעלה בנויה כראוי, ומשום זה אומר הבנויה.

שחברה לה יחדו: וכבר בארנו. ושואל, כתוב שחברה, שחברו היה צריך לכתוב, בלשון רבים, ומשיב, אלא שנתחברה אמא שהיא בינה

צו ואי תימא דשכינתא וכו': ואם תאמר, שהשכינה לא היתה עמהם, עם השבטים, בוא וראה, שכתוב, ששם עלו שבטים וגו', הרי שכולם היו צדיקים וחסידים, וקיומם של כל בני העולם, שהעולם כולו היה מתקיים בזכותם, קיום של מעלה ומטה. דהיינו של עולמות העליונים ועולם התחתון.

מאמר ירושלים הבנויה

צח פתח ואמר, שמהתי וגו': מקרא זה בארנו, שדוד היה עם לבבו לבנות הבית, כמשי"א, ויהי עם לבב דוד וגו' ואחר כך מה כתוב, רק אתה לא תבנה הבית וגו', וכל ישראל היו יודעים את זה, והיו אומרים, מתי ימות דוד, ויקום שלמה בנו, ויבנה הבית, ואז, עומדות היו רגלינו בשעריך ירושלים, כי אז נעלה ונקריב קרבנות.

צט ועם כ" דא וכו': ועם כל זה, (דפו"י דף קפ"ג ע"ב)

כ"ב

וישב

קא וְאִתְּמַר. שְׁשֵׁם עָלוּ שְׁבֻטִים, אֲלֵינן אֵינּוֹן קְיוּמָא דְעֵלְמָא, וְתִקּוּנָא דְעֵלְמָא «תְּתָאָה, וְלֹא תִימָא דְעֵלְמָא תְּתָאָה בְּלַחֲדוּדֵי, אֲלֵא אֲפִילוּ דְעֵלְמָא עֲלָאָה, דְכְּתִיב שְׁבֻטֵי יְהוָה לְיִשְׂרָאֵל, לְיִשְׂרָאֵל דִּי יִקָּא, בְּגִין דְּאֵינּוֹן קְיוּמָא לְתַתָּא, סְהַדוּתָא אֵינּוֹן לְעֵילָא, וְכֹלָא לְהוֹדוֹת לְשֵׁם יי', לְאוּדָאָה שְׁמִיה דְּקַב"ה, לְכָל סְטָרִין, דְכְּתִיב לְהוֹדוֹת לְשֵׁם יי'.

קב «וַיִּמְצָאֵהוּ אִישׁ וְהִנֵּה בַתְּעָה בַּשָּׂדֶה וַיִּשְׁאַלְהוּ הָאִישׁ לֵאמֹר מַה תִּבְקֹשׁ. * מַה כְּתִיב לְעֵילָא, וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל אֶל יוֹסֵף הֲלוֹא אַחִיךָ רַעִים דְּבִשְׁכֶם לָכֵה וְאַשְׁלַחְךָ אֲלֵיהֶם. וְכִי יַעֲקֹב שָׁלִימָא, דְּהוּה רַחִים לִיהַּ לְיוֹסֵף מִכָּל בְּנוֹי, וְהוּא יָדַע דְּכָל אַחֵי הוּוּ וְסָנְאִין לִיהַּ, אַמְאֵי שָׂדֶר לִיהַּ לְגַבְיֵיהוּ, אֲלֵא אִיהוּ וְלֹא תִשְׂדֵּי עֲלֵיהוּ, דְּהוּה יָדַע דְּכָלְהוּ הוּוּ וַפְּאִין, וְלֹא תִשְׂדֵּי לֹוֹן, אֲלֵא בְּגִין קַב"ה כָּל דָּא, * בְּגִין לְקַיִמָא גְזֵרָה דְּגִזְרָה בֵּין הַבְּתָרִים.

קג אַשְׁפַּתְנָא בְּסַפְרֵי קְדָמָא, דְּכַעֲיִין אֲלֵינן בְּנֵי יַעֲקֹב, לְשִׁלְטָאָה עֲלוּי, עַד לֹא יָתוּת לְמַצְרַים, דְּאִילוּ הוּא יָתוּת לְמַצְרַים וְאֵינּוֹן לֹא שְׁלִטוּ בֵּיהַּ בְּקַדְמִיתָא, יְכֹלֵי מַצְרָאֵי לְשִׁלְטָאָה לְעֵלְמִין עֲלֵיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל, * וְאִתְקַיִמָא בֵּיהַּ בְּיוֹסֵף, דְּאִזְדַּבֵּן לְעַבְדָּא, וְאֵינּוֹן שְׁלִטוּ עֲלוּי, וְאֵע"ג דְּיוֹסֵף הָוָה מְלַכָּא לְכַתְרָא, וּמַצְרָאֵי הוּוּ עַבְדִּין לִיהַּ, אַשְׁתַּכְּחוּ יִשְׂרָאֵל דְּשִׁלְטוּ עַל כָּלְהוּ.

קד ת"ח, דְּיוֹסֵף דְּאִיהוּ בְּרִית עֲלָאָה, כָּל זְמַנָּא דְּאִתְקַיִים בְּרִית, שְׁכִינְתָא

מסורת הזהר (בראשית ל"ז) ח"א קפד. ב) שם.
א) ל"ג תתאה. ב) תועה וגוי' (אה"ל). ג) ל"ג מן וישאלהו עד מה. ד) בשכס וגוי', ה) מוסיף בנוי כי בן זקונים הוא לו (אה"ל). ו) שנאין. ז) מוסיף לא הוה. ח) קב"ה גרים. ט) ל"ג בגין. י) עליה. יא) לאתקיימא (אה"ל).

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

הפוס'ם

מאמר

סבב כל זה, כדי לקיים הגזירה שגזר לאברהם אבינו בין הבתרים.

קג אִשְׁכַּחנָא בְּסַפְרֵי וְכוּ': מִצַּתִּי בְּסַפְרֵי הָרֵאשׁוֹנִים, שְׁצַרִּיכִים הָיוּ בְנֵי יַעֲקֹב לְמַשׁוֹל עַל יוֹסֵף טְרַם שִׁירָד לְמַצְרַים, שְׁאֵלוּ יָרַד לְמַצְרַים וְהֵם לֹא הָיוּ שׁוֹלְטִים עֲלָיו מִתְחִילָה, יְכֹלּוּ הַמַּצְרַיִם לְשַׁלֹּט לְעוֹלָם עַל יִשְׂרָאֵל, וְלֹא יְכֹלּוּ לְצַאת מִמֶּנּוּ. ע"כ, נִתְקַיִים בְּיוֹסֵף, שְׁנִמְכַר לְהֵיוֹת עַבְדּוֹ עַל יְדֵי אַחִיו, וְהֵם שְׁלִטוּ עֲלָיו לְמַכְרוֹ לְעַבְדּוֹ, לְכֹן, אֵע"פ שְׁיוֹסֵף הָיָה אַחַר כֵּן מֶלֶךְ, שְׁהַמַּצְרַיִם הַמְּלִיכֹוְהוּ, נִמְצָאִים יִשְׂרָאֵל שְׁכַבְרָא שְׁלִטוּ עַל כּוֹלָם. כִּי מֵאַחַר שְׁכַבְרָא שְׁלִטוּ עַל מְלַכֵּם יוֹסֵף לְמַכְרוֹ לְעַבְדּוֹ, מְכַל שְׁכַן שְׁשִׁלְטוּ אוֹ עַל הַמַּצְרַיִם עִצְמָם, וְבוֹה נַחֲלַשׁ כַּחַם שֶׁל הַמַּצְרַיִם, וַיְכֹלּוּ לְהַשְׁתַּחֲרֹד מֵהֶם.

קד ת"ח דְּיוֹסֵף וְכוּ': בּוֹא וְרֵא, יוֹסֵף שְׁהִיָּה בְּרִית עֲלֵינוּן, דְּהֵיִינוּ יוֹסֵף דְּז"א, כָּל זְמַן שְׁהַבְּרִית שְׁהוּא יוֹסֵף הָיָה קַיִים, הַשְׁכִּינָה נִתְקַיִמָת

בינה, בבתה, שהיא הנוקבא, והיו כאחת, ע"כ כתוב שחברה בלשון יחיד. ובארוהו.
קא וְאִתְּמַר, שְׁשֵׁם עָלוּ שְׁבֻטִים; אֲלוּ הֵם קְיוּמוֹ שֶׁל הָעוֹלָם וְהַתְּקוּן שֶׁל עוֹלָם הַתְּחִתּוֹן, וְלֹא תֵאֵמַר תְּקוּן עוֹלָם הַתְּחִתּוֹן בְּלַבַּד, אֲלֵא אֲפִילוּ שֶׁל עוֹלָם הָעֲלִיוֹן, שְׁכַתּוּב, שְׁבֻטֵי יְהוָה לְיִשְׂרָאֵל, לְיִשְׂרָאֵל בְּדִיוּקָא. מִשּׁוּם שֶׁהֵם קְיוּמוֹ שֶׁל הָעוֹלָם לְמַטָּה, הֵם עֲדוּת לְמַעֲלָה בְּעוֹלָם הָעֲלִיוֹן. וְהַכֹּל הוּא לְהוֹדוֹת לְשֵׁם ה', דְּהֵיִינוּ לְהוֹדוֹת לְשֵׁם שֶׁל הַקַּב"ה כָּל הַבְּחִינּוֹת, שְׁכַתּוּב לְהוֹדוֹת לְשֵׁם ה'.

מאמר וימצאהו איש

קב וַיִּמְצָאֵהוּ אִישׁ וְכוּ': מַה כְּתוּב לְמַעֲלָה, וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל וְגו'; לָכֵה וְאִשְׁלַחְךָ אֲלֵיהֶם. וְשׁוֹאֵל, וְכִי יַעֲקֹב הִשְׁלֵם, שְׁאֵהָב אֶת יוֹסֵף מְכַל בְּנוֹי, וְהִיָּה יוֹדַע שְׁכֹל אַחֵי שׁוֹנְאִים אוֹתוֹ, לְמַה שִׁלַּח אוֹתוֹ אֲלֵיהֶם. וְחִשְׁבֵּי, אֲלֵא הוּא לֹא חִשַּׁד אוֹתָם, שְׁהִיָּה יוֹדַע שְׁכוֹלָם הֵם צְדִיקִים וְלֹא חִשַּׁד אוֹתָם, אֲלֵא הַקַּב"ה (דְּפוּ"י דף קפ"ג ע"ב * דף קפ"ד ע"א)

לג

וישב

אתקיים בהדייהו ד'ישראל בשלם, כדקא יאות, בין דאסתלק יוסף ברית
עלאה מעלמא, כדן ברית, «שכינתא, וישראל» בלהו בגלותא ונפקו, והא
אוקימנא דכתיב, «ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף, וכלא
תהו מעם קודשא בריך הוא, כדקא יאות.

קה) ת"ח, וימצאהו איש, דא גבריאל, ואוקמוה פתיב קכא וימצאהו
איש, וכתיב הקם ויהאיש גבריאל אשר ראיתי בחזון בפתחלה. והנה תועה,
בכלא תועה, דאכטח על אחוי, דהוה ומתבע אחוה דלהון, ולא אשפת, ותבע
להו, ולא אשפת. ועל דא תועה בכלא, ועל דא וישאלהו האיש לאמר מה תבקש.

קו) ויאמר את אחי אנכי מבקש וגו'. ויאמר האיש נסעו מזה וגו'
ויהודה פתח, מי יתנך כחא לי יונק שדי אמי אמצאך בחוץ אשקך גם
לא יבוז לי. האי קרא וואוקמוה חבריא, אבל האי קרא, כנסת ישראל
יאמרו למלכא דשלמא דיליה, מי יתנך כחא לי, כיוסף על אחוי, דאמר
ועתה אל תיראו אנכי אכלכל אתכם ואת טפכם, ייחב לון מזונא, וון
להו בכפנא. בגין כך מי יתנך כחא לי.

קז) ד"א מי יתנך כחא לי, דא יוסף לגבה דשכינתא, דאתאחד עמה
ואתדבק בהנה. יונק שדי אמי, ויהא כדן אתוה ושלימו בהדייהו. אמצאך
בחוץ, גו גלותא, ויהא בארעא אחרא. אשקך, בגין לאתדבקא רותא ברותא.
גם לא יבוזו לי, אף על גב דאנא בארעא אחרא.

חלופי גרסאות

א ושכינתא (אה"ל). ב בגלותא כלהו; כלהו נפלו בגלותא
(אה"ל). ג נפלו. ד ל"ג וימצאהו. ה מוסיף בתחלה מועף
ביעף. ו אתבע. ז מוסיף הא אוקמוה מכלל אחוה דייב
שבטין כחשבון ז"ה (הרמ"ק). ח לי וגו'. ט מוסיף הא
מוסיף לי וגו'. יד לגבי שכינתא. טו דיהא. טז דאיהו.

מסורת הזהר

א) ח"ב ה: ז: ג: ט: ב) ב"ב ק"ז צ"ב. ג) (בראשית
ל"ז) ח"א קמ"ג: ט) שם. ה) (שיר השירים ה') ח"ב יח:
ו) (בראשית כ') ז"ח מ"ו טב שיג.

הסולם

את אחי אנכי מבקש

קו) ויאמר את אחי וגו' נסעו מזה וגו':
ר' יהודה פתח, מי יתנך כחא לי וגו'.
מקרא זה בארוהו החברים. אבל מקרא זה,
כנסת ישראל, שהיא הנוקבא, אמרה אתו אל
המלך שהשלום שלו, שהוא ז"א. מי יתנך
כחא לי, היינו כמו יוסף על אחיו, שאמר,
ועתה אל תיראו וגו' שנתן להם מזונות
וזן אותם בימי רעב. משום זה, אמרה כנסת
ישראל לז"א, מי יתנך כחא לי, דהיינו כמו
יוסף לאחיו.

קז) ד"א, מי יתנך כחא לי: זה אמר
יוסף שהוא יסוד, אל השכינה, שנתאחד עמה
ונתדבק בה. יונק שדי אמי, כי אז, כשמקבלת
מוחין דאמא, יש אתוה ושלימות ביניהם.
אמצאך בחוץ, בתוך הגלות, שהיא בארץ
אחרת, אשקך, כדי להתדבק רוח שלה ברוח
שלו

כאמר

נתקיימת בישראל בשלום כראוי, כיון שנסתלק
יוסף ברית העליון, מן העולם, כי נמכר
לעבד, אז הברית והשכינה וישראל יצאו כולם
בגלות. וכן בארוה, שכתוב, ויקם מלך חדש
על מצרים אשר לא ידע את יוסף, שזה
יורה שנתבטל מעלתו ויצא לגלות, והכל היה מן
הקב"ה כמו שהיה ראוי להיות.

קה) ת"ח, וימצאהו איש: זהו גבריאל.
ובארוה, כתוב כאן וימצאהו איש, וכתוב
שם, והאיש גבריאל וגו', ולמדים גזירה שוה,
שאף איש הנאמר כאן הוא גבריאל. והנה תועה,
ככל היה תועה: שבטח על אחיו והיה
מבקש האחוה מהם ולא מצא. גם בקש
אותם עצמם ולא מצא. וע"כ בכל היה
תועה. וע"כ וישאלהו האיש לאמר מה
תבקש.

(דפו"י דף קפ"ד ע"א)

פד

וישב

קח) תא תזי, דיוסף אע"ג דאחוי לא הוו ליה פאחיין, פד נפל בידיהו, איהו תהו לון פאחא, פד נפלו בידיה, והא אוקמוה דכתיב «וַיִּנְחֶם אוֹתָם וַיְדַבֵּר עַל לִבָּם, בְּכֹלֵא דְבַר עַל לִבֵּיהוּ.

קט) ותא תזי מה פתיב, ויאמרו איש אל אחיו, דא שמעון ולוי, דאינון הוו אחין ודאי בכלא, בגין דקא אתו מסטרא דדינא קשיא, ובגין פה, רוגזא דלהון, איהו רוגזא דקטלא בעלמא, פד"א ארור אפס פי עז ועברתם פי קשתה.

קי) ת"ח רזא דמלה, אית רוגזא ואית רוגזא. אית רוגזא דאיהו דמברכא מעילא ומתתא, ואקרי ברוך, כמה דאתמר דכתיב «ברוך אברהם לאל עליון קונה שמים וארץ, והא אוקמוה. ואית רוגזא, דאיהי אתלטיא לעילא ותתא, כמה דאתמר דאקרי ארור, דכתיב «ארור אתה מפל הבהמה ומפל חית השדה. ארור אפס פי עז.

קי"א) ועל רזא דא, אית תרין טורין, דכתיב «וַנִּתֵּן אֶת הַבְּרָכָה עַל הַר גְּרִיזִים וְאֶת הַקְּלָלָה עַל הַר עֵיבָל, לְקַבֵּיל אֵלֶיךָ תְּרִין בְּרָגִין, וְעַל דָּא, דא אקרי ארור ודא אקרי ברוך, ושמעון ולוי אינון מסטרא דדינא קשיא, ומן סטרא דדינא קשיא תקיפא, נפקת רוגזא דאתלטיא.

קי"ב) ותא תזי, מסטרא דדינא קשיא, נפקי רוגזא לתרי סטורין, חד

מסורת הזהר

חלופי גרסאות

א) שם. ב) (שם ל"ח) ח"א ר: ח"ג סב: ג) (שם מ"ט) וגו'. ד מתברכא (אח"ל). ה ל"ג קונה שמים וארץ. ו מוסיף וארץ דעביד דינא ברשיעיא. ז הבהמה וגו'. ח על. ט מוסיף קשיא ומן סוספיתא דדינא קשיא (אח"ל). י נפקא. יא נפקין. יב תרין רוגזין לתרין.

מאמר

המלים

אית רוגזא ואית רוגזא

שלו. גב לא יבוזו לוי, אף על פי שאני בארץ אחרת.

קח) תא הזי דיוסף וכו': בוא וראה, שיוסף אע"פ, שאחיו לא היו לו כאחים כשנפל בידיהם, הוא היה להם כאח כשנפלו בידו, ובארוה, שכתוב, וינחם אותם וידבר על לבם, בכל הצדדים דבר על לבם, עד שהאמינו לו.

מאמר אית רוגזא ואית רוגזא

קט) ותא הזי מה וכו': ובוא וראה מה כתוב, ויאמרו איש אל אחיו, זהו שמעון ולוי, שהם היו אחים ודאי בכל דבר, משום שבאו מצד הדין הקשה, ומשום זה הכעס שלהם הוא כעס של רציחה בעולם, כמשי"א, ארור אפס פי עז ועברתם כי קשתה.

קי) ת"ח רזא דמלה וכו': בוא וראה סוד הדבר, יש כעס ויש כעס: יש כעס שהוא מבורך למעלה ומלמטה, ונקרא ברוך, כמו שלמדנו, שכתוב, ברוך אברהם לאל

(דפו"י דף קפ"ד ע"א)

קי"ב) ותא הזי מסטרא וכו': ובוא וראה, מצד דין הקשה יוצא הכעס לשני צדדים, אחד

וישב
 «דאתברך, וחד דאתלטיא. * חד ברוך, וחד ארוך. כגונוא דא, מסטרא דיצחק, נפקו תרין בגין, חד מבורך וחד דאתלטיא לעילא ותתא, דא אתפרש לסטריה, ודא אתפרש לסטריה, דא דיוריה בארעא קדישא, ודא דיוריה בטורא דשעיר, דכתיב «איש יודע ציד איש שדה. דא אתריה דבאתר דמדברא וחרבא ושממה, ודא יושב אהלים. וכלא כגונוא דאצטריך.

קיג) ובג"כ, תרין דרגין אינון: ברוך וארוך, דא לסטריה, ודא לסטריה, מהאי נפקין כל ברכאן דעלמין לעילא ותתא, וכל טיבו, וכל נהירו, וכל פורקן, וכל שזכותא. ומהאי נפקין, כל לוטין, וכל חרבא, וכל דמא, וכל שממא, וכל בישין, וכל מסאבו דעלמא.

קיד) ר"ש פתח ואמר, ארחץ בנקיון כפי ואסוככה את מזבחתך ה', האי קרא אוקמוה. אבל ת"ח נזא דמלה קכא, דהא לית לך בר נש בעלמא, דלא טעים טעמא דמותא בליליא, ורוח מסאבא שריא על ההוא גופא, מאי טעמא, בגין דנשמתא קדישא, אסתלקת מניה דבר נש, ונפקת מניה. ועל דנשמתא קדישא נפקת ואסתלקת מניה, שריא רוחא מסאבא על ההוא גופא, ואסתאב.

קטו) וכד נשמתא אתהדרת לגופא, אתעבר ההוא זוהמא, והא אתמר דידי דבר נש, זוהמא דמסאבו אשתאר בהו, ועל דא לא יעבר ידוי על עינוי, בגין דההוא רוח מסאבא שריא עלוי, עד דנטיל לון, וכד נטיל ידוי כדקא חזי, כדין אתקדש, ואקרי קדוש.

מסורת הזהר (א) תולדות ל"ג צ"א. (ב) תהלים כ"ט.
 א דמברך. ב מברך. ג ל"ג דא; ל"ג דא אתריה. ד ל"ג באתר (ד"א). ה וחריבה. ו ברבך. ז דלעילא. ח פרקן. ט בישין וכל שממה. י ורוחא. יא ונפק. יב אהרות. יג מוסיף זוהמא מסאבו. יד לון (אה"ל). טו ל"ג כדקא חזי. טז הא; מוסיף הא כרין.

מאמר
 אחד שנתברך ואחד שנתקלל, אחד ברוך ואחד ארוך, כעין זה מצד יצחק יצאו שני בנים, אחד מבורך, ואחד שנתקלל למעלה ולמטה, זה נפרד לצד שלו, וזה נפרד לצד שלו, זה דירתו בארץ הקודש, וזה דירתו בהר שעיר. שכתוב, איש יודע ציד איש שדה, זה מקומו במקום מדבר וחורבן ושממה, וזה יושב אהלים. והכל כמו שצריך להיות.
קיג) ובג"כ, תרין דרגין וכו': ומשום זה, שתי מדרגות הן, ברוך וארוך, זו אל הצד שלה וזו אל הצד שלה, מזו יוצאות כל הברכות שבעולם שלמעלה ושלמטה, וכל טוב, וכל הארה, וכל גאולה, וכל הצלה. ומזו יוצאות כל הקללות, וכל חרבה, וכל דם, וכל שממה, וכל רע, וכל הטומאות שבעולם.
קטו) וכד נשמתא אתהדרת וכו': וכשהנשמה חוזרת אל הגוף, מסתלקת זוהמא ההוא, ולמדנו, שידיו של האדם, זוהמת הטומאה נשאר עליהם, וע"כ לא יעביר ידיו על עינוי, כי רוח הטומאה שורה עליהם עד שרוחץ אותם, וכשנטיל ידיו כראוי, אז נתקדש ונקרא קדוש.

(דפו"י דף קפ"ד ע"א *) (דף קפ"ד ע"ב) והיך

ל"ז

וישב

קט"ז והיך בעי לאתקדשא. בעי חד פלי לתתא, וחד פלי מלעילא,
« בגין דיתקדש מההוא ^א דלעילא, ומההוא דלתתא דיתבי ^ב בזוהמא דמסאבו
ביה, ודא פלי לקבלא מסאבו, ודא לאתקדשא מניה, ^ג ודא ברוך, ודא ארוך,
ולא בעיין אינון מיין דזוהמא, לאושדא לון בביתא, דלא יקרב בהו בר נש,
דהא בהו מתפנשי סטרא דלהון, ^ד ויכיל לקבלא נזקא מאינון מיין מסאבין.

ק"ח ועד דיתעבר זוהמא מן ידוי, לא יברך, ויאוקימנא. ובגין כך, בר
נש עד לא יקדש ידוי בצפרא, אקרי טמא, פיון דאתקדש אקרי טהור, ובגין
כך, לא יטול, אלא מן ידא דאדפי בקדמיתא, דכתיב «^א והזהר הטהור על הטמא
דא אקרי טהור, ודא אקרי טמא.

ק"ח בגין כך, חד פלי לעילא, וחד פלי לתתא, דא קדישא, ודא מסאבא.
ומאינון מיין אסיר למעבד בהו מידי, אלא בעי לאושדא לון, באתר דבני נשא
לא עברין עלייהו, ולא ^א ויבית ^ב לון בביתא, דהא פיון דאתושדן בארעא,
רוחא מסאבא אשתכח תמן, ויכיל לנזקא, ^ג ויא תפר לון מדרון תחת
ארעא דלא יתחזון, שפיר.

ק"ט ולא יתיב לון לנשי תרשיא, דיכלון לאבאשא בהו לכני נשא, בגין

מסורת הזהר

(א) במדבר י"ט.

חלופי גרסאות

א ל"ג בגין. ב מוסיף מסאבו דלעילא. ג זוהמא. ד ורא.
ה יכיל. ו ואוקמנה. ז ישיר. ח לו. ט מוסיף ואי אית;
ואי אית אתר מדרון (אה"ל).

דרך אמת. א לא יליג בבית. ב] ואם חפר חפירה שהוא מדרון ר"ל שיפוע שאין דבר יוכל לעמוד שם במקום
אחד אלא יורד ונופל ממנו למטה.

מאמר

הסולם

אית רוגזא ואית רוגזא

כלי אחד למעלה וכלי אחד למטה, זה
קדוש, וזה טמא. ומאלו המים אסור לעשות
בהם דבר, אלא צריכים לשפוך אותם במקום
שבני אדם לא יעברו עליהם. ולא ילין
אותם בבית, כי כיון שנשפכו על הארץ,
רוח הטומאה נמצא שמה, ויכול להזיק. ואם
חפר להם מורד למתחת הארץ שלא יתראו,
טוב הוא.

ק"ט ולא יתיב לון לנשי וכו': ולא יתן אותם
לנשים מכשפות, שיכולות להזיק עמהם בני
אדם, משום שהם מים המאריים, והקב"ה
רצה לטהר את ישראל, ושיהיו קדושים,
שכתוב, וזרקתי עליכם מים טהורים וגו'.

ביאור המאמר. כי יש ב' בחינות דין,
א) הנעשה מכת עלית המלכות לבינה, שאז
נופלים ממנה אתון אל"ה דאלקים, ונשאר
משום זה ברוך בלי ראש. ב) הם הדינים
הנמשכים מקו שמאל כל עוד שלא נכלל
בקו ימין, שה"ס הדינים של נקודת השורק,
(כנ"ל דף כ"ה ד"ה ואלו).

זה אמרו (באות ק"י) **אית רוגזא דאיהו**
מברכא מעי"א ומתתא, רוגזא היינו דין,
וה"ס

קט"ז והיך בעי לאתקדשא וכו': שואל,
ואיך צריכים להתקדש בנטילת ידים. ואומר,
צריכים שיהיה כלי אחד למטה, וכלי אחד
למעלה, כדי שיתקדש מהכלי שלמעלה,
והכלי שלמטה יושבת בוהמא שטומאה בו,
וזהו כלי לקבל הטומאה, דחיינו מי הרחיצה,
וזהו שלמעלה. הוא כלי להתקדש ממנו, שחמנו
שופכים המים על הידים זהו שלמעלה. **ברוך** וזהו
שלמטה **ארוך**. ולא צריכים לשפוך אלו המים
של זוהמא, בבית, כדי שלא יקרב אליהם
אדם, כי בהם מתאספים הצד שלהם, שהם
הרוחות המזיקים. והאדם יכול לקבל נזק מאלו
מים הטמאים.

ק"ח ועד דיתעבר וכו': ועד שיעביר
הזוהמא מידוי, לא יברך. ובארוה, ועל כן
האדם, טרם שקדש ידיו בבוקר, נקרא טמא.
כיון שקדש ידיו נקרא טהור, ומשום זה,
לא יטול ידיו אלא מן יד שנטהר מקודם,
שכתוב, והזהר הטהור על הטמא, זה שכבר
נטל ידיו נקרא טהור, וזה שעוד לא נטל ידיו
נקרא טמא.

ק"ח בגין כך חד פלי וכו': משום זה

(דפו"י דף קפ"ד ע"ב)

לז

וישב

דאינון מיין דאתלטיין, וקב"ה בעי לדכאָה לון לישראל, ולמהוי קדישין,
דכתיב ^א וְנִרְקָתִי עֲלֵיכֶם מִיַּם טְהוֹרִים וְטְהַרְתֶּם מִכָּל טְמְאוֹתֵיכֶם וּמִכָּל גְּלוּלֵיכֶם
אֲטַהֵר אֶתְכֶם.

מסורת הזהר

(א) (יחזקאל ל"ז) ח"ב רסו: ח"ג לה: מב. מט. סט: קב: קנ. קפא.

אית רוגזא ואית רוגזא

הסולם

מאמר

ה"ס קן אמצעי דו"א. ועשו ה"ס הדינים
דבחינה ב' הנ"ל דאתלטיא.
והנה בלילה, כשהאדם ישן, יש בו ג"כ
הדין דבחי"ב הנ"ל שהיא רוגזא דאתלטיא.
כי הלילה ה"ס שליטת קו שמאל, שע"כ
מסתלקים אז האורות, וע"כ מסתלקת נשמתו
של אדם. אמנם הסתלקות האורות הללו
אינם מיתה ממש, כמו בגילוי נקודת המלכות
דצמצום א' הנ"ל, אלא נבחן לשינה, ועכ"ז
יש בו בחי' התכללות מיתה ג"כ, והוא
מכת הקללה דעצה"ד, אשר שליטת השמאל
תגלה אותה נקודה הממיתה לאדם. וע"כ
יש בה ג"כ אחד מששים ממיתה.

וזה אמרו (באות קי"ד) ועל דנשמתא
קדישא נפקת ואסתלקת מניה, דהיינו מכת
שליטת השמאל בלי ימין, שריא רוחא
מסאבא על הדוא גופא, דהיינו טומאת נחש
הקדמוני שסופו מיתה, וכד נשמתא אתהדרת
לגופא, אתעבר ההוא זוהמא, והא אתמר
דידוי דבר נש וכו' פירוש. כי ידים של
אדם ה"ס הכלים של הג"ר, שה"ס חג"ת
הנעשים בעת גדלות לחב"ד. ועם ביאת
הנשמה בבקר, מקובלת רק בחינת ו"ק אל
הגוף, ולא ג"ר, וע"כ נבחן שהידים עוד
לא נטהרו מזוהמתן שקבלו בלילה. וכד
נמ"ל ידוי כדקא חזי, דהיינו שהמשיך הג"ר,
אתקדש ואקרי קדוש, כי מוחין דג"ר
נמשכים מאו"א, הנקראים קדושים, וע"כ
נקרא גם האדם קדוש. שז"ס שאו ידיכם
קודש וגו'. טהרה, נופל על שלמות הכלים,
שמקודם לכן כשהיה המלכות כלולה בבניה,
היה כח הצמצום שבמלכות מעורב בכל
הכלים של הבניה, ולא היתה ראויה משום
זה לג"ר, ואח"כ, שע"י הארה עליונה שלמה,
מורידה הבניה את כח הצמצום הזה למקומו,
וג' אתונן אל"ה תוורים אליה, נבחן שהכלים
שלה נטהרו מכת הצמצום וראוים לג"ר.
קדושה, נופל על המוחין שמקבלת מאו"א
עלאין שהם נק' קודש.

והורדת המלכות מן הבניה למקומה באה
ע"י הארה עליונה מן ע"ב ס"ג דא"ק שאין
צמצום ב' נוהג שם, וע"כ הארתו בכל
מקום

וה"ס הדינים דבחינה א' הנ"ל, הבאים מכת
עלית המלכות לבניה, ודינים הללו הם
מבורכים למעלה בבניה ולמטה בוו"ן, כי
לולא דינים הללו לא היו מוחין לוו"ן
ולתחתונים, (כנ"ל בראשית א' דף ד' ד"ה וכו',
ע"ש) ואקרי ברוך, כי הוא מקור כל הברכות
שבעולם דהיינו המוחין וכל מיני הארות
כנ"ל, והיינו בבניה עצמה אבל כשהדינים
ההם נמשכים לוו"ן אינם נקראים ברוך אלא
מבורך כמ"ש הלן. דכתיב ברוך אברהם
וכו', כי ב' הקוין ימין ושמאל הם מבינה,
וע"כ הם נק' ברוך, אצל אברהם, שהוא
קו ימין. שברנים הללו הכה המלכים. ואית
רוגזא דאיהי אתלטיא לעי"א ותתא, שה"ס
הדינים הנ"ל שבבחינה ב', הנמשכים משליטת
קו השמאל שאינו נכלל בימין, והיא נתקללה,
במיתה הנמשך מנחש הקדמוני, בסוד ל"א
זכי הא רע, שאם אינו זוכה, דהיינו שממשיך
מקו שמאל ממעלה למטה, שזה היה החטא
דעצה"ד, אז מתגלה הנקודה דמנעולא, שה"ס
המלכות דצמצום א' במסך דבחי"ד, שאינה
ראויה לקבל אורות החיים וע"כ האדם מת
עם התגלותה, שז"ס ביום אכ"ף ממנו דהיינו
שתמשיך הארת השמאל ממעלה למטה, מות
תמות. כי תתגלה נקודת המלכות דמדת
הדין שבצמצום א', וכל אורות החיים
יסתלקו, הרי שרוגזא זה, שהוא הדינים
דהארת השמאל נתקללו בקללת נחש הקדמוני
שנאמר עליו ארוך אתה מכל הבהמה וגו'
שסופו מיתה. ועל בחינה זו, שהיתה ג"כ
בשמעון ולוי, נאמר, ארוך אפס כי עז,
וע"כ יש ברוגזא שלהם רציחה, דהיינו
הריגת אנשי שכם, כי הוא רוגזא דאתלטיא,
המביא מיתה.

וז"ש מספרא דינא קשיא וכו', מספרא
דיצחק, נפקו תריין בנין, חד מבורך, וחד
דאתלטיא וכו'. יצחק ה"ס קו שמאל דו"א,
ששליטתו בפני עצמו בלי ימין הוא דינא
קשיא, וממנו יצאו שני בנים, שהם ב'
בחינות רוגזא הנ"ל, יעקב הוא בחינה א',
אבל מתוך שאינו בחינת בינה, כמו אברהם,
אינו נקרא ברוך אלא מבורך, כנ"ל. כי

(דפו"י דף קפ"ד ע"ב)

לח

וישב

קכ וַיִּקְחֵהוּ וַיִּשְׁלְכֵהוּ אֶתֹּךְ הַבְּרָה וְתַבּוֹר רַק אֵין בּוֹ מַיִם. רַבִּי יְהוּדָה פֶּתַח וְאָמַר, אֲתוּרַת ה' תְּמִימָה מְשִׁיבַת נֶפֶשׁ. כַּמָּה אֵית לֹוֹן לְבַנֵי נֶשְׂא לְאַשְׁתְּדָלָא בְּאוּרֵייתָא, דְּכָל מַאן דְּאַשְׁתְּדַל בְּאוּרֵייתָא, לְהוּי לֵיה דְּחַיִּים בְּעֵלְמָא דִּין, וּבְעֵלְמָא דְאַתִּי, וְזַכִּי בְּתַרִּין יַעֲלָמִין, וְאַפִּילוּ מַאן דְּאַשְׁתְּדַל בְּאוּרֵייתָא, וְלֹא יִשְׁתְּדַל בְּהַ לְשָׁמָה, כְּדָקָא יְאוּת, וְזַכִּי לְאַגְר טַב בְּעֵלְמָא דִּין, וְלֹא דְיִינִין לֵיה בְּהַהוּא עֵלְמָא.

קכא וְתֹא חֲזִי, כְּתִיב אֲרַךְ יָמִים בִּימֵינָה בְּשִׁמְאַלְהָ עוֹשֵׁר וְכְבוֹד. אֲרַךְ יָמִים, בְּהַהוּא דְאַשְׁתְּדַל בְּאוּרֵייתָא לְשָׁמָה, דְּאֵית לֵיה אֲרַךְ יָמִים בְּהַהוּא עֵלְמָא, דְּבִיה אֲוֹרְכָא דְיוֹמִין, וְאַיְנוֹן יוֹמִין, אֵינּוֹן יוֹמִין יוֹדָא, תַּמָּן אֵיהוּ רַחֲצֵנוּ דְדְקְדוּשָׁא דְלַעֲיֵלָא, דְּאַתְרַחֲיִין בְּר נֶש בְּהַאי עֵלְמָא לְאַשְׁתְּדָלָא בְּאוּרֵייתָא, לְאַתְתַּקְפָּא בְּהַהוּא עֵלְמָא, בְּשִׁמְאַלְהָ עוֹשֵׁר וְכְבוֹד, אֲגַר טַב וְשְׁלוֹה אֵית לֵיה בְּהַאי עֵלְמָא.

ח'לופי גרסאות

א ל"ג ואמר. ב מוסיף מאן דבטיל מלי דאוורייתא כאלו חריב עלמא שלים כמה. ג רישתדל. ד חיי. ה בתרי. ו מוסיף עלמין בעלמא דין ובעלמא דאתי. ז אשתדל. ח בהאי עלמא. ט דיינון. י ודאין (אה"ל). יא כמה. יב רוחצנו. יג וקדושה עלאה.

מסורת הזהר

א ח"א קפה. ח"ג רעט. ח"ז תמ"ח פה. חס"ד צו. ז"ח ל"ג טר שלו. ב הקדמת ספר הזהר קי"ז צ"ב. ג וישלח דף ל"ה צ"ג.

דרך אמת אן הבטחה.

הסולם

אית רוגזא ואית רוגזא

מאמר

כָּלִי לְקַבְּלָא מַסָּבּוֹ וּדְאָ לְאַתְקַדְשָׁא מְנִיה. כִּי כַח הַוּרְדָת הַמַּלְכוּת מִבֵּינָה בֵּא מְכַלִּי עֲלִינוֹן, שְׁעִיז מְקַבְּלִים חֲגִ"ת מוֹחִין הַנִּקְרָאִים קְדוּשָׁה. וּמְקוֹם יִרְדַת הַמַּלְכוּת וּכְחוֹת הַצְּמִצּוֹם וְדִין וְטוֹמָאָה הִיא כְּלֵי הַתַּחְתּוֹן. וְזֶהוּ שְׁמַטִּים בְּסוּד הַכְּתוּב, וְזִרְקֵי עֲלֵיכֶם מִיַּם טְהוּרִים, דְּהֵינּוּ שְׁפַע שְׁלֹם הַבֵּא מְכַלִּים טְהוּרִים שְׂכַח הַצְּמִצּוֹם כְּכֹר הוֹרֵד מֵהֶם, שְׂבַכְל מְקוֹם בּוֹאוּ מוֹרִיד כַח הַצְּמִצּוֹם מְכַלִּים דְּבִינָה אֲשֶׁר שֵׁם וְהֵם נְטֹהְרִים, וְהֵינּוּ וּמְהַרְתֶּם מִכָּל מוֹמָאוֹתֵיכֶם וְגו', כְּנ"ל.

מאמר והבור רק אין בו פים

קכ וַיִּקְחֵהוּ וְגו' רַק אֵין בּוֹ מַיִם: ר' יְהוּדָה פֶּתַח וְאָמַר, תּוֹרַת ה' תְּמִימָה מְשִׁיבַת נֶפֶשׁ. כַּמָּה יֵשׁ לְהֵם לְבַנֵי אַדָּם, לְהַשְׁתְּדַל בְּתוֹרָה, כִּי כָל מִי שְׁמַשְׁתְּדַל בְּתוֹרָה יֵהִיָּה לוֹ חַיִּים בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא, וְהוּא זוֹכֵה בְּשֵׁנֵי עוֹלָמוֹת. וְאַפִּילוּ מִי שְׁמַשְׁתְּדַל בְּתוֹרָה וְאֵינוֹ מַשְׁתְּדַל בְּהַ לְשִׁמָּה כְּרַאוּי, הוּא זוֹכֵה, לְשַׁכֵּר טוֹב בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְאֵין דְּנִים אוֹתוֹ בְּעוֹלָם הָאֵמֶת.

קכא וְתֹא חֲזִי כְּתִיב וְכו': וְכוּ' וְרָאָה כְּתוּב אֲוֹרְךָ יָמִים בִּימֵינָה וְגו'. אֲרַךְ יָמִים הוּא לְאוֹתוֹ הַמְּשַׁתְּדַל בְּתוֹרָה לְשִׁמָּה, שִׁישׁ לוֹ אֲוֹרְךָ יָמִים בְּאוֹתוֹ עוֹלָם שְׂבוֹ אֵרִיכַת יָמִים, דְּהֵינּוּ בְּעוֹלָם הַנְּצוּחִי. וְאֵלוֹ יָמִים שְׂבוֹ הֵמָּה יָמִים בּוֹדָאִי, כְּלוּמַר, שֶׁהֵמָּה טוֹבִים וְכַדָּאִים לְשִׁמָּה

מְקוֹם שְׂבִיבָה מוֹרִידָה מִשֵּׁם כַח הַמַּלְכוּת וְהַצְּמִצּוֹם מִן הַבֵּינָה לְמְקוּמָה דְּהֵינּוּ לְמַלְכוּת. כְּמ"ש לְעֵיל (בְּהַקְדַּמַת סֵפֶר הַזֶּהר דָּף כ"ב ד"ה וְאֶגְלִיף) כֵּן אַחַר שֶׁנִּשְׁלַמוּ וְנִטְהַרוּ כְּלִים דְּבִינָה, הֵנָּה שְׁפַע שְׁלֹם וּבְכָל מְקוֹם שֶׁהִשְׁפַע שְׁלֹה בֵּאָה מוֹרִידָה כַח הַצְּמִצּוֹם מְכַלִּים דְּבִינָה אֲשֶׁר שֵׁם, וְהֵם נִעְשִׂים ג"ר.

זֶה אֲמַרו, וְהִיךְ בְּעֵי לְאַתְקַדְשָׁא, בְּעֵי חַד כָּלִי וְכו', כִּי כָּלִי הַעֲלִיּוֹן ה"ס בִּינָה, אֲשֶׁר הַכְּלִים שְׁלֹה כְּכֹר נִטְהַרוּ מִכַח הַצְּמִצּוֹם שֶׁל מַלְכוּת שֶׁנִּתְעַרְבָה בְּהַ, הַמִּים ה"ס הִשְׁפַע הַשְּׁלֹם שְׂבִיבָנָה זֶה הַטְּהוּרָה. וְהִידִים שֶׁל הָאֵדָם, ה"ס הַכְּלִים דְּחֲגִ"ת שְׂצִרִיכִים לְהַטְּהַר מִכַח הַצְּמִצּוֹם וְזוֹהֶמֶת הַנְּחַשׁ שְׂקִבְלוּ בְּלִילָה בַּעַת שִׁינָה. וְכֵלֵי הַתַּחְתּוֹן, ה"ס הַמַּלְכוּת הַבְּלַתִּי נִמְתַּקַת בְּבִינָה, שֶׁהִיא שְׂבוּיָה בְּקַלִּיפוֹת דְּבִי"ע.

וְעַל יְדֵי הַמִּים מְכַלִּי הַעֲלִיּוֹן, שֶׁהֵם שְׁפַע מְכַלִּים טְהוּרִים דְּבִינָה, הַנְּשַׁפְּכִים עַל הַיָּדִים, שֶׁהֵם כְּלִים דְּחֲגִ"ת, יוֹרֵד מִשֵּׁם כַח הַצְּמִצּוֹם שֶׁל מַלְכוּת שֶׁנִּתְעַרְבָה בְּהֵם, לְמְקוּמוֹ, דְּהֵינּוּ אֵל מַלְכוּת הַבְּלַתִּי נִמְתַּקַת, שֶׁהִיא כְּלֵי תַּחְתּוֹן. וְנִמְצָא כָל כַח הַצְּמִצּוֹם וְהִידִים יוֹרֵדִים לְכָלִי הַתַּחְתּוֹן וְכֵלִים דְּחֲגִ"ת שֶׁל הָאֵדָם שֶׁהֵם הַיָּדִים מְטוּהָרִים עֲתָה מְכַל כַח צְמִצּוֹם וְדִין וְטוֹמָאָה, וּמְקַבְּלִים מוֹחִין שְׁלֵמִים דְּג"ר נִקְרָאִים קְדוּשָׁה. וְהַכְּלִים דְּחֲגִ"ת נִעְשִׂים לְחַב"ד, וּ"ש, וְדָא

(דפויי דף קפ"ד ע"ב * דף קפ"ה ע"א)

ל"ט

וישב

קכב וְכַל מֵאֵן אֲדִישְׁתַּדֵּל בְּאוֹרֵייתָא לְשִׁמְהָ, כַּד נְפִיק מֵהַאי עֲלָמָא, אוֹרֵייתָא אֲזֵלָא קַמִּיהּ, וְאַכְרֹזַת קַמִּיהּ, וְאַגִּינַת עֲלֵיהּ, דְּלֹא יִקְרִיבֵן בְּהַדִּיהּ מְאִרְהוֹן דְּדִינָא. כַּד שְׂכִיב גּוּפָא בְּקַבְרָא, הִיא נְטֻרַת לֵיהּ. כַּד נִשְׁמַתָּא אֲזֵלָא לְאַסְתִּלְקָא לְמִיתָב לְאַתְרָהּ, אִיהִי אֲזֵלָא קַמָּה דְהִתְחִיא נִשְׁמַתָּא, וְכַמָּה תַרְעִין אֲתַבְרוּ וּמְקַמָּה דְאוֹרֵייתָא, עַד וְדַעְאֲלַת לְדוּכְתָהּ, וְקִימָא עֲלֵיהּ דְב"נ, עַד דְּתִתְעַר, בְּזַמְנָא דִּיקוּמוֹן מִתִּיבָא דְעֲלָמָא, וְאִיהִי מְלַפָּא סְנִיגוּרָא עֲלֵיהּ.

קכג הַה"ד בְּהַתְהַלְכָךְ תַּנְחָה אַתָּךְ בְּשִׁכְבְּךָ תִּשְׁמַר עֲלִיךְ וְהַקִּיצוֹת הִיא תְּשִׁיחָךְ. בְּהַתְהַלְכָךְ תַּנְחָה אַתָּךְ, כְּמָה דְאַתְמַר. בְּשִׁכְבְּךָ תִּשְׁמַר עֲלִיךְ, בְּשַׁעֲתָא דְשְׂכִיב גּוּפָא בְּקַבְרָא, דְהָא כְּדִין בְּהִתְחִיא וְזַמְנָא, אַתְדִּין גּוּפָא בְּקַבְרָא, וְכַדִּין אוֹרֵייתָא אֲגִינַת עֲלֵיהּ. וְהַקִּיצוֹת הִיא תְּשִׁיחָךְ, כְּמָה דְאַתְמַר, בְּזַמְנָא דִּיתְעַרוֹן מִתִּי עֲלָמָא מִן עַפְרָא. הִיא תְּשִׁיחָךְ, לְמַהֲוִי סְנִיגוּרָא עֲלִיךְ.

קכד רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, הִיא תְּשִׁיחָךְ. מֵאִי הִיא תְּשִׁיחָךְ. בְּגִין, דְּאֵעִיג דְּהַשְׁתָּא יְקוּמוֹן מִעַפְרָא, אוֹרֵייתָא לֹא יִתְנַשֵּׁי מִנְהוֹן, דְּהָא כְּדִין יִנְדַעוֹן כָּל הֵהוּא אוֹרֵייתָא דְשְׂבָקוֹ, כַּד אֲסַתְּלָקוּ מֵהַאי עֲלָמָא, הֵהוּא אוֹרֵייתָא נְטִירָא מִהֵהוּא זַמְנָא, וְתִיעוֹל בְּמַעֲיֵיהּ כְּמַלְקָדְמִין, וְאִיהִי תַמְלַל בְּמַעֲיֵיהּ.

קכה וְכַל מַלְיָן מִתְתַקְנָן יִתִּיר מִכְּמָה דְהוּוּ בְּקַדְמִיתָא, דְהָא כָּל אִינוֹן מַלְיָן, דְּאִיהוּ לֹא יָכִיל לְאַדְבָּקָא לוֹ כְּדַקָּא זְאוֹת, וְאִיהוּ אֲשַׁתְּדַל בְּהוּ, וְלֹא

ה'לופי גרסאות

א דאשתדל, ב אולת, ג ומכרות, ד אולת, ה אולת, ו קמה, ז דאולת, ח דאתער, ט דקומון, י מתי, יא ליג מלפא, יב סניגוריא, יג עליה, יד ליג היא.

מסורת הזהר

(א) וישלה דף ס"ב צ"א.

והבור רק אין בו מים

אז בזמן ההוא נדון הגוף בקבר, והתורה מגנת עליו, והקיצות היא תשיחך, הוא כמו שאמרנו לעיל, שהוא בזמן שיקיצו מתי העולם לתחייה מן העפר. היא תשיחך, ללמד זכות עליך.

קכד רַבִּי אֶלְעָזָר וְכוּ': ר"א אמר, הִיא תְּשִׁיחָךְ, מהו היא תשיחך. ומשיב, הוא משום, שאע"פ, שעתה קמו מעפר, התורה שלמדו מטרם שמתו, לא נשכחה מהם, כי ידעו אז כל התורה שהניחו בעת שנסתלקו מעולם הזה, תורה זו שמורה להם מאותו הזמן, ונכנסת במעיהם כמקודם לכן, והיא תדבר במעיהם. כלומר שלא תחזור להם לאט לאט כטבע הבא במחשבה, אלא תבוא כולה בבת אחת בדרך התלבשות, כטבע הבא במעים.

קכה וְכַל מַלְיָן מִתְתַקְנָן וְכוּ': וְכַל הַדְּבָרִים בְּרוּרִים יוֹתֵר מִמָּה שֶׁהִיא בְּתַחֲלִילָהּ, מִטְרַם שִׁמַּת, כִּי כָל אֵלוֹ הַדְּבָרִים שֶׁהוּא לֹא יִכּוֹל לְהַשִּׁיג אוֹתָם כְּרְאוּי, וְהַשְׁתַּדֵּל בָּהֶם אִם וְלֹא

הסולם

מאמר

לשמו, שם הוא בטחון הקדושה של מעלה, כלומר שכר המקווה. שהאדם בוטח בו בעולם הזה להשתדל בתורה כדי להיות מאושר בעולם ההוא הנצחי. בשמאלה עושר וכבוד: שיש לו שכר טוב ושלוה בעולם הזה.

קכב וְכַל מֵאֵן דִּישְׁתַּדֵּל וְכוּ': וְכַל מֵי שְׁעוֹסַק בְּתוֹרָה לְשִׁמְהָ, בַּעַת שֶׁנִּפְטַר מֵעוֹלָם הַזֶּה, הַתּוֹרָה הוֹלֶכֶת לִפְנֵינוּ, וּמְכֻרֹת לִפְנֵינוּ, וּמִגַּנַּת עֲלֵינוּ שֶׁלֹּא יִקְרָבוּ אֵלָיו בְּעַלֵי הַדִּין, כְּשֶׁהַגּוֹף שׁוֹכֵב בְּקִבְרוֹ, הִיא מִשְׁמַרְתּוֹ. כְּשֶׁהַנֶּשְׁמָה הוֹלֶכֶת לְהַסְתַּלֵּק וּלְשׁוּב לְמִקְוָמָהּ, הִיא הוֹלֶכֶת לִפְנֵי הַנֶּשְׁמָה, וְהַרְבֵּה שְׁעָרִים סְתוּמִים, נִשְׁבָּרִים מִלִּפְנֵי הַתּוֹרָה. עַד שֶׁמִּבִּיאָה אֶת הַנֶּשְׁמָה לְמִקְוָמָהּ. וְהַתּוֹרָה עוֹמֶדֶת עַל הָאָדָם בְּשַׁעֲהַ שִׁתְעוֹרֵר לְתַחֲיִית הַמַּתִּים בְּזַמַּן שִׁיקוּמוֹ הַמַּתִּים שֶׁל הָעוֹלָם, וְהִיא מְלַמֶּדֶת זְכוּת עֲלֵינוּ.

קכג הַה"ד בְּהַתְהַלְכָךְ וְכוּ': בְּהַתְהַלְכָךְ תַּנְחָה אַתָּךְ, הוּא כְּמוֹ שֶׁאִמְרָנוּ, לְעִיל, שֶׁהַתּוֹרָה הוֹלֶכֶת לִפְנֵינוּ בַּעַת הַפְּטִירָה, בְּשִׁכְבְּךָ תִּשְׁמַר עֲלִיךְ, הוּא בְּשַׁעֲהַ שֶׁהַגּוֹף שׁוֹכֵב בְּקִבְרוֹ, כִּי

(דפו"י דף קפ"ה ע"א)

מ

וישב

אתדבק בהו, בלהו עאלין במעוי מתפקנן, ואורייתא תמלל ביה, הה"ד והקיצות היא תשיחך. רבי יהודה אמר, כגוונא דא, כל מאן דאשתדל באורייתא בהאי עלמא, זכי לאשתדלא בה לעלמא דאתי, והא אתמר.

קכו ת"ח, ההוא ב"ג דלא זכי לאשתדלא בהאי עלמא באורייתא, ואיהו אזיל בחשוכא, כד נפיק מהאי עלמא, נטלין ליה, ועאלין ליה לגיהנם, אתר תתאה, דלא יהא מרחם עליה, דאקרי «בור שאון», טיט היין, «כד"א, «ויעלני מבור שאון מטיט היין ויקם על סלע רגלי כונן אשורי.

קכז ובגין כן, ההוא דלא אשתדל באורייתא בהאי עלמא, ואתטנף בטנופי עלמא, מה כתיב, «ויקחהו וישליכו אותו הבורה, דא הוא גיהנם, אתר דדיינין להו, לאינון דלא אשתדלו באורייתא, והבור רק, כמה דאיהו תהו רק, מאי טעמא, בגין דלא תהו ביה מים.

קכח ותא תזי כמה הוא עונשא דאורייתא, דהא לא אתגלו ישראל מארעא קדישא, אלא בגין דאסתלקו מאורייתא, ואשתבקו מינה, הה"ד, «מי האיש החכם ויבן את זאת וגו', על מה אבדה הארץ וגו'. ויאמר ה' על עזבם את תורת יוגו'. רבי יוסי אמר מהכא, «לכן גלה עמי מבלי דעת.

קכט בגין כן, כלא קיימא על קיומא דאורייתא, ועלמא לא אתקיים בקיומיה, אלא באורייתא, דאיהו קיומא דעלמין, עילא ותתא, דכתיב, «אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי.

חלופי גרסאות

א ליג מן כד"א עד ובג"כ. ב היין וגו'. ג דלא. ד מטיף אשר נתתי לפניכם וגו'.

מסורת הזהר

(א) (תהלים מ') ח"א רלח: ח"ב רסה. (ב) לעיל ל"ח צ"א. (ג) (ירמיה ט') ח"ב נח: ח"ג טז: רסו: רסת. (ד) (ישעיה ה') ח"ב רז: ה) ב"א דף קצ"ג צ"ג.

דרך אמת. א) עיין בפי פקודי רס"ב בהיכלות התמורות שמביא שם ובפרס בשער היכלי התמורות.

והבור רק אין בו מים

ויקחהו וישליכו אותו הבורה, זהו גיהנם, המקום שדנים שם לאותם שאינם עוסקים בתורה. והבור רק, כמו שהוא היה רק, מה הטעם, משום שלא היה שם מים, דהיינו תורה שנקודת מים.

קכח ותא חזי כמה זכוי: ובוא וראה כמה היא העונש של ביטול תורה, כי לא גלו ישראל מארץ הקדושה, אלא משום שנסתלקו מתורה ונעזבו ממנה, וז"ש, מי האיש וגו'. על עזבם את תורת יוסי אומר, מכאן, לכן גלה עמי מבלי דעת דהיינו בלי תורה.

קכט בגין כך כלא זכוי: משום זה הכל עומד על קיום התורה, והעולם אינו עומד

מאמר

ולא השיגם, כולם באים עתה במעיו כרורים, והתורה תדבר בו, וז"ש, והקיצות היא תשיחך. ר' יהודה אומר, כעין זה, כל מי שהשתדל בתורה בעולם הזה, זוכה לעסוק בה לעולם הבא, וכבר בארנו.

קכו ת"ח ההוא ב"ג זכוי: בוא וראה, האדם שלא זכה לעסוק בתורה בעולם הזה, והוא הולך בחשך, כשהוא נפטר מעולם הזה, לוקחים אותו ומכניסים אותו לגיהנם. במקום תחתון שלא יהיה מרחם עליו, שנקרא, בור שאון טיט היין, כמו שאתה אומר, ויעלני מבור שאון מטיט היין וגו'.

קכז ובגין כך ההוא זכוי: ומשום זה, אותו שאינו משתדל בתורה בעולם הזה, ונתטנף בטנופי עולם הזה, מה כתוב עליו, (דברי ידף קפ"ה צ"א)

מא

וישב

קל) ויקחהו וישליכו אותו הבונה, רמו, על דארמיאו ליה לגו מצראי, אתר דלא אשתפח רזא דמהימנותא כלל. רבי יצחק אמר, אי נחשין ועקרבין הוו ביה, אמאי פתיב בראובן, למען הציל אותו מידם להשיבו אל אביו, וכי לא חייש ראובן להאי, דהא אינון נחשין ועקרבין ינזקון ליה, ואיך אמר להשיבו אל אביו, וכתוב למען הציל אותו.

קלא) אלא, חמא ראובן, דנזקא אשתפח בידיהו דאחוי, בגין דידע פמה שנאין ליה, ודעותא דלהון לקטלא ליה, אמר ראובן, טב למנפל ליה ילגו גובא דנחשין ועקרבין, ולא יתמסר בידא דשנאוי, דלא מרחמי עליה. מכאן אמרו, יפיל ב"נ גרמיה לאשא, או לגובא דנחשין ועקרבין, ולא יתמסר בידא דשנאוי.

קלב) בגין, דהכא אתר דנחשים ועקרבים, אי איהו צדיקא, קב"ה ירחיש ליה ניסא, ולזמנין דזכו דאבקהן מסייעין ליה לב"נ, וישתזיב מנייהו, אכל פנין דיתמסר בידא דשנאוי, ועירין אינון דיקלין לאשתזבא. קלג) ובגין כך אמר למען הציל אותו מידם. מידם דייקא, ולא כתיב למען הציל אותו ותו לא, אלא אמר ראובן, ישתזיב מן ידיהו, ואי ימות בגובא ימות, ובגין כך פתיב וישמע ראובן ויצילהו מידם.

חלופי גרמאות

א דארמיאו ב נחשים ועקרבים. ג והין. ד ליג וכתיב למען הציל אותו. ה ליג דאחוי. ו לגי. ז יפול. ח מוסיף דשנאוי, וזעירין אינון דיכלין לאשתזבא ובג"כ אמר למען הציל אותו מידם. ט ליג אתר דנחשים ועקרבים. י קב"ה אי איהו צדיקא. יא נסא.

דרך אמת א לבור.

<p>מאמר</p> <p>עומד על קיומו, אלא בתורה, שהיא קיום העולמות למעלה ולמטה, שכתוב, אם לא בריתי וגו'. קל) ויקחהו וישליכו אותו הבורה: זה רמו על שהשליכו אותו אח"כ לתוך מצרים, שלא נמצא בהם כלל סוד האמונה. פירוש. מים ה"ס אמונה, וכשאומר והבור רק וגו', היינו, שאין שם סוד האמונה.</p> <p>ר' יצחק אמר וכו': רי"א, אם היה בו בבור נחשים ועקרבים, דהיינו כמו שדרשו חז"ל (שבת כ"ב). מים אין בו אבל נחשים ועקרבים יש בו. למה כתוב בראובן למען הציל אותו מידם וגו', וכי לא פחד ראובן לזה, אשר הנחשים והעקרבים יזיקו אותו, ואיך אמר להשיבו אל אביו, וכתוב, למען הציל אותו.</p> <p>קלא) אלא חמא ראובן וכו': ומשיב, אלא ראובן ראה, שהנזק הוא ודאי, כשהוא בידיהם של אחיו, כי ידע כמה הם שונאים אותו, ורצונם הוא להרוג אותו. אמר ראובן,</p>	<p>הסולם</p> <p>מוטב להפילו לתוך הבור שיש בו נחשים ועקרבים, ולא יהיה נמסר ביד שונאיו שאינם מרחמים עליו, מכאן אמרו, יפיל אדם את עצמו לאש או לבור של נחשים ועקרבים, ולא ימסור את עצמו ביד שונאיו.</p> <p>קלב) בגין דהכא אתר וכו': מפני שכאן במקום נחשים ועקרבים, אם הוא צדיק, הקב"ה עושה לו נס, ולפעמים זכות אבותיו עומדת לאדם, וינצל מהם, אבל כיון שנמסר ביד שונאיו, מועטים הם היכולים להנצל.</p> <p>קלג) ובגין כך אמר וכו': ומשום זה אמר, למען הציל אותו מידם, מידם הוא בדיוק. שלא כתוב למען הציל אותו, ולא יותר אלא שכתוב מידם, אלא אמר ראובן, ינצל מהם, ואם ימות מוטב שימות בבור, כמ"ש לפנינו, ומשום זה כתוב וישמע ראובן ויצילהו מידם, דהיינו שהצילו שלא ימות תחת ידם, אלא אם ימות יהיה זה בבור.</p>
--	---

ת"ח

דפ"י דף קפ"ה ע"א * דף קפ"ה ע"ב) ע"י ברכת שלום עה"ת מאמר סא

וישב

מב

קל"ד) ת"ח, כִּמְהָ חֲסִידוּתֶיהָ דְרְאוּבֵן, דְּבִגִּין דִּידַע, דְּשִׁמְעוֹן וְלוֹי, שׁוֹתְפוֹתָא וְחִכְמִימוּתָא וְחִבְרוּתָא דְלֵהוֹן קִשְׂיָא אֵינּוֹן, דְּכַד אֲתַחֲבְרוּ בְּשִׁכְס, בְּקִטְלוּ כָּל דְּכוּרָא, דְּלֹא דִי לֹון, אֶלָּא בְּדִנְטְלִין נְשִׁין וְטָף, וְכִסְפָּא וְדִהָבָא, וְכָל בְּעִירִי, וְכָל מְאֵנִי יְדִיקָר, וְכָל מֵאן דְּאֲשַׁתְּכַח בְּקִרְתָּא, וְלֹא דִי כָּל דָּא, יְאֶלָּא בְּדִאֲפִילוּ כָּל מַה דְּבַחְקֵלָא נְטִלוּ, דְּכִתִּיב «וְאֵת אֲשֶׁר בְּעִיר וְאֵת אֲשֶׁר בְּשָׂדֵה לְקַחוּ».

קל"ה) אָמַר, וּמַה קִּרְתָּא רִבְתָּא פִּי יְהָי, לֹא אֲשַׁתְּזִיב מִנְהוֹן, אֲלִמְלֵא רִבְתָּא דָּא יְפוּל בִּינְדִייהוּ, לֹא יִשְׁאַרוֹן מְנִיָּה «אֲוּמְצָא בְּעֵלְמָא, וְעַל דָּא אָמַר, יְיָ טֵב לֹאֲשַׁתְּזִיב מְנִיָּהוּ, דְּלֹא יִשְׁאַרוֹן מְנִיָּה אֲשַׁתְּאַרוּתָא בְּעֵלְמָא, וְלֹא יַחְמִי אָבָא מְנִיָּה כְּלוֹם לְעֵלְמִין».

קל"ו) וְהִכָּא, אִי יָמוּת, לֹא יִכְלִין לֵיהּ, וְיִשְׁתַּאֲרַר כָּל גּוֹפִיָּה שְׁלִים, וְיִאֲתִיב לֵיהּ לְאַבָּא שְׁלִים, וְעַל דָּא לְמַעַן הֲצִיל אוֹתוֹ מִקְדָּם לְהַשִּׁיבּוֹ אֶל אָבִיו, אַע"ג דִּימוֹת הַתָּם. וּבִגִּין כֵּן אָמַר הִילְד «אֵינְנוּ, וְלֹא אָמַר אֵינְנוּ חֵי, אֶלָּא יְיָ אָמַר אֵינְנוּ אֲפִילוּ מֵת».

קל"ז) ת"ח, מֵאִי יִדְעַבְד, דְּאִיהוּ בְּחִקְמָתָא יְיָ הוּהוּ, שְׁתִּיף גְרַמִּיָּה בְּהַדִּייהוּ, דְּכִתִּיב «לֹא נִכְנְנוּ נֶפֶשׁ, וְלֹא כִתִּיב לֹא תִפְוּהוּ, וְאִיהוּ לֹא הוּהוּ תַמְזָן, כַּד אַנְדַּבְּן יוֹסֵף, דְּהָא כְּלָהוּ מְשֻׁמְשֵׁי לְאַבּוּהוֹן, כָּל חַד וְחַד יוֹמָא חַד, וְהָהוּא יוֹמָא דְרְאוּבֵן הוּהוּ, וְע"ד בְּעָא, דְּבַהֲהוּא יוֹמָא דְהוּהוּ שְׁמוּשָׁא דִּלְיָה, לֹא יִתְאַבִּיד יוֹסֵף, וּבְג"כ כְּתִיב, וְיָשֵׁב רְאוּבֵן אֶל הַבּוֹר וְהִנֵּה אֵין יוֹסֵף בְּבוֹר יְיָ וַיִּקְרַע אֶת בְּגָדָיו. וְהִנֵּה אֵין יוֹסֵף דִּיִּיקָא, בְּדִאֲפִילוּ מֵת, מִיָּת, מִיָּד אֶל אָתִיו וַיֹּאמֶר הִילְד אֵינְנוּ».

חלופי גרסאות

א ל"ג וחכמותא. ב קטילו. ג מוסיף דכורא והא דקטלו כל דכורא. ד ולא. ה דנטלו. ו יקר. ז ל"ג אלא. ח אפילו. ט מאן. י כהאי ול"ג כי. יא אשתארותא. יב ל"ג בעלמא (אה"ל). יג ל"ג מן ועל עד ולא. יד מוסיף טב ליה. טו ישתארין. טז מוסיף והכא בבור. יז לאתיב; וייתי; ואייתי. יח מוסיף איננו אפילו מת. יט ל"ג אמר. כ עבד. כא ל"ג הוה. כב ל"ג ויקרע את בגדיו; וגוי. כג מוסיף אפילו חי או. כד מת.

מסורת הזהר

(א) בראשית ל"ה. (ב) שם ל"ז. (ג) שם.

הסולם

מאמר

קל"ו) וְהִכָּא אִי יָמוּת וְכוּ': וְכַאן, בְּבוֹר, אִם יָמוּת לֹא יוֹכְלוּ לוֹ אַחֵיו, וַיִּשְׂאֵר כָּל גּוֹפּוֹ שְׁלֵם, וְהַשִּׁיבּוֹתִי אוֹתוֹ שְׁלֵם לְאָבִי, וְע"כ, אוֹה"כ, «לְמַעַן הֲצִיל אוֹתוֹ מִיָּדָם לְהַשִּׁיבּוֹ אֶל אָבִיו, אַף עַל פִּי שִׁימוֹת שְׁמֵהּ, אוֹכַל לְהַשִּׁיבּוֹ לְאָבִיו, וּמִשּׁוֹם זֶה אָמַר הִילְד אֵינְנוּ, וְלֹא אָמַר אֵינְנוּ חֵי, אֶלָּא אָמַר, אֵינְנוּ, אֲפִילוּ מֵת».

קל"ז) ת"ח מֵאִי יִדְעַבְד וְכוּ': בּוֹא וְרֵאָה מַה שַׁעֲשֵׂה. כִּי בַחֲכֵמָה הִיָּה מִשְׁתַּף עֲצֻמוֹ עִמָּהֶם, שְׁכֵתוֹב לֹא נִכְנְנוּ נֶפֶשׁ, וְלֹא כֵתוּב לֹא תִכּוּהוּ נֶפֶשׁ, וְהוּא לֹא הִיָּה שֵׁם בַּעַת שְׁנִמְכַר יוֹסֵף, כִּי כּוֹלֵם הָיוּ מִשְׁמֻשְׁמִים לְאַבְיָהֶם כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵהֶם יוֹם אֶחָד, וְאוֹתוֹ יוֹם שֶׁל רְאוּבֵן הִיָּה, וְע"כ רַצָּה, שְׁבוּיִם הַשְׁמוּשׁ שְׁלוֹ

קל"ד) ת"ח כְּמַה וְכוּ': בּוֹא וְרֵאָה כְּמַה הוּא חֲסִידוּתוֹ שֶׁל רְאוּבֵן, כִּי מִשּׁוֹם שִׁידַע שְׁשִׁמְעוֹן וְלוֹי, שׁוֹתְפוֹתָם, וְעִרְמַתָּם, וְהַתְּחַבְּרוּתָם, הוּא קִשְׂיָא, כִּי כִשְׁנַתְּחַבְּרוּ בְּשִׁכְס, הָרִגוּ כָּל זָכָר, וְלֹא הִיָּה זֶה דִּי לְהֵם, אֲלֵא שְׁלַקְחוּ נְשִׁים וְטָף, וְכִסְפָּא וְזָהָב, וְכָל בַּהֲמָה, וְכָל כְּלֵי יִקָּר, וְכָל מַה שְׁנִמְצָא בְּעִיר. וְלֹא דִי לְהֵם כָּל זֶה, אֲלֵא שְׁאֲפִילוּ כָּל מַה שְׁבִשְׂדֵה לְקַחוּ, שְׁכֵתוֹב וְאֵת אֲשֶׁר בְּעִירוֹ אֵת אֲשֶׁר בְּשָׂדֵה לְקַחוּ.

קל"ה) אָמַר וּמַה קִּרְתָּא וְכוּ': אָמַר, וּמַה עִיר גְּדוּלָּה כּוּוֹ לֹא נִצְלָה מֵהֶם, אִם יִלְד הוּא יְפוּל בִּידִיהֶם, לֹא יִשְׁאִירוּ מִמֶּנּוּ חֲתִיכַת בְּשׂר בְּעוֹלָם, וְעַל כֵּן אָמַר טוֹב לְהַצִּילוֹ מֵהֶם, כִּי לֹא יִשְׁאִירוּ מִמֶּנּוּ שׁוֹם שִׁיּוֹר בְּעוֹלָם, וְאִבִּי לֹא יִרְאֶה מִמֶּנּוּ כְּלוֹם בְּעוֹלָם.

(דפוי" דף קפ"ה ע"ב)

מג

וישב

קלח) ואפילו ראובן, לא ידע מההוא זבינא דיוסף, וקא אוקמוה
«דאשתתף בהו שכנינתא, וע"ד, לא ידע ראובן, מההוא זבינא דיוסף, ולא
אתגלייא ליה, עד ההוא זמנא, דאתגלי יוסף ללאחיה.

קלמ) ת"ח, פמה גרים ליה לראובן, בגין דאיהו אשתדל לאחייא ליה
ליוסף, מה פתיב, «יחי ראובן ואל ימות וגו'. דהא בגין דא אע"ג דידע
דאשתקיל בכירותיה מניה, ואתיחב ליוסף, אשתדל לאחייא ליה, וצלי משה
ואמר, יחי ראובן ואל ימות, ואתקיים בעלמא דין, ואתקיים דבעלמא
דאתי. מאי טעמא, בגין דא, ובגין דעבד תשובה מההוא עובדא. דכל מאן
דעביד תשובה, קודשא בריך הוא קיים ליה, בעלמא דין, ובעלמא דאתי.

קמז) ת"ח, מה פתיב ויקחו את פתנת יוסף וגו', קא אוקמוה, דבגין
דדמא דשעיר, דדמיא לדמא דב"נ. אבל ת"ח, ואע"ג דדמלה אתיא פדקא
חזי, "קב"ה מדקדק בהו בצדיקיא, אפילו פחוט השערה.

קמח) יעקב עבד עובדא פדקא יאות, במאי בגין דאקריב לגבוי אבוי
שעיר, דאיהו סטרא דדינא קשיא, ועם פל דא, יב בגין דאיהו אקריב שעיר,
ואפחיש ליה לאבוי, דאיהו סטרא דיליה, אתענש בהאי שעיר אתרא,
דאקריבו ליה בנוי דמא דיליה.

קמב) כ"ז באיהו פתיב, ואת עורות גדיי העזים הלבשה על גדיו ועל

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

א דאשתתפו; דאשתתף. ב לאחוי. ג מוסף ימות וגו'.
ד ובעלמא ול"ג ואתקיים. ה דמי. ו ל"ג מן אע"ג עד
קב"ה. ז מוסף דמלה לא. ח דקב"ה. ט עם צדיקיא.
י כחוטא דשערא. יא חזי. יב ל"ג בגין. יג ל"ג שעיר. יד מוסף דיליה דעשו. טו איהו כתיב ביה; והא דיליה איהו
דכתיב ביה (אח"ל). טז ל"ג כתיב.

וחבור רק אין בו מים

הסולם

מאמר

אותו מעשה של חלול יצועי אביו. שכל מי
שעושה תשובה, הקב"ה מחיה אותו בעולם
הזה ובעולם הבא.

קמ) ת"ח מה כתיב וכו': בוא וראה
מה כתוב, ויקחו את כתונת יוסף וגו'.
ובארוה, שהוא משום שדם שעיר דומה לדם
אדם. אבל בוא וראה. אע"פ שהרבר בא
כראוי, דהיינו שאין בו עבירה, הקב"ה מדקדק
עם הצדיקים, אפילו כחוט השערה.

קמא) יעקב עבד עובדא וכו': יעקב
עשה מעשה כראוי במה שהקריב לאביו
שעיר, שהוא צד דין הקשה, ועם כל זה,
משום שהקריב שעיר, והחליש את אביו
בדיו קשה שלו, משום שהוא הצד שלו, כי
גם יצחק הוא בחינת דין קשה, וע"כ נאחו בו
הדין שבטעור, ע"כ נענש יעקב בשעיר אחר
שבניו הקריבו אליו דם שלו.

קמב) באיהו כתיב וכו': בו ביעקב כתוב,
ואת עורות גדיי העזים וגו'. משום זה
כתוב

שלו לא יאבד יוסף וע"כ כתוב וישב ראובן
אל הבור וגו', והנה אין יוסף הוא בדיוק
דהיינו שאינו אפילו מת, מיד וישב אל אחיו
וגו'.

קלח) ואפילו ראובן וכו': ואפילו ראובן
לא היה יודע ממכירה זו של יוסף, ובארוה,
שנשתתפה עמהם השכינה, בהחרס שעשו שלא
לגלות מכירת יוסף, וע"כ לא ידע ראובן
ממכירה זו של יוסף, ולא נתגלה לו עד
אותו זמן שנתגלה יוסף לאחיו.

קלט) ת"ח כמה גרים וכו': בוא וראה,
כמה גרם לראובן, מה שהשתדל להציל חיי
יוסף. מה כתוב, יחי ראובן ואל ימות, כי
משום זה, אע"פ שידע שנטלה הבכורה
ממנו ונתנה ליוסף מכל מקום השתדל להציל
את חייו, וע"כ התפלל משה, ואמר יחי
ראובן ואל ימות, ונתקיים בעולם הזה ובעולם
הבא. מהו הטעם. הוא משום זה, שהציל
חייו של יוסף, ומשום שעשה תשובה על
(דפ"י דף קפ"ה ע"ב)

מד

וישב

חלקת צואריו, בגין כך ויטבלו את הפתנת בדם, אקריבו ליה בתונתא, לאפקשא ליה, וכלא דא לקבל דא, איהו גרים «דכתיב» ויחרד יצחק חרדה גדולה עד מאד, בגין כך גרמו ליה, דחרד חרדה, בטהוא זמנא, דכתיב הפך נא הפתנת בנך הוא אם לא.

קמוג) רבי חייא אמר, ביה פתיב, האתה זה בני עשו אם לא. ב ליה פתיב, ד הפתנת בנך הוא אם לא. ובג"כ, קב"ה מדקדק בהו בצדיקנא, בכל מה דאינון עבדין.

קמד) רבי אבא אמר, פינן דתמו פלהו שבטין, ההוא צערא דאבוהון, אתנתמו ונדאי, ויהיבו גרמיהו עליה דיוסף, ד דיפדון ליה, אלמלא ישפתון ליה, פינן דתמו דלא זכילו, אתדרו לגביה דיהודה, ונאעברו ליה מעלייהו, בגין דאיהו הוה מלכא עלייהו, אעברוהו מעלייהו, מה פתיב ויהי בעת ההוא וירד יהודה וגו'.

קמוה) רבי יהודה פתח ויאמר, וירעם בשמים יי ועליון יתן קולו ברד וגחלי אש. ת"ת, פד ברא קב"ה עלמא, מ אתקין ליה שבעה סמכין, על מה דקיימא, וכלהו סמכין, קיימי בחד סמכא יחדאי, ויקא אוקמוה דכתיב חכמות בנתה ביתה חצבה עמודיה שבעה, ואלין פלהו, אינון קיימי בחד דרנא מנייהו, דאקני צדיק יסוד עולם.

חלופי גרסאות

א ל"ג דכתיב (אה"ל). ב ביה. ג מוסיף מה כתיב. ד מוסיף הכר נא הכתנת. ה איך אבא. ו ודאי. ז יהיבו. ח ויפדון. ט לגבו. י לאעברא. יא אעברו; דאעברוהו; מוסיף וכדין אעברוהו; וכיון דאעברוהו, יב מוסיף ליה מעלייהו, יג מוסיף יהודה מאת אחיו ויט עד איש ערלמי וגו'. יד ל"ג ואמר. טו קולו וגו'. טז אתקן, יז שבע. יח סמכי. יט ל"ג והא אוקמוה. כ ל"ג אינון (אה"ל). כא דאיהו; מוסיף ואוקמוה דאיהו; ואוקמוה דאיהו צדיק דכתיב וצדיק, דרך אמת א עמודים.

מסורת הזהר

א) תולדות דף ס"ב צ"ו. ב) (שם) ח"א קמב: ג) (שם ליה) דית כ"ה טד ש"ג. ד) תהלים י"ח. ה) לך נ"ב צ"ב. ו) ב"א רפ"ז צ"ג.

מאמר

הסולם

והבור רק אין בו מים

כתוב בבבוי, ויטבלו את הכתונת בדם, הקריבו לו הכתונת להחליש אותו. והכל היה זה כנגד זה, הוא גרם שכתוב, ויחרד יצחק חרדה גדולה עד מאד, משום זה גרמו לו בניו, שחרד חרדה, באותו הזמן שכתוב, הכר נא הכתנת בנך הוא אם לא.

מאמר ציון וירושלים

קמג) ר' חייא אמר וכו': רח"א, בו כתוב, האתה זה בני עשו אם לא, ואליו כתוב, שאמרו לו, הכתנת בנך הוא אם לא, והוא משום שהקב"ה מדקדק עם הצדיקים בכל מה שהם עושים. קמד) רבי אבא אמר וכו': רא"א, כיון שראו כל השבטים אותו הצער של אביהם, התחרטו ודאי על מכירת יוסף, ונתנו נפשם על יוסף לפדותו, אם ימצאו אותו, כיון שראו שאינם יכולים לפדותו. חזרו אל יהודה, (דפו"י דף קפ"ה ע"ב * דף קפ"ו ע"א)

מה

וישב

קמוז) ועלמא פד אתברי, מההוא אתר אתברי, דאיהו ^(א) **שכלולא דעלמא ותקוננו, דאיהו חד נקודה דעלמא, ואמצעיאתא דכלא, ומאן איהו, ציון, דכתיב** ^(ב) **מזמור לאסף אל אלהים יי דבר ויקרא ארץ ממזרח שמש עד מבואו. ומאן אתר, מציון, דכתיב מציון מכלל יופי אלהים הופיע, מההוא אתר, דאיהו סטרא דשכלולא דמהימנותא שלימתא דקרא יאות, וציון תקיפו ונקודה דכל עלמא, ומההוא אתר אשתכלל כל עלמא ואתעביד, ומגויה כל עלמא אתון.**

קמוז) ות"ח, וירעם בשמים ה' ועליון יתן קולו וגו', פיון דאמר וירעם בשמים ה' אמאי כתיב ועליון יתן קולו, דהא הכא נזא דמהימנותא דאמינא דציון איהו שכלולא ושפירו דעלמא, ועלמא מגויה אתון, בגין דתרין דרגין אינון, ואינון חד, ואינון: ציון וירושלם, דא דינא, ודא רחמי, ותרוייהו חד, מהכא דינא ומהכא רחמי.

קמוז) מעילא לעילא נפקא קול דאשתמע, ולבתר דההוא קול נפקא ואשתמע, נפקי דינין, וארחי דדינא ורחמי נפקין ^(א) **ומתפרשן מתמן,**

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

(א) (תהלים ו') ח"ג סד: סה: ת"ז ת"ע קכג. א ל"ג דכתיב (אה"ל). ב מוסיף והשתא ישראל אתחקפו ביה ברזי דפקורי אורייתא בגין דכל יומא ויומא אתחקפו ביז בציצית דאתעטף ביה וציון. ובר"א כתב ועיין קמ"א א' כי שם מקומו. ג ברר וגחלי אש ול"ג וגו', ד אלא. ה מוסיף ועל מה דאמינא; עלמא דאמינא. ו ציון וחד ירושלם ול"ג אינון (אה"ל). ז לבר. ח מוסיף כרין נפקי; נפקין. ט ואורחי; וארחי. י נפקי. יא ומתפרשי.

דרך אמת א' יסוד העולם.

ציון וירושלים

הסולם

מאמר

אחד, שהן ציון וירושלים, זו דין וזו רחמים, ושתייהם הן אחת, מכאן דין ומכאן רחמים. פירוש. ציון וירושלים שתייהן הן בחינת יסוד הנוקבא, אלא ציון ה"ס פנימיות היסוד, וה"ס מלכותא דדוד, שנמשכת ממנה חכמה, (ע"י לעיל ב"א דף ק"י ד"ה מלכותא) והיא בחינת רחמים כלפי ירושלים. וירושלים ה"ס חזונויות יסוד דנוקבא, ששם המסך וע"כ הוא דין. וז"ש ותרוייהו חד, ששניהם הם בחינת יסוד דנוקבא, **מהכא דינא**, היינו מירושלים, ו**מהכא רחמי** היינו מציון. ולפיכך, **ציון איהו שכלולא** ושפירו **דעלמא**, היינו רק אתר שהחכמה שבה מתלבשת בחסדים של ירושלים, ונמצא שמ"ש, **דעלמא מניה אתון**, היינו מירושלים שבה החסדים, היוצאים על המסך.

קמוז) מעילא לעילא נפקא וכו': ממעלה ולמעלה דהיינו מבינה, יוצא קול הנשמע, שהוא עמוד האמצעי המכריע בבינה, ואחר שקול ההוא יוצא ונשמע, שמכריע גם בנוקבא, והאורות דימין ושמאל נשמעים, דהיינו שמאירים, כמ"ש לעיל, (פרשת לך דף ד' ד"ה בשעתא עש"ה). יוצאים

הדינים

קמוז) ועלמא פד אתברי וכו': והעולם כשנברא, נברא מאותו מקום, שהוא שכלול העולם ותקוננו, שהוא נקודה אחת של העולם ושהיא אמצעית הכל, ומי היא, הוא ציון, שהיא יסוד הפנימי דנוקבא, שכתוב **מזמור לאסף אל אלהים הוי"ה דבר ויקרא ארץ ממזרח שמש עד מבואו**, ומאיהו מקום דבר, מציון, שכתוב, **מציון מב"ש יופי אלקים הופיע**, מאותו מקום, שהיא בחינת השכלול של אמונה השלמה כראוי, וציון היא חזקתו, שה"ס הארת החכמה, ונקודתו, שה"ס הארת החסדים, של כל העולם, ומאותו מקום נשתכלל ונעשה כל העולם, דהיינו בחכמה שבה, ומתוכה כל העולם ניזון, דהיינו בחסדים שבה.

קמוז) ות"ח וירעם בשמים ה' וגו': ושואל, כיון שאמר וירעם בשמים ה', למה כתוב ועליון יתן קולו, שהוא מיותר, ומשיב, אלא כאן סוד האמונה שאמרת, שציון, הוא השכלול והיופי של העולם, והעולם ממנו ניזון. דהיינו שיש בה ב' בחינות, חכמה וחסדים, כנ"ל, הוא. משום ששתי מדרגות הן, והן (דפו"י דף קפ"ו ע"א)

מו

וישב

וַיָּרְעַם בְּשָׁמַיִם ה', דָּא א"ב דינא בְּרַחֲמֵי. וְעֲלִיּוֹן: אַע"ג דְּלֹא אֲשַׁתְּפַח וְלֹא אֲתִיבְדַע, פִּינּוֹן דְּהָהוּא קוּל דְּנַפִּיק, פְּדִין אֲשַׁתְּפַח פְּלֵא, דִּינָא וְרַחֲמֵי, הַה"ד וְעֲלִיּוֹן יִתֵּן קוּלוֹ, פִּינּוֹן דִּיתֵן קוּלוֹ, "פְּדִין פְּרֵד וְגַחְלֵי אֵשׁ, מִיָּא וְנֶאֱשָׂא.
קמט) ת"ח, בְּשַׁעֲתָא דְאֲתִילִיד יְהוּדָה, מַה פְּתִיב, א"תַּעֲמֹד מַלְדָּת, בְּגִין דְּדָא הוּא יְסוּדָא רְבִיעָא מְאִינוֹן אַרְבַּע, דְּאִינוֹן רְתִיכָא עֲלֵאָה, סְמִכָא חַד, מְאִינוֹן אַרְבַּע סְמִכִין, מַה פְּתִיב בֵּיה, וְיְהִי בַּעַת הַהִיא וְיִרְדַּד יְהוּדָה מֵאֵת אֲחִיו דְּהוּא מְלִפָּא עֲלֵיהּ, מְאִי טַעֲמָא, בְּגִין דִּיוֹסְפִי נַחְתּוֹ לִיה לְמַצְרַיִם פְּדִקְאָמְרִן.
קנ) וַיִּקְרָא שֵׁם יְהוּדָה בֵּת אִישׁ כְּנַעֲנִי. וְכִי כְנַעֲנֵי הָיוּ, אֲלֵא יְהִי אֲוִקְמוּהָ חֲבָרְיָא. וַתְּהִי וַתִּלְדַּד בֵּן וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ עֵר, תִּלְתָּ בְּנֵי הָיוּ לִיה לִיהוּדָה, וְלֹא אֲשַׁתְּאָרוּ מִנֵּיהּ בֵּר חַד, וְדָא הוּא שְׁלָה.

מסורת הזהר

(א) ויצא ע' צ"ב, (ב) בראשית ל"ח.

חלופי גרסאות

א מב; בדינא וליג בי (אה"ל). ב וברחמי. ג מוסיף ועליון יתן קולו. ד נפקא. ה מוסיף מיד, כדון. ו מוסיף ואשא כלא דינא ורחמי. ז ל"ג הא. ח אשתאר.

מאמר

הסולם

ציון וירושלים

שהם מרכבה עלינו, אל הבינה, והוא רגל אחד מאלו ארבע רגלים של הכסא, שהוא המלכות. כמ"ש לעיל (וירא דף ה' ד"ה ואע"ג ע"ש ועל כן כתוב בו ותעמוד מלדת, להיותו ספירה אחרונה מלכות. מה כתוב בו, ויהי בעת ההוא וירד יהודה מאת אחיו, כי היה מלך עליהם להיותו ספירת המלכות, ואחר מכירת יוסף ירד מגדולתו. מה הטעם, הוא משום שהורירו את יוסף למצרים כמו שאמרנו.

פירוש, כי יוסף ה"ס קו אמצעי המאיר אל המלכות שה"ס יהודה, וכשהוא מאיר בה מסתלקים הדינים מיסוד שלה הנקרא ציון וירושלים, והמותין מאירים על דרכי הדין ורחמים שלה שבציון מאירה חכמה ובירושלים חסדים כנ"ל, אבל כשנמכר יוסף למצרים, ואינו מאיר לה או חזרה המלכות לבחינת שמאל, והדין שבציון המכונים ברד שולטים בה, וע"כ כתוב וירד יהודה, כי ירד מגדולתו ונפל לבחינת הדין דברד.

מאמר ויקרא את שמו ער

ק) וירא שם יהודה בת איש כנעני: שואל, וכי כנעני היה, הלא האבות לא היו מתחתנים בכנענים. ואומר, אלא כבר בארונה החברים. אשר כנעני פירושו סוחר. (ע"י פסחים נ.) ותהר ותלד בן ויקרא וגו': ג' בניס היו לו ליהודה, ולא נשאר מהם רק אחד, וזהו שלה. כלומר, שהוא בכלל הכתוב וירד יהודה, כי הוליד בניס וקברם שהוא ירדה גדולה ועונש.

ר'

הדינים מן הנוקבא, ודרכי דין ורחמים יוצאים ומפורשים משם. פירוש. הדינים מסתלקים בסבת הכרעת קו אמצעי, והמותין מאירים בדרכי של דין ורחמים שביסוד הנוקבא, שבדרכי הרחמים שבציון מאירה החכמה, ובדרכי הדין שבירושלים מאירים החסדים.

וירעם בשמים ה' וגו': זהו בית דין ברחמים, דהיינו בחינת הדין שבציון שהם דינון דשמאל, שכלפי דינון שבירושלים הוא רחמים, ועליון, דהיינו בינה, אע"פ שאינו נמצא ואינו נודע מטרם ביאת קו אמצעי, מחמת דינון שבשמאל, כיון שאותו הקול יוצא ומכריע בין ימין ושמאל, או נמצא הכל בדין ורחמים. דהיינו שמקיים הארת ב' הקוין ימין ושמאל. וזהו שכתוב, ועליון יתן קולו, כיון דיתן קולו כיון שהעליון שהיא בינה נותן קולו אל הנוקבא, ומכריע בב' קוין שלה, או ברד וגחלי אש, שהם מים ואש.

פירוש, עם ביאת הקול, שהוא קו אמצעי, מבינה אל הנוקבא, מסתלקים הדינים ומתגלים המותין על דרכי דין ורחמים שבה, כנ"ל, שדרכי הרחמים שהם בציון מכונים ברד, ושם מתגלה החכמה. ודרכי הדין שהם בירושלים, מכונים גחלי אש. ששם מתגלים החסדים.

קמט) ת"ח בשעתא זכוי: בוא וראה בשעה שנולד יהודה מה כתוב, ותעמוד מלדת, משום שזה, הוא יסוד רביעי מארבע יסודות, הנקראים חסד וגבורה ות"ת ומלכות,

(דפו"י דף קפ"ו ע"א)

מז **וישב**
קנא רבי אלעזר, ורבי יוסי, ורבי חייא, הוו אולי בארמא. אמר רבי יוסי לרבי אלעזר, אמאי כתיב «בבנוי דיהודה» בקדמא, ויקרא את שמו ער, ובתרין אחרנין כתיב, ותקרא את שמו אונן, ותקרא את שמו שלה **קנב** א"ל תא תזי, האי פרושתא רזא עלאה איהו, וכלא איהו פדקא תזי. וירד יהודה מאת אחיו, דהא אתפסיא סיהרא, ונחתת מדרגא דתקנא, לגו דרגא אחרא דאתחבר דביה תזיא, כד"א ויט עד איש עדלמי ושמו חירה.
קנב ופתח ותלד בן ויקרא את שמו ער, ואיהו רע, וכלא חד, דאתא מסטרא דיצר הרע. ובגין כך כתיב, ויקרא את שמו, ולא כתיב ויקרא ושמו * (א) ביעקב כתיב, ויקרא שמו, דקב"ה קרא ליה יעקב, והכא א"ת, לאסגאה דרגא אחרא דזוהמא דמסאבא אתיליד, ודא הוא ער רע, וכלא חד.
קנד לקתור לא אתפסם אתרא, עד דאתא שלה, ודחה עקרא דכלהו. מה כתיב א ויהי ער בכר יהודה רע בעיני ה', כתיב הכא רע, וכתיב התם, א כי יצר לב האדם רע מנעוריו, רע: דאושיד יד דמין, יא אושיד יד ורעא על ארעא, ובגין כך וימיתהו ה', מה כתיב בתריה, ויאמר יהודה לאונן בא אל אשת אחיך וגו'.

קנה ויאמר יהודה לאונן בא אל אשת אחיך וגו'. רבי שמעון פתח ויאמר העירותי מצפון ויאת ממזרח שמש יקרא בשמי ויבא סגנים כמו

מסורת הזהר
 (א) שם. ב) ב"א ר"ג צ"א. ג) (בראשית ח') ח"א פט: ד) (ישעיה מ"א) ח"ב רעה: ז"ת ל"ז טב שכה. אושיד: דמא. יג ל"ג אושיד. יד זרעה. טו ויבם דרך אמת אן ע"ל סוף בראשית וריש נח מזה.

מאמר **הסולם** **מאמר**
קנא ר' אלעזר וכו': ר"א ור' יוסי ור' חייא היו מהלכים בדרך. אמר ר' יוסי לר' אלעזר, למה כתוב בראשון מבנוי של יהודה, ויקרא את שמו ער, בלשון זכר, ובשני בנים האחרים כתוב, ותקרא את שמו אונן, ותקרא את שמו שלה, בלשון נקבה.
קנב א"ל תא הזי וכו': אמר לו ברא ראה, פרשה זו היא סוד עליון והכל הוא כמו שראוי להיות. וירד יהודה מאת אחיו, כי הלבנה, שהיא הנוקבא, נתכסה וירדה ממדרגה הישרה, לתוך מדרגה אחרת שהנחש נתחבר בה. כמו שאתה אומר, ויט עד איש עדלמי ושמו חירה, פירוש, שפירש עצמו מאחיו בית ישראל שהם הקדושה, ונתחבר באיש נכרי שלא מבית ישראל הוא, שהנחש דבוק בו, שלא פסקה זוהמא שלו מן הנכרים.

קנב ופתח ותלד בן ויקרא את שמו ער: והוא רע, והכל אחד, כלומר, אשר ער רע ואתיותיהם שוות. כי בא מצד היצר הרע. (דפו"י דף קפ"ו ע"א * דף קפ"ו ע"ב)

מה

וישב

« חמר וכמו יוצר קדמס טיט. ת"ח, פמה אינון בני נשא טפשיין, דלא קדעין ולא מסתכלין למנדע ארחוי דקב"ה, דהא פלהו ניימין, דלא מתערי, שינתא בחוריהון.

קנז) ת"ח, קב"ה עבד ליה לבר נש, פגוונא דלעילא, פלא איהו בחכמתא, דלית לך שייפא ושייפא בב"נ, דלא קיימא בחכמתא עלאה, דהא פין דאתתקן כל גופא, בשייפוי פדקא יאות, קב"ה אשתתף בהדיה, ואעיל ביה נשמתא קדישא, בגין לאולפא ליה לבר נש, למתן דבארחוי דאורייתא, ולמיטר פקודוי, בגין דיתתקן בר נש פדקא יאות.

קנז) יובגין דאית ביה נשמתא קדישא, מבעי ליה לבר נש, לאסגאה דיוקנא דמלפא עלאה בעלמא. ורזא דא, דהא ההוא נהר דנגיד ונפיק, לא פסקן מימיו לעלמין, ועל דא מבעי ליה לבר נש, דלא יפסיק נהרא ומקורא דיליה בהאי עלמא. וכל זמנא דבר נש לא יצלח בהאי עלמא קב"ה עקר ליה, ונטע ליה בכמה זמנין פמלקדמין.

קנח) ת"ח מה פתיב, העירותי מצפון ויאת, העירותי: דא אתערוותא, דזווגא דבר נש בהאי עלמא, דאיהו אתערוותא מסטרא דצפון. ויאת: דא היא נשמתא קדישא, דאתיא מלעילא, וקב"ה משדר לה מלעילא, אתיא בהאי עלמא, ועאלת בגו בני נשא, פדקאמרן.

קנט) ממזרח שמש: דא אתר דההוא נהר דנגיד ונפיק,

חלופי גרמאות

א חמר וגו', ב בחכמה, ג אתתקף, ד בארחי, ה מוסיף יאות בארחי דאורייתא, ו ובעוד; ובגין דא בעוד, ז מוסיף עלמא, חר רמו לקיימא דהתיים בבשריה דאיהו דוגמא דההוא נהר וזא דצדיק דאתחבר בצדק כחרא לעילא בג"כ בעי בינ לתתא לאתחברא בארתיה בקדושה בגין דאתתקף ביה בההוא עלמא. וברפויי כתב ע"ז גליון, ואה"ל כתב ארלינג; מוסיף עלמא, דאי פסיק מקורא דיליה קב"ה עקר ליה (הרמ"ק). ח וע"ד כר ביני; ואי לא וליג מן וכל ער קב"ה. ט ל"ג וקב"ה משדר לה מלעילא. י ליה. יא מוסיף ויאת אתיא.

הסולם

כא אף אשת אחיך ויכס אותה

מאמר

מימיו אינם נפסקים לעולם, ע"כ צריך גם האדם, שלא יפסיק הנהר והמקור שלו, בעולם הזה, אלא שיוליד בניו.

בוא וראה, כמה הם כסילים בני אדם, שאינם יודעים ואינם מסתכלים לדעת דרכיו של הקב"ה, כי כולם ישנים שלא תמוש שינה מחוריי עיניהם.

וכ"ז זמנא וכו': ותמיד בזמן שהאדם אינו מצליח בעולם הזה להוליד בניו, הקב"ה עוקר אותו מעולם הזה, ונוטע אותו שנית כבתחילה הרבה פעמים. דהיינו שמת ומתגלגל שנית לבא בעולם הרבה פעמים, עד שמצליח להוליד בניו.

קנז) ת"ח קב"ה וכו': בוא וראה, הקב"ה עשה את האדם כעין של מעלה, הכל בחכמה. כי אין לך אבר ואבר בבן אדם, שאינו עומד בחכמה העליונה, שכל אבר רומז על מדרגה מיוחדת, כי אחר שנתקן כל הגוף באבריו כראוי, הקב"ה משתתף עמו, ומכניס בו נשמה קדושה, כדי ללמד האדם ללכת בדרכי התורה, ולשמור מצותיו, כדי שיתוקן האדם כראוי. דהיינו ע"ד הכתוב, נשמת האדם תלמדנו.

קנח) ת"ח מה פתיב וכו': בוא וראה, מה כתוב, העירותי מצפון ויאת. העירותי, זהו התעוררות הזווג של האדם בעולם הזה, שהוא התעוררות מצד צפון, דהיינו משמאל, כי התעוררות הזווג משמאל בא. ויאת, זו היא נשמה הקדושה הבאה מלמעלה, שהקב"ה שולח אותה מלמעלה ובאה בעולם הזה, ונכנסת בבני אדם. כמו שאמרנו.

קנז) ובגין דאית ביה וכו': ומשום שיש בו נשמה קדושה הוא ראוי להוליד בניו בצלמו ודמותו ית', וע"כ צריך האדם להרבות הדמות של מלך העליון בעולם. וזה סוד, כי להיות אותו נהר הנמשך ויוצא, שהוא יסוד העליון,

קנט) ממזרח שמש: זה הוא מקומו של אותו

(רפויי דף קפ"ו ע"ב)

מ"ב

וישב

דַּמְתַּמֵּן נִפְקַת אֲנִשְׁמַתָּא, וְאַתְנַהֲיַת. וְיָבֵא בִּסְגָנִים. אֵלֶּיךָ אֵינֹן חֵילִין
דְּעֵלְמָא, דְּאַתְיִין בְּגִין הָהוּא אֲתַעְרוּתָא דְנִשְׁמַתִּין. כִּמּוֹ חוּמְר כְּגוֹנוֹנָא
דְּאַתְעַר בְּרֵשׁ, בְּגוּפָא.

ק"ט דְּהָא בְּגִין דָּא, קב"ה עֲבִיד זְווגִין, וְאַטִּיל נִשְׁמַתִּין בְּעֵלְמָא, וְחִבְרוּתָא
אַשְׁתַּפַּח לְעֵילָא וְתַתָּא, וּמְקוּרָא דְכֻלָּא יְהוּא זְבֻרוּף. וּבְגִי"כ, קב"ה עֲבַד לִיה
לְבַר נֶשׁ, בְּגִין לְאַשְׁתַּדְלָא בְּאַרְחֻי, וְלֹא יַפְסִיק מְקוּרִיהּ וּמְבוּעָא דִּילֵיהּ
לְעֵלְמִין.

קס"א וְכֹל מֵאֵן דְּפָסִיק מְקוּרִיהּ, בְּד נִפִּיק מֵהָאֵי עֵלְמָא, הָהוּא בְּרֵשׁ נֶשׁ
לֹא עָאל בְּפִרְגוּדָא, וְלֹא נִטִּיל חוּלְק בְּהָהוּא עֵלְמָא. * ת"ח, פְּתִיב לֹא תַהוּ
בְּרָאָה לְשִׁבְת יִצְרָה, דְּקב"ה בְּגִין דָּא עֲבַד לִיה לְבַר נֶשׁ כִּי פְדָקָא יָאוּת,

ח'לופי גרסאות

מסורת הזהר

א) איוב י"ד. ב) קהלת א'. ג) ויקרא כ"ב. ד) דברים כ"ה. ה) שם כ"ו. ו) ב"א קס"ב צ"ג.
ז) יהא; יח. ז) ברוך. ח) ואי איהו פסיק דא ברא נפיק מקוריה (הרמ"ק); ואי איהו פסיק דא כד (אה"ל). ט) מוסיף מקוריה מתתא ומיבש ליה כביכול כאלו גרים ליה לאתפסקא לעילא כדן (א) אולו מים מני ים ונהר יחרב ויבש הואיל ובי"ג אתקם לתתא כדוגמא דלעילא מאן המקוריה ימיש מלמעבר פירין כגון דין דלא בעא למיסב אתתא או נסיב לה דאשתדל ולא יכיל אלו דתיין הפכין אינון דא מרא (או) (ההוא) דימיש מלמעבר פירין לית ליה תקנה לעולם (ב) מעוות לא יוכל לתקון בגין דלא בעא למיסב אתתא ולאשתדלא בפריה ורביה והחיא דאשתדל ונסיב אתתא ולא יכיל דא מתתקן (ג) בפריקיה דקריב ליה דהוא אחוי וההוא דמית בלא בנן (בנין). ודא"ל כתב ע"ז ארלי"ג ובר"א מצויין. י) מוסיף עלמא ונשמתייה לא אתכלילת (אתכלילו אה"ל) באתר דכל נשמתיין אתכלילו ואתגור דיקניה מתמן הה"ד (ג) ונכרתה הנפש ההיא מלפני הואיל וכדן הוא ברא ליה קב"ה פרוק דיפרוק ליה מידא דמתבלין ודא אחוי דקריב ליה שנאמר (ד) כי ישבו אחים יחדיו וגוי וכתוב בא אל אשת אחיך ויבם אותה וגוי בגין דנשמתייה לא עאלת קמיה (קמן) קב"ה אלא היא קיימא לבר בגין דלא זכה לאנהרא בהאי עלמא בההוא גופא מאן דלא זכה בהאי אתר יהך לאתר אחרא ויזכי ביה (בה) כגוונא דא אעא דדליק ונהורא לא סליק. ג) יבטשן ליה יוסלק נהורא ביה וינהיר. אעא הוא אדם דכתיב (ה) כי האדם עץ הדליק ונהורא בהאי עלמא ואזל ותאיב ואכיל ושתוי ואזווג באתתא ולא זכי לבנין דא הוא אעא דדליק ונהורא לא סליק כלומר נשמתייה לא זכאת בההוא גופא לאתנהרא אלא איהו בחשוכא. וכתב בר"א מן נשמתייה עד בחשוכא מצויין. ובאה"ל כתב ארלי"ג אמנם הרמ"ק גרים ליה. ובר"ז כתב בשם הרמ"ק מן הוא אדם עד ת"ח אינו מזהה. י"א ל"ג כדקא יאות.

דרך אמת א) לעיל י"ב ב. ב) בגואל שלו שהוא אחוי וע"י פ' כי תצא ופ"ב ב. ג) יהיו מכיס בו בעין ההוא וע"י זה יתחיל העין להעלות להב שלח לך קס"ו ב.

כא א"ז אשת אחיך ויבם אותה

הסולם

מאמר

הוא ברוך. ועל כן עשה הקב"ה את האדם כדי שישתדל בדרכיו, ולא יפסיק מקורו ומעיינו לעולם, אלא שיוליד בנים.

קס"א ופ"ז מאן דפסיק וכו': וכל מי שפסק מקורו, שלא הוליד בנים, כשנפטר מעולם הזה, לא יכנס אדם ההוא במחיצתו של הקב"ה, ואינו נוטל חלק באותו העולם. בוא וראה, כתוב, לא תהו בראה לשבת יצרה, משום זה עשה את האדם כעין של מעלה וכו' כדאוי כמו שאמרנו (לעיל אות קנ"ו) כי הקב"ה עושה חסד עם העולם.

ת"ח

אותו נהר הנמשך ויוצא, דהיינו ת"ת שהוא מקורו של היסוד, שמשם יוצאת ונולדת הנשמה ומאירה. כי הנשמות מזווג תו"מ באות. ויבא סגנים אלו הם צבאות העולם, שהוא הנוקבא, הנק' עולם, וצבאותיה הם המלאכים, הבאים עם התעוררות הנשמות כלומר הנולדים עמהם יחד. (כנ"ל בהקדמת ספר הזהר אות ר"כ ע"ש). כמו חומר, היינו כמו שנתעורר האדם בגוף שלו, המכונה חומר.

קס דהא בגין דא וכו': כי משום זה, עושה הקב"ה זווגים ומטיל נשמות בעולם, והזווג נמצא למעלה ולמטה, ומקור הכל (דפו"י דף קפ"ו ע"ב) * דף קפ"ו ע"א

וישב

ג

כַּדְאֲמָרְןָ, וְקִבְיָהּ, עֲבַד טִיבּוֹ עִם בְּעֶלְמָא. תָּא תְּחִי, מַה כְּתִיב, וַיִּוֹסֵף אֲבָרְהָם וַיִּקַּח אִשָּׁה וַשְׁמָה קְטוּרָה, רְזָא, דְּנִשְׁמַתָּא אֶתְתָּ לְאַתְתְּקִנָּא, כְּמִלְקָדְמִין.
קסב תָּא תְּחִי, הֵהוּא גּוֹפָא, מַה כְּתִיב, וַה' חִפֵּץ דְּכָאוּ הַחֲלִי אִם תְּשִׁים אֲשֶׁם נִפְשׁוֹ יִרְאֶה זֶרַע יֶאֱרִיךְ יָמִים וְחִפֵּץ ה' בְּיָדוֹ יַצְלַח. וַה' חִפֵּץ דְּכָאוּ, הָאִי קָרָא אֵית לְאַסְתְּפֵלָא בֵּיהּ, אַמְאִי חִפֵּץ, בְּגִין דִּי תִדְרִי. אִם תְּשִׁים אֲשֶׁם, אִם יָשִׁים אֲשֶׁם מִבְּעֵי לֵיהּ, מֵאִי אִם תְּשִׁים. אֲלֵא לְנִשְׁמַתָּא אַהֲדַר מְלָה, אִי תְּהִיא נִשְׁמַתָּא בְּעֵיָא לְאַתְתְּקִנָּא כְּדָקָא זָאוּת, יִרְאֶה זֶרַע, בְּגִין דִּי תְּהִיא נִשְׁמַתָּא אֲזֵלַת וַיִּשְׁאַטֶת, וְאִיהִי זְמִינָא לְאַעְלָא בִּהְהוּא זֶרַע, דְּאַתְעֶסֶק בָּהּ בְּרִ נִשְׁ בְּפָרְיָהּ וּרְבִיָּהּ, וְכִדִּין יֶאֱרִיךְ יָמִים, וְחִפֵּץ ה' דָּא אֲוִרִיָּתָא, בִּיְדֵיהּ אַצְלַח.
קסג ת"ח, אַע"ג דְּכַר נִשְׁ אֲשֶׁתְּדֵל בְּאוֹרִיָּתָא וַיִּמְמָא זְוִלִּילָא, וּמְקוּרִיָּהּ וּמְבוּעִיָּה קִיָּמָא בֵּיהּ לְמַגְנָא, לִית לֵיהּ אֲתֵר לְאַעְלָא לְפִרְגוּדָא, וְהָא אֲתֵמַר, דְּכִיָּרָא דְּמֵיָא, אִי הֵהוּא מְקוּרָא וּמְבוּעָא לָא עָאל בֵּיהּ, לָאו אִיהוּ בְּאֵר, דְּכִיָּרָא וּמְקוּרָא כְּחָדָא אִינוּן, וְרְזָא חָדָא אִיהוּ וְאוֹקִימָנָא.

קסד כְּתִיב, אֲשׁוּא לְכֶם מִשְׁפִּימֵי קוּם מֵאַחֲרֵי שְׁבַת אוֹכְלֵי יֶלְחֶם הַעֲצָבִים כִּן יִתֵּן לִידִידוֹ שְׁנָה. ת"ח, כְּמַה חֲבִיבִין אִינוּן מְלֵי דְּאוֹרִיָּתָא, דְּכָל מְלָה וּמְלָה דְּאוֹרִיָּתָא, אֵית לֵיהּ רְזִין עֲלָאִין קְדִישִׁין, וְהָא אֲתֵמַר, דְּכַד יִהֵב קִבְיָהּ אֲוִרִיָּתָא

מסורת הזהר

א חיי שרה נ"ז צ"ה. ב (ישעיה נ"ג) ח"א קמ. ח"ב קסח. רמז: ח"ג נז: ג) תהלים קכ"ז.
 א ל"ג כדאמרן; כדאמרן. ב מוסיף עלמא הוא ימחול וישבוק חלבנא ויהיב לנא חילא לאתעסקא בהאי פקודי קדישא לאסגאה גרעא טבא בעלמא ולאתעסקא אן גרעא דילן בפקודא אורייתא בשלימו וכן יהי רצון מקמי עתיק זמין (הרמ"ק). ג ימים וגו'. ד זרע וגו'. ה ושטאת. ו יומי ז' ולילי. ח לאגנא. ט כמה דכתיב. י לחם וגו'. יא בה.
 דרך אמת א] לכנס למחיצה של עולם הבא.

חלופי גרסאות

מאמר

הסולם

כא ויכס אותה

מקום מנוחה, והיא עתידה להכנס באותו זרע שהאדם עסק בה במצוות פריה ורביה. ואין יאריך ימים, והפץ ה', זו התורה. בידו יצלה, אבל אם לא זכה לבנים, אין התורה מסייעתו, כמ"ש לפנינו.

קסג) ת"ח אַע"ג וכו': בוא וראה, אַע"פ שאדם עסק בתורה יום ולילה, ומקורו ומעיניו עומד בו בחנם, דהיינו שאינו מוליד בנים, אין לו מקום להכנס למחיצתו של הקב"ה, והרי למדנו, שבאר המים, אם המקור והמעין לא נכנס בו, אינה באר, כי הבאר והמקור אחד הוא, וסוד אחד הוא. ובארנוהו ומי שאין לו בנים דומה שהמקור שבו לא נכנס בו, כלומר, שאינו פועל בו.

קסד) כְּתִיב, שוּא לְכֶם מִשְׁכִּימֵי קוּם וגו': בוא וראה כמה חביבים הם דברי תורה, שכל מלה ומלה שבתורה, יש בה סודות עלינים הקדושים. ולמדנו, כאשר נתן הקב"ה

ת"ח מה כתיב וכו': בוא וראה, כתוב, ויוסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה, הוא סוד, שהנשמה באה כבתחילה בגוף כדי להתקן.

פירושו. אברהם ה"ס הנשמה אשה ה"ס גוף, ואמרו ויוסף אברהם ויקח אשה, פירושו, שאחר שהנשמה יצאה מגוף הוסיפה לבא בגוף. והוא כדי להתקן, מה שלא נתתקנה בהיותה בגוף הא'.

קסב) ת"ח הָאִי גּוֹפָא וכו': בוא וראה, גוף ההוא מה כתוב בו, וַה' חִפֵּץ דְּכָאוּ החלי אם תשים וגו'. וַה' חִפֵּץ דְּכָאוּ, מִקְרָא זֶה יֵשׁ לְהִסְתַּכֵּל בּוֹ, לְמַה חִפֵּץ ה' כֵּךְ. וּמְשִׁיב, כְּדִי שִׁיטֵּהר, אִם תְּשִׁים אֲשֶׁם, שׁוֹאֵל, אִם יָשִׁים אֲשֶׁם, הִיָּה צְרִיךְ לִוְמַר, בְּלִשׁוֹן זָכַר. לְמַה אוֹמֵר אִם תְּשִׁים, בְּלִשׁוֹן נִקְבָּה. וּמְשִׁיב, אֲלֵא הַמְלָה רֹצֵחַ לְהַתְתַּקֵּן כְּרֹאֵי, יִרְאֶה זֶרַע, מִשׁוּם שֶׁהַנִּשְׁמָה הוֹלֶכֶת וּמְשׁוֹטֶטֶת, שְׁאִין לָהּ (דפ"י דף קפ"ז ע"א)

נא

וישב

לישראל, כל גניזין עלאין קדישין, פלהו יתב להו « באוריינתא, וכלהו אתיהיבו להו לישראל, בשעתא דקבילו אוריינתא » בסניני.

קסה ת"ח, שוא לכם משכימי קום, אלין אינון יחידים דאשפתחו דלאו אינון דכר ונוקבא פדקא יאות, ואקדמן בצפרא לעבידתיהו, כמה דאת אמר, « יש אחד ואין שני וגו', ואין קץ לכל עמלו. מאחרי שבת: מאחרין גייתא, כמה דאת אמר, כי בו שבת, בגין דאתתא לגבי בר נש, איהי גייתא לגביה ודאי.

קסו אוכלי לחם העצבים, מאי לחם העצבים, דכד בר נש אית ליה בגין, שהוא נהמא דאכיל, אכיל ליה בתודה, ובכרעותא דלפא, ושהוא דלית ליה בגין, שהוא נהמא דאכיל, איהו נהמא דעציבו. ואלין אינון אוכלי לחם העצבים ודאי.

קסז כן יתן לידיו שנה, מאי יתן לידיו, דא הוא דמקוריה מקבר, דקב"ה יתב ליה שינה בההוא עלמא, פד"א וישכבת וערבה שנתך. בגין דאית ליה חולקא ופעלמא דאתי, בגין דההוא בר נש שכיב, ויתתני בההוא עלמא דאתי פדקא יאות.

קסח יש אחד ואין שני וגו'. יש אחד: דא הוא בר נש דאיהו יחידאי בעלמא, לא יחידאי פדקא יאות, אלא דאיהו בלא זווגא. ואין שני: דלית עמיה סמך. גם בן דיוקים שמה בישראל לא שבק. ואח לאייתאה ליה לתקונא.

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

א) קהלת ד' (ב) (משלי ג') זיה פ"ד טא שו. א) ביה; מוסיף וכלהו באוריינתא; בה וכלהו באוריינתא (אה"ל). ב) בטורא דסיני, ג) היחידק אשתכחו, ד) מוסיף דאכיל אכיל ליה בעציבו, ה) מוסיף לידיו שנה, ו) בההוא עלמא, ז) מוסיף גם כן ואח אין לו ואין קץ לכל עמלו וגו' ולמי אני עמל ומחסר את נפשי מטובה וגו', ח) מוסיף דלית ליה, ט) סמך עמיה, י) מוסיף ואח אין לו (אה"ל). יא) מוסיף לתקונא דנפשיה.

כא ויכס אותה

הסולם

מאמר

הלחם שאוכל הוא לחם העצבים, ואלו הם אוכלי לחם העצבים ודאי.

קסז כן יתן לידיו שנה: שואל, מהו יתן לידיו, ומשיב, זהו שמקורו מבורך, דהיינו שיש לו בנין, שהקב"ה נתן לו שינה בעולם הזה, כמש"א. ושכבת וערבה שנתך. והוא משום שיש לו חלק בעולם הבא, לכן אותו האדם שוכב בקבר, ונהנה בעולם הבא כראוי.

קסח יש אחד ואין שני וגו': יש אחד, זהו אדם, שהוא יחיד בעולם, ולא שהוא יחיד כראוי, דהיינו יחיד בחכמה, אלא שהוא בלי אשה. ואין שני, שאין עמו עזר, דהיינו אשה. גם בן, שיקיים שמו בישראל לא הנית. ואח, שיביאו לתיקון, דהיינו ביבוס, אין לו.

ואין

הקב"ה את התורה לישראל, כל סודות עליונים הקדושים כולם נתן להם בתורה, וכולם ניתנו לישראל בשעה שקבלו התורה בסניני.

קסה ת"ח, שוא לכם משכימי קום וגו': אלו הם יחידים שאין להם אשה, שנמצאים שאין הם זכר ונקבה כמו שצריכים, והם משכימים בבקר למלאכתם, כמו שאתה אומר, יש אחד ואין שני וגו' ואין קץ לכל עמלו. מאחרי שבת, מאחרים המנוחה, דהיינו שמאחרים לשאת אשה, כי שבת פירושו מנוחה, כמו שאתה אומר כי בו שבת, כי האשה אל האיש נחשבת ודאי אליו למנוחה.

קסו אוכלי לחם העצבים וגו': שואל, מהו לחם העצבים. ומשיב, כי כאשר יש לאדם בנין, הלחם שאוכל אוכל אותו בשמחה בחפץ לב. ואותו שאין לו בנין,

(דפ"י דף קפ"ז ע"א)

נב

וישב

קסט) ואין קץ לכל עמלו, דאיהו עמל תדיר, דאקדים זממא ולייליא. גם עינו לא תשבע עשר, אולית ליה לבא לאשגחא, וולמימר למי אני עמל, ומחסר את נפשי מטובה. ואי תימא דגגין דייכול וישתי יתיר, ויעבד משתיא בכל יומא תדיר, לאו הכי, דהא נפשא לא אתהני מניה, אלא ודאי איהו מחסר לנפשיה, משיכו דנהורא דעלמא דאתי, בגין דדא היא נפשא חסרא, דלא אשתלימת פדקא גאות. ת"ח, כמה חס קב"ה על עובדוי, בגין דקא בעי דיתתקן, ולא יתאביד מההוא עלמא דאתי, פדקאמרן.

קע) רבי חייא בעא, האי דאיהו זכאה שלימא, ואשתדל באורייתא יומי וליילי, וכל עובדוי לשמא דקב"ה, ולא יזכה לבגין בהאי עלמא, כגון דאשתדל בהו ולא זכה, או דהו ליה ומיתו, מה אינון לעלמא דאתי. א"ל רבי יוסי, עובדוי, וההיא אורייתא, קא מגינן עליה, לההוא עלמא.

קעא) אמר רבי יצחק, עליהו, ועל אינון זכאי קשוט, עליהו כתיב, כה אמר ה' לסריסים אשר ישמרו את שבתותי ויכירו באשר חפצתי ומחזיקים בכריתתי, מה פתיב בתריה ונתתי להם בכיתי ובחומותי יד ושם טוב מבנים ומבנות שם עולם אמן לו אשר לא יפרת, בגין דאלין אית לון חולקא לעלמא דאתי. אמר ליה רבי יוסי, גאות הוא וישפיר.

קעב) ת"ח, זכאה שלים דהו כל אלין ביה, ואשתלים פדקא גאות, ומית בלא בגין, והא קא גרית דוכתיה בההוא עלמא, אפתיה בעיא ליבומי, או לא. אי תימא דלבעי ליבומי, הא פריקניא איהו, דהא אתריה קא גרית בההוא עלמא.

מסורת הזהר

א) (ישעיה נ"ח) ח"ב פט. ח"ג פב. ז"ח פ"ט טב שה. ב) (שם) ח"ב פכ: פט: קט. דהו ליה בנן ומיתו וכגון רבי חזקיה דאיהו עקר. וכתב אה"ל והוא ממדרש רות מהזוהר; קשט דהו להו בנן (אה"ל). יא שבתותי וגו'. יב מבנים וגו'. יג בעלמא. יד בעל. טו דבעי. דרך אמת א' לשון מדרשות ולא מזוהר הוא.

חלופי גרסאות

א דלית ב ולימא. ג מוסיף ונהורא עלאה. ד איהו ה ליתתקן; דאתתקן. ו מוסיף אינון לשמא. ז זכאן. ח בגין ט דאינון וליג ועל. י מוסיף קשוט א' כגון ר' יוחנן וכתב אה"ל והוא ממדרש רות מהזוהר; קשט דהו להו בנן (אה"ל). יא שבתותי וגו'. יב מבנים וגו'. יג בעלמא. יד בעל. טו דבעי.

מאמר

הסולם

כא ויכס אותה

מי שהוא צדיק גמור, ועסק בתורה ימים ולילות, וכל מעשיו לשמו של הקב"ה, ולא זכה לבנים בעולם הזה, או שהשתדל ולא זכה, או שהיה לו בנים ומתו, מה הם לעולם הבא. אמר לו ר' יוסי מעשיו, והתורה, מגינים עליו שיוזכה לעולם הבא. קעא) אמר רבי יצחק זכוי: אר"י עליהם ועל אלו צדיקי אמת, עליהם כתוב, כה אמר ה' לסריסים וגו'. מה כתוב אחריו, ונתתי להם בכיתי ובחומותי וגו'. כי אלו יש להם חלק לעולם הבא. א"ל ר' יוסי, טוב הוא ויפה. כלומר שהסכים עמו. קעב) ת"ח זכאה זכוי: בוא וראה, צדיק גמור שכל אלו מעלות הנ"ל היו בו, ונשלם

קסט) ואין קץ עמלו שהוא עומל תמיד, שמקדים עצמו ביום ובלילה, גם עינו לא תשבע עשר, ואין לו לב להסתכל ולומר למי אני עמל ומחסר את נפשי מטובה. ואם תאמר, שהוא עמל בכדי שיאכל וישתה ביותר, ויעשה משהה בכל יום תמיד, אינו כן, שהרי הנפש אינה נהנית מזה. אלא ודאי, שהוא מחסר את נפשו מטובה של אור עולם הבא. משום שהיא נפש בעלת חסרון, שלא נשלמה כראוי. בוא וראה, כמה מרחם הקב"ה על מעשיו, דהיינו שמביאו לגלגול להתתקן, משום שרוצה שיתתקן ולא יאבד מאותו עולם הבא, כמו שאמרנו. קע) ר' חייא בעא זכוי: ר' חייא שאל, (דפו"י דף קפ"ז ע"א *) דף קפ"ז ע"ב)

נג

וישב

קעג אַלא, ודאי בעינא ליבומי, בגין דלא דעיןן אי א תנה שלים בעובדוי אי ב לאו. ונהיא אי אתיבמת, לא תנה פריקניא, בגין דאתר אית ליה לקב"ה, דהא פר נש תנה בעלמא, ומית בלא בנין, ופודקא לא הוי ליה בעלמא, פין דמית האי זפאה שלים, ואתתיה אתיבמת, ואיהו אתריה גרית, אתא שהוא פר נש ואשתלים הקא, ובין כך ובין כך, יקב"ה אתר זמין ליה לעלמא, עד דיימות האי זפאה שלים, וישתלים איהו בעלמא, והה"ד כי בעיר מקלטו ישב עד מות הפקן הגדול וגו'.

קעד ודא הוא דתנינן, בגין זמנין אינון לצדיקנא במיתתהון, פתייהון לא זכו, ובמיתתהון זכו, ובגין כך פל עובדוי דקב"ה פלהו קשוט וזכו, ותייס על פלא.

קעה פתח ואמר טובים השנים מן האחד אשר יש להם שכר טוב בעמלם, אלן אינון דמתעסקין בהאי עלמא, לאולדא בנין, דאינון בגין דשקו, בגיניהון אית זלון אגר טב בהאי עלמא, ובגיניהו גרתין אבהן דלהון, חולקא בההוא עלמא, ואוקמוה.

חלופי גרסאות

א איהו, ב לא, ג ואי היא; דהא אי; דהא אי לאו דהא אי (אה"ל), ד לבינ דהוה בעלמא (אה"ל), ה ופודקא, ו הוה, ז ל"ג קב"ה (אה"ל), ח בעלמא (אה"ל), ט ואשתלים, י פתח ואמר, יא דזמנין (אה"ל), יב בגין דכל עובדוי (אה"ל), יג ל"ג כלהו, יד וחיים, טו כן גירסת אה"ל ונ"א ל"ג פתח ואמר, טז בגין, יז להון, יח בההוא.

מסורת הזהר

(א) במדבר ל"ה, ב) קהלת ד'.

כא ויבם אותה

פירוש. כי מי שאין לו בניס, הוא ממעט הרמות, ודומה להורג אנשים בשוגג. והמקום שהקב"ה מכין לאותו שאין לו בניס ואין לו את, ה"ס עיר מקלט. שיושב שם עד שמת אותו צדיק גמור, שה"ס כהן גדול. ואז יורד ונתתקן ע"י אשתו.

קעד ודא הוא דתנינן זכו; וזה הוא שלמדנו, עתידים להיות לצדיקים בניס במיתתם, דהיינו הבנים של היבום, המתקנים אותו שמת בלי בניס ואין לו אח כנ"ל, בחייהם לא זכו ובמיתתם זכו. ועל כן כל מעשיו של הקב"ה כולם אמת וצדק, ומרחם על כל. דהיינו גם על מי שאין לו אח.

ואין לשאול, מה קמשמע לנו, הרי כל המתים בלי בניס כן, שיש להם בניס לאחר מיתתם ע"י היבום. אמנם עיקר הרבותא היא כאן, במה שאומר לצדיקים, כי המתים בלי בניס המה בעלי חסרון ולא צדיקים, (כנ"ל באות קס"ט) ולפיכך הוצרך לתירוץ הנ"ל.

קעה פתח ואמר, טובים השנים מן האחד וגו'; אלן הם המשתדלים בעולם הזה

הסולם

מאמר

ונשלם כראוי, ומת בלי בניס, והרי הוא יורש מקומו בעולם הבא, כנ"ל, שואל אשתו צריכה יבום או לא. ואם תאמר שצריכה יבום, הרי לריק הוא, כי אינו צריך שאחיו ישלים אותו, כי כבר ירש מקומו בעולם הבא.

קעג אלא ודאי בעיא זכו; ומשיב, אלא ודאי שצריך ליבם את אשתו, משום שאין אנו יודעים אם היה שלם במעשיו אם לא. ואשתו אם נתיבמה, אינה לריק, אפילו אם היה שלם, משום שיש מקום אל הקב"ה בשביל אותו שמתו בלי בניס וגם אח ליבם אשתו אין להם, כי אדם שהיה בעולם ומת בלי בניס, וגואל אין לו בעולם, כיון שמת צדיק גמור הזה, ואשתו נתיבמת והוא כבר ירש מקומו, ואינו צריך לתקון היבום, בא אותו האדם שלא הניח גואל, ונשלם ביבום הזה של אשת הצדיק, ובינתים הקב"ה מכין מקום, להאיש שאין לו גואל, שיהיה שם, עד שימות צדיק גמור הזה וישתלם הוא בעולם. וז"ש, כי בעיר מקלטו ישב עד מות הכהן הגדול זכו, נראה לי של"ג כאן פתח ואמר, והוא שייך להלן (אות קע"ה) לפני הכתוב, טובים השנים מן האחד.

(דפוי" דף קפ"ז ע"ב)

נד

וישב

קעז ת"ח, קב"ה נטע אילנין בְּהַאי עֲלָמָא, אִי אַעְלָחוּ זְאוֹת, לָא אַעְלָחוּ, אַעְקָר לֹזֶן, וְשִׁתַּל לֹזֶן, אַפִּילוּ בְּמָה זְמַנִּין, וּבְגִין כֶּךָ, כָּל אַרְחוּי דְקַב"ה, כְּלָהוּ לְטַב וּלְאַתְקָנָא עֲלָמָא.

קעז א בא אל אשת אחיד ויבם א אותה, דְּהָא זְהוּדָה וְכָלְהוּ שְׁכַטִּין, הוּוּ דְרַעֵי דָא, וְעַקְרָא דְמַלְתָּא, וְהַקָּם בְּנֵרַע, בְּגִין דְּהָהוּא נֵרַע, אַצְטְרִידָא לְאַתְתְּקָנָא מְלָה, וּלְמַגְלָם גּוּלְמָא, לְתַקּוּנָא, דְּלֹא יִתְפָּרֵשׁ גּוּזְעָא מְשַׁרְשִׁיָּה כְּדַקָּא זְאוֹת, הִדָּא הוּא דְכְּתִיב א וְאָדָם עַל עֵפֶר יָשׁוּב.

קעח וכד מתתקן לבתר כדקא זאות, אֵלִין מְשַׁתְּבַחִין בְּהָהוּא עֲלָמָא, בְּגִין דְקַב"ה אַתְרַעֵי בְּהוּ, וּבְגִין כֶּךָ כְּתִיב, א וְשָׁבַח אֲנִי אֶת הַמַּתִּים שְׁכָבָר מֵתוּ וּדְיִיקָא, מִן הַחַיִּים אֲשֶׁר הֵמָּה חַיִּים זְעֻדְנָה. מֵאֵי עֲדְנָה, כְּדָא אַחֲרֵי כְלוּתֵי הַיְתָה לִי עֲדְנָה. וְכְתִיב ב וְשׁוּב לִימֵי עֲלוּמִיו.

חלופי גרסאות

א אותה וגו'. ב מוסיף זרע לאחיד. ג לאתקנא. ד מתתקן. ה מוסיף משתבחין חמן. ו מוסיף שכבר מתו דייקא. ז ל"ג עדנה.

מסורת הזהר

א (בראשית ל"ח) ח"א קפו: ב (איוב ל"ד) תק"ח קי"ד טג שג. ג (קהלת ד') ח"א קפח: ח"ב עה. קה: ח"ג ע: ע"א: קפב. שח: ד) וירא מ"ד צ"ב. ה (איוב ל"ג) ח"ב קא. ח"ג קעח. רטז: רמה. רפא. ת"ז תס"ט קב:

הסולם

מאמר

בשרשרת החיים, המתחילה מאדם הראשון ונמשכת עד לתח"מ, לנצחיות, בלי הפסק. וכל עוד שלא נפסק לאדם שלשלת החיים, כי מניח אחריו בן, אין המיתה פועלת עליו שום פירוד מהנצחיות. וכעודו חי דומה.

וזה אמרו, דָּא יִתְפָּרֵשׁ גּוּזְעָא מְשַׁרְשִׁיָּה כי המת בלי בנים צריך תקון שלא יפרד משורשו הנצחי מחמת המיתה, כי נפסק לו שלשלת החיים כנ"ל. ועל זה צריכים ב' תקונים א) אַצְטְרִידָא לְאַתְתְּקָנָא מְלָה, דהיינו לתקן דבר הפירוד השורה עליו מחמת המיתה בלי בנים. ב) וּלְמַגְלָם גּוּלְמָא אַתְקוּנָא, שצריך לעשות גולם, דהיינו גוף, שיתלבש בו נפש המת ויחזור ויתחבר בשלשלת החיים.

קעח) וכד מתתקן לבתר זכו: וכשנתתקן לאחר כך כראוי על ידי הגלגול הנזכר, הם משוכחים בעולם הבא, כי הקב"ה חפץ בהם ועל כן כתוב, וְשָׁבַח אֲנִי אֶת הַמַּתִּים שְׁכָבָר מֵתוּ, בדיוק, מִן הַחַיִּים אֲשֶׁר הֵמָּה חַיִּים עֲדְנָה, בדיוק על ידי מה שמתגלגלים בחיים וחזרו לימי עידון, מהו עדנה, הוא כמש"א אחרי בלותי היתה לי עדנה, וכתוב, ישוב לימי עלומיו, דהיינו ימי עידון ונעורים, שחזר להם בסבת הגלגול.

וטוב

(דפו"י דף קפ"ז ע"ב)

נה **קעט** א וטוב משניהם את אשר עָדן לא יִהְיֶה אֲשֶׁר לא רָאָה אֶת המַעֲשֶׂה יִהְרַע אֲשֶׁר נַעֲשֶׂה תַּחַת הַשָּׁמַיִם. וטוב משניהם את אשר עָדן לא יִהְיֶה, דָּלָא שָׁב לִימֵי עֲלֻמִּי, וְלֹא אֶצְטְרִיךְ לְאַתְתְּקָנָא, וְלֹא סְבִיל חוּבִין יִקְדָּמָא, בְּגִין דְּקב"ה * יִהְיֶה לִּיהּ אֲתֵר מִתְקָנָא בְּהִוּוּא עֲלָמָא, כְּדָקָא יָאוּת.

קפ ת"ח, ימה פתיב, וּבְכֵן רְאִיתִי רְשָׁעִים קְבוּרִים וְגו', כְּמָה דְאַתְמָר, בְּגִין דְּקב"ה עֲבִיד טִיבּוּ, וְלֹא כְּעָא לְשַׁעְרָה עֲלָמָא, אֲלֵא כְּמָה דְאַתְמָר, וְכָל אֲרַחֲתֵי פְלְהוּ יִקְשׁוּט וְזָכוּ, לְאוּטְבָא לְהוּ בְּהַאי עֲלָמָא, וּבְעֲלָמָא דְאַתִּי. וּכְמָה חוּלְקֵהוֹן דְּצִדִּיקָא, דְּאִינוּן אֲזִילִי בְּאַרְחַת יִקְשׁוּט, עֲלִיָּהוּ כְּתִיב, צִדִּיקִים יִרְשׁוּ אֶרֶץ.

קפא וירע בעיני ה' אשר עשה וימת גם אתו. רבי חייא פתח בַּבְּקָר זֶרַע אֶת זֶרַעַךְ וְלַעֲרֹב אֶל תִּנַּח יָדְךָ וְגו'. ת"ח, כְּמָה ט אֲתַחְזִי לִיהּ לְב"נ, לְאַזְדַּהֲרָא מִחֻבּוּי וּלְאַזְדַּהֲרָא בְּעוֹבְדוֹי קָמֵי קב"ה, בְּגִין דְּכְמָה שְׁלִיחַן וְכְמָה מְמַנֵּן יִי אִינוּן בְּעֲלָמָא, דְּאִינוּן אֲזִילִין וְשִׁיטֵן, וְחַמָּאן עוֹבְדֵיהוֹן דְּבְנֵי נְשָׂא, וְסִדְדִין עֲלוּי, וְכָלָא בְּסַפְרָא כְּתִיבִין.

קפב ות"ח, בכל אינון חובין דאסתאב בהו ב"נ בהאי עלמא, דא איהו חובא דאסתאב ביה ב"נ יתיר כִּי בְּהַאי עֲלָמָא, וּבְעֲלָמָא דְאַתִּי, מֵאֵן דְּאוּשִׁיד בְּזֶרְעִיהּ בְּרִיקָנָא, וְאַפִּיק זֶרְעָא לְמַגְנָא, בִּידָא אוּ בְּרַגְלָא וְאַסְתָּאב בִּיהּ, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר כִּי לֹא אֶל חֶפֶץ רָשַׁע אָתָּה לֹא יִגְדֹּךְ רַע.

מסורת הזהר
א (קהלת ד') ח"ג קפב: ב) חיי שרה ס' צ"א. ג) לך ג
כזו צ"ה. ד) בראשית ל"ח. ה) קהלת י"א. ו) ב"א וי"ח
צ"ב.
י קשוט בהאי עלמא לאוטבא לון לעלמא דאתי עלייהו כתיב וצדיקים (אה"ל). יא ל"ג מן לאוטבא עד זכאה. יב מוסיף קשוט בהאי עלמא לאוטבא לון לעלמא דאתי עלייהו (הרמ"ק). יג ארץ וגו'. יד מוסיף כי אינך יודע אי זה ישכר וגו'. טו אית (אה"ל). טז מן חובין. יז ל"ג אינון, יח אזיל. יט ושטאן. כ עלייהו. כא בעלמא דין. כב ורעא.

מאמר
קעט) וטוב משניהם וגו': וטוב משניהם את אשר עָדן לא היה, דהיינו שלא שב לימי עלומיו, ולא נתגלגל, כי הוא צדיק גמור, שאינו צריך להתתקן בגלגול, ואינו סובל מעונות הראשוניים, כי המתגלגל סובל מעונות שעשה בגלגול הקודם. כי הקב"ה נתן לו מקום מתוקן בעולם הבא כראוי.
קפ) ת"ח מה כתיב וכו': בוא וראה, מה כתוב, ובכן ראיתי רשעים קבורים ובאו וגו' שהוא כמו שאמרנו, שבאו בגלגול להתתקן. משום שהקב"ה עושה חסד ואינו רוצה לכלות העולם, אלא כמו שאמרנו, שהרשעים מתתקנים על ידי גלגול, וכל דרכיו אמת וחסד להטיב להם בעולם הזה ובעולם הבא. אשרי (דפו"י דף קפ"ז ע"ב *) דף קפ"ח ע"א)

הסולם
כא א"ל אשת אחיך ויכם אותה חלקם של הצדיקים ההולכים בדרך האמת, עליהם כתוב, צדיקים ירשו ארץ.
מאמר וירע בעיני ה'
קפא) וירע בעיני ה' וגו': רבי חייא פתח, בבקר זרע את זרעך ולערב אל תנח ירך וגו'. בוא וראה, כמה צריך האדם להזהר מחטאיו ולהזהר במעשיו לפני הקב"ה. משום שכמה שליחים וכמה ממונים הם בעולם, ההולכים ומשוטטים ורואים מעשי בני אדם, ומעידים עליו. והכל כתוב בספר.
קפב) ות"ח בכל אינון וכו': ובוא וראה, בכל החטאים שאדם נטמא בהם בעוה"ז, חטא זה הוא החטא שאדם נטמא בו ביותר בעולם

גו

וישב

קפג) «בג"ד, לא עאל לפרגנדא, ולא תמי סכר אפי עתיק יומין, קמה דתנינן, בכתוב הקא לא יגורף רע, וכתוב «ויהי ער בכור יהודה רע» בעיני ה', ובג"כ פתיב, «ידיכם דמים מלאו» ופאה חולקיה דב"ע דדחיל למאריה, ויהא נטיר מאורח בישא, ונדכי גרמיה, לאשתדלא בדחילו דמאריה.

קפד) ת"ח, בבקר זרע את זרעך, האי קרא אוקמוה, בבקר: דא הוא, בזמנא דבר נש אתקיים בחיליה, ויהא פעולימו, פדין אשתדל לאולדא בנין, באיתתא דחזיא ליה, דכתיב בבקר זרע את זרעך.

קפה) דהא פדין זמנא יאיהו, פד"א, פחצים ביד גבור פן בני הנעורים, בגין דכיל למילף להו ארחוי דקב"ה, ויהא ליה אגרא טבא לעלמא דאתי, דכתיב «אשרי הגבר אשר מלא את אשפתו מהם לא יבשו פי ידברו את אויבים בשער. לא יבושו ביהוא עלמא, בזמנא דמאריהון דדינא ייתון לקטרנא עלוי, דלית לף אגרא טבא ביהוא עלמא, ביהוא דאוליף ליה לבריה דחילו דמריה, בפרחוי דאורייתא.

קפו) ת"ח, ימה אמר באברהם דכתיב «פי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אתחריו ושמרו דרף ה' לעשות צדקה ומשפט, ועל דא ההוא זכו קיימא ליה ביהוא עלמא, לגבי פל מאריהון דדינא.

מסורת הזהר

א) ב"א רייג צ"א. ב) (ישעיה א') ח"א רמד. ח"ב רסה; ג) תהלים קכ"ז. ד) (שם) ח"א כד. קטו: רגג. ח"ג שח. ז"ח פ"ט טא שכה. תק"ה ק"ה טד שיב. ה) ח"י שרה ט"ו צ"ב.

חלופי גרסאות

א ל"ג בג"ד (אה"ל). ב דכתיב ול"ג הכא. ג ל"ג בעיני ה'; רע וגו'. ד ואיהו. ה ישתדל. ו בגין דכתיב ול"ג באתתא דחזיא ליה (אה"ל). ז מוסיף דאתכשר איהו. ח כמה דכתיב. ט דאורייתא. י יבשו וגו'. יא עליה. יב וארחוי. יג מאברהם ול"ג מה אמר (אה"ל). יד אחריו וגו'.

מאמר

בעולם הזה ובעולם הבא: מי ששופך זרעו לבטלה, ומוציא זרע בחנם ביד או ברגל, ונטמא בו. כמש"א, כי לא אל חפץ רשע אתה לא יגורף רע.

קפג) בג"ד לא עאל זכו: משום זה, אינו נכנס למחיצתו של הקב"ה, ואינו רואה פני עתיק יומין. כמו שלמדנו, כתוב כאן, לא יגורף רע, וכתוב, ויהי ער בכר יהודה רע בעיני ה', שפירושו שאינו רואה פני ה', אף כאן אינו רואה פני ה'. וע"כ כתוב ידיכם דמים מלאו, שפירושו, על המוציא זרעו לבטלה ביד, שחזא כשופך דמים. אשרי חלקו של אדם הירא את ה' והוא נשמר מדרך הרע, ומטהר עצמו לעסוק ביראת רבונו.

קפד) ת"ח בבוקר זרע את זרעך: מקרא זה בארוהו, בבקר, זהו בזמן שאדם עומד בכחו והוא בימי עלומיו, ישתדל אז להוליד (דפו"י דף קפ"ח ע"א)

הסולם

ורע בעיני ה' בנים באשה הראויה לו, שכתוב, בבקר זרע את זרעך.

קפה) דהא בדין זמנא זכו: כי אז הזמן, להוליד בניו, כמו שאתה אומר, כחצים ביד גבור כן בני הנעורים, משום שיכול או ללמד אותם דרכי הקב"ה, ויהיה לו שכר טוב לעולם הבא. שכתוב, אשרי הגבר וגו' לא יבושו כי ידברו את אויבים בשער. לא יבושו, בעולם האמת, בזמן שבעלי הדין יבואו לקטרג עליו. כי אין לך שכר טוב בעולם ההוא, כשכרו של המלמד לבנו יראת ה' בדרכי התורה.

קפו) ת"ח מה אמר זכו: בוא וראה מה אמר באברהם. שכתוב, כי ידעתיו למען וגו', וע"כ זכות ההיא עמדה לו בעולם ההוא כנגד כל בעלי הדין.

ובג"כ

גז

וישב

קפז) ובג"כ בבקר זרע את זרעך ולערב אל תנח ידך אפילו ביומי דזקנה, דאיהו זמנא דסיב «ב"ג, מה כתיב אל תנח ידך, לא ישבוק מלאולדא ביהאי עלמא, מאי טעמא, בגין דלא תדע איזה יכשר הזה או זה לפני האלהים, בגין דיקומון בגיניה ביהוה עלמא.

קפח) ועל דא כתיב, «הנה נחלת ה' בנים, דא צרורא דנשמתא, סטרא דעלמא דאתי, ולהאי נחלה. מאן וכי ליה לבר נש לאעלא ביהוה נחלת ה', בנים, אינון בנין, זכאן ליה לנחלת ה', ועל דא זכאן יהוה בר נש, דזכי לון דילוף לון ארחוי דאורייתא, כמה דאתמר.

קפט) ותסר בגדי אלמנותה מעליה וגו', תא חזי, תמר בת פהן הות, דזכי ס"ד דאיהי אןלא ו בגין לאננאה עם תמוה, דהא איהי צניעותא אשתפחת בה תדיר. אלא איהי צדקת הות, ויבחקמה עבדת האי, דהא איהי לא אפקרת גרמה לגביה, אלא בגין דידיעה ידעת, ויבחקמתא אסתכלת, וע"ד איהי אתת לגביה, למעבד טיבו וקשוט, ועל דא «אתת ואשתדלת ב' בעסקא דא.

קצ) תא חזי, בגין דאיהי ידעת ידיעה, ואשתדלת בעסקא דא, קב"ה עבד סיועא תמן ביהוה עובדא, ואתעברת מיד, וכלא הוה מניה. ואי תימא, אמאי לא אייתי קב"ה אינון בנין מאתתא אחרא, אמאי מן דא. אלא, ודאי איהי אצטריכא לעובדא דא, ולא אתתא אחרא.

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

(א) וירא קצו צ"ב. (ב) (בראשית ל"ח) ח"ב ר"ח. ח"ג א מוסיף בין, לא יימא כבר אשתדלית ודי לי או כבר אשתדלית ולא יכלנא והשתא דאנא טיב לית אנא בעי עא: עב.
ועכ"ה. ב מוסיף מאן נחלת ה' דא. ג ויולף. ד ל"ג וכי, ה אזלת. ו ל"ג בגין (אה"ל). ז ובחכמתא. ח דחמטה מלא. ט בחכמתא ואסתכלת. י מוסיף למעבד עמיה. יא מוסיף אתת להדיה; אתת בהדיה; אתת בתריה (אה"ל). יב לעסקא. יג ידיעה ידעת. יד מן אתתא אחרא.

ותסר בגדי אלמנותה

הסולם

מאמר

קפט) ותסר בגדי אלמנותה וגו': בוא וראה, תמר, בת כהן היתה, וכי יעלה על דעתך שהלכה לזנות עם חמיה, הרי צניעות היתה בה תמיד. ומשיב, אלא היא צדקת היתה, ובחכמה עשתה זאת. כי לא היתה מפקרת עצמה אליו, אלא משום שידעה ידיעה והסתכלה בחכמה וראתה מה שעתידי לצאת מזה, ועל כן באה אצלו לעשות חסד ואמת, וע"כ באה והשתדלה בעסק הזה.

קצ) ת"ח בגין דאידי וכו': בוא וראה, משום שהיא ידעה ידיעה, מה שעתידי לצאת מזה, והשתדלה בעסק הזה, הקב"ה נתן עזרה שם בפעולה ההיא, ונתעברה מיד, והכל היה ממנו, מן הקב"ה.

ואי תימא אמאי וכו': ואם תאמר, למה לא הביא הקב"ה בנים האלו מאשה אחרת, למה

קפז) ובג"כ בבקר וגו': וע"כ כתוב, בבקר זרע את זרעך ולערב אל תנח ידך, אפילו בימי הזקנה, המכונין ערב, שהאדם זקן, מה כתוב, א"ל תנח ידך, לא ינוח מלהוליד בעולם הזה, מה הטעם, הוא משום, כי אינך יודע איזה יכשר, הזה או זה, לפני האלקים, דהיינו שיגיגנו עליו בעולם האמת.

קפח) ועל דא כתיב וכו': וע"כ כתוב, הנה נחלת ה' בנים, זהו צרור החיים של הנשמה, בסו"ה והיתה נפש אדני צרורה בצרור החיים, שהיא בחינת עולם הבא, ולזה קורא הכתוב נחלה. מי מזכה להביא את האדם בנחלת ה' הזו, בנים, הבנים מזכים אותו לנחלת ה'. ועל כן, אשרי האדם שזכה לבנים, שילמד אותם דרכי התורה, כמו שלמדנו.

(דפו"י דף קפ"ח ע"א * דף קפ"ח ע"ב)

גה

וישב

קצא תרין נשין הוו, דמנייהו אתבני ורעא דיהודה, ואתו מנייהו דוד מלכא, ושלמה מלכא, ומלכא משיחא. ואלין תרין נשין, דא פגוונא דדא, תמר ורות, דמיתו בעלייהו בקדמיתא, ואינון אשתדלו לעובדא דא.

קצב תמר אשתדלת לגבי חמוה, דאיהו קריב יתיר לבנוי דמיתו, מאי טעמא איהי אשתדלת לגביה, דדכתיב פי דאתה פי גדל שלה והיא לא נתנה לו לאשה. ורגין דא, אשתדלת בעובדא דא, לגבי חמוה.

קצג רות מית בעלה, ולבתר אשתדלת בעובדא דא, לגביה ודבעו, דכתיב, ונתגל מרגלותיו ותשכב, ואשתדלת בהדיה, ולבתר אולידת ליה לעובד. ואי תימא אמאי לא ונפיק עובד מאתתא אחרא, אלא ודאי היא אצטריכת ולא אתתא אחרא. ומתרין אלין אתבני ואשתכלל ורעא דיהודה, ומתרונייהו בכשרות עבדו, למעבד טיבו עם אינון מיתייא, לאתתקנא עלמא לבתר.

קצד ודא הוא כמה דאתמר, וישבת אני את המתים שכבר מתו, דהא פד הוו מיין בקדמיתא לא הוה בהו שכבתא, ומתרונייהו אשתדלו למעבד טיבו וקשוט עם אנון מיתייא, וקב"ה סייע בהווא עובדא, וכלא הוה פדקא יאות, ופאה איהו מאן דאשתדל באונייתא יממא וליליא, פד"א, והגית בו יומם ולילה למען תשמר לעשות ככל הכתוב בו פי אז תצליח את דרכיך וגו'.

מסורת הזהר

חלופי גרסאות

(א) רות (ג) ח"ב ק"ז: קחו: רית. ת"ז תכ"א מו. תל"א (א) ל"ג מלכא. ב בגין ול"ג דכתיב, ג אשתדל. ד לגביה. ה לגבי. ו בעו. ז נפק (אהיל). ח איהי. ט אצטריכא. עה. ת"ע. ב) לעיל דף נ"ד צ"ג. ג) בהקפה"ז קמ"ה צ"א. י ולמעבד. יא מוסף שבהא ולבתר [לבתר] הוה בהו שבחא. יב יומם. יג ולילה. גו. יד ואז תשכיל ול"ג וגו'.

מאמר

הסולם

ותמר בגדי אלמנותה

למה הביאם מן זו, מתמו. ומשיב, אלא ודאי, היא נצרכה למעשה הזו, ולא אשה אחרת. **קצא** תרין נשין הוו וכו': שתי נשים היו, שמהן נבנה זרע יהודה, ומהן באו דוד המלך ושלמה המלך ומלך המשיח. ואלו שתי נשים היו זו כמו זו, כלומר שהיו שוות זו לזו. והן תמר ורות, שבעליהן מתו מתחילה, והן השתדלו למעשה זה.

קצב תמר אשתדלת וכו': תמר השתדלה בחמיה שהוא הקרוב ביותר לבניו שמתו, חראוי ליבם אותה, מה הטעם השתדלה בו. כתוב, כי ראתה כי גדל שלה והיא לא נתנה לו לאשה, ועל כן השתדלה במעשה הזה אצל חמיה.

קצג רות מית בעלה וכו': רות, מת בעלה, כמו תמר, ואח"כ השתדלה במעשה הזה אצל בעוה. שכתוב ותגל מרגלותיו (דפו"י דף קמ"ה ע"ב)

ויוסף

נב

וישב

קצוה וְיֹוסֵף הוֹרֵד מִצְרַיִם וַיִּקְנֶהוּ פוֹטִיפֵר וגו'. א מאי הוֹרֵד. דְּאִסְתַּפֵּס קב"ה בַּהוּא עוֹבְדָא, לְקַיְמָא גְזֵרָה דִּלִּיה דְּגִזֵּר בֵּין הַבְּתָרִים, ב דְּכַתִּיב א יָדוּעַ תִּדְעַ פִּי גַר יִהְיֶה זֶרְעֶךָ וגו'. וַיִּקְנֶהוּ פוֹטִיפֵר א לְסִטְרַת תַּטָּאָה קְנָה לִיה. **קצו** פֶּתַח א וְאָמַר, הָאֵמֶר לְחֶרֶס וְלֹא יִזְרַח וּבְעֵד כּוֹכְבִים יִתְתֵּם. ת"ח שְׂבָעָה כְּכֹבֵּא עֲבַד קב"ה בְּרַקִּיעָא, וְכָל רַקִּיעָא וְרַקִּיעָא, אֵית בֵּיה בְּמָה שְׂמַשִּׁין א מְמַנִּין, לְשִׁמְשָׁא לִיה לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

קצו בְּגִין דְּלִית לָךְ שְׂמַשָּׁא, אוּ מְמַנָּא, דְּלִית לִיה פּוֹלְחָנָא וְשְׂמוּשָׁא לְמַאֲרִיה, וְקַיְמִי כָּל חַד וְחַד, עַל הַהוּא שְׂמוּשָׁא דְּאִתְּפַקְדָּא בֵּיה, וְכָל חַד יָדַע עֲבִידְתִּיה לְשִׁמְשָׁא.

קצוה מְנַהוֹן מְשַׁמְשֵׁי בְּשִׁלְיַחְתָּא דְּמַרְיָהוֹן, וְאִתְּפַקְדָּן בְּעֵלְמָא עַל כָּל עוֹבְדֵיהוֹן דְּבְנֵי נְשָׂא, וּמְנַהוֹן דְּקָא יִמְשַׁבְּחִין לִיה, וְאֵינּוֹן אִתְּפַקְדָּן עַל שִׁירְתָּא, וְאֵע"ג דְּאֵינּוֹן אִתְּפַקְדָּן בְּהַאי, לִית לָךְ כָּל חִילָא בְּשַׁמְיָא, וְכַכְבִּין וּמְזַלִּי, דְּכִלְהוּ לֹא מְשַׁבְּחִין לִיה לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

ח'ופי גרסאות

מסורת הזהר

א) בראשית ל"ט. ב) (שם ט"ו) ח"א צה. קצו. ח"ב ג ח"ג קא. ת"ז תל"ב עו. תלט עט: ג) (איוב ט') ח"א קפט. ונא אחין הוון. ר' חזקיה אמר לאו [לא אהיל] אשתמע חכי. אלא בנין אחרנין אתילירו. איך אבא בגי"כ אשתדלת לאשכחא אוברא דאתאכיר. ת"ח מה כתיב ויהי כמשיב ידו והנה יצא אחיו ותאמר מה פרצת עליך פרץ. רמז הכא פריצותא קדמאה דפריץ ההוא דמית עליה משמע דכתיב פרצת עליך פריצותא בגין דאצטריכת לאטרהא למרץ ובגי"כ פריצותא תעביר בשאר עמין עעכור'ם וע"ד ויקרא שמו פרץ ולבתר דכל עובדא דיהודה אתמר דיהודה [דאיהו] זבין ליה ליוסף ואיהו גרום [ליה] לכל האי דאי [ואי] יהודה הוה אמר נהדר ליה לאבונא הו עבדין ליה אחוי [הכי] ועל דא [הכי] ב) נחתו ליה אחוי משלטנותא דעליהו לבתר דאתגלי מאחוי ואתא עליה כל דא [נ"א מוסיף מיוסף] אחר [הדר] ואמר [נ"א מוסיף מיוסף] ויוסף הורד מצרימה. מאי. ב מוסיף כמה דכתיב. ג ממנן. ד דביה אתפקד. ה עובריהו. ו מנהון [אה"ל]. ז משבחין. ח מוסיף הא אתפקדן.

דרך אמת א) כל זה ל"ג מהרמ"ק: ב) ראיתי כתוב כי מה שכתוב ביהודה והיה בכזיב בלדתה אותו מה שלא נאמר בראשונים להודיע שער עכשו היה עומד בגריו שנוהו אחיו לפיכך לא היו לו בנים כהוגן וגו' העין ומתו אבל כשנולד שלה הלך לכזיב לפיט את אחיו שיתורוהו מנדויו והתורוהו ולפיכך היה לשלה קיום. ג) קנאו לעבורה למשכב זכור.

ויוסף הורד מצרימה

הסולם

מאמר

קצו בְּגִין דְּלִית לָךְ זְכוּי: כִּי אֵין לָךְ מְשַׁמֵּשׁ אוּ מְמַנְנָה שְׂאִין לּוּ עֲבוּדָה וְשִׁמּוֹשׁ מִיּוֹחַד לְרַבּוֹנּוּ, וְכֹל אַחַד עוֹמֵד עַל הַשְּׂמוֹשׁ שְׁלוֹ שְׁנַתְמַנָּה עֲלִיו, וְכֹל אַחַד יוֹדַע אֵת עֲבוּדְתוֹ לְשִׁמְשׁ.

קצה וְיֹוסֵף הוֹרֵד וגו': שוואל, מהו הורד, היה לו לומר ירד מצרימה, ומשיב, שהסכים הקב"ה באותו מעשה של מכירת יוסף למצרים, כדי לקיים הגזירה שלו שגזר בין הבתרים, שכתוב, ידוע תדע כי גר יהיה זרעך וגו'. וע"כ כתוב הורד, כלומר הורד מן השמים. ויקנהו פוטיפר. כדי לחטא עמו קנה אותו, דהיינו למשכב זכור.

קצח מְנַהוֹן מְשַׁמְשֵׁי בְּשִׁלְיַחְתָּא זְכוּי: מַהֵם מְשַׁמְשֵׁים בְּשִׁלְיַחְתוֹת רַבּוֹנִים. וְנַתְמַנִּים בְּעוֹלָם עַל כָּל מַעֲשֵׂי בְנֵי אָדָם. וּמַהֵם שְׂמַשְׁבְּחִים לּוּ שִׁירוֹת וְתַשְׁבְּחוֹת, וְהֵם שְׁנַתְמַנּוּ עַל הַשִּׁירָה. וְאֵע"פ שֶׁהֵם נַתְמַנּוּ עַל הַשִּׁירָה, אֵין לָךְ כָּל כַּח בְּשָׁמִים, וְהַכּוֹכְבִים וְהַמְזוֹלוֹת, שְׁלֹא יִשְׁבַּחוּ כּוֹלָם אֶל הַקְּב"ה.

קצו פֶּתַח וְאָמַר הָאֵמֶר לְחֶרֶס וגו': בוא וראה שבעה כוכבים עשה הקב"ה ברקיע, כנגד ז' ספירות חג"ת נה"ם, וכל רקיע ורקיע יש בו כמה משמשים ממונים לשמש את הקב"ה.

דהא

(דפו"י דף קפ"ח ע"ב)

וישב

ם

קצט) דהא בשעתא דעאל ליליא, גדין אתפרשן תלת סטרין משריין, לתלת סטרי עלמא, ובכל סטרא וסטרא, אלף אלפין, ורבוא, רבבן וכלהו ממנן על * שירתא.

ר) תלת משריין אינון, וחד חיותא קדישא ממנא עליהו, וקיימא עליהו, וכלהו קא משבתן ליה לקב"ה, עד דאתי צפרא, פד אתי צפרא, פל אינון דבסטור דרום, וכל ככביא דנהרי, וכלהו משבתן, ואמרי שירתא לקב"ה, פד"א, * ברן יחד ככבי בקר ויריעו פל בני אלהים. ברן יחד ככבי בקר, אלין ככביא דבסטור דרום, פד"א * וישכם אברהם בבקר. ויריעו פל בני אלהים, אלין אינון, דבסטור שמאלא, דאתכלילו בימינא.

רא) וקדין צפרא נהיר, וישראל נטלי שירתא, ומשבתן ליה לקב"ה, ביממא, תלת זמנין * ביממא, לקבל תלת זמנין דליליא, וקיימין אלין ולקביל אלין, עד דיסתלק יקרא דקב"ה, ביממא וכליליא פדקא יאות, וקב"ה אסתלק * בהו בשית אלין.

רב) תהוא חיותא קדישא, דקיימא עליהו לעילא, * קיימא על ישראל לתתא, בגין לאתקנא פלא פדקא יאות, מה כתיב * בה, * ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה וחק לנערותיה. ותתן טרף לביתה אלין אינון * משריין דלעילא, וחק לנערותיה, אלין משריין דישראל לתתא, ובג"כ יקרא דקב"ה אסתלק מפל סטריין, מעילא ומתתא. ועל דא פלא * הוא ברשותיה קיימא, וכלא איהו ברעותיה.

חלופי גרסאות

א רבובן, ב מוסיף וכל אינון, ג כלהו, ד דסטור, ה ביומא, ו לקבל, ז קב"ה, ח ל"ג בהו (אה"ל), ט וקיימא, י ל"ג בה; ביה (אה"ל), יא משריין, יב ל"ג הוא; הוה; איהו.

מסורת הזהר

א) ב"ב כ"ט צ"ד, ב) ויצא קמיה צ"א, ג) ב"א ס"ט צ"ג.

ויוסף הורד מצרימה

רא) וכדין צפרא נהיר וכו': ואז הבוקר מאיר, וישראל לוקחים השירה, ומשבחים אל הקב"ה ג' פעמים ביום, כנגד ג' פעמים, שהם ג' משמורות שבלילה. ועומדים אלו מול אלו עד שמתעלה כבוד הקב"ה ביום ובלילה כראוי. והקב"ה מתעלה בששה אלו. דהיינו ג' של יום וג' של לילה, האמורים.

רב) תהוא חיותא קדישא וכו': אותה החיה העומדת עליהם למעלה (כנ"ל אות ר') שהיא הנוקבא, עומדת גם על ישראל למטה, כדי לתקן הכל כראוי. מה כתוב בה, ותקם בעוד לילה ותתן טרף וגו'. ותתן טרף לביתה, אלו הם המתנות של מעלה, שהם תלת משריין הנ"ל. וחק לנערותיה. אלו מתנות ישראל שלמטה. ועל כן כבוד הקב"ה מתעלה מכל הצדדים, מלמעלה ומלמטה, וע"כ הכל ברשותו עומד והכל הוא ברצונו.

האומר

הסולם

מאמר

קצט) דהא בשעתא וכו': כי בשעה שבא לילה, מתחלקים אז ג' בחינות מחנות, לג' צדדי העולם, ובכל צד וצד אלף אלפים ורבי רבבות מלאכים, וכולם ממונים על השירה.

ר) תלת משריין אינון וכו': ג' מתנות מלאכים הם כנ"ל, וחיה אחת, שהיא הנוקבא, ממונה עליהם ועומדת עליהם, וכולם משבחים אל הקב"ה עד שבא הבוקר. כשבא הבוקר, כל אלו שבצד דרום, וכל הכוכבים, דהיינו המלאכים, המאירים, כולם משבחים ואומרים שירה להקב"ה, כמש"א, ברן יחד ככבי בקר ויריעו כל בני אלקים. ברן יחד ככבי בקר, הם הככבים שבצד דרום, דהיינו צד ימין חסד, כמש"א וישכם אברהם בבוקר. ויריעו כ"כ בני אלקים, אלו הם הככבים שבצד שמאל שנכללו בימין.

(דפו"י דף קפ"ח ע"ב * דף קפ"ט ע"א)

סא

וישב

רג) «האומר לתרס ולא ינרת. רבי «שמעון אמר, דא יוסף. ובעד פוכבים יחתום, אלין אינון אחוי, דכתיב בהו, ואחד עשר פוכבים משתחוים לי. ד"א האומר לתרס, דא יעקב, בשעתא דאמרו לו הפך נא. ולא ינרת, בשעתא דאסתלקת שכינתא מניה. ובעד פוכבים יחתום, בגין בנוי, אתחתם ואסתים נהורא דיליה, שמשא אתחשה, וככביא לא נהירו, בגין דיוסף אתפרש מאבוי. ות"ח מההוא יומא דההוא עובדא דיוסף, אתפרש יעקב משמושא דערסא, ואשתאר אבלא, עד ההוא יומא דאתבשר בשורה דיוסף.

רד) «ויהי ה' את יוסף ויהי איש מצליח ויהי בבית אדוניו וגו'. רבי יוסי פתח, «כי ה' אהב משפט ולא יעזב את חסידיו לעולם נשמרו. האי קרא אוקמוה באברהם, ואת חסידיו, חסידו פתיב, והא אתמר.

רה) ת"ח, בכל ואתר דצדיקא אולי, קב"ה נטיר לון, ולא שביק לון. דוד אמר, «גם פי אלף בגיא צלמות לא אירא רע פי אתה עמדי שבטך ומשענתך וגו', בכל אתר דצדיקא אולי, שכינתא אולא עמהון, ולא שביק לון.

רו) יוסף אול בגיא צלמות, ונחתו ליה למצרים, שכינתא הות עמיה, הה"ד, ויהי ה' את יוסף, ובגין דהות עמיה שכינתא, בכל מה דהנה עביד, הנה מצלח בידיה. דאפילו מאי דהנה בידיה, והנה תבע ליה מאריה בגוונא אתרא, הנה מתהפך בידיה, לההוא גוונא דרעותא דמאריה י' הנה רעי

חלופי גרסאות

מסורת הוהר

א אבא (אה"ל). ב דשכינתא אסתלקת. ג יומי. ד המצרי וליג גגו. ה חסידיו גגו. ו ליג את חסידיו. ז אתרא. ח צלמות וגו'. ט מאן. י לרעותא (הרמ"ק). יא דמארי. יב והנה (אה"ל).

א) לעיל דף נ"ט צ"ג. ב) בראשית ל"ט. ג) תהלים ל"ז. ד) (שם כ"ג) ח"א נר.

הסולם

מאמר

ויוסף הורד מצרימה באברהם, ועל כן, את חסידיו, כתוב חסידו, בלשון יחיד, וכבר נתבאר.

רה) ת"ח בכ"א אתר וכו': בוא וראה בכל מקום שצדיקים הולכים, שומר אותם הקב"ה ואינו עוזב אותם. דוד אמר, גם כי אלך בגיא וגו'. כי בכל מקום שצדיקים הולכים, השכינה הולכת עמם ואינה עוזבת אותם.

רו) יוסף הלך וכו': יוסף הלך בגיא צלמות והורידוהו למצרים, השכינה היתה עמו, וזהו שכתוב, ויהי ה' את יוסף, ומשום שהיתה עמו השכינה, כל מה שהיה עושה היה מצליח בידו, ואפילו אם כבר היה בידו, ורבונו דרש ממנו באופן אחר משה שהיה, היה הדבר מתהפך בידו, לאותו אופן שרבונו היה רוצה בו. כמ"ש, וירא אדניו

רג) האומר ל'הרס ולא יזרה: ר"ש אמר, זהו יוסף. בשעה שמכרוהו למצרים. ובעד ככבים יחתום, אלו הם אחיו, שכתוב בהם ואחד עשר ככבים משתחוים לי. פירוש אחר. האומר ל'הרס, זהו יעקב, בשעה שאמרו לו הכר נא הכתונת בנך היא אם לא. ולא יזרה, בשעה שנסתלקה ממנו השכינה. ובעד ככבים יחתום, בעד בניו נחתם ונסתם ממנו האור שלו. השמש נחשך, והככבים לא האירו, משום שיוסף נפרד מאביו. ובוא וראה, מיום שהיה אותו מעשה של יוסף, נפרש יעקב מתשמיש המטה, ונשאר אבל, עד היום שנחשבר בבשורת יוסף.

מאמר ויהי ה' את יוסף

רד) ויהי ה' את יוסף וגו': רבי יוסי פתח, כי ה' אהב משפט ולא יעזב את חסידיו לעולם נשמרו, מקרא זה בארוהו (דפו"י דף קפ"ט ע"א)

וישב

סב

ביה, כד"א א ונרא אדוניו כי ה' אתו וכל אשר הוא עושה ה' מצליח בידו, מצליח בידו ודאי, כי ה' אתו.

רז) ת"ח, וידע אדניו כי ה' אתו לא כתיב, אלא ונרא אדניו, דהא בעיננו תהו חמי, עובדא דנסין בכל יומא, דקב"ה עביד בידיה, ועל דא א ונברך ה' את בית המצרי בגלל יוסף. קב"ה נטיר לון לצדיקא, ונגינהון נטר לון לרשיעא, דהא רשיעא מתברכין בגינהון דצדיקא. פגוונא דא, פתיב א ונברך ה' את בית עובד אדום הגתי בעבור ארון האלקים.

רח) צדיקא, אחרנין מתברכין בגיניהו, ואינון לא יכלו לאשתובא בוכותיהו, וקא אוקמוה. יוסף אתברך מאריה בגיניה, ואיהו לא זכיל לאשתובא בוכותיה מגיה, ולנפקא לחירו.

רט) ולבתר אעיל ליה בבית הסהר, כד"א א ענו בכבל רגלו ברגל באה נפשו, עד דלבתר קב"ה אפיק ליה לחירו, ושלטיה על כל ארעא דמצרים. ובג"כ פתיב, ולא יעזב את חסידיו לעולם * נשמרו, חסידו פתיב ואתמר, וקב"ה אגין עליהו דצדיקא, בעלמא דין ובעלמא דאתי, דכתיב א וישמחו כל חוסי כף לעולם ורגנו ותסף עלימו ויעלצו כף אהבי שמך.

רי) ויהי אחר הדברים האלה ותשא אשת אדניו את עיניה אל יוסף. רבי חייא פתח ויאמר, א ברכו ה' מלאכיו גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו. ת"ח, כמה אצטרף ליה לבר נש לאסתמרא מחובוי, ולמיהה בארח ומתקנא, בגין דלא יסטי ליה ההוא יצר הרע, דאיהו מקטנגא ליה כל יומא ויומא, כמה דאתמר.

חלופי גרמאות

א ליג אדניו ב יכלין; יכלי (אה"ל), ג לאתונא. ד ליג ברזל באה נפשו. ה מסיף יוסף וגו'. ו ליג ואמר. ז מתקנא.

מסורת הזהר

א) בראשית ל"ט. ב) שם. ג) שמואל ב' ו'. ד) (תהלים ק"ה) ח"ג נה. ה) לך קמ"א צ"א. ו) בראשית ל"ט. ז) הקשהו קס"ו צ"ד.

הסולם

מאמר

וייהי ה' את יוסף (ט) ולבתר אעיל ליה וכו': ואחר כך הכניסו לבית הסוהר, כמש"א, ענו בכבל רגלו ברזל באה נפשו, עד שלאחר כך הוציאו הקב"ה לחירות והשליטו על כל ארץ מצרים. וע"כ כתוב, ולא יעזוב את חסידיו לעולם נשמרו. חסידו כתוב, ונתבאר. והקב"ה מגין על הצדיקים בעולם הזה ובעולם הבא. שכתוב, וישמחו כל חוסי כף וגו'.

אדניו וגו' ה' מצליח בידו, מצליח בידו ודאי, כי ה' אתו. רז) ת"ח וידע וגו': בוא וראה, וידע אדניו כי ה' אתו לא כתוב, אלא וירא אדניו, לחד, שהיה רואה בעיניו בכל יום, מעשה נסים שהקב"ה עשה בידו. וע"כ ויברך ה' את בית המצרי בגלל יוסף. הקב"ה שומר את הצדיקים, ובשבילם שומר גם את הרשעים, כי הרשעים מתברכים בזכותם של הצדיקים. כעין זה כתוב, ויברך ה' את בית עובד אדום וגו'.

מאמר ותשא אשת אדניו את עיניה (רי) ויהי אחר הדברים האלה וגו': רבי חייא פתח ואמר ברכו ה' מלאכיו גבורי כח וגו'. בוא וראה, כמה צריך האדם להשמר מחטאיו וללכת בדרך מתוקן, כדי שלא ישטה אותו היצר הרע, שהוא מקטרג עליו כל יום ויום, כמו שלמדנו.

רח) צדיקא אחרנין וכו': צדיקים, אחרים מתברכים בשבילם, והם עצמם אינם יכולים להנצל בזכותם. ובארוה, יוסף, נתברך רבונו בשבילו, והוא עצמו לא יכול להנצל ממנו בזכותו, ולצאת לחירות.

ובגין

(דפו"י דף קפ"ט ע"א * דף קפ"ט ע"ב)

סג

וישב

ריא) ובגין דאיהו מקטרגא ליה תדיר, בעי בר נש לאתתקפא עליה, ולאסתלקא עליה, באתר תקיפו, דבעי למהוי גבר עליה, ולאשתתפא באתר דגבורה, בגין דכד ב"נ אתקף עליה, פדין איהו בסטר גבורה, ואתדבק ביה לאתתקפא, ובגין דההוא יצר הרע תקיף, בעי ב"נ דיהא תקיף מיניה.

ריב) ואלין בני נשא דאתתקפו עליה, אקרון גבורי כח, לאשתתפא זינא עם זיניה, ואלין אינון מלאכיו דקב"ה, דאתיין מסטרא דגבורה קשיא, לאתתקפא עליה, גבורי כח עושי דברו. פרכו ה' מלאכיו, דכיוסף, דאקרי צדיק ונגבור ונטר ברית קדישא דאתרשים בגויה.

ריג) רבי אלעזר אמר, ויהי אחר הדברים האלה, מאי יהיא, הא אוקמוה, אחר ודא דיצה"ר מקטרג, דאיהו וינגא אחר הדברים. בגין דיוסף יתב ליה דוכתא לקטרגא, דהוה יוסף מסלסל בשעריה, ואתקין גרמיה, וקשיט ליה, פדין אתיהיב דוכתא ליצה"ר לקטרגא, דאמר ומה אבוי דאיהו מתאבל עליה, ויוסף מקשיט גרמיה, ומסלסל בשעריה, פדין אתגרי ביה דוכתא וקטריג ליה.

ריד) ויהי אחר הדברים האלה. תא תזי, בזמנא דקב"ה אשגח ביה בעלמא, דלמידן יתיה, ואשכח חייבין בעלמא, מה כתיב, ופעזר את השמים ולא יתיה מטר והאדמה לא תתן את יכולה, וכדין ואבדתם מהרה, דהא בגין חובין דבני נשא, שמיא וארעא אתעצרו, ולא נהגי נמוסיהון פדקא יאות.

חלופי גרסאות

מסורת הזהר
(א) (דברים י"א) ח"ב כו: ח"ג קלח, רסב: ת"ז תס"ז א אתתקף (אה"ל). ב ואתתקף בה ואתדבק בה בגין (אה"ל). ג מוסיף איהו תקיף. ד כיוסף דנטר וליג דאקרי צו.
צדיק (אה"ל). ה ליג וגבור. ו הוה. ז ליג דא (אה"ל). ח מקטרגא. ט מוסיף דרגא דיליה (אה"ל). י ליג יוסף. יא מצער ומתאבל. יב מקשט. יג ליג ביה. יד למחן.

ותשא אשת אדוניו את עיניה

מאמר
ריא) ובגין דאיהו מקטרגא וכו' ומשום שהוא מקטרג עליו תמיד, צריך האדם להתגבר עליו, ולעלות עליו במקום מוצק, שיצר הרע לא יוכל להזיזו ממקומו, כי צריך להיות גבור ממנו, ולהתחבר במקום הגבורה, משום, כאשר האדם מתגבר עליו, הוא אז בצד הגבורה, ומתדבק, בצד החוץ, כדי להתחזק, ומשום שהיצר הרע הוא גבור, צריך האדם להיות גבור ממנו.

הסולם

מאמר
ריב) ואלין בני נשא דאתתקפו עליה, אקרון גבורי כח, לאשתתפא זינא עם זיניה, ואלין אינון מלאכיו דקב"ה, דאתיין מסטרא דגבורה קשיא, לאתתקפא עליה, גבורי כח עושי דברו. פרכו ה' מלאכיו, דכיוסף, דאקרי צדיק ונגבור ונטר ברית קדישא דאתרשים בגויה.

ריד) ויהי אחר הדברים האלה: בוא וראה בזמן שהקב"ה משיגה על העולם לדון אותו, ומוצא רשעים בעולם, מה כתוב, ועצר וגוי ואבדתם מהרה וגוי. כי משום עונות בני

(דפו"י דף קפ"ט ע"ב)

סד

וישב

רטו) ותא תזי, אינון דלא נטררו להאי «קיימא» דקודשא, גרמי פרישו בין ישראל לאבוהון דבשמאי, בגין דכתיב וסרתם ועבדתם אלהים אחרים והשתחיתם להם, וכתיב ועצר את השמים ולא יהיה מטר. דהאי איהו דפמאן דסגיד לאלהא אתרא, דמשקר בהאי את קיימא קדישא.

רטז) וכד קיימא קדישא ואתגטיר בעלמא פדקא גאות, פדין קב"ה יתיב פרכאן לעילא, לאתרקא בעלמא, פד"א, «גשם נדבות תניף אלהים נחלתך ונלאה אתה כוננתה. גשם נדבות, דא גשם דרעותא, פד אתרעי קב"ה בכנסת ישראל, ובעי לארקא לה פרכאן, פדין נחלתך ונלאה אתה כוננתה.

ריז) נחלתך: אינון ישראל, דאינון אחסנתיה דקב"ה, פד"א, יעקב חבל נחלתו. ונלאה: דא כנסת ישראל, דאיהי נלאה פארעא אתרא, דאיהי צחיא למשתי, וכדין איהי נלאה. וכד י"ה הוא גשם דרעותא אתיהיב, פדין אתה כוננתה.

ריח) ועל דא, שמאי וארעא, וכל חיליהון, פלהו קיימא על י קיימא דא, דכתיב א אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי. ובגין פה, בעי לאודתרא דבדא, והא אוקמוה. ובגין פה פתיב, ויהי יוסף יפה תאר ויפה מראה, ובתריה פתיב ויתשא אשת אדניו את עיניה אל יוסף.

ריט) ויהי כדברה אליו יום יום. רבי אלעזר פתח ואמר, לשמרך

מסורת הזהר
א תהלים ס"ח. ב ב"א קצ"ד צ"ר. ג ב"א קצ"ג צ"ג.
ד בראשית ל"ט ח"ב מג. ה שם. ו (שם) ח"א קצ.
ז"ג ריד. ז"ח ח' טג שט. ז משלי ו.
ח מוסיף את קיימא (אה"ל). ב קדישא. ג וגו'; ל"ג וכתוב (אה"ל). ד מאן. ה מוסיף את קיימא. ו אתגטיר. ז בעי. ח ברכי. ט אלין. י כארעא וליג אחרא (אה"ל). יא איהו. יב וכל. יג קיימא. יד ביה (אה"ל). טו תאר וגו'. טז מוסיף יוסף וגו'. יז אל יוסף.

הפולם מאמר

בני אדם נעצרים שמים וארץ, וחוקיהם אינם נוהגים כראוי. רטו) ותא חזי אינון וכו': ובוא וראה, אלו שאינם שומרים ברית קדש, גורמים פירוד בין ישראל לאביהם שבשמים, כי כתוב, וסרתם ועבדתם אלהים אחרים והשתחיתם להם, וכתוב ועצר את השמים ולא יהיה מטר. שזה, שאינו שומר ברית, הוא כמשתחוה לאל אחר, שמשקר באות ברית קודש.

ריח) ועל דא שמאי וכו': ועל כן שמים וארץ וכל צבאם, כולם עומדים על ברית הזה. שכתוב, אם לא בריתי וגו'. ומשום זה צריכים להזהר בזה, וכבר בארוה. ומשום זה כתוב, ויהי יוסף יפה תואר ויפה מראה. ואח"כ כתוב, ותשא אשת אדניו את עיניה אל יוסף. כלומר, כיון שלא נשמר, והיה מפאר את עצמו שהיה מסלסל בשעריו כנ"ל, והיה יפה תאר ויפה מראה, ע"כ ותשא אשת אדניו וגו'.

ריט) ויהי כדברה אליו יום יום - אל יוסף. ריט) ויהי כדברה אליו יום יום: ר' אלעזר פתח ואמר, לשמרך מאשת רע וגו'. אשרי

מה

וישב

«מאשת רע וגו', ופאין אינון צדיקיא, דנדעי ארחוי דקב"ה, למינל בהו, בגין דאינון משתדלי באורייתא יממא ויליליא, דכל מאן דאשתדל באורייתא יומי וילילי, אחסין תרין עלמין: עלמא ג' עלאה, ועלמא ד' תתאה. אחסין האי עלמא, אף על גב דלא אתעסק בה בר נש לשמה, ואחסין ההוא עלמא עלאה, כד אתעסק בה ב' בר נש לשמה»

רכ תא תוי, מה פתיב «ארף ימים בימינה בשמאלה עשר וכבוד, ארף ימים בימינה, מאן דאזיל ולימינא דאורייתא, וארפא דחין איהו לעלמא דאתי, דזכי תמן ליגרא דאורייתא, דאיהו יגרא וכתרא, לאתעטרא על כלא, דכתרא דאורייתא בההוא עלמא איהו. בשמאלה עשר וכבוד, בהאי עלמא, דאף על גב דלא אתעסק בה לשמה, זכי בהאי עלמא בעותרא ויגרא.»

רכא דהא רבי חייא, א' כד אתא מהתם, ו' לארעא דישראל יגרא באורייתא, עד דהו אנפוי גהירין פשמשא, וכד הו קיימין קמיה כל אינון דלעאן באורייתא, הוה אמר, דא אשתדל באורייתא לשמה, ודא לא אשתדל לשמה, ונתוה צלי על ההוא דאתעסק לשמה, דליהוי הכי תדיר, וזכי לעלמא דאתי, וצלי על ההוא דלא אתעסק בה לשמה, דיייתי לאתעסקא בה לשמה, וזכי לחיי עלמא.

רכב יומא חד, תמא חד ו' תלמיד, דתוה לעי באורייתא, ואנפוי מוריקן, אמר ודאי מהרהר פתטאה איהו דנא, אחיד ליה לקמיה, ואמשיף עליה במלין דאורייתא, עד דאתישב רוחיה בגויה, מן ההוא יומא ולהלאה,

ה' צופי גרמאות

א מאשה זרה, ב ולילי, ג דלעלא; עילא, ד דלתתא.
ה ל"ג ב"ג, ו לימינה, ז אורכא, ח וביקרא, ט מוסיף כד סליק לארעא, י חדש (אה"ל), יא מוסיף בה באורייתא, יב מוסיף בה לשמה, יג דאתעסק [אתעסק] בה שלא לשמה.
יד תלמידא, טו מריקן; מריקן (אה"ל), טז ליה; לביה.

ממורת הזהר

(א) לעיל דף ל"ה צ"ג.

דרך אמת א' כשבא מבבל.

הסולם

מאמר

זוכה בעולם הזה בעושר וכבוד. ויהי כדברה אל יוסף
רכא דהא רבי חייא וכו': כי ר"ח כשבא משם מבבל לארץ ישראל, קרא בתורה עד שפניו היו מאירים כשמש. וכשהיו עומדים לפניו כל אלו שלמדו תורה, היה אומר זה עסק בתורה לשמה, וזה לא עסק בה לשמה. והיה מתפלל על אותו שעסק בה לשמה, שיהיה כן תמיד, ויזכה לעולם הבא. והתפלל על אותו שלא עסק בה לשמה, שיבא לעסוק בה לשמה, ויזכה לחיי עולם.

רכב יומא חד תמא וכו': יום אחד, ראה תלמיד אחד, שהיה לומד תורה ופניו מוריקים, אמר, ודאי, מהרהר בחטא הוא, זה החזיק אותו לפניו, והמשיך עליו בדברי תורה, עד שנתישב רוחו בו. מיום ההוא ולהלאה

אשרי הם הצדיקים היודעים דרכיו של הקב"ה, ללכת בהם, משום שהם עוסקים בתורה יום ולילה, שכל מי שמשתדל בתורה ימים ולילות נוחל שני עולמות: עולם העליון ועולם התחתון. נוחל עולם הזה אע"פ שלא עסק בתורה לשמה, ונוחל עולם העליון בעת שעסק בה לשמה.

רכ תא חזי מה וכו': בוא וראה מה כתוב, ארף ימים בימינה בשמאלה עשר וכבוד. ארף ימים בימינה, היינו מי שהולך בימין התורה, דהיינו שעוסק בה לשמה יש לו אריכות ימים לעולם הבא, שהוא זוכה שם לכבוד התורה, שהוא כבוד וכתר להתעטר על כל, כי כתר התורה רק בעולם הבא הוא. בשמאלה עשר וכבוד, היינו בעולם הזה, שאף על פי שלא עסק בה לשמה,

(דפו"י דף קפ"ט ע"ב * דף ק"צ ע"א)

וישב

פו

שני על רוחיה, דלא ירדף בטר א' אינון הרהורין בישין, וישתדל באורייתא לשמה.

רכג) אמר רבי יוסי, כד קמי ב"נ דהרהורין בישין אתיין לגביה, יתעסק באורייתא, וכדין יתעברון מניה. אמר רבי אלעזר, כד הוא סטרא בישא אתי למפתי ליה לבר נש, יתא משיך ליה לגבי אורייתא, ויתפרש מניה.

רכד) תא חזי, דתא תנינן, דכד האי סטרא בישא. קיימא דקמיה "דקב"ה, לאסטא על עלמא, בגין עובדין בישין. קב"ה חס על עלמא, ויהיב עיטא לבני נשא, לאשתובא מניה, ולא זכיל לשלטא עליהון, ולא על עובדיהון, ומאי איהו עיטא, לאשתדל באורייתא, ויאשתובו מניה, מנלן, דכתיב "פי נר מצנה ותורה אור ודרך חיים תוכחות מוסר, ומה פתיב בתריה" לשמרך רע מאשת רע מחלקת לשון נכריה.

רכה) ודא הוא סטרא מסאבא, יסטרא אתרא, ידאיה קיימא תדיר קמיה קב"ה, לאסטא על חוביהון דבני נשא, וקיימא תדיר י" לאסטא לתא לבני נשא. קיימא תדיר לעילא, בגין לאדפרא י" חוביהון דבני נשא, ולאסטא לון על י" עובדיהון, י" ובגין י" דאתיהיבו בראשותיה, כמה דעבד ליה לאיוב.

רכו) וכן קיימא י" עליהו לאסטא, ולאדפרא חוביהון, בכל מה דעבדו, באינון זמנין דקב"ה קיימא עליהו בדינא, בדין קאים לאסטא לון, ולאדפרא

חלופי גרסאות

א הנהו ב מסיף כד הוה. ג ותפרש. ד קמי ה קב"ה. ו ואשתובא. ז וכתיב. ח מאשה זיה וגו'. ט אחרא מסאבא. י ליג סטרא אחרא. יא דקיימא וליג דאיהו. יב קמי. יג לתא לאסטא. יד חוביהו; חובהו. טו עובדיהו. טז עליהו ישראל; דישאל; (אה"ל).

מסורת הזהר

א) (משלי ו') ח"א רסה. ח"ב קסו. קסז. ח"ג קנג. רטו; רמו; רפ; ת"ז תכ"א נה. תכ"ב סז; תמ"ד פב; ת"ע קכו. ב) לעיל דף ס"ד צ"ו.

טז בגין. יז דיתיהבו. יח מוסף

הסולם

ויהי כדברה אל יוסף

מצוה ותורה אור וגו', ומה כתוב אחריו, לשמרך מאשת רע מחלקת לשון נכריה. הרי שהתורה משמרת מפני יצר הרע.

רכה) ודא הוא סטרא וכו'; וזה הוא צד הטומאה, צד האחר, שהוא עומד תמיד לפני הקב"ה להסטיין על עונותיהם של בני אדם, ועומד תמיד להשטות למטה את בני אדם. ומפורש, הוא עומד למעלה, כדי להזכיר עונות בני אדם ולהשטיין עליהם על מעשיהם, משום שנתנו ברשותו כמו שעשה לאיוב. שאמר הקב"ה אל השטן הנו בידך. (איוב ב').

רכו) וכן קיימא ע"ייהו וכו'; וכן עומד עליהם, להסטיין ולהזכיר עונותיהם בכל מה שעשו, באלו הזמנים שהקב"ה נמצא עליהם בדין. דהיינו בראש השנה ויום הכפורים, אז הוא

עומד

מאמר

ולהלאה, שם על רוחו, שלא ירדוף עוד אחר הרהורים רעים, ויעסוק בתורה לשמה.

רכג) אמר ר' יוסי וכו'; אר"י, כשאדם רואה, שהרהורים רעים באים אליו יעסוק בתורה, ואז יעברו ממנו. אמר ר' אלעזר, כשאותו צד הרע בא לפתות את האדם, ימשיך אותו אל התורה, ויפרד ממנו.

רכד) תא חזי דהא וכו'; בוא וראה, כי למדנו, כאשר צד הרע הזה, עומד לפני הקב"ה להשטיין על העולם, על מעשים רעים שעשו, הקב"ה מרחם על העולם, ונותן עצה לבני אדם להנצל ממנו, שלא יוכל לשלוט עליהם, ולא על מעשיהם. ומהו העצה. הוא להשתדל בתורה, וינצלו ממנו, ושואל, מאין לנו זה. ומשיב, שכתוב כי נר

(דפו"י דף ק"צ ע"א)

כז

וישב

חוביהוֹן, וְקב"ה חָס עֲלֵיהוּ דִישְׂרָאֵל, וַיְהִי לוֹן עֵיטָא לְאַשְׁתְּוּבָא מְנִיָּה, וּבְמָה, בְּשׁוּפֵר בְּיוֹמָא דְרֵאשׁ הַשָּׁנָה, אֲוִבְיוֹמָא דְכַפּוּרֵי בְּשַׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח, דִּיחֻבִּין לִיה, בְּגִין לְאַתְפָּרְשָׁא מְנִיָּהוּ, וְלֹאשְׁתַּדְּלָא בְּהֵוָה חוּלְקִיָּה, וְהָא אִוְקְמוּהָ.

רכז תָּא תּוּי, מַה פְּתִיב, אֲוִבְגְלִיָּה יוֹרְדוֹת מְוֹת שְׁאוּל צַעְדִּיָּה יְתְמוּכוּ. וּבְרִנָּא דְמַהִּימְנוּתָא מַה פְּתִיב אֲוִבְרִנָּה דְרִכֵּי נֹעֵם וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שְׁלוֹם. וְאַלִּין אִינוּן אֲרַחֲיִין וְשְׁבִילִין דְּאוּרִיָּתָא, וְכָלֵא חַד, הָאִי שְׁלוֹם, וְהָאִי מְוֹת, וְכָלֵא דְהַפּוּכָן דָּא מִן דָּא.

רכח וּפְאָה חוּלְקֵהוֹן דִּישְׂרָאֵל, דְּאִינוּן מִתְדַבְּקִין בֵּיה בְּקב"ה פְּדָא תּוּי, וַיְהִי לוֹן עֵיטָא לְאַשְׁתְּוּבָא מְכָל סְטָרִין אֲתְרֵנִין דְּעֵלְמָא, בְּגִין דְּאִינוּן עֵמָא קְדִישָׁא לְאַחְסְנִתִּיהָ וְחוּלְקִיָּה, וְעַל דָּא יְהִיב לוֹן עֵיטָא בְּכָלֵא. וּפְאָיִן אִינוּן בְּעֵלְמָא דִּין, וּבְעֵלְמָא דְאַתִּי.

רכט ת"ח, פִּד הָאִי סְטָרָא בִישָׁא, נְחַת וְשָׂאט בְּעֵלְמָא, וְחָמִי עוֹבְדִין דְּכֻנֵּי נְשָׂא, דְּאִינוּן פְּלֵהוּ יִסְטָאִין אֲרַחְסִיָּהוּ בְּעֵלְמָא, סְלִיק לְעֵילָא, וְאַסְטִין יְלוּן, וְאַלְמָלָא דְקב"ה תְּנִיס עַל עוֹבְדֵי יְדוּי, לָא יִשְׁתַּאֲרוּן בְּעֵלְמָא.

רל מַה פְּתִיב אֲוִיְהִי פְּדַבְרָה אֵל יוֹסֵף יוֹם יוֹם. פְּדַבְרָה: אֲוִי דְסֵלְקָא וְסָאטִי בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא, וְאָמַר קָמִי קב"ה, פְּמָה בִישִׁין, פְּמָה דְלְטוּרִין, בְּגִין לְשִׁיצָאָה בְּנֵי עֵלְמָא.

רלא מַה פְּתִיב, וְלֹא שְׁמַע אֲלֵיהָ לְשַׁכְּב אֲצֵלָה לְהִיּוֹת עֵמָה. וְלֹא שְׁמַע

ח'לופי גרסאות

א וביום הכפורים, ב ברא, ג נועם וגו', ד הפיכך, ה זכאה חולקהו. ו סטאן, ז להו. ח רסאטי וסלקא.

מסורת הזהר

א ב"א שכ"ח צ"ב, ב (משלי ג) ח"א קצו. קצט. ח"ב לא. ג: ח"ג לה. קצו. תק"ח ק"ג טג שמג. ג לעיל דף ס"ד צ"י.

הסולם

מאמר

ויהי כדברה אל יוסף שבעולם, משום שהם עם קדוש לנחלתו וחלקו, ועל כן נותן להם עצה בכל דבר ודבר. אשרי הם בעולם הזה ובעולם הבא.

רכט ת"ח כד האי וכו': בוא וראה, כשצד הרע הזה, יורד ומשוטט בעולם, ורואה מעשי בני אדם, שכולם הטו דרכיהם בעולם. עולה למעלה ומשטין עליהם, ואלמלא שהקב"ה מרחם על מעשי ידיו, לא היו נשארים בעולם.

רל מה כתוב, ויהי וגו': מה כתוב, ויהי כדברה אל יוסף יום יום. כדברה היינו צד הרע, שעולה ומשטין בכל יום ויום, ואומר לפני הקב"ה, כי יוסף רומז על הקב"ה, כמה רעות, כמה רכילות, כדי לכלות בני העולם.

רלא מה כתוב, ולא וגו': מה כתוב, ולא שמע אליה לשכב אצלה להיות עמה

עומד להסטין עליהם ולהזכיר עונותיהם, והקב"ה מרחם על ישראל, ונותן להם עצה להנצל ממנה. ובמה. בשופר, ביום ראש השנה, וביום הכפורים, בשעיר המשתלח שנותנים לו, כדי שיפרוש מהם ויעסוק באותו חלק שנתנו לו, וכבר בארנו.

רכז תא חזי מה כתוב וכו': בוא וראה מה כתוב, ורגליה יורדות מות וגו'. ובסוד האמונה, מה כתוב דרכיה דרכי נועם וגו'. ואלו הם ארחות ושבילים של התורה. וכולם אחד. כלומר, כל הדרכים הן של הטומאה והן של הקדושה הם אחד: זה שלום, וזה מות, ולגמרי, הם בהפכיות זה מזה, שכל דרך ודרך של הטומאה, הוא בהפכיות מן הדרך שכנגדו בקדושה.

רכח זכאה חולקהו וכו': אשרי חלקם של ישראל, שהם מתדבקים בהקב"ה כראוי, ונותן להם עצה להנצל מכל צדדים אחרים (דפו"י דף ק"צ ע"א * דף ק"צ ע"ב)

סח

וישב

אליה, בגין דאיהו חייס על עלמא. לשכב אצלה, מהו לשכב אצלה. בגין לנסבא
שלטנו, לשלטא על עלמא, ושלטנו לא שלטא, עד דאתיחב ליה רשו.
רלב) ד"א לשכב אצלה: פד"א «ולאיש אשר ישכב עם טמאה. להיות
עמה: למיחב לה רבו, ובכקאן, וסייעתא, «דאלמלא סיעא ב תנה ג לה
מלעילא, לא אשתאר בעלמא אפילו חד, אכל בגין דקב"ה חייס על עלמא,
אשתאר עלמא בקיומיה.

רלג) ר' אבא אמר, כלא איהו ארתא ד תדא, אכל יצה"ר, הוא דקא אגיל
ומפתי לון לבני נשא, בגין לאסטא ארתיהו, ולא תדבקא בהו, בכל יומא
ויומא, ובכל ׀ עידן ועידן, סטי ליה לב"נ, מארתא דקשוט, בגין לדתייא ליה,
מארתא דחיי, לאמשכא ליה לגיהנם.

רלד) ופאה ואיהו, מאן דעביד ונטיר ארתי וושבילוי, ׀ בגין דלא
יתדבק ביה, היינו דכתיב ויהי פדברה אל יוסף יום יום ולא שמע אליה,
׀ כמה דאיהי אמרת ליה בכל יומא, דהא רוח מסאבא, יצר הרע, איהו מפתי
ליה לב"נ, בכל יומא, לשכב אצלה, גו גיהנם, ולא תדנא תמן, להיות עמה.

רלה) תא חזי, פד ב"נ אתדבק בההוא סטרא, אתמשך אבתרה, ואתאב

טורת הזהר

(א) ויקרא ט"ו.

חלופי גרסאות

א ואלמלא. ב דהוה. ג ליה. ד דא; חד ארתא (אה"ל).
ה ערן ועידן. ו מאי עביד נטיר; מאן דאיהו עביר. ז מטיף
ושבילוי דקב"ה. ח ולא וליג בגין (אה"ל). ט במה.

מאמר

הסולם

ויהי כדברה אל יוסף

אצלה, הוא השפעת שפע הממשלה ונתינת
רשות לס"א להעניש. ופירוש הזה אומר,
ששכב אצלה סובב על שפע הנהגת העולם
שניתנה לס"א בזמן שהיא מושלת בעולם,
כדי שהעולם יתקיים, שז"ס ואיש אשר
ישכב עם טמאה.

רלג) ר' אבא אמר וכו'; רא"א, הכל
הוא ענין אחד, דהיינו ב' הפירושים הנ"ל, אבל
היצה"ר, הוא שהולך ומפתה בני אדם, כדי
להטות דרכם ולהתדבק בהם, ובכל יום ויום
ובכל עת ועת, מטה בני אדם מדרך האמת,
כדי לדחותם מדרך החיים, ולהמשיכם לגיהנם.
רלד) זכאה איהו מאן וכו'; אשרי הוא,
מי שעושה מעשים טובים, ושומר דרכיו ושביליו
כדי שלא יתדבק בו ביצר הרע, היינו דכתיב,
ויהי כדברה אל יוסף יום יום ויא שמע
אליה, שלא שמע מה שהיא אמרה לו בכל
יום ויום, כי רוח הטומאה שהוא יצר הרע,
מפתה את האדם בכל יום ויום. לשכב
אצלה, תוך הגיהנם, ולהיות נידון שם להיות
עמה.

רלה) תא חזי פד וכו'; בוא וראה,
כשארם מתדבק בצד ההוא, נמשך אחריה,
ונטמא

עמה, ויא שמע אליה, משום שהקב"ה
מרחם על העולם. לשכב אצלה, שואל, מהו
לשכב אצלה. ומשיב כדי שתקבל ממשלה
למשול על העולם, וממשלה אינה מושלת,
עד שניתן לה רשות.

פירוש לשכב אצלה, פירוש זווג.
ומתמיה, היתכן שהקדושה תזדווג עם
הטומאה, ועל זה משיב, כי שפע קבלת
הכח מן הקב"ה, שצד הרע מקבל כדי
להעניש, נבחן כמו זווג. כי אין שפע נמשך
רק ע"י זווג. וע"כ כתוב לשכב אצלה.
כלומר, להשפיע לה שפע הממשלה.

רלב) ד"א לשכב וכו'; פירוש אחר על
הכתוב לשכב אצלה, הוא כמו שאתה אומר,
ולאיש אשר ישכב עם טמאה. להיות עמה,
היינו לתת לה ממשלה וברכות ועזרה, כי
אלמלא העזרה שהיה לה מלמעלה, לא נשאר
בעולם אפילו אדם אחד. אבל משום שהקב"ה
מרחם על העולם, ונותן עזרה לעולם ע"י הס"א,
דהיינו, בשעה שהס"א מושלת בעולם, נשאר העולם
על קיומו.

ההפרש מפירוש הזה לפירוש הקודם,
הוא, כי בפירוש הקודם, אומר שענין לשכב
(דפו"י דף ק"צ ע"ב)

סמ

וישב

עמה בְּהַאי עֲלָמָא, «וְאַסְתָּאב עִמָּה בְּעֲלָמָא אַחְרָא. תָּא חֲזִי, הַאי סְטְרָא מְסָאבָא, מְנוּלָא אִיהוּ, לְכְלוּכָא אִיהוּ, בְּדַכְתִּיב, «צָא תֵאמַר לֹו, צוּאָה מְמֵשׁ, וּבִיָּה אַתְדֵן מֵאן דְּאַסְטִי אַרְחֻי דְּמֵן אֹרְיִיתָא, וּבִיָּה אַתְדֵנוּ אִינוּן חֲזִיבִין דְּעֲלָמָא, דְּלִית לֹון מְהִימְנוּתָא בְּקוּדְשָא בְּרִיךְ הוּא.

רלז) מַה כְּתִיב «וַיְהִי בְּהַיּוֹם הַזֶּה וַיָּבֹא הַבַּיְתָה לַעֲשׂוֹת מְלֹאכְתּוֹ וְאִין אִישׁ מֵאַנְשֵׁי הַבַּיִת שָׁם בְּבֵית. וַיְהִי בְּהַיּוֹם הַזֶּה: יוֹמָא דִּיצַה"ר שְׁלֵטָא בְּעֲלָמָא, וְנַחְתָּא לְאַסְטָאָה לְכַנֵּי נְשָׂא. אִימְתִי, יוֹמָא וְדַאֲתִי בְּר נֶשׁ לְאַתְבָּא בְּתִיבְתָא עַל חוּבוֹי, אֹו לְאַשְׁתְּדָלָא בְּאֹרְיִיתָא, וְלִמְעַבְד פְּקוּדֵי דְּאֹרְיִיתָא, «וּכְדִין בְּהַהוּא זְמַנָּא נַחְתָּא, «בְּגִין לְאַסְטָאָה לְכַנֵּי עֲלָמָא.

רלז) וַיָּבֹא הַבַּיְתָה לַעֲשׂוֹת מְלֹאכְתּוֹ, בְּגִין לְאַשְׁתְּדָלָא בְּאֹרְיִיתָא, וְלִמְעַבְד פְּקוּדֵי דְּאֹרְיִיתָא, דְּאִיהוּ מְלֹאכְתּוֹ דְּכַר נֶשׁ בְּהַאי עֲלָמָא, וְכִינן «דְּעַבְדִּתָּא דְּב"נ בְּהַאי עֲלָמָא, הוּא עַבְדִּתָּא דְּקב"ה, בְּעִי לִיה לְב"נ, לְמַהוּי תְּקִיפָא י"ב כְּאַרְיָא בְּכַל סְטְרוֹי, בְּגִין דְּלֹא יִשְׁלוּט עֲלוֹי סְטְרָא י"ב אַחְרָא, וְלֹא יְכִיל לְמַפְתִּי לִיה, מַה כְּתִיב וְאִין אִישׁ, לִית גְּבַר דִּיקוּם לְקַבְּלִיה דִּיצַר הָרַע, וַיַּגַּח בֵּיה קְרָבָא כְּדָקָא יְאוּת.

רלח) מַאי אֹרְחִיה דִּיצַר הָרַע, בִּינן דְּחֲמִי דְּלִית בְּר נֶשׁ קָאִים לְקַבְּלִיה, וְלֹאֲגַחָא בֵּיה קְרָבָא, מִיד, «וְתַתְּפִשְׁהוּ בְּכַגְדוֹ לְאֹמַר שְׂכָבָה עִמִּי. וְתַתְּפִשְׁהוּ בְּכַגְדוֹ, בְּגִין דְּכַד שְׁלִיט יַצַּה"ר עֲלִיה דְּכַר נֶשׁ, אַתְקִין לִיה, וְקָשִׁיט לִיה לְבוּשׁוֹי, «מִסְלָסֵל בְּשַׁעְרֵיהּ, הַה"ד וְתַתְּפִשְׁהוּ בְּכַגְדוֹ לְאֹמַר שְׂכָבָה עִמִּי: אַתְדַּבֵּק עִמִּי.

חלופי גרסאות

א ובעלמא וליג ואסתאב עמה. ב כד"א. ג מוסף לו לו. ד מאורייתא וליג מן. ה מוסף ביה בקב"ה. ו רב"נ אתי. ז אורייתא. ח כדן. ט ל"ג בגין. י אורייתא. יא דעוברתא. יב כאריה. יג דא. יד ל"ג דיצר הרע. טו מוסף מסלל ליה. טז בשערוי.

מסורת הזהר

(א) (ישעיה ל) ח"ב רנב. רסה: ח"ג רלח. (ב) (בראשית ל) (שם) ח"ב מט. ר"ל: ח"ג ריג: ריד.

הסולם

מאמר

ויהי כדברה אל יוסף
רלז) וַיָּבֹא הַבַּיְתָה לַעֲשׂוֹת מְלֹאכְתּוֹ: כְּדִי לַעֲסוֹק בְּתוֹרָה וְלַעֲשׂוֹת מִצְוֹת הַתּוֹרָה, שְׁהוּא מְלֹאכְתּוֹ שֶׁל הָאָדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה. וְכִינן שְׁמֵלֹאכְתּוֹ שֶׁל הָאָדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה, הוּא מְלֹאכְתּוֹ שֶׁל הַקְּב"ה, דְּהֵיִינוּ הַעֲסַק בְּתוֹרָה וּמִצְוֹת, צְרִיךְ הָאָדָם לְהִיטֵב גְּבוּר כְּאִי בְּכַל צַדִּיקוֹ, כְּדִי שְׁלֹא יִשְׁלוּט עֲלוֹי הַס"א, וְלֹא יוּכַל לְפַתּוֹתוֹ. מַה כְּתִיב, וְאִין אִישׁ: הֵיִינוּ, אִין אִישׁ שִׁיקוּם לְפָנֵי הַיַּצַּה"ר, וַיַּעֲשֶׂה עִמּוֹ מְלַחְמָה כְּרֹאֵי.

רלח) מַאי אֹרְחִיה דִּיצַר הָרַע וְכוּ': מַהוּ דְּרַכּוֹ שֶׁל יַצַּר הָרַע, כִּינן שְׁרׁוּאָה שְׁאִין אִישׁ עוֹמֵד לְנַגְרוֹ, וְלַעֲרוֹךְ עִמּוֹ מְלַחְמָה, מִיד, וְתַתְּפִשְׁהוּ בְּכַגְדוֹ לְאֹמַר שְׂכָבָה עִמִּי, וְתַתְּפִשְׁהוּ בְּכַגְדוֹ, כִּי כִשְׁהִיצַר הָרַע שׁוֹלֵט עַל הָאָדָם, דְּאִשִּׁית מַעֲשׂוֹי, הוּא מַתְקֵן וּמְפָאֵר אֶת בְּגִדְיוֹ, מִסְלָסֵל

ונטמא עמה בעולם הזה, ונטמא עמה בעולם האחר.
תא חזי האי וכו': בוא וראה, צד הטומאה הזה הוא מנוול, הוא טנופת, כמו שכתוב צא תאמר לו, צואה ממש. וכו, בצואה זו, נידון, מי שמטה דרכיו מן התורה. וכו נידונו אלו רשעי עולם שאין להם אמונה בהקב"ה.

רלז) מַה כְּתִיב, וַיְהִי כְּהַיּוֹם הַזֶּה וַיָּבֹא וַיְהִי כְּהַיּוֹם הַזֶּה, הֵיִינוּ הַיּוֹם שִׁיצַה"ר שׁוֹלֵט בְּעוֹלָם, וַיּוֹרֵד לְהַשְׁטוֹת בְּנֵי אָדָם. וְשׁוֹאֵל מִתִּי זֶה. וּמְשִׁיב, זֶהוּ הַיּוֹם שְׁאָדָם בֹּא לְשׁוֹב בְּתִשׁוּבָה עַל עֲוֹנוֹתָיו, אֹו שְׁבֹא לַעֲסוֹק בְּתוֹרָה וְלַעֲשׂוֹת מִצְוֹת הַתּוֹרָה, וְאֹו בְּאוֹתוֹ זְמַן יוֹרֵד יַצַּר הָרַע כְּדִי לְהַשְׁטוֹת בְּנֵי הָעוֹלָם, וְלִמְנוּעֵ אֹוֹתָם מִתְּשׁוּבָה, מַעֲסַק הַתּוֹרָה, וּמַעֲשִׂיית הַמִּצְוֹת.

(דפו"י דף ק"צ ע"ב) * ע"י ברכת שלום עה"ת מאמר סב

ע

וישב

ר"מ) מאן דאיהו זכאה, אתתקף לקבליה, ואגח ביה קרבא, מה פתיב, ויעזב בגדו בידה וינס ויצא החוצה, ישבוק ליה, ויתתקף לקבליה. * ויערוק מניה, בגין לאשתזכא מניה, ולא ישלוט עלוי.

ר"מ) אמר רבי יצחק, זמינין אינון צדיקיא, למחמי ליצר הרע, פחד טורא וברבא, ויתמהון, וימרון * איך זכילנא לאפפיא, ליה לטורא וברבא הדין עלאה. וזמינין רשיעיא, למחמי ליה ליצר הרע, דקיק פחוטא דשערא, ויתמהון וימרון, היך לא זכילנא לאפפיא לחוטא דשערא ופדא דקיק, אלין זכפון, ואלין זכפון, וקב"ה יבער ליה מעלמא, ויפוס ליה לעינייהו, ולא ישלוט עוד בעלמא, ויחמון צדיקיא ויחדון, פד"א, * אף צדיקים יודו לשמך ישבו ישרים את פניך.

ר"מ) * ויהי אחר הדברים האלה חטאו * משקה מלך מצרים וגו'. ר' יהודה פתח * הישאג אריה ביער וטרף אין * לו היתן פפיר קולו ממעונתו בלתי אם לך. הישאג אריה ביער, ת"ח כמה אית לון לבני נשא, לאשגחא בפולחנא דקב"ה, דכל מאן דאשתדל באורייתא, וקפולחנא דקב"ה, דמלתיה ואימתיה * הוא על כלא.

ר"מ) דהא פד ברא קב"ה עלמא, עבד כל ברין דעלמא, כל חד וחד בדיוקניה פקא חזי * ליה, ולבתר ברא ליה לבר נש, בדיוקנא עלאה, ושלטיה על פלהו, בדיוקנא דא, דכל זמנא דבר נש קאים בעלמא, כל אינון ברין דעלמא זקפין רישא, ומסתפלן בדיוקנא עלאה דבר נש, פדין פלהו

מסורת הזהר

חלופי גרסאות

(א) ב"ב רכ"ח צ"ה. (ב) בראשית מ'. (ג) עמוס ג'. א) מוסיף ואגח ביה קרבא ויערוק. ב) מנה. ג) מוסיף למחמי ליה. ד) מוסיף וברבא עלאה. ה) הין. ו) דקיק כדא. ז) מן עלמא. ח) משקה וגו'. ט) לו וגו'. י) ליג הוא. יא) ליג ליה.

מאמר

הסולם

ויהי כדברה אל יוסף

מסלסל בשערו, זהו שכתוב ותתפשהו בכגדו לאמר, שכבה עמי התרובק עמי.

ר"מ) מאן דאיהו זכאה וכו': מי שהוא

צדיק, מתגבר כנגדו ועושה עמו מלחמה, מה כתוב, ויעזוב בגדו בידה וינס ויצא החוצה, יעזוב אותו ויתגבר לנגדו, וינס מפניו, כדי להנצל ממנו שלא ישלוט עליו.

ר"מ) אמר רבי יצחק וכו': עתידים הצדיקים לראות לעתיד לבוא, את יצר הרע, כהר גבוה, ויתמהו ויאמרו, איך יכולנו לכבוש הר גבוה עליון הזה. ועתידים הרשעים לראות לעתיד לבוא, את יצר הרע, דק כחוט השערה, ויתמהו ויאמרו, איך לא יכולנו לכבוש את חוט השערה הדק כזה, הללו בוכים והללו בוכים. והקב"ה יבער אותו מן העולם, וישחט אותו לעיניהם, ולא

(דפו"י דף ק"צ ע"ב * דף קצ"א ע"א)

עא

וישב

דחלין וזעין מקמיה, כד"א ומונאכס וחתכם יהיה על כל חית הארץ ועל כל עוף השמים וגו', והני מילי, כד מסתכלן וקמאן ביה, האי דיוקנא, ונשמתא ביה.

רמג) אמר ר' אלעזר, אע"ג דנשמתא לאו ביה, צדיקא לא משתנין, מכמה דתהו דיוקנהון בקדמיתא, וכד בר נש לא אזיל בארתיא דארתיא, האי דיוקנא קדישא אתחלף ליה, וכדין חיות ברא, ונעופא דשמאי, יכלין לשלטא עליה, בגין דאתחלף ליה. האי דיוקנא וקדישא, אתחלף ליה האי דיוקנא דבר נש.

רמד) ות"ת, קב"ה אתחלף עובדין דלעילא ותתא, בגין לאתדרא מלין לאתרייהו, ולאשתפחא רעותיה בכל עובדי דעלמא. דניאל לא אשתני דיוקניה, כד אפילו ליה בגובא דארתיא, ובגין כף אשתויב. א"ר חזקיה, אי הכי, הא כתיב אלהי שלח מלאכיה וסגר פום ארתיא ולא תבלוני, משמע דבגין מלאכא דאסגר לפומייהו, לא אתחבל.

רמוה) א"ל, בגין דא לא אתחבל, דהא ההוא דיוקניה דבר נש ופאה, איהו מלאכא ממש, דסגיר פומא, וקשיר לון, לנטרא ליה, דלא יתבלון ליה, ובגין כף, אלהי שלח מלאכיה, ההוא דכל דיוקנין דעלמא מתחנקן ביה, ואיהו אתקיף דיוקני ביה, ולא זכילו לשלטא ביה, וסגר פומייהו, וע"ד שלח מלאכיה ודאי.

חלופי גרמאות

מסורת הזהר

א הארץ וגו', ב מוסיף דיוקנא עלאה. ג חיות (אה"ל). ד ועופי. ה לון. ו ההוא. ז ל"ג מן קדישא עד דבר נש. ח מוסיף רעותיה ודיוקניה (אה"ל). ט דארתיא. י מוסיף בגין דאתחלף [דאתקף] כאייה ובג"כ (רמ"ק ואה"ל). יא דמלאכא דגו פום ארתיא. יב משתכחן; משתכחן (אה"ל). יג דיוקניה.

הסולם

חמאו משקה מלך מצרים והאופה

מאמר

לשורשם, כמו שהיו מטרוס החטא דעצה"ד, ובכדי שימצא רצונו בכל מעשי העולם. פירוש, שעל ידי העונשים, מתתקנים כל מעשי העולם, ואפילו הרחוקים ביותר. **דניאל לא אשתני וכו':** דניאל, לא נשתנה צורתו כשהפילוהו בכור האריות, ומשום זה נצל. אמר ר' חזקיה, אם כן, הרי כתוב, אלקי שלח מלאכיה וגו', נשמע, שמשום שהמלאך סגר את פיהם לא נחבל, ולא משום צורתו הקדושה. **רמה) א"ל בגין דא וכו':** אמר לו, משום זה לא נחבל, כי אותו הצורה הקדושה של אדם צדיק, הוא מלאך ממש, שסגר פה האריות, וקשרם, לשמרו שלא יתבלו בו, ומשום זה אמר דניאל, **אלקי שלח מלאכיה**, היינו אותו המלאך, שכל צורות העולם נתקנות בו, והוא הגביר את צורתו ביה, ולא

כולם מפחדים או ורועדים מפניו, כמש"א ומונאכס וחתכם יהיה על כל חית הארץ וגו'. והדברים נאמרים, רק כשמסתכלים ורואים בו צורה הזו. והנשמה נמצאת בו. **רמג) אמר ר' אלעזר:** אר"א, אע"פ שאין בו הנשמה, הצדיקים, אין צורתם משתנה ממה שהיו בתחילה. וכשהאדם אינו הולך בדרכי התורה, נחלפת לו צורה קדושה זו, ואז, חיות השדה ועוף השמים יכולים לשלוט עליו. כי משום שנחלפה צורתו הקדושה, נחלפה והלכה ממנו צורת אדם, וקבל צורת שאר בעלי החי, וע"כ אין הבריות מפחדים עוד ממנו ויכולים למשול עליו. **רמד) ות"ת קב"ה אתחלף וכו':** ובוא וראה, הקב"ה מחליף המעשים למעלה ולמטה, דהיינו שמחליף צורה הקדושה שלמעלה ודמות אדם שלמטה כנ"ל, כדי להחזיר הדברים (דפו"י דף קצ"א ע"א)

עב

וישב

רמז וְהָאֵי מְלֹאכָא, «ההוא דְּכָל דְּיוֹקְנִין מִתְחַקְקִין בֵּיהּ. דְּכְתִיב «דִּין בְּגוֹיִם מְלֵא גְוִיּוֹת, אִיהוּ דְּלֵא בִּישְׁתַּי קַמִּיהּ כָּל דְּיוֹקְנִין דְּעֵלְמָא, וְעַל דָּא מְבַעֵי לִיהּ לְבִינֵי, לְאַסְתְּמָרָא אֲרַחוּי וּשְׂבִילוּי, בְּגִין דְּלֵא יַחְטֵא קַמִּיהּ דְּמֵאֲרִיָּה, וְיִתְקַיֵּים בְּדְיוֹקְנֵא דְאַדָּם.

רמז ת"ח, יְחַזְקֵאל נָטַר פּוּמִיָּה מִמַּאכְלֵי דְאַיְסוּרֵי, דְּכְתִיב «וְלֵא בָּא בְּפִי בְּשַׂר פְּגוּל, זְכָה וְאַקְרִי בֶן אָדָם. דְּנִיָּאל מַה פְּתִיב בֵּיהּ, «וַיִּשָּׂם דְּנִיָּאל עַל לְבוֹ אֲשֶׁר לֹא יִתְגַּאֵל בְּפֶת בֶּגֶם הַמֶּלֶךְ וּבִיָּין מִשְׁתִּי, זְכָה הוּא, וְאַתְקַיֵּים בְּדְיוֹקְנֵיהּ יְדָאָדָם, בְּגִין דְּכָל מְלִין דְּעֵלְמָא, כְּלָהוּ דְחִלִין מִקַּמֵי דְיוֹקְנֵא דְאַדָּם, דְּאִיהוּ שְׁלִיטָא עַל כְּלָהוּ, וְאִיהוּ מְלִכָא עַל כְּלָא.

רמז א"ר יוסי, בְּגִין דָּא, אֶצְטְרִיף לִיהּ לְבִינֵי, וְלְאַסְתְּמָרָא מְחֻבּוּי, «וְלֵא יִסְטֵי לִימִינָא וְלִשְׁמַאלָא. וְעַם כָּל דָּא, בְּעֵי לִיהּ לְבִינֵי, לְמַבְדֵּק בְּחֻבּוּי, «בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא, דְּהָא פֶד בִּינֵי קָאִים יִמְעַרְסִיָּה, תְּרִין סְהַדִין קְיָיִמִין «קַמִּיהּ, וְאֶזְלֵי בְּהַדְרִיָּה, «כָּל יוֹמָא.

רמז יג, בְּעֵי בַר נֶשׁ לְמִיקָם, «אֵינּוֹן סְהַדֵי «אֶמְרִין לִיהּ, בְּשַׁעְתָּא דְאַפְתַּח עֵינָיו, «עֵינִיךְ לְנַכַח יְבִיטוּ וְעַפְעַפִיךְ יִישִׁירוּ נְגֻדְךָ. קָם וְאַתְקִין רַגְלֵיךְ לְמַהֲרָא, אֵינּוֹן סְהַדִין אֶמְרִין לִיהּ, «פִּלְס מַעְגַל רַגְלֵךְ וּגוֹי. וְעַל דָּא פֶד אֶזְלֵי בִינֵי, בְּכָל יוֹמָא, בְּעֵי לִיהּ לְאַסְתְּמָרָא מְחֻבּוּי.

רנ בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא, פֶד אָתֵי לִילֵיָא, בְּעֵי לְאַסְתְּפֵלָא, וְלִמְבַדֵּק, בְּכָל מַה

מסורת הזהר

חלופי גרסאות

(א) ב"ב י"א צ"א. (ב) יחזקאל ד'. (ג) דניאל א' ח"ב
1 מוסיף דאדם דכתיב ואפלה על פני ויאמר אלי הבן בן
אדם. 2 לאסטמרא. ח דלא. ט כל. י מן ערסיה. יא עמיה
(אה"ל). יב בכל (אה"ל). יג מוסיף כל יומא בעי (אה"ל). יד מוסיף לקבליהון אנטן. טו אמר.

מאמר

הסולם

חטאו משקה מלך מצרים והאפה

ולא יכלו האריות למשול בי, וסגר את פיהם. וע"כ ודאי, ששלח מלאכו. **רמז** וְהָאֵי מְלֹאכָא, הוּא וְכוּי: וּמְלַאךְ הוּא, הוּא אֲתוּ, שְׂכַל הַצּוּרוֹת נַחֲקוּת בּוּ, שְׂחִיט הַנוֹקְבָא, שְׂנַקְדָּאת מְלַאךְ, שְׂמַמְנַה כָּל הַצּוּרוֹת שְׂבַעוּלִים, שְׂכְתוּב יִדִין בְּגוֹיִם מְלֵא גְוִיּוֹת, שְׂצוּרוֹתֵיהֶם שֶׁל כָּל הַגְּוִיּוֹת לִפְנֵיהֶם, כִּי כָּל הַצּוּרוֹת שְׂבַעוּלִים אֵינֶן מִשְׁתַּנוּת לִפְנֵיהֶם. וְעַ"כ צִרִיךְ הָאָדָם לְשַׁמּוֹר דְּרַכּוּי וּשְׂבִילוּי כְּדֵי שֶׁלֹּא יַחְטֵא לִפְנֵי רַבּוֹנוֹ וְיִתְקַיֵּים בְּצוּרַת אָדָם. **רמז** ת"ח יְחַזְקֵאל וְכוּי: בּוּא וּרְאָה, יְחַזְקֵאל שְׂמַר אֶת פִּיּוֹ מִמַּאכְלוֹת אֲסוּרוֹת, שְׂכְתוּב, וְלֹא בָּא בְּפִי בְּשַׂר פְּגוּל, זְכָה וְנִקְרָא מִשּׁוּם זֶה בֶּן אָדָם. דְּנִיָּאל מַה כְּתוּב בּוּ, וַיִּשָּׂם דְּנִיָּאל עַל לְבוֹ, אֲשֶׁר לֹא יִתְגַּאֵל בְּפֶת בֶּגֶם הַמֶּלֶךְ וּבִיָּין מִשְׁתִּי. עַ"כ זְכָה הוּא וְנִתְקַיֵּים בְּצוּרַת אָדָם. כִּי כָּל דְּבָרֵי הָעוֹלָם, (דפו"י קצ"א ע"א)

עג

וישב

דַעבד כָּל הַהוּא יוֹמָא, בְּגִין דְּיִיתוּב מְנִיָּהוּ, א וְיִסְתַּפַּל בְּהוּ תְדִיר, בְּגִין דְּיִיתוּב קְמִי מְאָרִיָּה, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר א וְחִטְאֵי נְגִדֵי תְמִיד, בְּגִין דְּיִיתוּב מְנִיָּהוּ. **רנא** וְת"ח, בְּזַמְנָא דְהוּוּ יִשְׂרָאֵל בְּאַרְעָא קְדִישָׁא, לֹא אֲשַׁתַּכַּח בִּידֵיָּיהוּ חוּבָא, כְּמָה ב דְּאֻקְמוּהָ, בְּגִין דְּאִינוּן קְרַבָּנִין, דְּהוּוּ מְקַרְבִּין בְּכָל יוֹמָא, א הוּוּ מְכַפְּרֵי עַלְיָיהוּ. ה שְׁתָּא דְאַתְגְּלוּן יִשְׂרָאֵל מְאַרְעָא, וְלִית מָאן דְּמְכַפֵּר עַלְיָיהוּ, אֲוִרִיתָא ו הִיא מְכַפְּרָא עַלְיָיהוּ, וְעוֹבְדִין דְּכַשְׁרָן, בְּגִין דְּשְׁכִינְתָּא עִמְהוּן דְּבַגְלוּתָא, וּמָאן ו דְּאִיהוּ לֹא מְסַתְּפַל בְּאַרְחוּי דְּקַב"ה, י גְרִים לְשְׁכִינְתָּא לְאַתְכַּפֵּיָא בְּגוּ עֲפָרָא, כְּד"א א יִשְׁפִּילְנָה יִשְׁפִּילָה עַד אַרְץ וְגו'.

רנב א"ר יִצְחָק, ו וְכֵן מָאן דְּאַשְׁתַּדַּל בְּאֲוִרִיתָא, וּבְעוֹבְדִין דְּכַשְׁרָן, גְרִים לָהּ לְכַנ"י, לְאַרְמָא רִישָׁא בְּגוּ גְלוּתָא. ז נְפָאָה חוּלְקִיהוּן, דְּאִינוּן ח דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאֲוִרִיתָא יִמְמָא וְלִילֵי.

רנג ת"ח, גְּלַגְל קַב"ה גְּלִגְלוּלִין בְּעַלְמָא, בְּגִין לְאַרְמָא רִישָׁא דְּצַדִּיקֵיָּיא, דְּהָא בְּגִין דְּגְרִים יוֹסֵף רִישִׁיָּה בְּעַלְמָא, עַל דְּאַשְׁתַּכַּח זַנְפָּאָה קְמִיָּה, אַרְגִּזוּ רְבוּנָא עַל יְעַבְדוּי, כְּד"א חֲטָאוּ מִשְׁקָה מְלַךְ מְצָרִים וְהָאוּפָה א לְאֲדוּנִיָּהֶם לְמַלְךְ מְצָרִים, וְכֹלָא בְּגִין לְאַרְמָא רִישָׁא דְּיוֹסֵף זַנְפָּאָה. וְת"ח, עַל יְדָא דְּחַלְמָא, אֲתַכַּפֵּיָּיא י מַעַם אַחוּי, וְעַל יְדָא דְּחַלְמָא א אֲתַרְבֵּי עַל אַחוּי, וְאַתְרַבֵּי עַל כָּל עַלְמָא.

רנד ו וְיַחְלָמוּ חֲלוֹם שְׁנֵיָּהֶם אִישׁ חֲלוֹמוֹ בְּלִילָה י אַחַד אִישׁ כְּפַתְרוֹן וְגו', ת"ח, דְּהָא אֲתַמַּר דְּכָל חֲלָמִין אָזְלִין א בְּתַר י פּוּמָא, יוֹסֵף כְּד פֶּשֶׁר לָהּ חֲלָמָא, אֲמַאי פֶּשֶׁר לָהּ אִי פִישְׁרָא טְבָא, וְלָהּ אִי פִישְׁרָא בִישָׁא. אֲלֹא, אִינוּן חֲלָמִין

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

א וישתדל (אה"ל). ב מוסיף דאוקמוה בכמה דוכתי. ג איהו. ד מוסיף בגלותא ואתמר. ה ללא וליג דאיהו; דאנוהו. ו מוסיף גרים לה. ז מוסיף ישפילה ישפילנא (אה"ל). ח וכי. ט דמשתדלין. י עברוהו (אה"ל). יא לאדוניהם וגו'. יב מן. יג אחר וגו'. יד פשרא דפומא. טו פשרא. טז פשרא. דרך אמת א נגדל. בן אחר פתרון הפה.

הסולם

מאמר

הגלות. אשרי חלקם של המשתדלים בתורה יום ולילה. **רנג** ת"ח ג'ג' זכוי: בוא וראה גלגל הקב"ה גלגולים בעולם כדי להרים ראשם של הצדיקים. כי כדי שירים יוסף ראשו בעולם על שהיה צדיק לפניו, הרגיו את הארון על עבדיו, כמ"ש"א, חטאו משקה מלך מצרים והאופה לאדונייהם למלך מצרים. והכל היה כדי להרים ראש של יוסף הצדיק, ובוא וראה, על ידי החלום נשפל מאחיו, ועל ידי החלום התגדל על אחיו, והתגדל על כל העולם. דהיינו ע"י חלום פרעה. **רנד** ויחלמו חלום שניהם וגו': בוא וראה, כי למדנו, שכל החלומות הולכים אחר הפה, ושואל לפי"ו, יוסף כשפתר להם החלום, למה פתר לזה פתרון טוב ולזה פתרון רע, למה לא פתר לשניהם פתרון טוב. ומשיב

בכל מה שעשה כל אותו היום, כדי שישוב בתשובה עליהם. ויסתכל בהם תמיד, כדי שישוב לפני רבונו, כמ"ש"א, וחטאתי נגדי תמיד, כדי שישוב עליהם. **רנא** ות"ח בזמנא זכוי: ובוא וראה, בזמן שהיו ישראל בארץ הקדש, לא היה נמצא בידיהם עון, כמו שבארוה, משום שאלו הקרבנות שהיו מקריבים בכל יום, היו מכפרים עליהם, עתה שנגלו ישראל מן הארץ, ואין מי שיכפר עליהם, התורה היא מכפרת עליהם, והמעשים טובים. משום שהשכינה עמהם בגלות, ומי שאינו מסתכל בדרכיו של הקב"ה, גורם לשכינה להשתוחח עד עפר כמ"ש"א, ישפילנה ישפילה עד ארץ. **רנב** א"ר יצחק זכוי: אר"י, וכן מי שמשתדל בתורה ובמעשים טובים גורם לכנסת ישראל שחיא השכינה. להרים ראשה תוך (דפו"י דף קצ"א ע"א *) דף קצ"א ע"ב)

עד

וישב

עליה דיוסף הנה, ובגין דידע מלה על * עקרא ושרשא דילה, בגין כף פשר חלמא להו כמה דאצטריף. לכל חד וחד פשר להון פישרא, לאהדרא מלה על אתריה.

רנה) מה פתיב * ויאמר אליהם יוסף הלא לאלהים פתרונים ספרו נא לי, מאי טעמא, בגין דהכי מבעי ליה למפשר חלמא, לפקדא פישרא לקב"ה, בגין דתמן איהו קיומא דכלא, וביה קיימא פישרא.

רנו) ת"ח, הא אתמר, דדרגא * דחלמא ילתתא איהו, ואיהו דרגא שתינתא, בגין דהא מאתר דנבואה שריא, עד האי דרגא דחלמא, שיתא דרגין אינון, וסלקא * פישרא מדרגא דחלמא, לדרגא אחרא. חלמא איהו דרגא דלתתא, ופישרא קיימא עלייהו, * ופישרא קיימא * בדבור, ועל דא בדבור קיימא מלה, דכתיב הלא לאלהים פתרונים, הלא לאלהים ודאי.

רנז) תא חזי מה פתיב * ויספר שר המשקים את חלומי ליוסף * וגו'. רבי אלעזר פתח * ואמר, * ויהי בעברם ואלהו אמר אל אלישע שאל מה אעשה לך בטרם אלקח מעמך ויאמר אלישע ויהי נא פי שנים ברוחך אלי. * הקא אית לאסתפלא, והאי קרא * תנוהא איהו, ואלהו אמר אל אלישע שאל מה אעשה לך, וכי ברשותיה * קיימא, והא * ברשותיה דקב"ה איהו. ותו, דאלישע הכי נמי איהו הנה ידע, מאי טעמא אמר, ויהי נא פי שנים ברוחך אלי.

מסורת הזהר

חלומי גרסאות

א) שם. ב) ויצא כ"ו צ"א. ג) (בראשית מ') ח"א קצב. ח"ג רלה. ד) מלכים ב' ב'.
א עקרא (אה"ל). ב ובגין. ג לון. ד פשרא; מוסיף פשרא לטב ולביש כדקא יאות. ה פשרא. ו פשרא. ז איהו לתתא. ח שתא. ט פשרא. י ופשרא; ופשרא (אה"ל); מוסיף ופשרא איהו. יא ל"ג ופישרא קיימא. יב בדבורא. יג מוסיף ויאמר לו בחלומי וגו'. יד ל"ג ואמר. טו תוהא. טז מוסיף קיימא מלה. יז ברשותא.

דרך אמת א) כאן יש לעיין.

מאמר

הסולם

חמאו משקה מלך מצרים והאפה

ומשיב, אלא אלו החלומות, על יוסף היו, ומשום שידע הדבר בעקרו ושרשו, משום זה פתר להם החלום כמו שצריך, ופתר לכל אחד ואחד פתרון, כדי להחזיר דבר למקומו ושרשו.
רנה) מה פתיב, ויאמר וגו' לאלקים פתרונים וגו'; שואל, מהו הטעם שאמר כן. ואומר, כי כן צריכים לפתור החלום, לתלות הפתרון בהקב"ה. כי שם הוא קיום הכל ובו נמצא הפתרון.
רנו) ת"ח הא אתמר וכו'; בוא וראה הרי למדנו, שמדרגת החלום הוא למטה, והוא מדרגה הששית לנבואה, משום, שממקום שהנבואה שורה עד מדרגת החלום, הן שש מדרגות. (כנ"ל ויצא דף כ"ו ד"ה ואמר ע"ש) והפתרון עולה ממדרגת החלום, למדרגה אחרת, ומפרש, החלום היא מדרגה שלמטה,

מאמר ויהי נא פי שנים ברוחך אלי

רנו) ויספר שר המשקים את חלומי וגו'; ר' אלעזר פתח ואמר ויהי בעברם וגו' ויהי נא פי שנים ברוחך אלי. כאן יש להסתכל, ומקרא הזה פליאה הוא, שכתוב, ואלהו אמר אל אלישע, שאל מה אעשה לך. וכי ברשותו הוא, הלא ברשותו של הקב"ה הוא. ועוד, שאלישע גם כן, היה יודע, שבקשה זו אינה ברשותו אלא ברשות הקב"ה, מהו הטעם, שאמר, ויהי נא פי שנים ברוחך אלי.

(דפו"י דף קצ"א ע"ב)

אלא

ענה

וישב

רנח) אלא ודאי, מאן דאחיד בשמיא וארעא, וכל עלמין, היך לא יקא
ברשותיה דא, ודאי אליהו, ושאר צדיקים, קב"ה עביד רעותהון דצדיקייא
תדיר, דכתיב, רצון יראיו יעשה, וכל שכן דההוא רוחא קדישא, די עליה,
בגית ליה לצדיקא דאלישע, דהוה שמשא דיליה, וקא קב"ה אל ואת
אלישע בן שפט מאבל מחולה תמשח לנביא תחתיד, ועל דא הוה ליה לאלישע
ליקתא ליה.

רנט) פי שנים ברוחך, מאי פי שנים ברוחך אלי, ויכי וסלקא דעתך,
דעל חד תרין שאיל, ומה דלא הוה ברשותיה, היך שאל מיניה. אלא,
איהו לא שאיל רוח על חד תרין, אלא יי הכי שאל מיניה, בכההוא
רוחא דהוה ליה, דייעביד ותרין נמוסין בעלמא, בכההוא רוחא.

רו) מה כתיב ויאמר הקשית לשאול אם תראה אותי לקח מאתך יהי
לך כן ואם אין לא יהיה. מאי טעמא אם תראה אותי. אלא, אמר ליה, אם

מפורת הזהר (א) (תהלים קמ"ה) ח"א ונה: ז"ה כ"ו טג שו. כ"ט טב
א צדיקא. ב דירית (אה"ל). ג דהא (אה"ל). ד מוסיף
ליה לנבואתיה; לנבואתיה ולא כמה דשאל מני ויהי נא
פי שנים ברוחך (אה"ל). ה ל"ג אלי. ו ל"ג וכו'. ז דחד
תרין וליג ס"ד דעל: ס"ד דחד תרין; וכי על חד תרין. ח שאל. ט מה. י ל"ג מיניה. יא מוסיף שאל מיניה. יב ל"ג
על. יג איהו. יד ל"ג מיניה. טו הוהו (אה"ל). טז דעבר. יז מוסיף חד תרין. יח ל"ג אלא; הכי קאמר ליה; אלא
הכי קאמר ליה (אה"ל).

חלופי גרמאות

מפורת הזהר

ויהי נא פי שנים ברוחך אלי

הסולם

מאמר

שהנחתי לך בשעה שלוקחתי ממך יהי לך
כן, כי כל עיקרו של הרוח ההוא, הוא,
בעת שיסתכל בו, ברוח, כשרואה את אליהו,
שתהיה הדבקות בו כראוי.
פירוש, להיות, שאליהו הוא שורשו של
הרוח, אין הרוח בכל שלמותו אלא כשהוא
מחובר עם שורשו, שהוא אליהו. לפיכך,
כשמסתכל ברוח, צריך לראות עמו את
שורשו, שהוא צורת אליהו. והיינו דוקא,
שיראה צורתו בו, בעת שהניח לו את
הרוח, דהיינו בעת שלוקח ממנו. וזהו שאמר
לו אליהו, **אם תראה אותי לקח מאתך**
יהי לך כן, כי אז יפעל הרוח בכל שלמותו.
אבל יש לשאול על התירוץ הזה, שאומר,
שבקש ממנו שיוכל לפעול באותו הרוח
שלו פי שנים משפעל עמו אליהו. הלא
סוף סוף בקש ממנו מה שאין לו, כי כיון
שאליהו לא פעל הרי לא היה לו כח
הפעולה ואיך יתן כח הזה לאלישע. ואם
תאמר שכל אחד יכול לפעול עם הרוח
כמה שרוצה, ואינו צריך לתוספת כח עליון,
א"כ לא היה צריך כלל לבקש זה מאליהו,
כיון שמעצמו היה יכול לפעול כמה שרוצה.
ולהבין זה צריכים להעמיק יותר בפנימיות
הדברים. והענין הוא, כי נודע, שבשבירת
הכלים נפלו ש"ך ניצוצין לקליפות, שמכל
ספירה

רנח) אלא ודאי מאן וכו': ומשיב, אלא
ודאי, מי שנתאחד בשמים וארץ וכל העולם,
איך לא יהיה זה ברשותו. ודאי הוא,
שאליהו ושאר צדיקים, עושה רצונם
של הצדיקים תמיד, שכתוב, רצון יראיו
יעשה. וכל שכן, אותו רוח הקדוש שעליו,
שירוש אותו הצדיק אלישע, כי אלישע היה
המשמש שלו, וראוי ליורשו, והרי הקב"ה
אל, ואת אלישע בן שפט מאבל מחולה
תמשח לנביא תחתיד. וע"כ היה לאלישע
לרשת אותו.
רנט) פי שנים ברוחך אלי: ושואל, מה
פי שנים ברוחך אלי, וכי יעלה על דעתך,
ששאל על אחד שנים, דהיינו שישגדל רוחו פי
שנים מרוחו של אליהו, איך שאל ממנו מה
שלא היה ברשותו, כי אין לך נתון מה שאין
לו.
א"א איהו לא וכו': ומשיב, אלא הוא
לא שאל רוח על אחד שנים, אלא כך
שאל ממנו, שאותו הרוח שהיה לו יעשה
באותו הרוח, על אחד, שנים ניסים בעולם
ממה שעשה עמו אליהו.
רו) מה כתיב ויאמר הקשית לשאול
וגו': שואל, מהו הטעם **אם תראה אותי**,
למה תלה לו בקשתו בזה. ומשיב, אלא אמר
לו, אם תוכל לעמוד על עיקרו של הרוח,
(דפו"י דף קצ"א ע"ב)

עו

וישב

תיכול למיקם על עקרא דרוחא דשבקנא לך, בשעתא דאתנסיבנא מינך, יהא לך פדיון, דהא פל ההוא עקרא דרוחא בשעתא דסתפל ביה, פד חמי ליה לאליהו, יהוי דביקותא ביה, פדקא יאות.
(רסא) * תא חזי, האי מאן דאסתפל במה דאוליף מרביה, וחמי ליה

חלופי גרמאות

א דאתנסיב; מוסיף דאתנסיב אנא (אח"ל). ב מוסיף יהוי ליה; דהא ביה דבקותא.

מאמר

הסולם

יהוי נא פי שנים כרוחך אלי

ספירה שבע"ס דנקודים, נפלו שמונה מלכים: דעת חג"ת נהי"מ, שבכל אחד ד' בחינות חו"ב תו"מ, דהיינו ל"ב בחינות מכל ספירה, ועשר פעמים ל"ב הן ש"ך בחינות. ורק רפ"ח ניצוצין מהם ניתנו לבירור ולתקון במשך שתא אלפי שני, שהם רק ט"ס ראשונות שבע"ס דנקודים, שט' פעמים ל"ב הם רפ"ח, אבל ל"ב ניצוצין שבמלכות שלהם, לא ניתנו לבירור ואסור לנגוע בהם, ונשארו מוטלים בקליפות בכל משך שתא אלפי שני דהוו עלמא, עד לגמר התקון. ולפי שכל גוף, מעורב בו מל"ב העשירי הזה, שאין לו תקנה, לכן מוכרח כל אדם למות, ובגמר התקון כשיחבר ל"ב העשירי, אז נאמר, ובלע המות לנצח, כי כל הקליפות יתבטלו, וכל המאורות יתגלו.

ואין לשאול, כיון שאסור לברר ולנגוע בל"ב העשירי הזה המוטל בקליפות מזמן שבירת הכלים, א"כ איך אפשר שיתקון לעתיד. והאמת הוא, שאין צורך כלל לברר אותו ולתקנו, כי עם גמר בירורם ותקונם של כל רפ"ח ניצוצין, מתתקן ל"ב העשירי מאליו, ואינו צריך לשום בירור מיוחד. והנה בחינת אליהו, הוא, להביא בחינת הסיום והגמר של בירור ותקון רפ"ח הניצוצין שעמו מתתקן תכף ל"ב האבן, וז"ס שאליהו בגי' ב"ן שכל ענינו היה לתקן את שם ב"ן, שהוא מדת המלכות ולהוציא ל"ב העשירי מן הקליפות, וכל צדיק וצדיק יש לו תפקידו, וכשגומר תפקידו תכף נסתלק למעלה. ולפיכך אע"פ שאליהו הוא המגלה את תקון של ל"ב האבן, מ"מ אינו פועל מאומה בהאורות השלמים המתגלים על ידו, כי תכף נסתלק לשמים, כי נגמר תפקידו.

וזהו שמתרץ הזהר, איהו לא שאיף רוח ע"פ הד תרין, דהיינו שיהיה לו ב' רוחות, אחד מבחינת רפ"ח ניצוצין ואחד מבחינת ל"ב האבן, כי אין לך נותן מה שאין לו, אלא הכי שא"ל מניח בההוא רוחא דהוה ליה, דיעביד תרין נמוסין, כי בקש ממנו שאותו הרוח שהיה לו לאליהו,

(דפוי"י דף קצ"א ע"ב * דף קצ"ב ע"א)

עז

וישב

בההוא חֲכֵמְתָא, אֲכִיל לְאַתּוֹסְפָא בְּהוּא בְּרוּחָא יְתִיר. תָּא חֲזִי, דְּהָא יוֹסֵף
בְּכָל מַה דְּאִיהוּ עֲבִיד, הוּי חֲמִי בְּרוּחָא דְחֲכֵמְתָא, לְהוּא דְיוֹקְנָא דְאַבּוּי, דְּהוּ
מִסְתַּכַּל. וּבְגִין כֵּן הוּא מִסְתַּיְעָא לִיה מַלְתָּא, וְאַתּוֹסְפָא לִיה רוּחָא אַחְרָא,
בְּנִהִירוּ עֲלָאָה יְתִיר.

רסב בְּשַׁעְתָּא דְאָמַר לִיה הוּא רָשַׁע, אֲוַהֲנָה גַפֵּן לְפָנֵי, אֲוַדְעוּע יוֹסֵף,
דְּלָא הוּא יָדַע עַל מַה תִּיתִי מְלָה, כִּיּוֹן דְאָמַר אֲוַבְּגַפֵּן שְׁלֶשָׁה שְׁרִיגִים, מִיַּד
אַתְעַר רוּחִיה, וְאַתּוֹסֵף בְּנִהִירוּ, וְאַסְתַּפַּל בְּדְיוֹקְנָא דְאַבּוּי, כְּדִין אַתְנַהִיר רוּחִיה,
וְיָדַע מְלָה.

רסג מַה כְּתִיב, וּבְגַפֵּן שְׁלֶשָׁה שְׁרִיגִים. אָמַר יוֹסֵף, הָא וּדְאִי בְּשׁוּרָה
דְחַדְוָה בְּשְׁלִימוּ אִיהוּ, מְאִי טַעְמָא, בְּגִין דְהָאִי גַפֵּן עַל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אַתְחַזִּי
לִיה, וְאַתְבְּשֵׁר יוֹסֵף בְּהָאִי. וּבְגַפֵּן שְׁלֶשָׁה שְׁרִיגִים: אֵלֵין אֵינוֹן תְּלָתָא דְרַגְיִן
עֲלָאִין, דְנִפְקִי מִהָאִי גַפֵּן, כְּהִנֵּי לִיוֹאִי וְיִשְׂרָאֵלִי.

רסד וְהִיא כְּפֹרְחַת עֲלֵתָה נְצִיחָה, וְדְהָא בְּגִינִיהוֹן, סְלָקָא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל,
וְאַתְבְּרַכַּת מַעַם מְלָכָא עֲלָאָה. הַבְּשִׁילוּ אֲשַׁכְּלוּתִיהָ עֲנָבִים, אֵלֵין אֵינוֹן צְדִיקָא
דְעֲלָמָא, דְאֵינוֹן כְּעֲנָבִים מְבוֹשְׁלִים כְּדָקָא חֲזִי. ד"א הַבְּשִׁילוּ אֲשַׁכְּלוּתִיהָ עֲנָבִים,
דָּא " הוּא יֵין דְאַתְנַטִּיר בְּעֲנָבִיָּהוּ, " מִשְׁשֶׁת יְמֵי כְּרַאשִׁית.

חֲלוּפֵי גְרַמָּוֹת

מִסֻּרַת הַזְהָר

א ל"ג מן יכיל עד יתיר. ב חכמתא. ג ל"ג דהא. ד ל"ג
הוה מסתכל. ה מוסף איהו בנהירו. ו וישראל. ז מוסף
דהא ה' במפיק (אה"ל). ח איהו. ט משית יומי.

א לעיל דף ע"ד צ"ג. ב) (בראשית מ') ה"א רח. ח"ג
פפט.

ויהי נא פי שנים כרוחך אלי

הסולם

מאמר

אמר יוסף, זה ודאי בשורה משמחת הוא
בשלימות. מה הטעם. הוא משום, שגפן זה,
נראה לו על כנסת ישראל, שהיא הנוקבא,
ונתבשר יוסף בזה, שהגיע זמנה לשליטה. ובגפן
שֶׁשָׁשָׁה שְׁרִיגִים, אלו הם שלשה מדרגות
עליונות היוצאות מגפן הזה, כהנים ליום
ישראלים, שהם, חסד גבורה ת"ת דז"א. המאירים
בנוקבא בעת שלמותה.

אותו עם החכמה ההוא שלמד ממנו, יכול
להתוסף יותר ברוח ההוא.
תא חזי דהא וכו': בוא וראה, כי יוסף,
בכל מה שהיה עושה היה רואה ברוח
החכמה את צורתו של אביו, ועל כן הצליח
בדבר, ונתוסף לו רוח אחר בהארה עליונה
יותר, פירוש. כי יעקב האיר רק חסדים
מכוסים, בהיותו מבחי' מחזה ולמעלה דז"א,
אבל יוסף האיר, בחסדים מגולים בהארת
חכמה, להיותו קו האמצעי שמחזה ולמטה
דז"א. הרי שהאיר יותר מיעקב אביו.

רסד וְהִיא כְּפֹרְחַת עֲלֵתָה נְצִיחָה: כִּי
בשבילם עולה כנסת ישראל, לז"א, ומתברכת
מן מלך העליון, שהוא ז"א, **הבשילו**
אשכולותיה ענבים, אלו הם צדיקי העולם,
שהם כענבים בשלים כראוי. דבר אחר,
הבשילו אשכולותיה ענבים, זהו יין המשומר
בענביו מששת ימי בראשית. פירוש, ה"ס
מוחין השלמים שמקבלת מו"ק הגדולים דז"א
ששמשו בימי בראשית לפני החטא דעצה"ד,
שהם משומרים מכל אחיזה לקליפות מטעם
שעוד לא נסחט היין, כלומר שמוחין הללו
עוד לא נגלו לחוץ, ועודו בתוך ענביו,
ע"כ לא יוכלו הקליפות להתאחו בו. וכבר
ידעת

רסב **בשעתא דאמר וכו':** בשעה שאמר
לו אותו רשע **והנה גפן לפני**, נודעו יוסף,
כי לא ידע על מה טובב הדבר, פירוש.
שהיה חושש שהמדובר היא בגפן דס"א, הנמשך
משמאל שאינו מיוחד בימין ע"י קו אמצעי. כיון
שאמר **ובגפן שלשה שריגים**, שפירושו שהשמאל
מיוחד בימין ע"י קו אמצעי, מיד נתעורר רוחו,
ונתוסף בהארה, והסתכל בצורתו של אביו,
שה"ס קו אמצעי, אז האיר רוחו וידע
הדבר.

רסג **מה כתיב, ובגפן שלשה שריגים:**

(דפו"י דף קצ"ב ע"א)

עב

וישב

רסה עד הכא אתבשר יוסף בתלמיה, מכאן ולהלאה תלמא איהו דיליה, בגין דאית תלמין ליה, ולאחרנין. וְאָקַח אֶת הָעֲנָבִים, דאיהו ליה לגרמיה.

רסו תנינן, האי מאן דחמי ענבין תוורין בתלמא, סימן יפה לו, אוכמי לא, מאי טעמא, בגין דאיהו רזא דתרין דרגין דיצן, אינון אוכמי ותוורי, האי איהו טב, וְהָאִי אִיהוּ דְלָא טַב, וְכִלְהוּ עֲנָבִין בְּרִזָּא דמְהִימְנוּתָא תְּלִין, ועד דמתפרשן בתקמתא, הן לטב, הן לביש, אלן צריכין רחמי, ואלן אשגותא דרחמי.

רסז ת"ח, אדם הראשון, וְאִנְתִּיתָ סְחָטָא לִיה עֲנָבִין, וְגָרַמְתָּ לִיה מוֹתָא, וְלָכֵל יִשְׂרָאֵל, וְלָכֵל עֲלָמָא. נח אָתָא לְהַנִּי עֲנָבִין, וְלָא אֲתַנְטֵר בְּדָקָא יָאוּת, מַה פְּתִיב, וְיִשֵּׁת מִן הַיִּין וַיִּשְׁכַּר וַיִּתְגַּל בְּתוֹךְ אֶהְלָה, בְּה"א. בְּנֵי אֶהְרֹן, שְׁתוּ חֲמָרָא מִמְּנִיָּהוּ, וְקָרִיבוּ קָרְבָּנָא בְּהֵהוּא טְחָמְרָא, וּמִיתוּ, וְהָא אֲתַמְר. וְכַג"כ פְּתִיב, עֲנָבִימוּ עֲנָבֵי רֵאשׁ אֲשַׁפְּלוֹת מְרוֹרוֹת לְמוֹ, בְּגִין דְּאִינוּן עֲנָבִין גְּרַמֵי הָאֵי.

רסה תמא ענבין, דאינון טבין, בְּהֵהוּא כְּרָם, דְּקָא יְבִי סְלָקִין

מסורת הזהר

א (שם) ח"א רלה. **ב** נח ל"ד צ"א. **ג** (דברים ל"ב) **ד** דא איהו. **ה** ל"ג לו. **ו** ג רזין. **ז** ד מתפרשאן. **ח** אתיה. **ט** ו גרמין. **י** מותא לק. **יא** מניה. **יב** שעתא (אה"ל). **יג** מסיף גרמו דמא; גרמו ענפי דמא (הרמ"ק); גרמו ענבי דמא (אה"ל). **יד** לאינון ענבין (אה"ל). **יז** סלקי.

מאמר

הסולם

ויהי נא מי שנים כרוחך אלי

ידעת שמוחין דהארט השמאל דבינה מכונה יין, והמשכתו ממעלה למטה, שה"ס התטא דעץ הדעת, מכונה סחיטה. וז"ס שאמרו בעצה"ד, שחיה סחיטה ענבים ונתנה לו, כמ"ש לפנינו.

רסה עד הכא אתבשר וכו': עד כאן נתבשר יוסף בחלומו, דשר המשקים, מכאן ולהלאה החלום היא שלו, לשר המשקים עצמו, כי יש חלומות שהם לו ולאחרים, כלומר, שמקצתם מורים לעתידות של החולם, ומקצתם לעתידות של אחרים, וְאָקַח אֶת הָעֲנָבִים, הוא לו לעצמו, ולא בשביל יוסף.

רסו תנינן האי מאן וכו': למדנו, מי שראה ענבים לבנים בחלום סימן יפה לו. ענבים שחורים, לא. אינם סימן יפה. מהו הטעם. הוא משום, שה"ס שתי מדרגות ידועות, שהם שחור ולבן, שזה טוב וזה אינו טוב. כי לבן יורה שהוא רחמים, ושחור על דין. וכל הענבים, בין לבן ובין שחור, תלויים בסוד האמונה, שהיא הנוקבא, שמלכות דמדת הדין ה"ס שחור, ומלכות הממונת בבניה ה"ס לבן, וע"כ מתבארים בחכמה הן לטוב

(רפוי" דף קצ"ב ע"א)

ע"ב

וישב

בניחא א גריחא בדרגין שלימין, כדקא יאות. וע"ד יוסף ידע מלה, ואסתפל בעקרא, ופשר חלמא על בורגיה. בגין דאתבשר בההוא חלמא, כדקא יאות. ובגין כך פשר ב פשרא לטב, ואתקיים הכי.

רס"ט) מה פתיב. א וקרא שר האופים כי טוב פתר ויאמר אל יוסף אף אני בחלומי והנה שלשה סלי חרי על ראשי. ת"ח, ארורין אינון רשיעיא, דכל עובדיהון פלהון לביש, וכל אינון מלין דאינון דאמרין, פלהו לביש, ולאבאשא.

רע) פיון דפתח פומיה ב באף, מיד דחיל יוסף, וידע דכל ומלוי אינון לאבאשא, ובשורה דביש בפומיה. והנה שלשה סלי חרי על ראשי, כדן ידע יוסף, דאתבשר על חריבו דבי מקדשא, וישאל בגלותא, דיתגלוון מארעא קדישא.

רע"א) חמי מה פתיב, ב ובסל העליון מפל מאכל פרעה מעשה אופה והעוף ואוכל אותם מן הסל מעל ראשי ח אלין ט אינון שאר עמין, דמתפנשי עליהו דישאל, וקטלי לון, ותרבי בתייהו, ומפנרי לון לארבע סטרי י דעלמא, וכלא אסתפל יוסף, וידע דההוא חלמא י על ישראל, כד יחון בחיובא קמי מלכא, מיד פשר ליה פשרא לביש, ואתקיים ביה.

רע"ב) ות"ח, תרין דרגין אלין, דקא חמא האי, וחמא האי, י דא חמא י כד ט סליק, ט וקא י שליט דרגא עלאה, ואתנהיר סהרא. ודא חמא,

חלופי גרסאות

א ורוחא. ב חלמא. ג בחלומי וגו'. ד אמרי. ה מוסיף פתח באף. ו אינון מלין [דיליה]. ז אוכל וגו'. ח ואלין. ט ל"ג אינון. י וקטלין. יא עלמא. יב מוסיף בישא על. יג האי (אה"ל). יד מוסיף דחא כד. טו ל"ג סליק וקא; ל"ג סליק; סליקו ושלטי (אה"ל). טז ל"ג וקא. יז ושלטי.

מסורת הזהר

(א) (בראשית מ') ח"ג רלה. (ב) שם.

הסולם

מאמר

ויהי נא פי שנים כרוחך אל... בזה ידע יוסף, שנתבשר על חורבן בית המקדש, וגלות ישראל, שיגלו מארץ הקדושה. רע"א) חמי מה כתיב: ראה מה שכתוב, ובסל העליון וגו' והעוף אוכל אותם מן הסל מעל ראשי. אלו הם שאר העמים, שמתאספים על ישראל והורגים אותם, ומחריבים ביתם, ומפורים אותם לארבע רוחות העולם. ובלא אסתכל וכו': והכל נסתכל יוסף, וידע שחלום ההוא יורה על ישראל, כשירונו לחוב לפני המלך, מיד פתר לו פתרון לרע, ונתקיים בו.

רע"ב) ות"ח חזי תרין דרגין וכו': ובוא וראה, שתי מדרגות היו מה שראה זה וראה זה, זה ראה, היינו שר המשקים, כשעולה ושולטת מדרגה עליונה, ז"א. והאירה הלכנה, הנוקבא

ענבים הם מדרגות הנוקבא כנ"ל. כרם ה"ס הנוקבא עצמה. ובעת שהיא ממותקת בבינה, הענבים שלה לבנים, ומעלים נחת וריח וכו'.

וע"ד יוסף ידע וכו': וע"כ, יוסף ידע הדבר, והסתכל בשורש הדברים, ופתר החלום על בוריו, משום שנתבשר בחלום הזה כראוי להיות, וע"כ פתר פתרון לטוב, ונתקיים כן.

רס"ט) מה כתיב, וירא שר האופים וגו': בוא וראה ארורים הם הרשעים, שכל מעשיהם כולם לרע, וכל הדבורים שהם אומרים כולם לרע ולהרע.

רע) כיון דפתח פומיה וכו': כיון שפתח פיו באף, דהיינו אף אני בחלומי, מיד פחד יוסף, וידע שכל דבריו הם להרע, ובשורה רעה בפיו. והנה שלשה סלי חרי על ראשי, (דפו"י דף קצ"ב ע"א * דף קצ"ב ע"ב)

פ

וישב

דאתחשף ושלית עלה חינוך בישא, ובג"כ אסתכל יוסף ביהוא חלמא,
בופשר ליה פשרא לביש. וע"ד, פלא בפישרא קנימא, ונדא ונדא חמו,
באלין תרין דרגין, דשלית דא, ושלית דא.

רעג) רבי יהודה פתח, א לב טהור ברא לי אלקים ורוח נכון חדש
בקרבני, האי קרא אוקמוה, אבל לב טהור, כד"א, ונתת לעבדך לב שומע
וגו', וכתוב וטוב לב משתה תמיד, ובגין כך לב טהור ודאי.

רעד) ורוח נכון חדש בקרבני, דא הוא רוח נכון ודאי כד"א, ורוח
אלקים מרחפת על פני המים, ואתערו, ונה רוחו של משית, ואתערו, ורוח
חדשה אתן בקרבכם, ויצלי דוד, והוא רוח נכון, חדש בקרבני.

רעה) בגין דאית מסטרא אחרא, לב טמא, ורוח עוועים, דאסטי לבני
עלמא, ונדא הוא רוח טומאה, דאקרי רוח עוועים, כד"א, ה' מסך בקרבה
רוח עוועים, ועל דא ורוח נכון חדש בקרבני. מאי חדש. דא חדושא דסיקרא,
בשעתא דאתחדש סיקרא, דוד מלך ישראל חי וקיים ובגין כך חדש.

רעו) רבי אלעזר, ורבי יוסי הו אולי בארמא, אמר רבי יוסי לר' אלעזר,
האי דכתיב, ויצא הרוח ויעמד לפני ה' ויאמר אני אפתנו ויאמר ה' אליו
במה ויאמר אצא והייתי רוח שקר בפי כל נביאיו ויאמר תפתה וגם

מסורת הזהר

חלופי גרסאות

א הקה"ל קס"ח צ"ב. ב) (מלכים א' ג') ח"ג רעו. א הוא. ב פשר. ג בפורא; בפשרא. ד ל"ג מן דא עד רוחו; וכי אית רוח דלאו איהו נכון אין דא הוא דאסטי לבני עלמא, וכל השאר אדל"ג והרמיק לא גריס לה (אה"ל). ה דא. ו ועיד צלי. ז ל"ג דוד מלך ישראל חי וקיים. ח בפי וגו'.

מאמר

הסולם

לב טהור ברא לי אלקים

אתנו רוח נכון, דהיינו רוחו של משית, חדש בקרבני.

רעה) בגין דאית מסטרא וכו': משום שיש מצד האחר, לב טמא ורוח עוועים, המסית בני העולם לחטא, וזה הוא רוח הטומאה הנקרא רוח עוועים, כמש"א, ה' מסך בקרבה רוח עוועים. ועל כן בקש דוד, ורוח נכון חדש בקרבני, שואל מהו החדש, ומשיב, זהו התחדשות הלבנה, דהיינו התחדשות הווג של הנוקבא עם ז"א, שבשעה שהלבנה מתחדשת, נבחן שרוד מלך ישראל, דהיינו הנוקבא, חי וקיים, דהיינו שמשגת אז מוחין דאוד החיה, ועל זה אמר החדש. דהיינו שיחדש הווג עם ז"א.

רעו) ר' אלעזר ור' יוסי וכו': ר"א ור"י היו הולכים בדרך, א"ר יוסי לר' אלעזר, זה שכתוב, ויצא הרוח וגו' והייתי רוח שקר בפי כל נביאיו וגו'. ולמדנו, שהיה הרוח

הנוקבא. וזה ראה, היינו שר האופים, שנחשך ושולט עליה, על הנוקבא, נחש הרע, וע"כ נסתכל יוסף בחלום והוא ופתר לו פתרון לרע, וע"כ הכל תלוי בפתרון. וזה וזה ראו באלו ב' המדרגות השולטים על הנוקבא, שהם ז"א או נחש הרע כנ"ל, שזה שולט, ז"א, וזה שולט, הנחש הרע.

מאמר לב טהור ברא לי אלקים

רעג) ר' יהודה פתח וכו': ר"י פתח, לב טהור ברא לי אלקים ורוח נכון חדש בקרבני. מקרא זה בארוהו. אבל לב טהור, הוא כמש"א, ונתת לעבדך לב שומע וגו', וכתוב, וטוב לב משתה תמיד, ובשביל זה הוא ודאי לב טהור.

רעד) ורוח נכון חדש בקרבני: זה הוא ודאי רוח נכון, כמו שאומר הכתוב, ורוח אלקים מרחפת על פני המים, והעירו, שזהו רוחו של משית. והעירו, שעל רוח הזה אומה"ב, ורוח חדשה אתן בקרבכם. והתפלל דוד,

(דפו"י דף קצ"ב ע"ב)

פא

וישב

תוכל צא ועשה כן. ותנינן, « דתנה רוח נבות היזרעאלי, וכי נשמתין, בין ד דסלקין וקיימין לעילא, אינון זכלין לאתבא בהאי עלמא, ומלה תמיהה, דאמר אצא והייתי רוח שקר בפי וגו'.

רעז ותו מ"ט אתענש עליה אחאב, דהא דינא דאורייתא, דשוי שמואל, קמיהו דישראל, הכי הוא. דכתיב, « את שדותיכם וכרמיכם וזיתיכם הטובים יקח, ואי אחאב נטל ההוא פרום ופנכות, דינא הוה. ותו דתנה זחיב ליה פרום אתרא, יאו דתבא, ולא בעא.

רעח א"ל יאות שאלת, ת"ח, האי רוח י" דקאמרו דאיהו י" רוח דנבות, הקא אית לאסתכלא, י" וכי י" רוחא דנבות, י" זכיל לסלקא ולקיימא י" קמיה דקב"ה, י" למתבע שקרא, י" דכתיב ויצא הרוח. ואי צדיקא י" הוא, י" איך יפעי שקרא בההוא עלמא, דאיהו עלמא דקשוט, ומה בהאי עלמא, לא בעי זפאה שקרא, בההוא עלמא י" לא כ"ש. ואי לאו זפאה איהו, היך זכיל לקיימא קמי קודשא בריך הוא.

רעט אלא ודאי נבות לאו זפאה הוה כ"כ, לקיימא קמי קב"ה, אלא רוחא אתרא י" הוה, דשליטא בעלמא, דדא י" הוא רוחא דקיימא תדיר, וסלקא קמי קב"ה, ודא י" הוא דאסטי לבני עלמא בשקרא, ומאן דאיהו רגיל בשקרא, אשתדל תדיר בשקרא, ועל דא אמר אצא והייתי רוח שקר וגו', וע"ד קב"ה

מטורת הזהר

(א) שמואל א' ח'

ח'ופי גרמאות

א דא הוא. ב רוחא. ג נבות. ד דסלקי וקיימי. ה ל"ג בפי. ו ל"ג וגו'. ז מנבות. ח ההוא. ט כספא וליג כרמא אחרא; ל"ג כרמא. י מוסיף או כספא או. יא דקאמר. יב רוחא. יג אי. יד רוח. טו יכול לסלקא ולמתבא [ולמתבע] קמיה שקרא (הרמ"ק). טז קמי קב"ה. יז ל"ג למתבע שקרא. יח ומאי דכתיב ויצא הרוח אי צדיקא איהו איך בעי שקרא בההוא עלמא דהא עלמא דקשוט ומה בהאי עלמא לא בעי זכאה שקרא בההוא עלמא כ"ש דאי לאו זכאה איהו איך ייכול לקיימא קמי דקב"ה ומלה תמיהה דאמר אצא. יט איהו. כ היך. כא עאכ"ו. כב דשליטא בעלמא הוה (אה"ל). כג איהו. כד איהו.

מאמר

הסולם

כ"ב מהור ברא י"א אלפים

הרוח של נבות היזרעאלי. ושואל, וכי הנשמות, אחר שעלו ועומדות למעלה, תוכלנה לשוב לעולם הזה. ודבר פלא הוא שאמר אצא והייתי רוח שקר בפי וגו'.

רעז ותו מ"ט אתענש וכו': ועוד, מהו הטעם שאחאב נענש עליו. הרי דין התורה ששם שמואל לפני ישראל היה כן, שכתוב, את שדותיכם וכרמיכם וזיתיכם הטובים יקח. ואם אחאב לקח הכרם מנבות, מן הדין היה. ועוד, שאחאב היה נותן לו כרם אחר או זהב ולא רצה לקחת. ולמה נענש.

רעט א"ל יאות שאלת וכו': אלא ודאי נבות לא היה צדיק כל כך, שיעמוד לפני הקב"ה, אלא רוח אחר היה, השולט בעולם, שזה הוא הרוח העולה והעומד תמיד לפני הקב"ה, דהיינו השטן, וזה הוא שמשטה לבני העולם עם שקר, שמשקר בשם הקדוש. ומי שהוא רגיל בשקר עוסק תמיד בשקר, וע"כ אמר, אצא והייתי רוח שקר וגו'. א"ל הקב"ה, צא

(דפו"י דף קצ"ב ע"ב)

פב

וישב

א"ל צא, ועשה כן, פוק מהקא, כמה דאוקמוה דכתיב, «דובר שקרים לא יכון לנגד עיני. ובגין דא איהו רוח שקר ודאי.»

רפ ותו. ג על מה דקטל ליה לנבות, ונטל פרמא דיליה, דקטולא אמאי קטיל ליה. אלא על דקטיל ליה בלא דינא אתענש. ה קטל ליה בלא דינא, ונסיב פרמא דיליה. ובג"כ פתיב, «הרצחתי וגם גרשתי, וע"ד אתענש. ותא תזי, כמה אינון בני נשא בעלמא, דאסטי לון האי רוח וישקרא בשקרא, ושלטי איהו בעלמא, ובכמה סטרין, ובכמה עובדין ויהא אוקימנא מלי.»

רפא וע"ד, דוד מלכא בעא לאסתמרא מניה, ובעא לאפקא מגו מסאבו, דכתיב «לב טהור ברא לי אלקים ורוח נכון חדש בקרבי, דא הוא רוח נכון, ואחרא איהו רוח שקר, וע"ד תרין דרגין אינון, חד קדישא, וחד מסאבא.»

רפב פתח ואמר, «וה' נתן קולו לפני חילו פי רב מאד ומחנהו וכי עצום עושה דברו וגו', האי קרא אוקמוה. אכל וה', בכל אתר הוא וכי דיניה. נתן קולו דא הוא קלא, דכתיב, «קול דברים, וכתיב ה'תם, «לא איש דברים, «מאן איש דברים. כד"א «איש האלקים. לפני חילו. אלן אינון ישראל.»

מסורת הזהר

א) תהלים ק"א ח"א כו: ח"ג קב. קכא. קעה. רמו: ת"ז
ח"מ פ: ב) מלכים א' כ"א. ג) לעיל פי צ"א. ד) וואל
ב/ ח"ג יח: ה) דברים ד' ח"א רע: ח"ג רסא. ו) שמות
ד' ח"א קט: ח"ב כה: ח"ג כה. ז) דברים ל"ג ח"א
ו: ולו: רמ: רמא. ח"ב קנח: ח"ג רסא:

חלופי גרסאות

א יכון וגו'. ב תו. ג כמה. ד אי יטול קטלא אמאי:
יטול קטולא אמאי (אה"ל). ה קטיל. ו שקר. ז ובכמה.
ח בגין לנפקא (אה"ל). ט נכון וגו'. י מחנהו וגו'. יא ומאן.

מאמר

הסולם

לב טהור ברא לי אלקים

רפב פתח ואמר וזה נתן קולו וגו': מקרא זה בארוה. אבל והויה, בכל מקום יורה הוא, ז"א, ובית דינו, הנוקבא. נתן קולו, זהו הקול שכתוב, קול דברים, וכתוב שם לא איש דברים, מהו איש דברים, הוא כמו שאתה אומר, איש האלקים, לפני חילו, אלו הם ישראל.

צא ועשה כן, צא מכאן, כמו שבארוה, דובר שקרים לא יכון לנגד עיני. וע"כ הוא רוח שקר ודאי.

רפ ותו על מה דקטל וכו': ועוד יש לתרץ דע"כ נענש, משום שהרג את נבות, ואם לקח הכרם שלו. הרוג למה הרג אותו. ומשום שהרגו בלי דין ע"כ נענש. כי הרגו בלי דין ולקח את כרמו. וע"כ כתוב, הרצחת וגם ירשת. וע"כ נענש. ובוא וראה כמה הם בני אדם בעולם, שרוח שקר הזה השטה אותם בשקר, והוא שולט על העולם בכמה אופנים, ובכמה מעשים. וכבר בארנו הדברים.

פירושו. והויה, יורה על ז"א ונוקביה שהם בווג בהארתי השמאל ששם בית דינו דו"א, נתן קולו, היינו הארת ז"א, שהוא קו אמצעי ובחינת חסדים מכוסים, הנקרא קול, וז"ש, דא הוא קלא דכתיב, קול דברים, כי הנוקבא נקראת דברים, שה"ס חסדים מגולים בהארתי חכמה, בזמן שז"א שנקרא קול מתחבר עמה, ואז הם נקראים שניהם קול דברים, וז"ש וכתיב ה'תם איש דברים, אשר איש ה"ס ז"א, אף קול הנאמר בקול דברים הוא ג"כ ז"א. ושואל, מהו איש דברים, כלומר מאין לנו שאיש פירושו ז"א

רפא וע"ד דוד מלכא וכו': וע"כ דוד המלך רצה להשמר ממנו, מרוח שקר, ורצה להתרחק מן הטומאה, שכתוב, לב טהור ברא לי אלקים ורוח נכון חדש בקרבי, זה הוא רוח נכון, והאחר הוא רוח שקר. וע"כ שתי מדרגות הן, אחת קדושה שהוא רוח נכון, ואחת טמאה, שהיא רוח שקר.

(דפו"י דף קצ"ב ע"ב)

פג

וישב

רפג) פי רב מאד מתנהו: כד"א * הַיֵּשׁ מִסְפָּר לְגִדּוּדָיו, * דְּכַמָּה מִמֶּנּוּ וְשָׁלִיחַן אֵית לִיהּ לְקַב"ה, * וְכִלְהוּ קְיָיְמִי לְאַסְטָאָה עֲלֵייהוּ דִּישְׂרָאֵל. * וְעַל דָּא קַב"ה אֲזַדְמֵן קַמֵּיהוּ דִּישְׂרָאֵל, בְּגִין לְנִטְרָא לְהוּ, וְלֹא יְכִילוּ לְקַטְרָגָא לְהוּ.
רפד) פי עצום עושה דברו, * מאן עצום, דָּא הוּא וּפְאָה, הַהוּא דְאַשְׁתַּדַּל בְּאוֹרְיָתָא קְדִישָׁא, * יִמְמָא וְלִילִי. ד"א, * פי עצום, דָּא הוּא מְקַטְרָגָא, דְאַשְׁתַּפַּח * קַמֵּי יְקַב"ה, וְאִיהוּ תְקִיפָא כְּפַרְזָלָא. תְקִיפָא כְּטִינְרָא. עוֹשֶׂה דְכָרוּ: דְנָטִיל זְרָשׁוֹת מְלַעֲיָלָא וְנָטִיל נְשֻׁמְתָא מִתְתָּא.

רפה) פי גדול יום ה' וְנוֹרָא מְאֹד וּמִי יְכִילְנוּ, דְאִיהוּ שְׁלִיט עַל כְּלָא, וְעֲלָאָה וְתְקִיפָא עַל כְּלָהוּ, וְכִלְהוּ תַּחְוֹת שְׁלִטְנִיָּה. וּפְאִין אֵינּוּן צְדִיקֵיָּא דְקַב"ה אֲתַרְעֵי בְּהוּ תְדִיר, לְנִפְאָה לֹון * לְעֲלֵמָא דְאֲתִי, וְלִמְחַדִּי לְהוּ בְּחִידוּ דְצְדִיקֵיָּא, דְזַמְיִין לְמְחַדִּי בִּיהּ בְּקַב"ה, דְכְּתִיב, * וַיִּשְׁמְחוּ כָּל חוֹסֵי כֶּף לְעוֹלָם * יִרְנְנוּ וְתַסְף עֲלֵימּוּ וְיַעֲלְצוּ כֶּף אוֹהֲבֵי שְׁמֶךָ. בְּרוּךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

ח'ופי גרמאות

ממורת הזהר

א) איוב כ"ה. ויצא ק"צ צ"ה. ב) לך קמ"א צ"א. א) וע"ד קב"ה אזדמן קמיהו דישראל בגין לנטרא להו וכלהו קיימי לאסטאה עלייהו דישראל בגין לאסתאבא להו. ב) מוסיף בגין לאסתאבא להו וע"ד. ג) ומאן. ד) יומי ולילי. ה) קמיה. ו) דקב"ה. ז) רשו. ח) בעלמא דין ובעלמא. ט) יוננו וגר.

אב מהור ברא אי אלקים

הפולם

מאמר

בתורה ימים ולילות. פירוש אחר. **פי עצום**, זהו המקטרג הנמצא לפני הקב"ה, והוא חזק כברול, וחזק כאבן. **עושה דברו**, שמקבל רשות מלמעלה מחקב"ה, ומוציא הנשמה למטה.

רפה) פי גדול יום ה' וגו': שהוא שולט על כל, ועליון ותקוף על כל, והכל נמצאים תחת ממשלתו, אשריהם הצדיקים, שהקב"ה חפץ בהם תמיד, לזכותם לעולם הבא ולשמחם בשמחת הצדיקים העתידים לשמות בהקב"ה, שכתוב, וישמחו כל חוסי כן וגו'. ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

סליק פרשת וישב

ז"א, ומשיב כד"א איש האלקים, שנאמר על משה שה"ס ז"א, בעלה דמטרונותא, הנקראת אלקים, אף איש דברים, פירושו בעלה של דברים שהוא ז"א.

רפג) פי רב מאד מהנהו: הוא כמו שאתה אומר היש מספר לגדודיו, שכמה ממונים ושליחים יש להקב"ה, וכולם עומדים להשטין על ישראל, וע"כ נודמן הקב"ה לפני ישראל, כמ"ש לעיל, והויה נתן קולו לפני חילו, כדי לשמרם ולא יוכלו לקטרג עליהם.

רפד) פי עצום עושה דברו: שואל מי הוא עצום. ומשיב זהו אותו הצדיק שעוסק (דפו"י דף קצ"ב ע"ב *) דף קצ"ג ע"א)

